

Van Borsele

door

B. de Keijzer

Inleiding

De basis van de genealogie van het geslacht Van Borsele op grond van bronnenonderzoek is gelegd door Obreen (1927),¹ gevolgd door Dek (1979).² Met de kanttekening dat het boek van Dek in belangrijke mate steunt op Obreen aangevuld en/of verbeterd aan de hand van gegevens afkomstig uit bronnenpublicaties.

Vermeulen (1987) heeft in zijn artikel ‘Een heel domme fout van de klerken van de graaf van Holland?’ op basis van het door hem uitgevoerde bronnenonderzoek een verbeterde stamboom (geneagram) van de nazaten van Wolfert I van Borsele opgenomen.³ Deze stamboom heft voor wat betreft de nazaten van Wolfert I de meeste tekortkomingen in de twee eerst genoemde publicaties op, maar omwille van de omvang van het artikel zijn de achterliggende bronnen niet opgenomen.

Hierna is door Zondervan (1993)⁴ in het kader van zijn studie naar de identiteit van de ‘vrouw van Randenrode’ aandacht besteed aan de familie Van Borsele. Daarbij werd ingegaan op de afstamming van Sibille van Praet uit Vlaamse (grafelijke) families.

Bij het opstellen van de geschiedenis van de stad Goes heeft Dekker (2002)⁵ onderzoek gedaan naar het geslacht Van Borsele, omdat de eerste ambachtsheer van Goes heer Pieter van Borsele (1263-1276) is geweest. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Floris van Borsele (1282-1319). In 1299 week hij uit naar Vlaanderen. Ten gevolge daarvan werden zijn goederen verbeurd verklaard. Af en toe keerde het tij, maar uiteindelijk werd in 1315 Jan van Beaumont met die goederen beleend.

In de uitgave van het cartularium van de heren van Veere (2007) zijn genealogische overzichten opgenomen samengesteld door Zondervan.⁶ Deze overzichten leveren weliswaar enige nieuwe gezichtspunten op maar worden niet verder onderbouwd met bronnen en/of uitleg behoudens verwijzingen naar oorkonden aanwezig in het cartularium.⁷

Voor mij persoonlijk was een belangrijke drijfveer om de genealogie van familie Van Borsele opnieuw aan een nauwgezet onderzoek te onderwerpen aan de hand van archiefbronnen omdat Aleid van Borsele, achterkleindochter van Wolfert I van Borsele, die een nogal discutabele rol aan het eind van de 13^e eeuw heeft gespeeld in het graafschap Holland en Zeeland eindigende te Delft met de moord 1 augustus 1299 op Wolfert, in mijn kwartierstaat voorkomt.

¹ Henri Obreen, Het geslacht van Borselen, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 45 (1927), kolom 242-249, 294-306, 321-336, 363-366.

² A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren van Borselen* (Zaltbommel, 1979).

³ H.J.J. Vermeulen, Een heel domme fout van de klerken van de graaf van Holland?, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987).

⁴ J.W. Zondervan, De vrouwen van Randerode en Zandenburg (Veere), in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 110 (1993).

⁵ C. Dekker, *Een schamele landstede. Geschiedenis van Goes tot aan de Satisfactie in 1577* (Goes, 2002).

⁶ I.P. Back, P. Blom, P.A. Henderikx, H.J. Vader en J.W. Zondervan, *Cartularium van de heren van Veere uit het geslacht van Borsele, 1282-1481, 1555* (Hilversum 2007). Bijlage III.

⁷ J.W. Zondervan is er niet aan toegekomen om na de uitgave van het cartularium zijn bevindingen te publiceren.

Nieuwe inzichten in het opstellen van een genealogie over een middeleeuwse familie alsmede de betere bereikbaarheid van oorspronkelijke archiefbronnen gaan tegenwoordig hand in hand. Daarbij dient opgemerkt te worden dat nog niet alles digitaal beschikbaar is. Dat geldt ook voor oudere uitgaven van bewerkte archiefbronnen; vooral Vlaamse ontbreken veelal of ze zijn wel gedigitaliseerd maar niet raadpleegbaar. Het op korte termijn verifiëren van bronverwijzingen in sommige publicaties bleek als gevolg daarvan niet mogelijk. Daarom is er voor gekozen om ze niet op te nemen en daarmee te bewerkstelligen ongecontroleerde gegevens niet opnieuw door te geven. Soms was een dergelijke vermelding te belangrijk om weg te laten; in dat geval is de vermelding voorzien van commentaar.

Niet onvermeld gelaten mag worden de publicatie van Ferwerda (1785).⁸ Daarin worden soms genealogische gegevens vermeld die niet in archiefbronnen terug te vinden zijn, maar wel geloofwaardig lijken te zijn. Sporadisch is daarvan gebruikt gemaakt.⁹

Er zijn bij mijn onderzoek twee belangrijke aspecten naar voren gekomen, die bij de hiervoor vermelde publicaties onderbelicht zijn gebleven en aldus tot bijstelling hebben geleid. Ten eerste treden leden van de familie Van Borsele vaak gezamenlijk in oorkonden op. Daarbij is het van belang de volgorde, waarin ze genoemd worden, nauwgezet te beoordelen en mee te wegen in het plaatsen van de betreffende personen in de genealogie. De volgorde wordt in principe bepaald doordat de ridder voor de knaap en de oudere voor de jongere gaat. Om het inzicht in de volgorde steeds te controleren was het onvermijdelijk deze oorkonden bij alle optredende leden van de familie te plaatsen. Ten gevolge van deze benadering komen dezelfde oorkonden met een gelijkkluidende tekst meerdere malen in de publicatie voor. Ten tweede de zegels waarmee oorkonden worden gezegeld. Aan de hand van zijn of haar zegel kan de plaats van de zegelaar in de op te stellen genealogie bepaald worden vooral wanneer er voldoende zegels van de leden van de familie bewaard zijn gebleven. Een mooie aanvulling hierop zijn de tekeningen van grafzerken met kwartierwapens van verschillende leden van de familie vastgelegd in een handschrift aanwezig in het archief van de familie Van Borssele van der Hooge.¹⁰ Wel is het zo dat de weergegeven teksten op de zerken, evenals de afgetekende wapens, kritisch beschouwd dienen te worden.

Doelstelling was om de genealogie van de familie Van Borsele tot omstreeks 1400 op te stellen. Deze grens is noodzakelijkerwijze meerdere keren (fors) overschreden.

Vermeldingen van personen van voor 1243 met de toe- of herkomstnaam Van Borsele zijn buiten beschouwing gelaten, omdat er geen genealogisch verband aantoonbaar is.¹¹

De veelheid aan vermeldingen in bronnen en literatuur noopte tot selectie; dit geldt vooral na 1375. Het kan zijn dat daardoor een belangrijke akte niet is meegenomen en/of over het hoofd is gezien. Persoons- en geografische namen zijn waar mogelijk genormaliseerd.

Emmen, 2026 (25 januari).¹²

⁸ Abraham Ferwerda, *Nederlandsch geslacht-, stam- en wapenboek*. Eerste deel: letter AB, tweede deel: letter C-E (Amsterdam, 1785). In de uitgebreide titel valt verder te lezen: 'Waarin voorkomende de voornaamste adelyken en aanzienlyke familiën in de zeven vereenigde Provinciën opgemaakt uit oude en echte gedenkstukken; doormengd met veele weetenswaardige historische byzonderheden'.

⁹ Het betreft de geslachten Van Borsele en Van Botland.

¹⁰ ZA, Familie Van Borssele van der Hooge (toegang 68) inv.nr. 56.

¹¹ Dekker, Goes, blz. 59-60.

¹² Deze nieuwe versie is afgesloten op 12 februari 2026 nadat enige nieuwe feiten en kleine verbeteringen zijn doorgevoerd. Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmasters@onsvoorgeslacht.nl

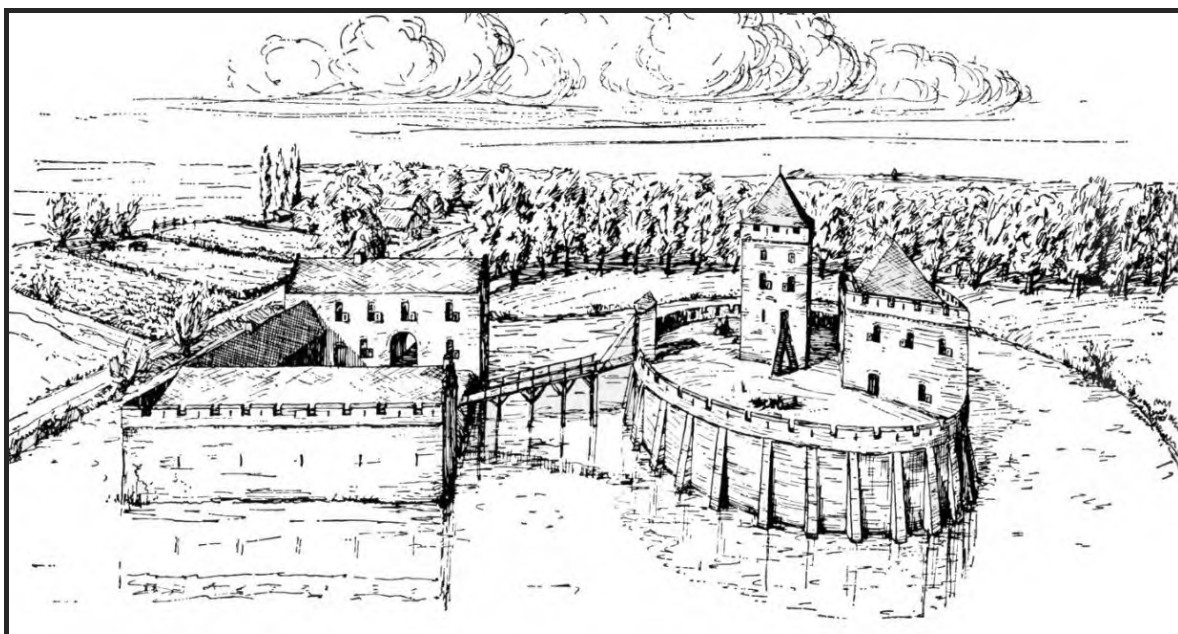
Kastelen

1. Het kasteel van Troije¹³

Iets ten noordwesten van het dorp Borsele ligt de zogenaamde ‘Berg van Troije’. Deze terp is in de middeleeuwen opgeworpen en maakte eens een deel uit van het stamslot van het geslacht Van Borsele.

In de jaren 1946 en 1958 werd archeologisch onderzoek verricht, waaruit blijkt dat de burchtheuvel in verschillende fasen is opgebouwd. De eerste aanleg zal vermoedelijk begonnen zijn na de stormvloed van 1014. Het was aanvankelijk van bescheiden omvang en stak niet meer dan 2 à 3 meter boven het maaiveld uit en met een houten verdedigingstoren op de top. In latere fasen is de burchtheuvel hoger opgebouwd. Nadat het omliggende land bedijkt was,¹⁴ zijn de houten gebouwen omstreeks 1200 vervangen door een stenen kasteel. Wie de bouwheer is geweest is onbekend.

Hieronder volgt een reconstructietekening van het kasteel met voorburcht vervaardigd door de archeoloog dr. W.C. Braat (afb. 1).

Afb. 1. Het kasteel van Troije.

In 1243 is voor eerst sprake van het optreden van Nicolaas van Borsele. Hij zal gezien zijn toenaam belangrijke bezittingen hebben verworven in Borsele. Met hem begint de bewijsbare genealogie.

Door gebiedsuitbreiding, zoals bijvoorbeeld in de buurt van Goes, en inpolderingen nam het landbezit aanmerkelijk toe en daarmee de welstand van de familie. Na het overlijden van Nicolaas van Borsele werd hij opgevolgd door zijn zoon Pieter. Na diens overlijden tussen 1276 en 1278 kwam zijn zoon Floris aan de macht. Hij was de laatste ambachtsheer van Borsele.

¹³ Van den Broecke, Kastelen, blz. 165-171.

¹⁴ Omstreeks het jaar 12000 werden de eilanden Borsele, Oudelande en Baarland door een ringdijk tot één geheel verenigd.

2. Het kasteel Zandenburg¹⁵

Het schijnt dat er in Walcheren reeds voor 1134 een nederzetting, die door een lokale dijk – opgeworpen van zand – tegen het buitenwater werd beschermd, was ontstaan en het heel toepasselijk de naam ‘Sandick’ kreeg.

De ontwikkeling van de jonge nederzetting ging kennelijk snel, want niet lang daarna was er sprake van een kerkstichting. Het kapittel van St. Pieter te Utrecht verklaarde namelijk in 1153 dat het de tiend van ‘Sandick’, die voor de stichting van de kerk aldaar geheel aan het kapittel behoorde, met de priester van de kerk gedeeld heeft, zodat deze daarvan 1/3^e deel zal genieten. De helft van het aan het kapittel blijvende gedeelte van de tiend werd aan Hugo Snottolf geschonken, in ruil voor een stuk land ten westen van de kerk dat door aan het kapittel was geschonken.¹⁶

Nog voor 1170 is men in de buurt van de nederzetting ‘Sandick’ met bedijkingswerkzaamheden begonnen. Een actief aandeel in deze werkzaamheden zal uitgegaan zijn lokale heren. In 1214 komt een Boudewijn van Sandick, leenman van de abdij van Middelburg,¹⁷ voor, terwijl in 1247 sprake is van een Simon van Sandick, eveneens leenman van de abdij van Middelburg, die zonder mannelijke erfgenamen overleden is.¹⁸

Afb. 2. Ruïne van het kasteel Zandenburg.

Hoe en op welke wijze Wolfert I van Borsele in het bezit is gekomen van het ambacht is niet overgeleverd, maar in 1280 liet hij in de heerlijkheid een kasteel bouwen dat als Zandenburg bekend zou worden (afb. 2). Op 18 november 1282 droegen Wolfert en zijn vrouw Sibille hun goederen en rechten in de heerlijkheid ‘Sandick’ op aan de graaf van Holland en Zeeland, om het als onversterfelijk leen terug te ontvangen.

¹⁵ Van den Broecke, Kastelen, blz. 61-72.

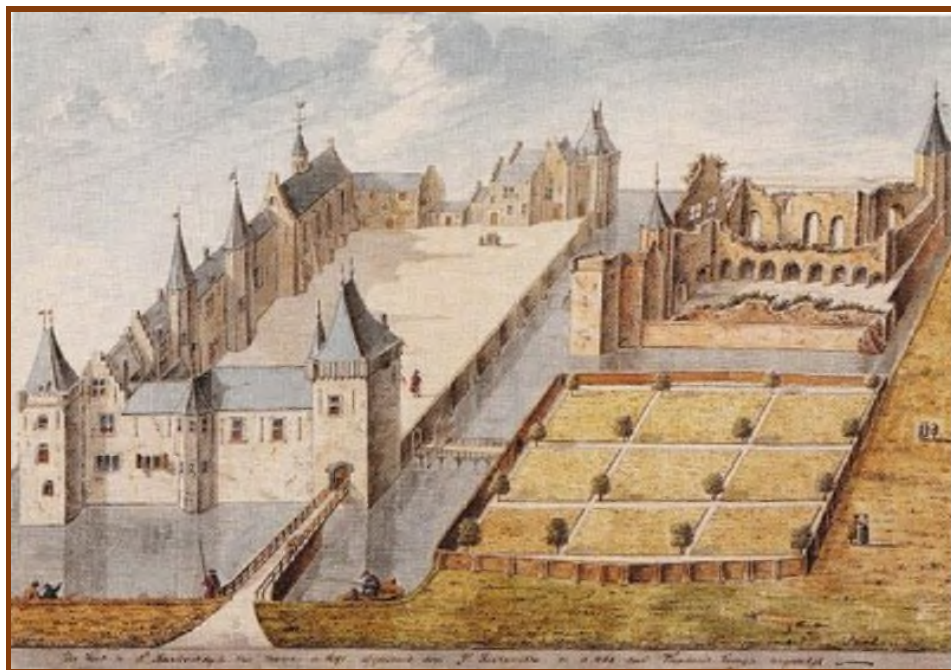
¹⁶ OSU I no. 408, d.d. 1153.

¹⁷ Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 12, d.d. 21-5-1214; OHZ I no. 346, d.d. 21-5-1214.

¹⁸ Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 25, d.d. 21-12-1247; OHZ II no. 724, d.d. 21-12-1247.

3. Het kasteel St. Maartensdijk¹⁹

Het oudste gedeelte van dit kasteel dateert vermoedelijk uit de 13^e eeuw. In 1311 werd Gheront van Overbordene door graaf Willem III beleend met het ambacht van St. Maartensdijk. Omstreeks 1327 kocht de abdij van Middelburg een groot deel van de tienden van St. Maartensdijk van de ambachtsheer Pieter Gherontsz. van Overbordene. Deze familie met hun vrienden kwamen vaak in conflict met andere groepen edelen w.o. de familie Van Borsele. Op 30 juli 1343 werden alle begane gewelddaden door de graaf beslecht, waarbij zware straffen werden opgelegd. Deze conflicten komen hierna nog ter sprake.

Afb. 3. Het kasteel van St. Maartensdijk, gezien vanuit het westen (1695).
(Kopie naar een tekening van Is. Hildernisse)

Floris van Borsele kocht in 1354 het ambacht Sint Maartensdijk van graaf Willem V. Na zijn overlijden in 1368 verviel het ambacht weer aan de grafelijkheid. Hertog Albrecht verkocht het ambacht aan diens broer Vrank van Borsele. Het kasteel (afb. 3) vererfde ook op Vrank van Borsele. In 1374 droeg hij het kasteel, dorp en 16 gemet land op aan de grafelijkheid en kreeg het daarna terug als onversterfelijk leen samen met de hoge heerlijkheid.

De oudste generaties

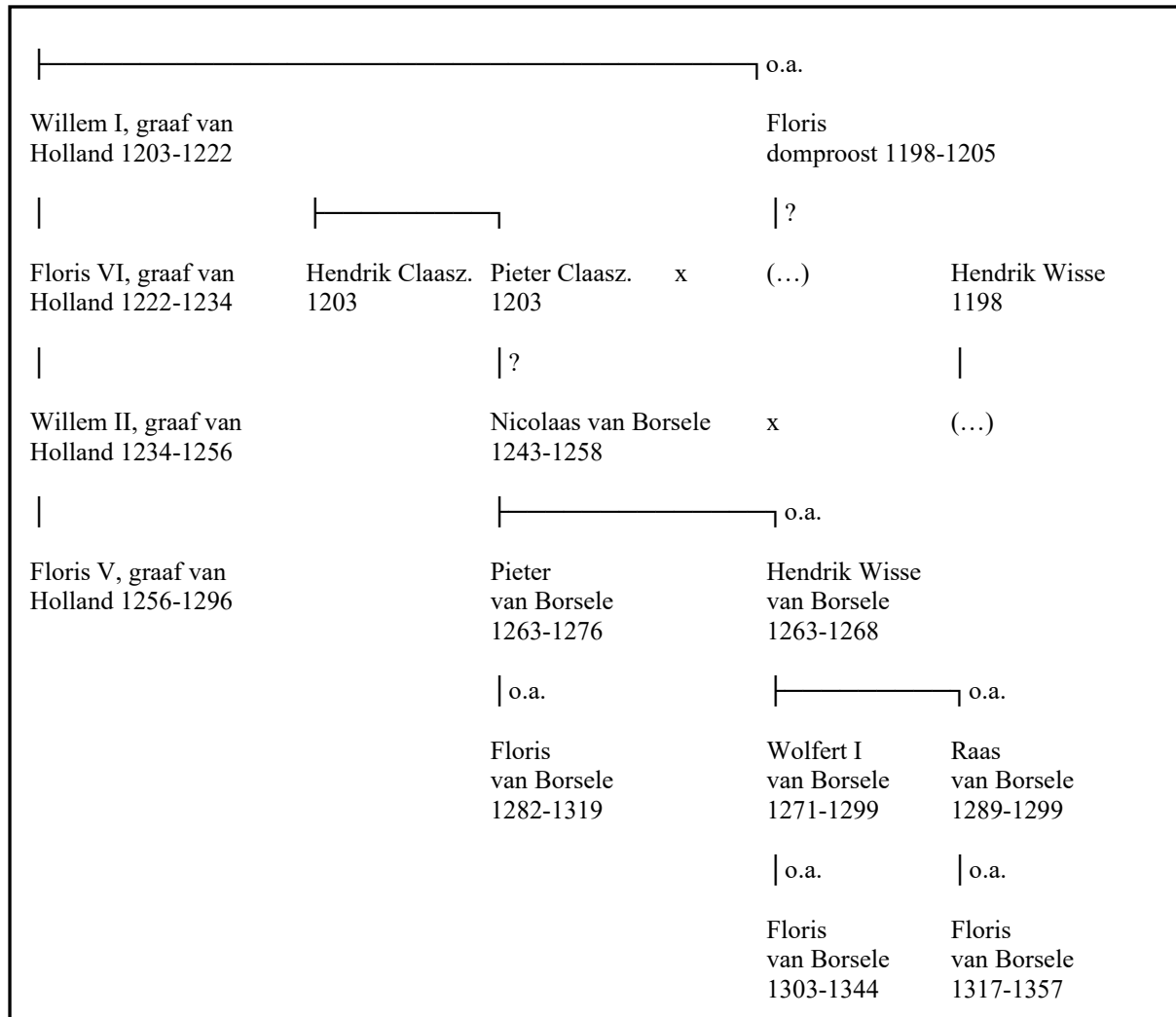
Opmerkelijk is dat de bewijsbare genealogie van de familie Van Borsele begint met Nicolaas van Borsele, vermeld 1243-1258. Op grond van vernoeming van de oudste zoon zou zijn vader Pieter hebben geheten. Wat dat betreft is de suggestie van Dekker interessant.²⁰ Hij verwijst naar de volgende oorkonde. Op 14 februari 1203 verklaart Wouter van Cruiningen dat een aantal van zijn, met naam genoemde, mannen aan de abdij ter Doest grond hebben verkocht te 'Morlodenisse'. Als getuigen worden o.a. genoemd 'Heinricus et Petrus, filii Clais'.²¹

¹⁹ Van den Broecke, Kastelen, blz. 153-160.

²⁰ Dekker, Goes, blz. 60.

²¹ OHZ I no. 257, d.d. 14-2-1203.

Hij ziet in dit broederpaar *hoogstwaarschijnlijk* een Van Cats (Hendrik) en *mogelijk* een Van Borsele (Pieter). Omdat de heraldische wapens van beide families afwijken,²² lijkt deze aanname niet juist. Temeer omdat in een volgende oorkonde van 20 februari 1203 door Hugo van Voorne wordt verklaard dat Wouter van Cruiningen zijn rechten op en zijn bezit te ‘Morlodenisse’ heeft verkocht aan de kerk ter Doest, en hem als voogd van deze kerk ten behoeve van haar heeft overgedragen. Als getuige wordt o.a. genoemd ‘Heinricus de Chats’.²³ Indien in de oorkonde van zes dagen daarvoor sprake zou zijn geweest van een Van Cats dan had ongetwijfeld die toenaam daar ook gestaan. Blijft over dat de in 1203 genoemde Pieter Claasz. op grond van zijn naam en patroniem de stamvader van de familie Van Borsele zou kunnen zijn.

Geneagram 1. Verwantschapstabel graven van Holland en de familie Van Borsele.

Iets anders is, dat graaf Floris V in een oorkonde van 1267 heer Pieter van Borsele ‘onze neef’ noemt.²⁴ In aanmerking nemende dat zijn zoon Floris heette, levert dat een voedingsbodemp om een familieverwantschap te veronderstellen.

²² B. de Keijzer, *Van Cats* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

²³ OHZ I no. 257, d.d. 20-2-1203.

²⁴ OHZ III no. 1437, d.d. 1-1-1267.

In de genealogie van de grafelijke familie is niet direct een concrete aanwijzing te vinden. Wel valt op dat Floris III, graaf van Holland (1157-1190) een zoon Floris had, die nadat hij proost van de Dom te Utrecht (1198-1205) was geweest, te Middelburg als monnik vertoefde en aldaar op 30 november 1210 is overleden.²⁵ Het is speculatief maar de gedachte is opgekomen dat hij een bastaarddochter heeft gehad, die – chronologisch gezien – getrouwd is met de hiervoor genoemde Pieter Claasz. Hiermee zou verklaard kunnen worden dat graaf Floris V in 1267 heer Pieter van Borsele ‘onze neef’ noemde en het veelvuldig voorkomen van voornam Floris in de familie Van Borsele (geneagram 1). Overigens komt dit ‘neefschap’ maar één keer in een oorkonde voor. De oorzaak daarvan is dat – indien voorgaande voorstelling van zaken juist is – beiden in de 8e graad verwant zijn; dus strikt genomen geen familie meer is.

Een hardnekkige fout

Obreen vermeldt met verwijzing naar Reygersbergen II, blz. 141, dat Floris van Borsele wellicht bij Stavoren is gesneuveld, en dat er van nazaten niets is gebleken.²⁶ Dek gaat daar in mee en voegt de exacte datum, 26 september 1345, er aan toe.²⁷ Beide auteurs hebben dit gegeven – niet helemaal ten onrechte – toegewezen aan Floris van Borsele ‘de jonge’. Hiermee is deze toewijzing een eigen leven gaan leiden, die tot in de recent verschenen literatuur is blijven doorwerken.

Bij Reygersbergen valt het volgende te lezen: ‘In desen strijdt waren verslaghen die heere van Brederode,²⁸ die heere vander Meruwen,²⁹ die heere van Anthonghen,³⁰ die heere vander Veere, die heere van Borsselen soone van Zuydtbevelant, heere Floris die Jonge ghenaeamt, die heere van Wassenare,³¹ heer Wolffaert van Remerswal,³² heer Arent van Cruninghen,³³ ende meer andere wiens ziel Godt ontfermen moet. Deze strijdt geschiede op Sinte Cosmus ende Damianen dach’.³⁴

Onderzoek wijst uit dat de opgave van de rij gesneuvelden betrouwbaar is, maar *niet* voor de twee leden van de familie Van Borsele genoemd in de volgende nogal cryptische zinnsnede: ‘die heere vander Veere, die heere van Borsselen soone van Zuydtbevelant, heere Floris die Jonge ghenaeamt’. Vermoedelijk zijn bedoeld:

[1] ‘die heere vander Veere’, te weten Wolfert III van Borsele, heer van Veere en van Zandenburg, vermeld 1316-1351 (zie: V-a).

[2] ‘die heere van Borsselen soone van Zuydtbevelant, heere Floris die Jonge ghenaeamt’. Hij is Floris van Borsele ‘de jonge’, vermeld 1317-1357 (zie: IV-e).

Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat beide na 1345 nog in leven zijn. Misschien hebben ze in de slag bij Stavoren wel mee gevochten, maar ze zijn daar niet gesneuveld.

²⁵ Dek, Graven van Holland, bz. 14.

²⁶ Obreen, Van Borsele, kolom 322-323.

²⁷ Dek, Van Borsele, blz. 43.

²⁸ Hendrik van Brederode, 4^e heer van Brederode, zn. van Dirk van Brederode en Maria van de Lek, zie: A.W.E. Dek, Genealogie van de Heren van Brederode, in: *Het jaarboek van het CBG* deel XIII (1959), blz. 110.

²⁹ Daniel V van der Merwede, ridder, vermeld 1323-1345, zn. van Daniel IV van der Merwede en Beatrix van Alkemade, zie: B. de Keijzer, *Van der Merwede* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁰ ‘die heer van Antoenge’, zie: Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 34 (gesneuvelden bij Stavoren).

³¹ Philips IV van Wassenaar, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, vermeld 1307-1343, zn. van Dirk III van Wassenaar en Alverade van Leiden.

³² Wolfert van Reimerswaal, ridder, vermeld 1331-1343, zn. van Nicolaas Kervinc van Reimerswaal en (...) van Cattendijke, zie: B. de Keijzer, *Van Reimerswaal* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

³³ Niet genoemd in de publicatie van A.W.E. Dek, Genealogie der Heren van Cruijningen, in: *Het jaarboek van het CBG* deel XI (1957).

³⁴ Boxhoorn, Kroniek van Zeeland-II, blz. 141.

Heraldiek

In de collectie van het Rijksmuseum bevindt zich de zilveren zegelstempel met tegenzegel van Wolfert I van Borsele.³⁵ Hieronder volgen de afbeeldingen daarvan in positief (afb. 4).

Afb. 4. Ruiterzegel en tegenzegel van Wolfert I van Borsele, ridder.³⁶
(Rijksmuseum Amsterdam)

De zilveren zegelstempel van Wolfert I van Borsele is in augustus 1870 in de Maas bij Alphen opgebaggerd. De twee ronde zilveren stempels met een diameter van respectievelijk 78 en 35 millimeter zijn verbonden door een ketting van 40 centimeter.³⁷

Opvallend is dat de dwarsbalk in het zegelstempel fraai gearceerd is. Dat valt ook vast te stellen bij vrijwel alle zegels van de familie Van Borsele. In de gekleurde wapentekeningen is de arcering achterwege gelaten omdat het vermoedelijk een manier was om de dwarsbalk in het zegel goed tot uitdrukking te brengen.

Het algemeen wapen van de familie Van Borsele luidt in zwart een zilveren dwarsbalk.³⁸ De tak Kortgene voert: in zwart een zilveren dwarsbalk met in het schildhoofd een rode barensteel met drie hangers.³⁹ De heraldische wapens vooral betrekking hebbende op de verschillende takken van de familie Van Borsele zijn terug te vinden in allerlei wapenboeken.⁴⁰ Hierna wordt daar nader op ingegaan.

Opmerkelijk is dat bij toepassing van breuken (barensteel, schuinbalk, St. Andrieskruis) deze zijn uitgevoerd in de kleur rood. Ten gevolge daarvan leidt dit tot kleur op kleur. In de heraldiek is dit ongebruikelijk.

³⁵ Collectie Rijksmuseum no. HG-NM-3502.

³⁶ Beschrijving: A. ruiterzegel:

1. omschrift: +/ISTVD*SI/GILVM*EST*DNI*W'LFARDI*/DE*BARSALIA*MILIT/IS
2. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.
3. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

B. tegenzegel:

1. omschrift: ++SECRET*WLFARDI*DE*BARSALIA*MILIT
2. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

3. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

³⁷ De Navorscher jrg. 31 (1881), blz. 547-550.

³⁸ Rietstap, Wapens, blz. 301.

³⁹ Rietstap, Wapens, blz. 301.

⁴⁰ HUA, Huis Hardenbroek (toegang 1010), inv.nr. 6700. Wapens betreffende Zeeland.

In het L'Armorial Bellenville, gedateerd tussen 1340 en 1390, meer waarschijnlijk 1370,⁴¹ komen de volgende leden van de familie Van Borsele voor:⁴²

1. (heer Wolfert IV) van Borsele:⁴³ in zwart een zilveren dwarsbalk.
2. heer Vrank van Borsele:⁴⁴ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren waarvan de eerste ster beladen met een bolletje.
3. heer Raas van Borsele:⁴⁵ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven een barensteel met drie hangers van rood.
4. (Gerard) van Borsele:⁴⁶ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren van zilver.

In het wapenboek Gelre (aangelegd vanaf 1372) komen de volgende wapens voor:⁴⁷

1. de heer van de Veere: in zwart een zilveren balk. Helmtteken: een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip van zwart. Dekkleed: zwart en rood.
2. heer Vrank van Borsele: in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren van zilver. Helmtteken: een ossenkop van zilver, gehoorned van goud. Dekkleed: hermelijn.
3. heer Claas van Borsele: in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip van zwart met een band van zilver. Dekkleed: zwart en rood.
4. heer Philips van Borsele: in zwart een zilveren dwarsbalk met een barensteel van drie hangers in rood. Een gekroonde helm. Helmtteken: een ossenkop van zwart, gehoorned van rood. Dekkleed: hermelijn.

In het wapenboek Beyerens (aangelegd vanaf 1375) worden de volgende wapens aangetroffen:⁴⁸

1. heer Floris van Borsele:⁴⁹ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren van zilver.
2. heer Colart (= Claas) van Borsele:⁵⁰ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren van zilver.
3. heer Colart (= Claas) van Borsele:⁵¹ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers van rood.
4. Nicolaas van Borsele:⁵² in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren van zilver.
5. Jan van Borsele:⁵³ in zwart een zilveren dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers van rood.

Heraldische wapens van aangehuwde partijen

De wapens van aangehuwde partijen uit Holland, Zeeland en Vlaanderen zijn eveneens in wapenboeken of in de literatuur terug te vinden. Helaas is er – voor zover bekend – geen zegel van Aleid, bastaarddochter van Jan II van Avesnes, graaf van Henegouwen (1280) en van

⁴¹ Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville, blz. 5.

⁴² Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville (facsimile van het wapenboek), respectievelijk folio's 40v, 42v.

⁴³ Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville, no. 769, blz. 179: 'Borsel'. Door de auteurs toegekend aan heer Wolfert IV van Borsele.

⁴⁴ Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville: no. 779, blz. 181: 'h(ee)r Vranc'.

⁴⁵ Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville: no. 855, blz. 190: 'h(ee)r Raes va(n) B(o)rsel'.

⁴⁶ Pastoureaux e.a., Wapenboek Bellenville: no. 857, blz. 191: 'b(o)rsel'. Door de auteurs toegekend aan Vrank van Borsele. Dit is onjuist want zijn wapen is al eerder afgebeeld. Waarschijnlijk toe te kennen aan zijn broer, Gerard van Borsele,

⁴⁷ Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 195, 338.

⁴⁸ Koninklijke Bibliotheek, Wapenboek Beyerens 79K16: respectievelijk folio's 62, 63, 64 en 65.

⁴⁹ Heer van Sint Maartensdijk.

⁵⁰ Heer van Brigdamme.

⁵¹ Heer van Kortgene.

⁵² Er komt in die tijdspanne geen Nicolaas van Borsele zonder riddertitel voor.

⁵³ Hij is een zoon van heer Claas van Borsele, heer van Kortgene.

Holland (1299), bewaard gebleven. Hierdoor is het niet mogelijk het eventueel door haar op een zegel gevoerde wapen te vervaardigen.

Veelal voerden bastaarden van de graven van Henegouwen en Holland als basis op blauw het gevierendeelde wapen Henegouwen en Holland, zoals bijvoorbeeld Simon van Bruelis (afb. 5, a),⁵⁴ Willem die Cuser (afb. 5, b),⁵⁵ Jan van Henegouwen, heer van Vlissingen (afb. 5, c),⁵⁶ en Van de Poel (afb. 5, d).⁵⁷ Voor Aleid lijkt het verantwoord om het basiswapen aan te houden.

Afb. 5. (a) Van Bruelis, (b) Die Cuser, (c) Vlissingen, (d) Van de Poel.

Hieronder volgt een lijst van de aangehuwde families en hun wapens.

1. *Arnemuiden*: in zilver een rood schildhoofd beladen met drie gouden adelaars. Helmteken: een zilveren ossenkop en hals met gouden hoorns.⁵⁸
2. *Axel*: in rood een gouden keper.⁵⁹
3. *Berthout*: in goud drie rode palen met in een schildhoek van zilver een zwarte 6-puntige ster.⁶⁰
4. *Botland*: verticaal ingehoekt van vijf stukken zwart op goud.⁶¹
5. *Boutershem (Bergen)*: in groen drie maliën (2:1) van zilver met in een rood schildhoofd drie palen van rood.⁶²
6. *Brigdamme*: in zwart een dwarsbalk horizontaal ingehoekt van vijf stukken rood op zilver.⁶³
7. *Chapelle*: in zilver twee afgewende zwarte zalmen, vergezeld van negen herkruiste zwarte kruisjes met spitsen voet (3:3:3).⁶⁴
8. *Cattendijke*: in zilver een blauwe dwarsbalk, waarover een St.-Andrieskruis geblokt van 8 rode en 5 gouden stukken, afwisselend rood en goud.⁶⁵
9. *Coulster*: in rood een klimmende leeuw van goud, genageld en getongd van blauw.⁶⁶
10. *Cruiningen*: in goud drie zwarte palen.⁶⁷
11. *Culemborg*: in goud drie rode zuilen (2:1).⁶⁸
12. *Cuyk*: in goud twee rode dwarsbalken, vergezeld van acht zoomsgwijs geplaatste rode merletten, drie van boven, twee aan de zijden tussen de twee balken en drie aan de schildpunt.⁶⁹

⁵⁴ M. Smallegange, Wapenen der edele en aensienelyke geslachten in het souverain graefschap van Zeeland. B. de Keijzer, *Van Bruelis* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁵⁵ Bert den Hertog, Op zoek naar de vader van Willem die Cuser, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 133 (2016), blz. 60.

⁵⁶ M. Smallegange, Wapenen der edele en aensienelyke geslachten in het souverain graefschap van Zeeland. Dek, Graven van Holland, blz. 41.

⁵⁷ HUA, Archief Hardenbroek inv.nr. 6699.

⁵⁸ Rietstap, Wapens, blz. 287.

⁵⁹ Rietstap, Wapens, blz. 289.

⁶⁰ Hoeben, Wapenrepertorium, blz. 37. Het aldaar beschreven wapen zonder brisure.

⁶¹ Rietstap, Wapens, blz. 303.

⁶² Hoeben, Wapenrepertorium, blz. 35.

⁶³ Rietstap, Wapens, blz. 301.

⁶⁴ Rietstap, Wapens, blz. 309.

⁶⁵ Gelijk aan het tegenwoordige gemeentewapen.

⁶⁶ Rietstap, Wapens, blz. 313.

⁶⁷ Rietstap, Wapens, blz. 315.

⁶⁸ Rietstap, Wapens, blz. 316.

⁶⁹ Rietstap, Wapens, blz. 316.

13. *Domburg*: in blauw een zilveren toren, verlicht met één rond venster, en geopend van het veld met een zwarte valdeur.⁷⁰
14. *Eem (Both)*: in rood drie rechtopstaande zilveren botten (2:1) met midden in het schildhoofd een 5-puntig sterretje van zilver.⁷¹
15. *Gavere*: in rood drie leeuwen (2:1) van goud.⁷²
16. *Grimbergen*: in goud een blauwe balk, waaroverheen een Sint-Andrieskruis van rood.⁷³
17. *Haarlem*: in rood een zilveren kruis, vergezeld van twaalf merletten van zilver langs de schildzoom, in elk kwartier drie.⁷⁴
18. *Heenvliet*: in rood een klimmende en aanziende zilveren leeuw.⁷⁵
19. *Lynther*: in zilver drie afgeknotte lelies (2:1) van zwart.⁷⁶
20. *Maalstede*: in zilver een blauwe dwarsbalk en over alles heen een rood St.-Andrieskruis.⁷⁷
21. *Maldegem*: in goud een rood kruis, vergezeld van tien merletten van rood langs de schildzoom, in kwartier 1. en 3. drie merletten, en kwartier 3. en 4. 2 merletten.⁷⁸
22. *Merxem (Wesemaal)*: in rood drie Franse lelies (2:1) van goud.⁷⁹
23. *Moerkerke*: in goud een Sint-Andrieskruis van rood, beladen met vijf schelpen van zilver.⁸⁰
24. *Mortagne*: in rood een kruis van goud.
25. *Oostende (de Vriese van Oostende)*: in hermelijn een rood schildhoofd.⁸¹
26. *Praet*: in goud een St. Andrieskruis van goud.⁸²
27. *Ranst*: in een zilver veld drie palen van rood met in vrijkwartier van zwart een leeuw van goud, waaroverheen een rode bastaardstreep (= Veen).⁸³
28. *Renesse*: in rood, bezaaid met gouden blokjes, een klimmende en aanziende leeuw, getongd en genageld van blauw.⁸⁴
29. *Reimerswaal*: in rood twee gekruiste zwaarden met het gouden gevest naar boven van zilver.⁸⁵
30. *Riede*: in zilver een 8-puntge ster van rood.⁸⁶
31. *Rode (Schelderode)*: in blauw een leeuw van goud met een rechter schuinbalk (geen kleur vermeld) over alles heen.⁸⁷
32. *Schoudee*: in blauw tien bollen (4:3:2:1) van zilver.⁸⁸
33. *Strijen*: in rood drie St.-Andrieskruisen in rood.⁸⁹

⁷⁰ Rietstap, Wapens, blz. 320.

⁷¹ Rietstap, Wapens, blz. 325. Het aldaar beschreven wapen zonder brisure.

⁷² Wapenboek Vlaanderen, blz. 201, 141.

⁷³ Gens Nostra jrg. 16 (1961), blz. 29.

⁷⁴ Rietstap, Wapens, blz. 337. Het aldaar beschreven wapen bevat zestien merletten.

⁷⁵ Rietstap, Wapens, blz. 341.

⁷⁶ Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 175, 330; De Raadt-III, blz. 232.

⁷⁷ Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 73, 149; Rietstap, Wapens, blz. 363. Hier een variatie beschreven waarbij het veld van hermelijn is.

⁷⁸ ZA, Archief familie Van der Hoge van Borssele inv.nr. 56 [scan 14]; Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 29, 149.

⁷⁹ Hoeben, Wapenrepertorium, blz. 227. Er komen ook varianten voor, zoals 'in rood drie zilveren lelies' (CBG, Heraldische DataBank), en 'in goud drie rode lelies met afgesneden voet' (CBG, Collectie Muchart, Kaart 71^A. Met verwijzing naar *Armorial Général*).

⁸⁰ Wapenboek Vlaanderen, blz. 151.

⁸¹ Rietstap, Wapens, blz. 374.

⁸² ZA, Archief familie Van der Hoge van Borssele inv.nr. 56 [scan 14]; Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 17, 155.

⁸³ Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 175, 330.

⁸⁴ Rietstap, Wapens, blz. 188. Het aldaar beschreven wapen alleen getongd van rood.

⁸⁵ Rietstap, Wapens, blz. 382.

⁸⁶ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 172, blz. 711; B. de Keijzer, *Van Riede (van Pendrecht, van IJsselmonde)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁸⁷ ZA, Archief familie Van der Hoge van Borssele inv.nr. 56 [scan 14]; Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 23, 159. Zonder rechter (versmalde) schuinbalk, die daarom in een grijstint is uitgevoerd.

⁸⁸ Rietstap, Wapens, blz. 392.

⁸⁹ Rietstap, Wapens, blz. 400.

34. *Trazegnies*: in een schildzoom van rood drie blauwe schuinbalken in goud met in de schildhoek een schildje van vair.⁹⁰
35. *Vianen-Goye*: Gevierendeeld: I en II. in zilver drie zwarte zuilen, III en IV. gedwarsbalkt van vair en rood van zes stukken.⁹¹
36. *Vilain (1)*: in zwart een schildhoofd van zilver, beladen met een barensteel van zwart⁹² of blauw.⁹³
37. *Vilain (2)*: gevierendeeld: 1 en 4. in zwart schild een schildhoofd van zilver, 2 en 3. in goud een rode keper.⁹⁴
38. *Voorne*: in rood een klimmende en aanzierende leeuw, getongd en genageld van blauw.⁹⁵
39. *Walle*: in zwart een zilveren keper, vergezeld van drie merletten (2:1) van zilver.⁹⁶
40. *Wissekerke*: in zilver een ruitvormige rode gesp, de dwars gelegde doorn naar links gericht.⁹⁷
41. *Woestijne*: in rood een keper van hermelijn vergezeld van drie herkruiste kruisjes (met spitse voet) van zilver (2:1).⁹⁸
42. *Zevenbergen*: in zilver drie rode St.-Andrieskruisen (2:1).⁹⁹
43. *Zuylen*: in rood drie zuilen van zilver (2:1).¹⁰⁰

Plaatsing van wapens op grafzerken

Zoals in de inleiding vermeld is, is er een manuscript bewaard gebleven in het archief van de familie Van Borssele van der Hooge met tekeningen van grafzerken met kwartierwapens.¹⁰¹ Nachtegaal heeft in het 'Heraldisch vademecum' informatie opgenomen over de rangschikking van kwartierwapens op grafzerken. De hierna gegeven voorbeelden zijn hieraan ontleend.¹⁰² Bij kwartierwapens op grafzerken, tombes en gebrandschilderde ramen ontbreekt meestal de toenaam van de familie. Identificatie moet dan plaatsvinden aan de hand van het wapenbeeld.

Als de kleuren – met name op grafzerken – ontbreken vormt dat een probleem omdat er veel gelijksoortige wapens voorkomen. Inzicht in de kwartierstaat van degene, waar onderzoek naar wordt gedaan, is dan onontbeerlijk. Wanneer die informatie ontbreekt vormt dat niet alleen een handicap maar meteen ook het belang van het herkennen van de kwartierwapens dat kan leiden naar de families waartoe ze behoren. Gelukkig komen kwartierwapens meestal in paren voor; dus de heraldische wapens van een echtpaar. Dat helpt bij de identificatie; althans als over het echtpaar voldoende gegevens bekend zijn.

De plaatsing van wapens op grafzerken is gebonden aan een bepaalde systematiek. Het meest eenvoudige is in het geval van vier kwartieren. In onderstaand voorbeeld (afb. 6) wordt de probant (no. 1) en zijn vier grootouders, van vaderszijde (no. 4 en 5) en van moederszijde (no. 6 en 7), tot uitdrukking gebracht. Ook komt het voor dat het om een echtpaar gaat. Dan staan de wapens van de vader en moeder van de man links en die van de vrouw rechts.

⁹⁰ ZA, Archief familie Van der Hoge van Borssele inv.nr. 56 [scan 14]; Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 63, 166. Zonder schildje in de schildhoek.

⁹¹ Rietstap, Wapens, blz. 334 en 409.

⁹² Heraldieke Bibliotheek jrg. 2 (1983), blz. 40, 364.

⁹³ Ned. Leeuw jrg. 26 (1903), kolom 230.

⁹⁴ Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 192, 336 (Heer van de Moor. wapen: een zwart schild met een schildhoofd van zilver. Het schildhoofd beladen met een schildje van goud met een keper van rood).

⁹⁵ Rietstap, Wapens, blz. 411.

⁹⁶ Fr.-J. Bozière, *Armorial de Tournai et du Tournaisis* (Tournai, 1859), blz. 351.

⁹⁷ Rietstap, Wapens, blz. 417.

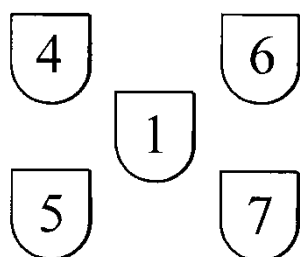
⁹⁸ Warlop, Wapenboek Vlaanderen, blz. 25, 141, 166.

⁹⁹ Rietstap, Wapens, blz. 394.

¹⁰⁰ Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 205, 346.

¹⁰¹ ZA, Familie Van Borssele van der Hooge (toegang 68) inv.nr. 56.

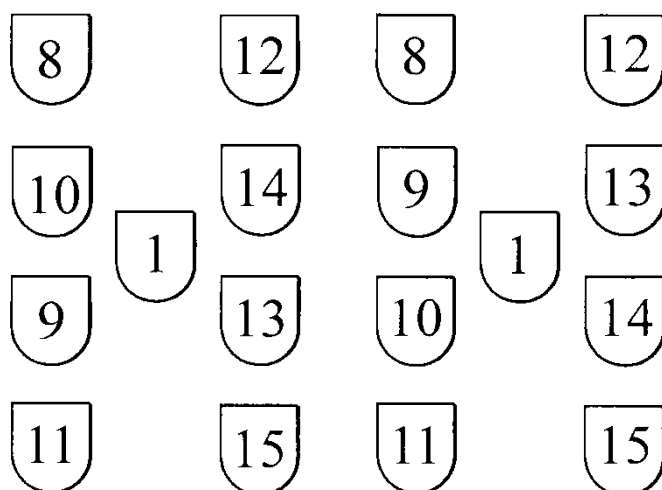
¹⁰² H.K. Nagtegaal, *Vademecum*, blz. 67-68.

Afb. 6. Voorbeeld van de rangschikking op een grafzerk met vier kwartieren.

Gecomplieerder wordt het wanneer op een grafzerk acht kwartierwapens staan afgebeeld. De rangschikking kan op verschillende manieren plaatsvinden.

In het voorbeeld links (afb. 7, links), die in de regel het meest voorkomt, worden de kwartieren van de probant (no. 1) van *vaderszijde* als volgt gerangschikt: de grootouders van vaderszijde (no. 8 en 9), en van *moederszijde* (no. 10 en 11); en van *moederszijde*: de grootouders van vaderszijde (no. 12 en 13), en van *vaderszijde* (no. 14 en 15). Het voorbeeld rechts (afb. 7, rechts), waarin de rangschikking anders verloopt, spreekt voor zichzelf.

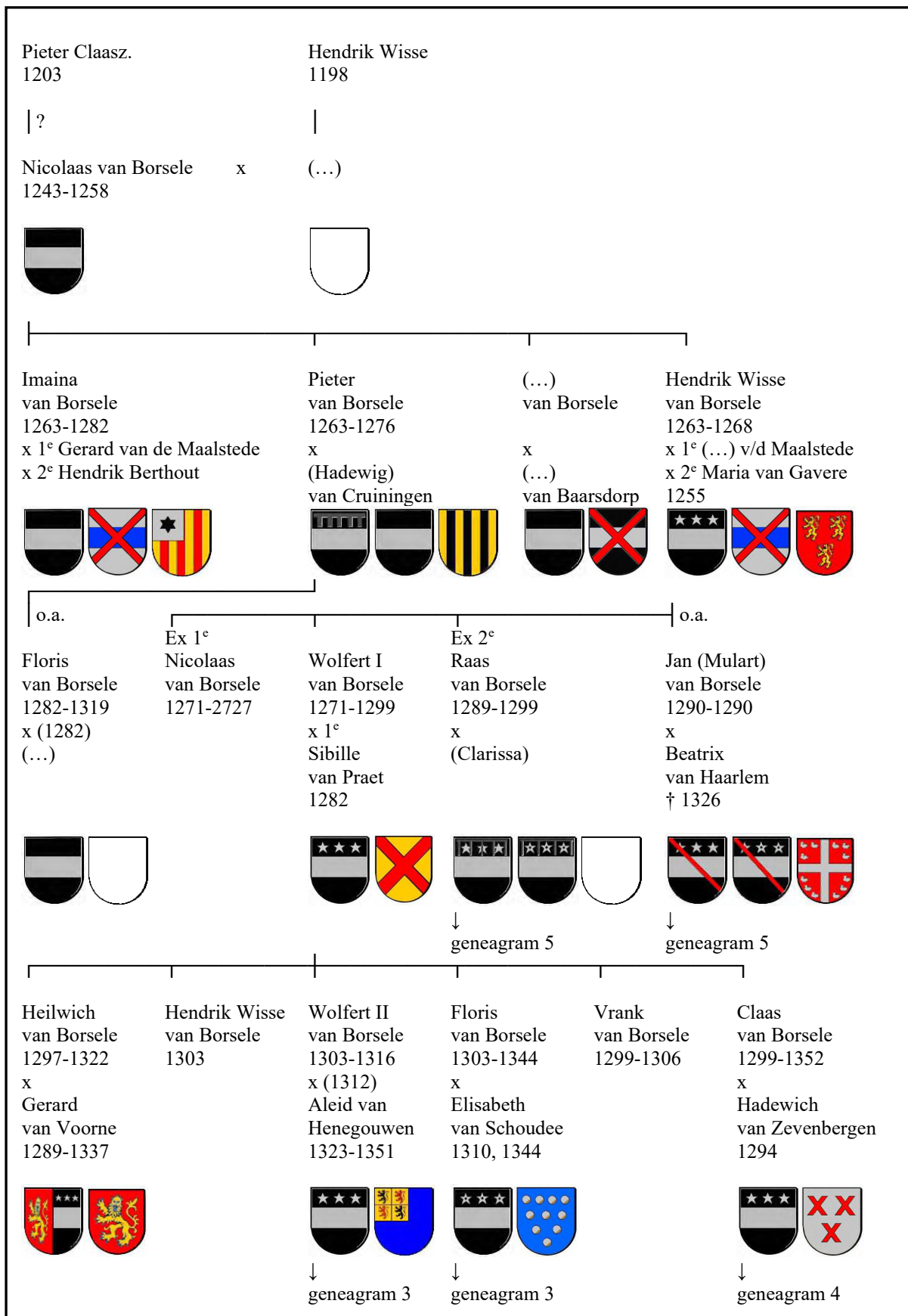
Afb. 7. Voorbeeld van de rangschikking van een grafzerk met acht kwartieren.

Daarbij moet aangetekend worden dat de rangschikking in verschillende perioden en andere landstreken soms verschilde, en dat wanneer men het wapen van een voorouder niet wist het wapen van een oudere generatie er voor in de plaats stelde of onder bepaalde omstandigheden, denk bijvoorbeeld aan een bastaard, het wapen bewust achterwege liet om er iets anders voor in de plaats te stellen.

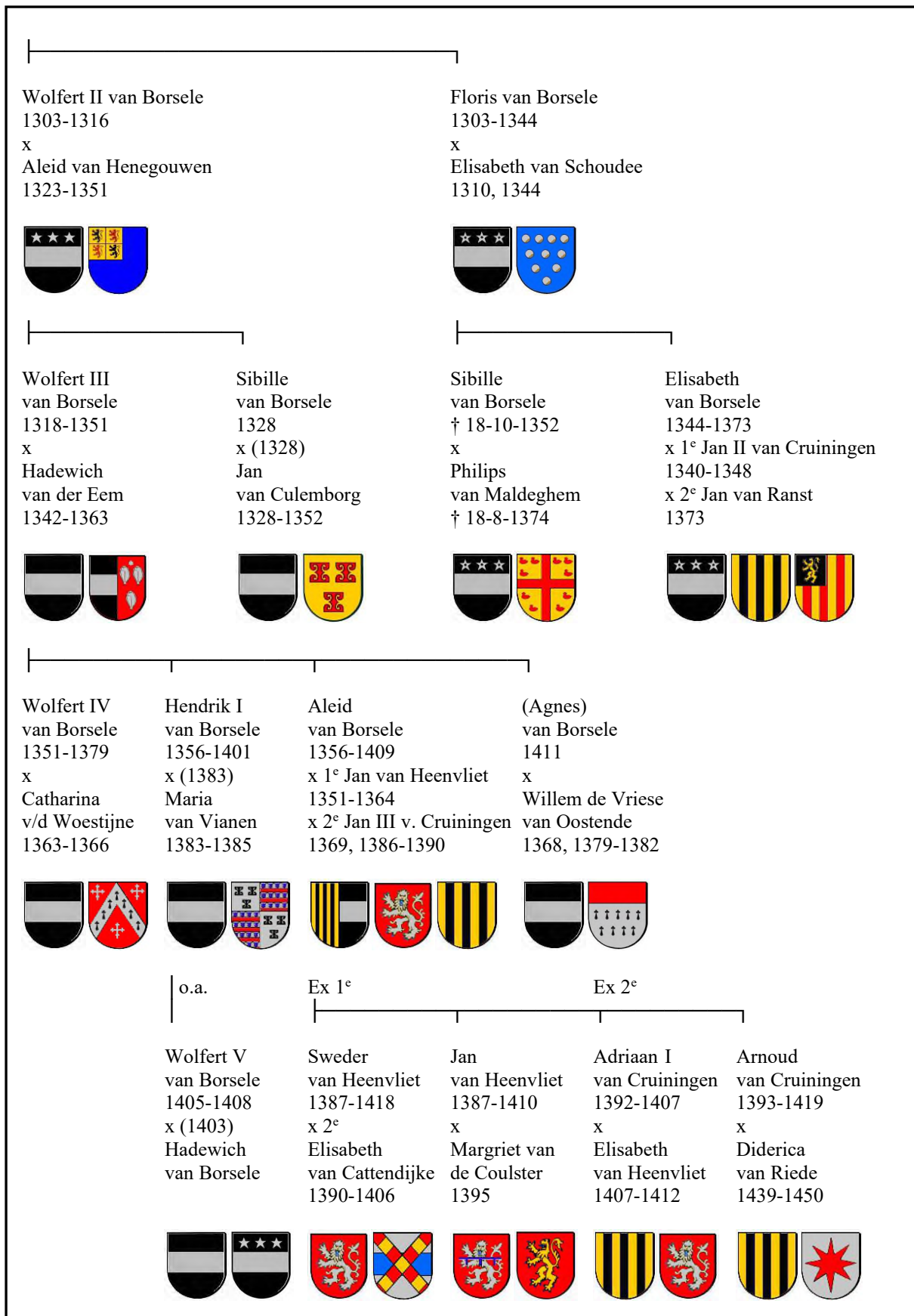
Wapenschouw

Omdat de wapenschouw van de familie Van Borsele uitgewerkt is tot omstreeks 1400 was het nodig om de verschillende takken op te delen om ze zo goed mogelijk in beeld te brengen.

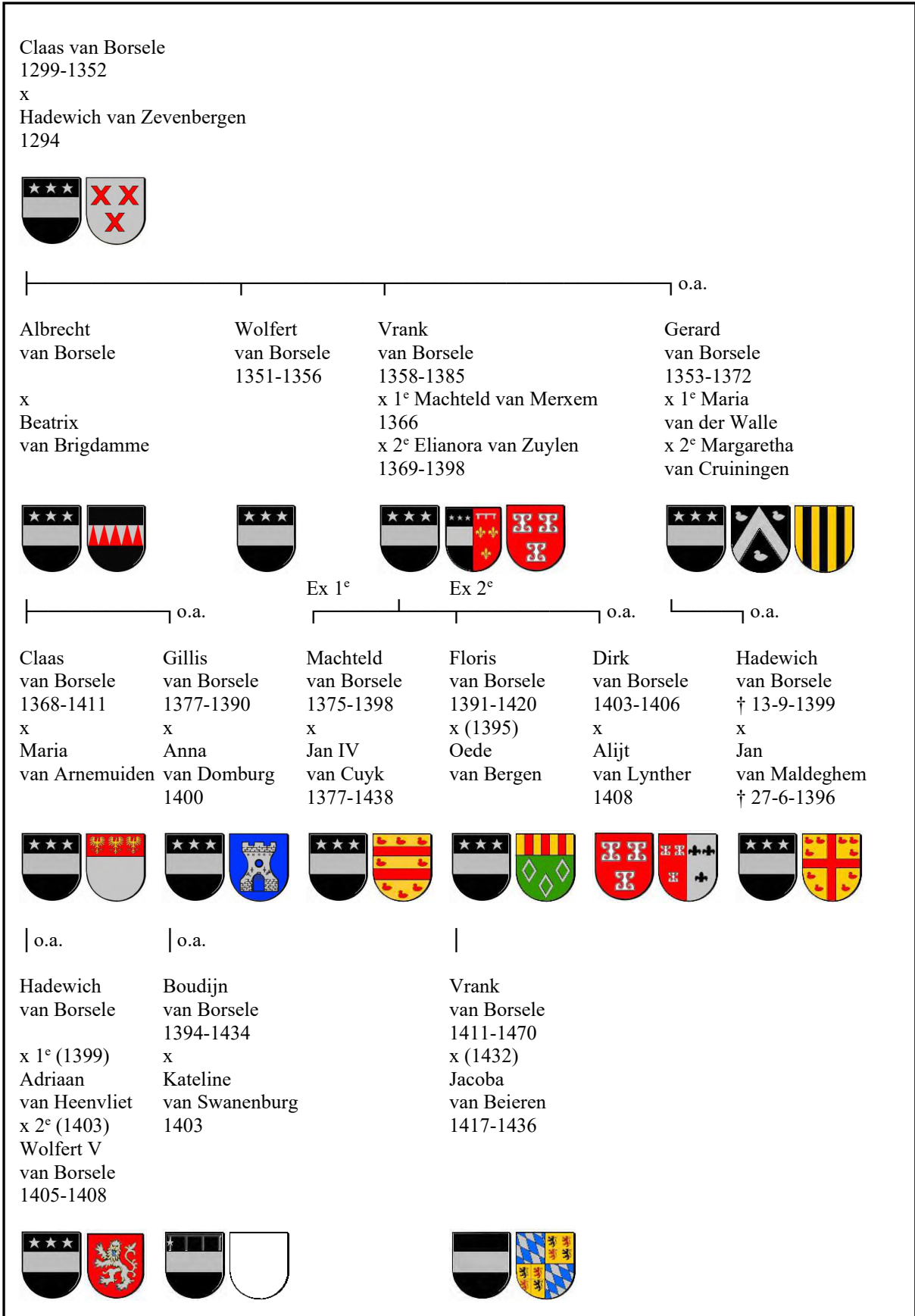
De opdeling is als volgt: de oudste generaties (geneagram 2), de nazaten van de broers Wolfert II en Floris van Borsele (geneagram 3), Claas van Borsele (geneagram 4), en de nazaten van de broers Raas en Jan (Mulart) van Borsele (geneagram 5).

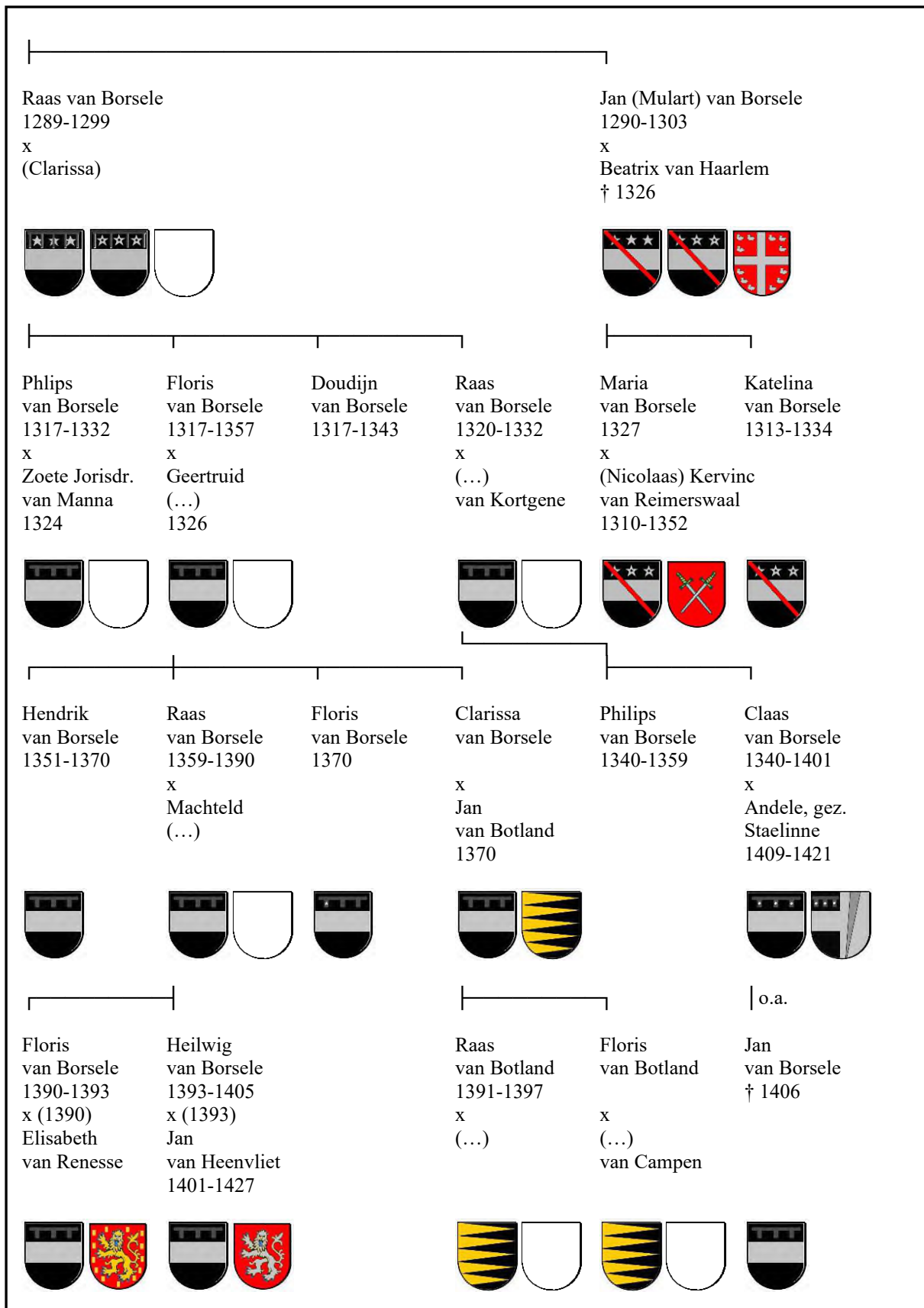
Geneagram 2. Wapenschouw oudste generaties.

Geneagram 3. Wapenschouw nazaten van Wolfert II van Borsele en Floris van Borsele.

Geneagram 4. Wapenschouw nazaten Claas van Borsele.

Geneagram 5. Wapenschouw nazaten Raas van Borsele en Jan (Mulart) van Borsele.

Genealogie

I. *Nicolaas van Borsele*, heer van Borsele (1258), ridder (1258), vermeld 1243-1258, overl. tussen 10 december 1258 en 21/27 mei 1263, tr. *N.N.*, dr. van Hendrik Wisse (1198).

In 1198 schenken graaf Dirk VII, en zijn vrouw Aleid, een kwart van de tienden van Souburg aan de abdij te Middelburg. Onder de Zeeuwse getuigen wordt o.a. genoemd 'Henricus Wizo'.¹⁰³

Toelichting

Hendrik Wisse, vermeld in 1198, is vermoedelijk de schoonvader van Nicolaas van Borsele in de veronderstelling dat de tweede zoon (Hendrik Wisse) vernoemd is naar zijn moederlijke grootvader.

Op 17 augustus 1243 verleent graaf Willem I aan de kooplieden van Lübeck en Hamburg bescherming etc., onder getuigen o.a. 'Nicholaus de Berssalia'.¹⁰⁴

Enige Hollandse en Zeeuwse edelen beloven op 15 oktober 1256 de vrede tussen de gravin van Vlaanderen en Floris, voogd van Holland, te onderhouden, namelijk: 'Henricus, dominus de Vorne, Symon de Harlem, Theodericus de Teylinghen, Iohannes Persin, Nicholaus de Berselia, Godefridus de Cruninghen, Henricus de Lecka, Arnoldus de Emecekerke, castellanus in Torenborg, Willelmus de Strena, Hugo de Naldewic, Hugo de Scoude, et Symon de Zubburg'.¹⁰⁵ Met sporen van was op de staart waar het zegel van Nicolaas van Borsele heeft gezeten. Van het zegel zijn twee afbeeldingen bewaard gebleven (afb. 8).¹⁰⁶

Afb. 8. Ruiterszegel van Nicolaas van Borsele, ridder (1256).¹⁰⁷
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum resp. De Nederlandsche Leeuw*)

¹⁰³ OHZ I no. 232, d.d. 1198.

¹⁰⁴ OHZ II no. 632, d.d. 17-8-1243.

¹⁰⁵ OHZ III no. 1124, d.d. 15-10-1256.

¹⁰⁶ CSN no. 746; Obreen, Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen.

¹⁰⁷ Beschrijving: 1. omschrift: [SIG]ILLVM:NICHOLAI:DOMINI:DE:[-]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, geel geverniste witte was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

Simon van Souburg, ridder, doet op 10 december 1258 afstand van zijn rechten ten behoeve van de abdij te Middelburg, getuige is o.a. ‘domino Nicholao de Berselia’,¹⁰⁸ resp. ‘dominus Nicholaus de Berselia, miles’.¹⁰⁹

Uit dit huwelijk:

1. *Imaina (Maine) van Borsele*, vrouwe van Maalstede (1272), vermeld 1263-1282, tr. 1^e *Gerard van de Maalstede*, vermeld 1246-1257, overl. voor 1267, zn. van Wolfert van de Maalstede, tr. 2^e *Hendrik Berthout*,¹¹⁰ nobilis, ridder (1252), heer van Duffel en Geel, vermeld 1247-1270, overl. tussen juli 1270 en januari 1272, begr. in het klooster van Blijdenberg te Mechelen, zn. van Wouter IV Berthout, heer van Mechelen, en Adela van Edingen. Hij tr. 1^e Sara van Bergen, vermeld 1247, 1249, dr. van Hendrik, burggraaf van Bergen (1195-1218), tr. 2^e 1255 (huwelijkscontract) Beatrix van Marbais.

Afb. 9. Zegel¹¹¹ en tegenzegel¹¹² van Imaina van Borsele (1282).
(*Familie en Macht*)

Optreden van Imaina van Borsele

In juli 1270 schonken ‘Henric Berthout en Meyna, filia domini Nicholai de Bersele, militis’ land in Hontenisse aan de abdij Ten Duinen met toestemming van Imaina’s kinderen en erfgenamen Jan- en Gerard van de Maalstede. Op 2 september 1270 stichtten zij een vicarie in de kerk van Goes. In januari 1272 wordt Imainia opnieuw genoemd, nu als weduwe. Zij sticht in die maand in het Victorinnenklooster Blijdenburg

¹⁰⁸ OHZ III no. 1200, d.d. 10-12-1258 (waarschijnlijk).

¹⁰⁹ OHZ III no. 1201, d.d. 10-12-1258.

¹¹⁰ Croenen, Berthout, blz. 331-333.

¹¹¹ Beschrijving: 1. omschrift: +S’·DO[MINA·YM]AI/[NA]·DE·BERSELE
2. kenmerken: ovaal, hoog ca. 56 mm, breed ca. 40 mm, - was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een vrouffiguur met op de uitgestoken linkerhand een naar rechts gewende vogel; en de rechterhand de gesp vasthoudende van de mantel, gevoerd met bont (vair).
4. wapens: rechts: een gearceerde dwarsbalk, links: die palen met in een vrijkwartier een zespuntige ster.

¹¹² Beschrijving: 1. omschrift: +S’·DOM’A·YMAINA·DE·MALSTEDE
2. kenmerken: rond, ca. 23 mm, - was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.
4. wapen: een naar links gewende klimmende leeuw.

te Mechelen een vicarie, en zegelt de oorkonde. Zij noemt zich bij die gelegenheid: ‘Ymaina, domina de Malstede, relicta nobilis viri bone memorie quondam domini Henrici dicti Berthout, militis’. In 1282, als zij een schenking doet aan het Biezelingse Victorinnenklooster – de laatste maal dat zij in leven voorkomt – noemt zij zich: ‘Ymaina quondam uxor domini Henrici dicti Bartouds, militis’. Zij zegelt met het zelfde zegel (afb. 9, links) als in 1272, maar bovendien met een tegenzegel (afb. 9, rechts).¹¹³

Uit het eerste huwelijk:

1. *Jan van de Maalstede*,¹¹⁴ ridder (1278),¹¹⁵ vermeld 1267-1294, tr. *Margaretha (...)*.
2. *Gerard van de Maalstede*,¹¹⁶ ridder (1299),¹¹⁷ vermeld 1271-1305, tr. *Oda van Stavenisse*,¹¹⁸ dr. van Boudewijn van Stavenisse en (...) van Cruiningen.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Hendrik Berthout*,¹¹⁹ heer van Duffel en Geel, overl. 1322, tr. *Beatrix van Rotselaar*, overl. 1329.
2. *Pieter van Borsele*, volgt II-a.
 3. (...) *van Borsele*, tr. (...) *van Baarsdorp*.

Toelichting

Het bestaan dit echtpaar is gebaseerd op de volgende oorkonden. Op 6 november 1271 zegt Pieter van Borsele, ridder, toe aan Hendrik van de Lek een bruidsschat en waarbij enige met naam genoemde edelen w.o. Hugo- en Nicolaas van Baarsdorp, broers, zich borg voor hem stellen.¹²⁰ Pieter van Borsele is kennelijk zijn verplichtingen niet of niet geheel nagekomen, waarna op 15 augustus 1278 voor de schepenen van Dordrecht de nog in leven zijnde borgen w.o. Nicolaas van Baarsdorp binnen een week 150 pond Engels plus kosten zullen uitkeren op straffe van nader omschreven boeten en de verplichting te Dordrecht in leistung te gaan.¹²¹ Zoals ondertussen aangetoond is, zijn borgen familie.

Verder wordt het bestaan van dit echtpaar ondersteund door de terugkerende voornaam Nicolaas en dat in 1328 Claas van Borsele neef wordt genoemd van Boudewijn van Baarsdorp, de zoon van Nicolaas van Baarsdorp.

Uit dit huwelijk:

1. *Hugo van Baarsdorp*, vermeld 1271,¹²² overl. voor 15 augustus 1278.¹²³

¹¹³ Dekker e.a., Victorinnenklooster, blz. 8-9.

¹¹⁴ Dekker e.a., Victorinnenklooster, blz. 8-10.

¹¹⁵ OHZ IV no. 1535, d.d. 15-8-1278.

¹¹⁶ Dekker e.a., Victorinnenklooster, blz. 8-10.

¹¹⁷ OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

¹¹⁸ B. de Keijzer, *Van Stavenisse* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹¹⁹ Croenen, Berthout, blz. 331-333.

¹²⁰ OHZ III no. 1582, d.d. 6-11-1271.

¹²¹ OHZ IV no. 1535, d.d. 15-8-1278.

¹²² OHZ III no. 1582, d.d. 6-11-1271.

¹²³ OHZ IV no. 1535, d.d. 15-8-1278.

2. *Nicolaas van Baarsdorp*, vermeld 1271¹²⁴-1298,¹²⁵ tr. (...) *van Stavenisse*, dr. van Boudewijn van Stavenisse en (...) van Cruiningen.

Uit dit huwelijk:

1. *Boudewijn van Baarsdorp*, vermeld 1290,¹²⁶ 1328.

Boudewijn van Baarsdorp belooft op 4 juni 1328 graaf Willem II dat hij zich voor het achtste deel van de tienden van Baarsdorp, gelegen in Walcheren ten oosten van Middelburg, die van zijn vader waren, en de graaf aan hem heeft gegeven, zich zal onderwerpen aan diens uitspraak. De oorkonde wordt op zijn verzoek ook bezegeld door Claas van Borsele en Boudewijn van de Maalstede, zijn neven.¹²⁷

4. *Hendrik Wisse van Borsele*, volgt II-b.

II-a. *Pieter van Borsele*,¹²⁸ heer van Borsele en Goes, ‘nobili viri’ (1263), ridder (1263), vermeld 1263-1276, overl. tussen 18 september 1276 en 15 augustus 1278, tr. (*Hadewich*) van *Cruiningen*, dr. van Godfried van Cruiningen en Oda (van Pumbeke).

Tussen 21 en 27 mei 1263 verklaren ‘P(ieter) et H(endrik Wisse), miles, filii quondam domini Nicolai de Bersalia’, door de abt van Middelburg te zijn voldaan van de betaling van 1.673 pond Tournois, zijnde een deel van de vordering van 3.000 pond, die zij op de abt en het convent hadden uit hoofde van een schuld van dezen aan hun vader, welk deel zij aan hun zuster, vrouwe M(aine), hebben overgedragen.¹²⁹ Met het zegel van Pieter van Borsele (afb. 10).¹³⁰

Afb. 10. Ruiterszegel van Pieter van Borsele, ridder (1263).¹³¹
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

¹²⁴ OHZ III no. 1582, d.d. 6-11-1271.

¹²⁵ OHZ V no. 3427, d.d. 20-10-1298.

¹²⁶ OHZ IV no. 2451. Bijlage: een lijst van ambachtslieden uit Zeeland bewesten Schelde die de graaf van Vlaanderen op 11 april 1290 te Biervliet als hun heer hebben gehuldigd w.o. Boudewijn van Baarsdorp.

¹²⁷ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 107, no. 506, resp. inv.nr. 303, fol. 85v, no. 483, d.d. 4-6-1328.

¹²⁸ Smit, *Dagvaarten I*, blz. 163.

¹²⁹ OHZ III no. 1317, d.d. 21/27-5-1263.

¹³⁰ CSN no. 747.

¹³¹ Beschrijving: 1. omschrift: [-]ERSA[-]S

2. kenmerken: rond, ca. - mm, gele was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van vijf hangers.

In mei 1263 doet Godfried van Cruiningen, ridder, samen met zijn echtgenote Oda, en hun twee zoons, afstand van het deel van de tiend en het patronaatsrecht van de kerk van Tilburg, dat Oda toekwam, ten gunste van de abt en het convent van Tongerlo. Getuigen o.a. 'Petrus de Bersele et Henricus, frater suus, milites', gekwalificeerd als 'nobilis viri'.¹³² Godfried, heer van Cruiningen, ridder, en zijn echtgenote Oda, geven op 15 april 1264 aan de abt en het convent van Tongerlo kwijting van de betaling van 100 pond Leuvens en ontslaan heer Boudewijn van Stavenisse en heer Pieter van Borsele (hun schoonzoons) van hun borgstelling.¹³³

Pieter van Borsele en Henrik Wisse, ridders, leggen in een oorkonde, gedateerd op 1 augustus 1264, de uitspraak vast, gedaan door vijf scheidslieden, in een geschil.¹³⁴ Margaretha, gravin van Vlaanderen, verklaart op 16 mei 1265 zich te zullen neerleggen bij de overeenkomst waarbij de geschillen tussen Aleid, weduwe van Jan van Avesnes, en 'dominum Godefridum de Cruninghen, dominum Petrum et dominum Henricum de Berselia, fratres,' zullen worden bijgelegd.¹³⁵ Op 16 juni 1265 geeft Hendrik, abt van de Sint Paulusabdij te Utrecht, enige tienddelen in 'Migkinne' tegen zes mark per jaar en een halve 'ferioen', alsmede een maaltijd, in erfelijke pacht aan heer Pieter van Borsele, ridder.¹³⁶

Pieter van Borsele en Hendrik Wisse, ridders, verklaren in april 1266 dat Hendrik, zoon van Jan van Vinninge, Badelog, dochter van Gerard de Jode, en Elisabeth, dochter van Davelisse, afstand hebben gedaan van al hun aanspraken op onder meer de opbrengst van land in Frankendijk ten gunste van de abdij Ten Duinen.¹³⁷ Bezegeld door Pieter van Borsele (afb. 11).¹³⁸

Afb. 11. Ruiterszegel van Pieter van Borsele, ridder (1266).¹³⁹
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Graaf Floris V verleent op 1 januari 1267 op verzoek van 'consangwinei nostri' (onze neef), heer Pieter van Borsele, ridder, aan diens ambachtsingezetenen van Goes tolvrijheid in het

¹³² OHZ III no. 1318, d.d. mei 1263.

¹³³ OHZ III no. 1348, d.d. 15-4-1264.

¹³⁴ OHZ III no. 1364, d.d. 1-8-1264.

¹³⁵ OHZ III no. 1388, d.d. 16-5-1265.

¹³⁶ OHZ III no. 1391, d.d. 16-6-1265.

¹³⁷ OHZ III no. 1445, d.d. april 1266 (of 1267).

¹³⁸ CSN no. 748.

¹³⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [S]IGILL[VM]:[--]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruin geverniste witte was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

graafschap.¹⁴⁰ Op 6 juli 1267 geven de deken en het kapittel van Sint Pieter te Utrecht een aantal tienden op Borsele en Zuid-Beveland in erfelijke pacht aan heer Pieter van Borsele, ridder.¹⁴¹

Uiterlijk 10 maart 1268 komen heer Pieter van Borsele en heer Hendrik van Borsele, ridders, een scheiding van hun goederen overeen.¹⁴² Tezelfdertijd doen scheidslieden uitspraak in een geschil gerezen tussen de gebroeders Pieter- en Hendrik van Borsele, ridders.¹⁴³ Op 11 maart 1268 verklaren Hugo- en Wouter van Cruiningen, ridders, een viertal oorkonden¹⁴⁴ bij de abt van Ter Doest te hebben gedeponeed.¹⁴⁵

Pieter van Borsele, ridder, zegt op 6 november 1271 aan Hendrik van de Lek, toe dat hij aan zijn dochter, Jutte, als huwelijksgift 1.200 pond Hollands zal betalen. De getuigen (borges) zijn: ‘dominum Hugonem et dominum Walterum de Cruninghe, fratres, Iohannem et Gerardum de Maelstede, fratres, Hugonem et Nicholaum de Baersdorp, fratres, Nicholaum et Wulfardum, filios domini Henrici Wissen, militis, fratres, Willelmum, filium Henrici Buffels, militis, et Baudinum, filium Dancardi.¹⁴⁶

Uiterlijk 7 september 1272 leggen vrouwe Aleid van Henegouwen, enerzijds, en heer Pieter van Borsele samen met de zoons van zijn broer heer Hendrik Wisse, anderzijds, hun geschillen bij.¹⁴⁷ Daaropvolgend, 8 september 1272, stelt graaf Floris V zich borg voor zijn tante, vrouwe Aleid van Henegouwen, en wel voor de betaling van 1.000 pond Hollands aan heer Pieter van Borsele en de zoons van diens broer, Hendrik Wisse, vanwege de overeenkomst waarbij de geschillen tussen beide partijen waren bijgelegd.¹⁴⁸ Graaf Floris V kent op 18 september 1276 de kooplieden uit Kampen, etc. een aantal voorrechten toe. Onder de getuigen o.a. heer Pieter van Borsele, ridder.¹⁴⁹

Heer Hugo- en Wouter van Cruiningen, heer Jan van der Maalstede, ridders, Gerard van der Maalstede, Claas van Baarsdorp, Boudijn, zoon van heer Dankart, verklaren op 15 augustus 1278 dat zij aan heer Hendrik van de Lek, ridder, uit hoofde van hun borgstelling voor heer Pieter van Borsele binnen een week 150 pond Engels plus gemaakte kosten zullen uitkeren. Zo nodig zal Wolfert, heer Hendrik Wissezoon, Boudijn voornoemd vervangen.¹⁵⁰

Uit dit huwelijk:

1. *Jutte van Borsele*, vermeld 1271, tr. (huwelijkscontract 30 oktober 1271) *Hendrik II van de Lek*, heer van de Lek, ridder (1286), vermeld 1271-1296, overl. na 13 mei 1296, zn. van Hendrik I van de Lek, heer van de Lek, en Berta (Barta) (van Putten). Hij tr. 2^e (voor 13 mei 1296) Heilwig van Bentheim, dr. van Egbert, graaf van Bentheim en Heilwig van Oldenburg.
2. *Floris van Borsele*, volgt III-a.

¹⁴⁰ OHZ III no. 1437, d.d. 1-1-1267.

¹⁴¹ OHZ III no. 1454, d.d. 6-7-1267.

¹⁴² OHZ III no. 1464, d.d. [uiterlijk 10-3-1268].

¹⁴³ OHZ III no. 1465, d.d. [uiterlijk 10-3-1268].

¹⁴⁴ Het betreft de oorkonden no. 1391, 1454, 1464 en 1465, die hiervoor zijn behandeld.

¹⁴⁵ OHZ III no. 1466, d.d. 11-3-1268.

¹⁴⁶ OHZ III no. 1582, d.d. [waarschijnlijk] 6-11-1271.

¹⁴⁷ OHZ III no. 1609, d.d. [uiterlijk 7-9-1272].

¹⁴⁸ OHZ III no. 1611, d.d. 8-9-1272.

¹⁴⁹ OHZ III no. 1754, d.d. 18-9-1276.

¹⁵⁰ OHZ IV no. 1835, d.d. 15-8-1278.

3. (*Oda*) van Borsele, tr. (voor 1288) *Willem IV van Strijen*, heer van Strijen, ridder (1290), vermeld 1273-1293, overl. tussen 5 juni 1293 en 25 november 1294, zn. van Willem III van Strijen, heer van Strijen, en Aleid (...), vrouwe van Randerode (vanwege haar tweede huwelijk).

Nicolaas, heer van Putten en Strijen keert op 25 november 1294 aan zijn schoonzuster Hadewig haar aandeel uit in de nalatenschap 'die hoir verstorven is van hoirs vaders doot ende hoire moeder, ende alle dat hoir versterven mach van hoir oudemoeder der vrouwen van Randerode tot Aleiden behoif miins wiifs, hoir zuster, ende te minen'.¹⁵¹

Verklaring omtrent de landscheiding tussen Holland en Brabant afgelegd 4 oktober 1326: 'Allen den ghenen, die desen brief zullen zien, jof horen lezen, make ic cond Jan van Cruningen, ridder, dat heren Florens van Borselen ende ic quamen riden ute Zeeland, ende wilden wesen in die Haghe tote den Grave Florens in die weke voir Pinxetern, ende dat Hair Florens ende ic reden tote Oisterhoute an tote den Here van Striene die doe ter tijt wilen Heren Florens zuster hadde (...). Ende dit was ommetrent die tijt dat die wich (= slag) te Woeringen was, luttel ere jof latere'.¹⁵²

Bastaard:

6. *Colin (Nicolaas) van de Poel ('uten Poele')*, vermeld 1290-1308, overl. voor 1317.

Afb. 12. Zegel van Colijn van de Poel (1292).¹⁵³
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Wolfert van Borsele, ridder, en drieëntwintig andere Zeeuwse heren, w.o. Raas van Borsele, Jan van Borsele, Colijn van de Poel, die in verband met de twist tussen de graaf van Vlaanderen en de graaf van Holland inzake Zeeland bewesten Schelde naar Vlaanderen zijn uitgeweken, verklaren op 1 augustus 1292 de graaf van Vlaanderen, van wie zij renten tot een totaal van 3.850 pond Vlaams jaarlijks ontvangen, in alles te zullen bijstaan tegen de graaf van Holland totdat zij in hun bezittingen in Zeeland zullen zijn hersteld, met de bepaling dat wanneer zij hun bezittingen terugkrijgen, zij de graaf

¹⁵¹ OSU V, no. 2659, d.d. 25-11-1294.

¹⁵² Van Mieris II, blz. 404, d.d. 4-10-1326.

¹⁵³ Beschrijving: 1. omschrift: [-]O[-]OELE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waaroverheen een schuinbalk.

5. opmerking: de schuinbalk is kennelijk beschadigd waardoor het lijkt dat de dwarsbalk over de schuinbalk heen gaat.

van Vlaanderen de verdere betaling van de renten zullen kwijtschelden.¹⁵⁴ Met het zegel van Colijn van de Poel (afb. 12).¹⁵⁵

‘Colijn uten Poele’ wordt in 1308 vermeld in de grafelijk bede van Zeeland met 24 gemet ambacht, gelegen ‘in ‘s graven ambocht dat ‘s heren Florens van Berselen was’.¹⁵⁶

Kind:

1. *Wisse van de Poel* (‘uten Poele’), ambachtsheer in ‘s-Heer Arendskerke (1317),¹⁵⁷ pachter van 11 gemet grafelijke tienden in ‘s-Heer Hendrikskinderen en Baarsdorp (1318),¹⁵⁸ overl. voor 7 september 1327.

‘Wisse ende Colijn uten Poele’ droegen op 7 september 1327 een priester voor ter benoeming als pastoor van Sabbinge.¹⁵⁹

‘Wisse ende Colin, Wissen kindere uten Poele’ worden in 1331 aangeslagen als ambachtsheren voor 144 gemet 50 roeden in Kloetinge, 262 gemet in ‘s-Heer Hendrikskinderen, 213 gemet in ‘s-Heer Abbenkerke, en 250 gemet in Sabbinge,¹⁶⁰ in totaal 869 gemet 50 roeden.

Op 27 april 1331 verklaren Gillis Jansz., Wisse van den Poel, Colijn van den Poel, Dirk Florisz., en Jan, zoon van Hendrik heer Gillisz., dan Jan Hendriksz., rentmeester bewesten Schelde, hun 20 pond zwarte Tournois heeft betaald, zijn hun deel van de ‘moedzoen’ in verband met de dood van heer Wolfert van Borsele.¹⁶¹

‘Wisse ende Colin, Wissen kindere uten Poele’ worden in 1332 aangeslagen in de jaarbede als ambachtsheren voor 144 gemet 50 roeden in Kloetinge, 262 gemet in ‘s-Heer Hendrikskinderen, en 213 gemet in ‘s-Heer Abbenkerke.¹⁶² Het ontbrekende ambachtsaandeel in Sabbinge is in andere handen gekomen.¹⁶³

‘Wisse uten Poele ende Wisse, Colins s. uten Poele’ worden in 1340 aangeslagen in de jaarbede als ambachtsheren voor 144 gemet 50 roeden in Kloetinge, 262½ gemet in ‘s-Heer Hendrikskinderen, en 213 gemet in ‘s-Heer Abbenkerke.¹⁶⁴

‘Wisse uten Poele, Wisse Colinssone uten Poele’ worden in 1342 aangeslagen in de jaarbede als ambachtsheren voor 144 gemet 50 roeden in Kloetinge, [262½ gemet in die Goes],¹⁶⁵ 213 gemet in ‘s-Heer Abbenkerke,¹⁶⁶ en in het zelfde jaar

¹⁵⁴ OHZ V no. 2741, d.d. 1-8-1292.

¹⁵⁵ CSN no. 1129.

¹⁵⁶ Zondervan, Grafelijke bede, blz. 54.

¹⁵⁷ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 41.

¹⁵⁸ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 83.

¹⁵⁹ NA, AGH inv.nr. 979, d.d. 7-9-1327.

¹⁶⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 315, 317, 318, 349.

¹⁶¹ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 121v, mo. 596; resp. inv.nr. 303, fol. 98, no. 579, d.d. 27-4-1331.

¹⁶² Hamaker, Rekeningen IV, blz. 406, 408, 409.

¹⁶³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 426.

¹⁶⁴ Hamaker, Rekeningen V, blz. 168, 170, 172.

¹⁶⁵ Ontbreekt in de rekening.

¹⁶⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 237, 239,

voor 144 gemet 50 roeden in Kloetinge, 262½ gemet in die Goes, en 213 gemet in 's-Heer Abbenkerke.¹⁶⁷

Kinderen:

1. *Wisse van de Poel ('uten Poele')*, ambachtsheer in Kloetinge, 's-Heer Hendrikskerke en 's-Heer Abbenkerke (1331, 1332, 1340, 1342), pachter van 11 gemet grafelijke tienden in 's-Heer Hendrikskinderen en Baarsdorp (1333,¹⁶⁸ 1343),¹⁶⁹ vermeld 1327-1332, overl. na 1343.

2. *Colijn van de Poel ('uten Poele')*, ambachtsheer in Kloetinge, 's-Heer Hendrikskerke en 's-Heer Abbenkerke (1331, 1332, 1340, 1342), pachter van 11 gemet grafelijke tienden in 's-Heer Hendrikskinderen en Baarsdorp (1333),¹⁷⁰ vermeld 1327-1332, overl. voor 1340. Zijn zoon Wisse is pachter van 11 gemet grafelijke tienden in 's-Heer Hendrikskinderen en Baarsdorp (1343).¹⁷¹

III-a. *Floris van Borsele*,¹⁷² heer van Borsele, Goes en Kloetinge (tot 1299), en Hulst (1299), knaap (1290), ridder (1299), aangesteld als grafelijk raad (1290), sloot zich aan bij de graaf van Vlaanderen en verbeurde daarmee zijn grafelijke leengoederen in Zeeland 1299, vocht mee in de Goldensporenslag 1302, streed mee aan Vlaamse zijde in Duiveland 1304, raadsheer van de graaf van Vlaanderen (1309), vermeld 1282-1319, overl. Sluis 31 juli 1323 (gesneuveld in dienst van de graaf van Vlaanderen),¹⁷³ tr. (lijftocht 9 mei 1282) *N.N.*

Floris van Borsele neemt tussen 27 maart 1282 en 6 april 1283 de tienden van West-Beveland, Oudelande en Bakendorp in leen van heer Floris van Henegouwen, prins van Archia.¹⁷⁴ Graaf Floris V lijftocht (kort) voor 9 mei 1282 de echtgenote van Floris van Borsele met de goederen die deze van hem in leen houdt.¹⁷⁵ Floris van Borsele vrijwaart op 9 mei 1282 de graaf van alle schade die mocht voortvloeien uit de aanwijzing van zijn grafelijke lenen als lijftocht aan zijn echtgenote.¹⁷⁶ Op 29 mei 1282 verklaart Floris van Borsele schuldig te zijn aan de abdis en het convent van het klooster bij Biezelinghe 383 pond Oude Vlaams, waarvoor hij hun 20 gemet tienden in Kloetinge in pand geeft.¹⁷⁷

In maart 1290 stellen eenendertig heren uit Zeeland, optredende mede namens heren uit Zeeland beoosten Schelde, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, hun grieven tegen graaf Floris V, die lange tijd in strijd met het landrecht heeft gehandeld en die weigert op hun klachten in te gaan, in handen van Gwijde, graaf van Vlaanderen.¹⁷⁸ In de zelfde maand zegt Gwijde, graaf van Vlaanderen, de eenendertig heren toe w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zonder hen geen overeenkomst met graaf Floris V te zullen sluiten.¹⁷⁹

¹⁶⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 296, 297, 299.

¹⁶⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 174.

¹⁶⁹ Smit, Rekeningen VII, blz. 318, 336.

¹⁷⁰ Smit, Rekeningen VII, blz. 174.

¹⁷¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 318, 336.

¹⁷² Smit, Dagvaarten I, blz. 162.

¹⁷³ Willem Procurator, Kroniek, blz. 319; Edward De Maesschalck, *De graven van Vlaanderen, 861-1384* ((Leuven, 2012), blz. 294.

¹⁷⁴ OHZ IV no. 2104, d.d. [tussen 27-3-1282 en 6-4-1283].

¹⁷⁵ OHZ IV no. 2026, d.d. [voor 9-5-1282].

¹⁷⁶ OHZ IV no. 2027, d.d. 9-5-1282.

¹⁷⁷ OHZ IV no. 2033, d.d. 29-5-1282.

¹⁷⁸ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

¹⁷⁹ OHZ IV no. 2452, d.d. maart 1290.

Jan, zoon van heer Hugo van Cruiningen, die samen met heer Wolfert van Borsele, heer Jan van Renesse en Floris van Borsele voor zijn Zeeuwse lenen hulde heeft gedaan aan Gwijde, graaf van Vlaanderen, verklaart op 6 mei 1290 deze bij te staan op verbeurte van al zijn lenen.¹⁸⁰ Rooms-koning Rudolf gelast op 8 mei 1290 Jan, heer van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert, heer van Borsele, Jan, heer van de Maalstede, Hugo, heer van Cruiningen, Floris van Borsele, Nicolaas van Cats, en hun medestanders hun opstandigheid tegen de graaf van Holland, die Zeeland als wettig leen van hem houdt, te laten varen en zich aan hem te onderwerpen.¹⁸¹ Op 14 mei 1290 verklaren Jan van Renesse, Wolfert van Borsele, Hugo van Cruiningen, ridders, Floris van Borsele en Jan van Cruiningen, gezamenlijk 700 pond Parijse te leen hebben ontvangen van Gwijde, graaf van Vlaanderen, welke bedrag zij hem voor 1 oktober 1290 zullen terugbetalen.¹⁸²

Op 2 juni 1290 verklaren negenentwintig heren uit Zeeland bewesten Schelde w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zich te zullen schikken naar de uitspraak die Gwijde, graaf van Vlaanderen, Jan I hertog van Brabant, en Robert, graaf van Nevers, oudste zoon van de graaf van Vlaanderen zullen doen in hun geschillen met graaf Floris V.¹⁸³ Jan I, hertog van Brabant, neemt op 8 juni 1290 op zich om samen met Gwijde, graaf van Vlaanderen, en diens oudste zoon Robert, graaf van Nevers, uitspraak te doen o.a. in de geschillen van graaf Floris V met de graaf van Vlaanderen over de leenhulde voor Zeeland bewesten Schelde en de conflicten die de graaf van Holland heeft met de Zeeuwse landheren w.o. genoemd Wolfert van Borsele, ridder, en Floris van Borsele, knaap, over het landrecht.¹⁸⁴ Vervolgens belooft graaf Floris V – vooruitlopend op de scheidsrechtelijke uitspraak – op 12 juni 1290 aan de Zeeuwse heren, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, en Floris van Borsele, knaap, zich te zullen houden aan het landrecht.¹⁸⁵ Nog diezelfde dag volgt de scheidsrechtelijke uitspraak,¹⁸⁶ waarna graaf Floris V de uitspraak bevestigt.¹⁸⁷ Kort daarop verklaart Floris van Borsele graaf Floris V tegen iedereen te zullen bijstaan.¹⁸⁸

Graaf Floris V stelt op 5 november 1290 Floris van Borsele voor altijd aan als zijn raad, uit welke hoedanigheid hij alleen op grond van een oordeel van drie bij naam genoemde heren, namelijk heer Wolfert van Borsele, heer Jan van Arkel en Philips van Wassenaar, ontslagen kan worden, en vrijwaart hem van alle schade die hij door zijn optreden als grafelijke raad mocht ondervinden; waarop Floris van Borsele verklaart de graaf trouw te zullen dienen.¹⁸⁹ Hij zegelt de oorkonde (afb. 13).¹⁹⁰

Willem, heer van Strijen, verklaart op 11 december 1290 graaf Floris V trouw te zullen dienen op de wijze waarop heer Wolfert van Borsele en Jan, heer van Arkel, hem dienen, op verbeurte van 1.000 pond. Bezegeld door Wolfert van Borsele, Jan, heer van Arkel, Herbaren van de Lede, Herbaren van Drongelen, ridders, en Floris van Borsele, knaap.¹⁹¹

¹⁸⁰ OHZ IV no. 2469, d.d. 6-5-1290.

¹⁸¹ OHZ IV no. 2470, d.d. 8-5-1290.

¹⁸² OHZ IV no. 2472, d.d. 14-5-1290.

¹⁸³ OHZ IV no. 2482, d.d. 2-6-1290.

¹⁸⁴ OHZ IV no. 2483, d.d. 8-6-1290.

¹⁸⁵ OHZ IV no. 2489, d.d. 12-6-1290.

¹⁸⁶ OHZ IV no. 2490, d.d. 12-6-1290.

¹⁸⁷ OHZ IV no. 2491, d.d. 12-6-1290.

¹⁸⁸ OHZ IV no. 2532, d.d. [tussen 30-10-1290 en 5-11-1290]

¹⁸⁹ OHZ IV no. 2533, d.d. 5-11-1290.

¹⁹⁰ CSN no. 752.

¹⁹¹ OHZ IV no. 2545, d.d. 11-12-1290.

Afb. 13. Zegel van Floris van Borsele (1290).¹⁹²
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Floris van Borsele, zoon van heer Pieter van Borsele, belooft op 14 december 1291 mede namens zijn kinderen graaf Floris V en diens opvolgers trouw te zullen dienen op verbeurte van zijn goederen in Zeeland.¹⁹³ In februari 1292 beloven Jan van Renesse en Dirk, heer van Brederode, vrouwe Catharina van Voorne, burggravin van Zeeland, met wie zij een conflict hadden, trouw te zullen bijstaan tegen iedereen behoudens graaf Floris V en diens opvolgers. Onder de borgen voor Jan van Renesse wordt genoemd Floris van Borsele.¹⁹⁴ Op 17 april 1292 neemt Floris van Borsele voor de duur van 5 jaar van Floris van Henegouwen, vorst van Achaia en grootkonstabel van Sicilië, diens goederen en rechten te Westdorp, Oudelande Bakendorp en Ellewoutsdijk in pacht.¹⁹⁵

Graaf Floris V belooft op 7 mei 1293 aan Jan II, bisschop van Utrecht, dat de kooplieden uit het bisdom in het graafschap vrede en vrijgeleide zullen genieten, etc. Genoemd onder de vele borgen Floris van Borsele, knaap.¹⁹⁶ Op 31 augustus 1294 vernieuwt rooms-koning Adolf het mandaat van rooms-koning Rudolf van 8 mei 1290 waarbij deze Jan, heer van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert, heer van Borsele, Jan, heer van de Maalstede, Hugo, heer van Cruiningen, Floris van Borsele, Nicolaas van Cats en hun medestanders beveelt om hun opstandigheid tegen de graaf van Holland, die Zeeland als wettig leen van hem houdt, te laten varen en zich aan hem te onderwerpen.¹⁹⁷

Nicolaas van Putten stelt op 25 november 1294 Hadewig, zuster van zijn vrouw Aleida, in het bezit van 200 pond Hollands aan jaarlijkse renten die haar door wijlen haar vader, heer Willem van Strijen, en wijlen haar moeder waren toegewezen, in ruil waarvoor Hadewig afziet van verdere aanspraken op de erfenissen van haar ouders en haar grootmoeder, de vrouwe van Randenrode, ten behoeve van Nicolaas en Aleid. De oorkonde is mede bezegeld door heer Jan, heer van Arkel, heer Dirk, heer van Brederode, heer Herbaren van Drongelen, ridders, en Floris van Borsele.¹⁹⁸ Op dezelfde dag bevestigt Hadewig, dochter van wijlen Willem van Strijen, dat

¹⁹² Beschrijving: 1. omschrift: [SIGI]LLVM]FLORENCII·DE·BERSSELE:
2. kenmerken: rond, ca. 50 mm, bruine was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een halffrond schild.
4. wapen: een dwarsbalk.

¹⁹³ OHZ V no. 2668, d.d. 14-12-191.

¹⁹⁴ OHZ V no. 2692, d.d. februari 1292.

¹⁹⁵ OHZ V no. 2721, d.d. 17-4-1292.

¹⁹⁶ OHZ V no. 2795, d.d. 7-5-1293.

¹⁹⁷ OHZ V no. 2909, d.d. 31-8-1294.

¹⁹⁸ OHZ V no. 2944, d.d. 25-11-1294.

zij ten behoeve van haar zuster Aleida afstand heeft gedaan van haar rechten op de nalatenschap, waarbij zij Floris van Borsele ‘minen oom’ noemt.¹⁹⁹

Op 7 november 1296 verleent Jan II, hertog van Brabant, op verzoek van heer Floris van Borsele, zijn getrouwe man, aan diens lieden wonende te Goes tolvrijdom in het gehele hertogdom.²⁰⁰ Koning Eduard I van Engeland verzoekt Floris van Borsele op 17 januari 1297 dat hij geloof moet hechten aan hetgeen zijn gezanten hem komen medelen en daar aandacht aan te schenken.²⁰¹ Burgemeesters en schepenen van Middelburg geven op 8 maart 1297 ‘vrede’ aan heer Wolfert en heer Floris van Borsele, en de ambachtsheren van Brigdamme, evenals hun medestanders, van 10 maart tot en met 5 juni (1297) om de twisten, die sedert het overlijden van graaf Floris V zijn ontstaan, op te lossen, op verbeurte van lijf en goed.²⁰²

Op 4 mei 1297 wijst graaf Jan I op verzoek van de gevolmachtigden van koning Eduard I van Engeland aan zijn vrouw, gravin Elisabeth, met instemming van zijn raden w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, en Floris van Borsele, knaap, als lijftocht een rente van 8.000 pond zwarte Tournois per jaar toe.²⁰³ Kort voor 10 november 1297 verzoeken ridders, knapen en gemeente van het graafschap koning Eduard I van Engeland zijn dochter, Elisabeth, vanuit Vlaanderen, waar zij zich bevinden, naar het graafschap te willen laten overkomen,²⁰⁴ bezegeld door o.a. Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, en Floris van Borsele, knaap (afb. 14).²⁰⁵

Afb. 14. Jongelingszegel van Floris van Borsele (1297).²⁰⁶
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Op 16 februari 1299 stelt Nicolaas van Cats, ridder, zich tegenover graaf Jan I borg voor heer Jan van Renesse, ridder, die op een vastgestelde dag in ‘Rijnenburg’ in gijzeling zou zijn gegaan, etc. Dat wordt bevestigd door o.a. Floris van Borsele, ridder.²⁰⁷

¹⁹⁹ OHZ V no. 2945, d.d. 25-11-1294; Van der Gouw, Van Putten-2, no. 29, d.d. 23-11-1294.

²⁰⁰ OHZ V no. 3194, d.d. 7-11-1296.

²⁰¹ OHZ V no. 3231, d.d. 17-1-1297.

²⁰² OHZ V no. 3265, d.d. 8-3-1297.

²⁰³ OHZ V no. 3278, d.d. 4-5-1297.

²⁰⁴ OHZ V no. 3361, d.d. kort voor 10-11-1297.

²⁰⁵ CSN no. 759.

²⁰⁶ Beschrijving: 1. omschrift: +S'FLORENS:VAN·BERSE-ELE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, rode was, gaaf.

3. zegelbeeld: de zegelaar staande met een valk.

4. wapen: -

²⁰⁷ OHZ V no. 3444, d.d. 16-2-1299.

Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat Gwijde, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van de leenhulde die deze en zijn voorouders van de graven van Holland eisten voor Zeeland bewesten Schelde, maar dat graaf Gwijde zijn rechten voorbehoudt in het geval het graafschap niet aan één van zijn nazaten toevalt onder instemming en mede-bezegeling van 14 Hollandse en Zeeuwse heren w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, heer Floris van Borsele (afb. 15),²⁰⁸ heer Raas van Borsele en heer Jan van Borsele, ridders.²⁰⁹

Tegenover graaf Jan I en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen zich op 26 september 1299 Raas- en Floris van Borsele, ridders, en enige andere Zeeuwse edelen, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van Vrank- en Nicolaas, zoons van heer Wolfert van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.²¹⁰ Ook Raas II van Gavere, heer van Liedekerke en Breda, Jan van Liedekerke, heer van Eichem, Floris van Borsele, Jan, heer van Cruiningen, en Raas van Borsele, ridders, stellen zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van heer Jan van Borsele, en Pieter, zoon van Floris van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.²¹¹ Met het zegel en tegenzegel van Floris van Borsele (afb. 15).²¹²

Afb. 15. Zegel van Floris van Borsele, ridder (1299).²¹³
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Jan van Renesse, Floris van Borsele, Hendrik Buffel, Johan Mulard, Gillis van Cruiningen en Hendrik van Zoutenlande beloven op 11 mei 1300 hun geschil met graaf Jan I aan de Koning van Frankrijk te zullen opdragen en Gwijde van Henegouwen vrij te laten in ruil voor de kinderen van Wolfert van Borsele.²¹⁴ Bezegeld door Floris van Borsele, ridder (afb. 16).²¹⁵

²⁰⁸ CSN no. 760.

²⁰⁹ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299.

²¹⁰ OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

²¹¹ OHZ V no. 3508, d.d. 26-9-1299; OBNB II-2, d.d. 26-9-1299.

²¹² CSN no. 761.

²¹³ Beschrijving: 1. omschrift: +S'FLORENCII:DE:BAR:ALIA:MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. 30 mm, bruine was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoekvormige sierlijst.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.
Tegenzegel:
1. omschrift: *SIGIL[V]M:SECRETI
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

²¹⁴ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 2. d.d. 11-5-1300.

²¹⁵ Obreen, Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen.

Afb. 16. Zegel van Floris van Borsele, ridder (1300).²¹⁶
(*De Nederlandsche Leeuw*)

Raas II van Gavere, heer van Liedekerke en Breda, geeft op 22 juli 1300 als huwelijksgift aan zijn tweede vrouw Hadewig, dochter van Willem, heer van Strijen, 5000 pond zwarte Tournois, waarvoor hij als onderpand Oosterhout aanwijst, dat hij van zijn broer Gerard van Liedekerke heeft verkregen, alsmede Roosendaal, en zijn goederen te Nispen en Wouw. Bij zijn overlijden zal Hadewig bovengenoemde bezittingen met alle toebehoren zonder mindering van de inkomsten daarvan op de hoofdsom bezitten, totdat het bedrag gekweten is. Bij haar kinderloos overlijden vóór de aflossing, keren deze goederen terug naar de kinderen uit Raas' eerste huwelijk; anders vervallen zij aan haar kinderen op dezelfde voorwaarden. Op verzoek bezegelen o.a. Floris, heer van Borsele, Jan van Liedekerke, heer van Eichem, zijn broer, Herbert van Drongelen, ridders, Nicolaas, heer van Putten, Filips van Liedekerke, zijn zoon, en Willem van Dubbelmonde, zijn leenmannen, mede deze oorkonde.²¹⁷

Graaf Willem III geeft op 23 september 1315 aan zijn broer heer Jan van Henegouwen, heer van Beaumont, in broederdeling al de verbeurde goederen van heer Floris van Borsele, toen hij het land ontvluchtte, hoe en waar gelegen.²¹⁸ Robrecht van Vlaanderen vermaant op 1 april 1319 Floris van Borsele en zijn vrienden de rechten van de graaf in Holland en Zeeland te handhaven met belofte van schadeloosstelling.²¹⁹

Uit dit huwelijk:

1. *Pieter van Borsele*, vermeld 1299-1300, 1315, overl. na augustus 1315.

Tegenover Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen 26 september 1299 Raas VII van Gavere, heer van Liedekerke en Breda, Jan van Liedekerke, heer van Eichem, Floris van Borsele, Jan, heer van Cruiningen, en Raas van Borsele, ridders, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van heer Jan van Borsele, en Pieter, zoon van Floris van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren; uiterlijk op 24 juni 1300.²²⁰ Op 11 oktober 1299 beloven Vrank- en Nicolaas

²¹⁶ Beschrijving: 1. omschrift: +S'FLORENCII:DE·BARSALIA·MILITIS

2. kenmerken: rond, ca. 30 mm, bruine was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in rondboogvierpas, geplaatst op een vierhoekvormige sierlijst.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

²¹⁷ OBNB II-2 no. 1415, d.d. 22-7-1300.

²¹⁸ Van Mieris II, blz. 163, d.d. 23-9-1315.

²¹⁹ Van den Bergh, Gedenkstukken I, no. 71, d.d. 1-4-1319.

²²⁰ OHZ V no. 3508, d.d. 26-9-1299; OBNB II-2, d.d. 26-9-1299.

van Borsele, kinderen van heer Wolfert van Borsele, en Pieter, zoon van heer Floris van Borsele, aan Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Haarlem of Den Haag, dan wel een daartoe aan te wijzen gevangenis elders, in gevangenschap te zullen terugkeren, dat bevestigd wordt door heer Jan van Borsele, heer Gillis van de Poel, en heer Hendrik van Zoutelande, ridder. Zij bezegelen de oorkonde.²²¹

Jan van Borsele, ridder, belooft Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Delft in gevangenschap terug te keren, alsmede Vrank en Nicolaas, kinderen van zijn broer heer Wolfert, in Haarlem in gijzeling te doen terugkeren, en idem Pieter, zoon van zijn neef heer Floris, in Den Haag.²²²

In de rekening van krijgskosten en soldijen van de ridders en edelen, die gediend hebben in het leger van Willem III, graaf van Holland, tijdens de krijgstoct tegen Vlaanderen in augustus 1315 komt Pieter van Borsele voor, en ontvangt voor 15 dagen een bedrag van 15 pond.²²³

Opmerking

Het is vreemd dat Pieter van Borsele, zoon van Floris van Borsele, met de Hollandse graaf ten strijde trok tegen de Vlamingen, ondanks dat zijn vader in dienst van de graaf van Vlaanderen was.

2. *Elisabeth van Borsele*, tr. (voor 1325) *Robrecht II van Grimbergen*, heer van Assche, ridder, erfelijk banierdager van de hertog van Brabant, zn. van Robrecht I van Grimbergen, heer van Assche, en Maria de Barbançon.

Op 27 januari 1325 doen de gekozen arbiters uitspraak in het geschil tussen Elisabeth, vrouwe van Assche, en haar zuster Hadewich, over de nalatenschap van hun vader Floris, heer van Borsele, waartoe zij gemachtigd waren door hun voogden Robert, heer van Assche, en Gerard Vilain.²²⁴

3. *Hadewich van Borsele*, tr. (voor 1325) *Gerard Vilain*,²²⁵ heer van St. Janssteen, voogd van Temse, ridder (1328), zegelt 1328 (afb. 17),²²⁶ zn. van Wouter II Vilain, heer van St. Janssteen, procureur van Temse, en Adelise van Temse. Hij tr. 2^e Marguerite van Ringiervliet.

Op 21 juli 1331 verklaart Wouter Vilain dat hem door graaf Willem III en andere partijen voldoening is gegeven door betaling van 30 pond Tournois, in de zoen

²²¹ OHZ V no. 3513, d.d. 11-11-1299 (zie: bijlage 1).

²²² OHZ V no. 3516, d.d. 11-10-1299.

²²³ Van den Bergh, Gedenkstukken I, blz. 123.

²²⁴ ZA, Archief Familie Van Borsele van der Hooge, regest no. 15, d.d. 27-1-1325.

²²⁵ W. de Paepe, Stamt het geslacht Vilain af van Boudewijn I met de IJzeren arm? (Deel II), in: *Vlaamse Stam* jrg. 29 (1993), blz. 29.

²²⁶ De Raadt-IV, blz. 119.

betreffende de doodslag op zijn *oom* heer Wolfert van Borsele, en scheldt de daders en hun handlangers hun misdaad kwijt.²²⁷

Afb. 17. Zegel van Gerard Vilain, ridder (1328).²²⁸
(Algemeen Rijksarchief Brussel)

4. (...) van Borsele, tr. Gillis Hendriksz. van den Poele,²²⁹ ambachtsheer in 's-Heer Arendskerke, ridder (1290), vermeld 1270, 1290-1296, zn. van Hendrik (van der Goes).

Op 27 april 1331 verklaren Gillis Jansz., Wisse van den Poel, Colijn van den Poel, Dirk Florisz., en Jan, zoon van Hendrik heer Gillisz., dat Jan Hendriksz., rentmeester bewesten Schelde, hun 20 pond zwarte Tournois heeft betaald, zijn hun deel van de 'moedzoen' in verband met de dood van heer Wolfert van Borsele.²³⁰

Bastaard:

5. *Hector tsher Florenssone van Borsele*, leenman van Jan van Beaumont te Monster (een gehucht onder Borsele) 17 oktober 1345.²³¹

II-b. *Hendrik Wisse van Borsele*, heer in Borsele, 'nobili viri' (1263), ridder (1263), vermeld 1263-1268, overl. tussen 10 maart 1268 en 6 november 1271, tr. 1^e (...) van de Maalstede, dr. van Wolfert I, heer van de Maalstede, tr. 2^e *Maria van Gavere*,²³² zegelt 1255 (afb. 18), dr. van Raas VI van Gavere en Sophia van Breda. Zij tr. 1^e Hugo III, kastelein van Gent (1234-1264/65).

Opmerking

Zondervan heeft geopperd dat de eerste vrouw van Hendrik Wisse van Borsele wellicht een dochter is van Wolfert I, heer van Maalstede (1222-1258).²³³ Afgaande op de naamgeving van

²²⁷ NA, AGH inv.nr. 243, fol. 90v, no. 499, resp. inv.nr. 242, fol. 74v, no. 489, inv.nr. 304, fol. 117v, no. 578, inv.nr. 303, fol. 95, no. 556, d.d. 21-7-1331.

²²⁸ Beschrijving: 1. omschrift: S'·GHERARDI·VILEIN·MILI[TIS]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild.

4. wapen: gevierendeeld: I en IV. een leeg schild met een schildhoofd, en II en III. een keper.

²²⁹ B. de Keijzer, *Van Schenge – Van der Goes – Van den Poele* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

²³⁰ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 121v, mo. 596; resp. inv.nr. 303, fol. 98, no. 579, d.d. 27-4-1331.

²³¹ NA, Archief van de Graven van Blois, inv.nr. 3, fol. 6, d.d. 17-10-1345.

²³² E. Warlop, *De Vlaamse adel voor 1300* (Kortrijk, 1976). Engelse editie; H. Rottier, Van Gavere / Mulaert in het Land van Waas, in: *De Vlaamse Stam* jrg. 30 (1994), blz. 397 e.v.

²³³ Zondervan, Van Borsele, kolom 510.

de oudste drie zoons, Nicolaas, Wolfert en Hendrik Wisse, van Hendrik Wisse ligt het voor de hand dat de tweede zoon naar de moederlijke grootvader is vernoemd. In aanmerking nemende dat zowel zijn broer (Pieter) als zijn zuster (Imaina) een huwelijk hebben gesloten met een lid van de omvangrijke familie Van Cruiningen – Van de Maalstede is het niet onmogelijk dat ook Hendrik Wisse getrouwd is met een dochter uit die familieclan.

De twee jongste zoons, Raas en Jan (Mulart), stammen – gezien hun namen – uit een tweede huwelijk met een vrouw uit het geslacht Van Gavere, waarin deze voornamen voorkomen. Op grond van vernoeming heette zij vermoedelijk Maria. Zij zal vermoedelijk dezelfde zijn als Maria van Gavere, dr. van Raas VI van Gavere en Sophia van Breda.

Afb. 18. Zegel van Maria van Gavere (1255).²³⁴
(Algemeen Rijksarchief Brussel)

Afb. 19. Ruiterszegel van Hendrik Wisse van Borsele, ridder (1263).²³⁵
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

²³⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +S'MARIE·CATELLANE·GANDN·ET·DNE·DE·OSDEIN

2. kenmerken: ovaal, ca. 67 x 45 mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een jonkvrouw, die een vogel in de rechter hand houdt, vergezeld links en rechts van bloemen.

4. wapen: -

²³⁵ Beschrijving: 1. omschrift: [-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, gele was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

Tussen 21 en 27 mei 1263 verklaren 'P(ieter) et H(endrik Wisse), miles, filii quondam domini Nicolai de Bersalia', door de abt van Middelburg te zijn voldaan van de betaling van 1.673 pond Tournois, zijnde een deel van de vordering van 3.000 pond, die zij op de abt en het convent hadden uit hoofde van een schuld van dezen aan hun vader, welk deel zij aan hun zuster, vrouwe M(aïne), hebben overgedragen.²³⁶ Met het zegel van Hendrik Wisse (afb. 19).²³⁷

In mei 1263 doet Godfried van Cruiningen, ridder, samen met zijn echtgenote Oda, en hun twee zoons, afstand van het deel van de tiend en het patronaatsrecht van de kerk van Tilburg, dat Oda toekwam, ten gunste van de abt en het convent van Tongerlo. Getuigen o.a. 'Petrus de Bersele et Henricus, frater suus, milites', gekwalificeerd als 'nobilis viri'.²³⁸ Pieter van Borsele en Henrik Wisse, ridders, leggen op 1 augustus 1264 de uitspraak vast gedaan door vijf scheidslieden in een geschil.²³⁹ Met het zegel van Hendrik Wisse van Borsele (afb. 20).²⁴⁰

Afb. 20. Ruitierzegel van Hendrik Wisse van Borsele, ridder (1264).²⁴¹
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Margaretha, gravin van Vlaanderen, verklaart op 16 mei 1265 zich te zullen neerleggen bij de overeenkomst waarbij de geschillen tussen Aleid, weduwe van Jan van Avesnes, en 'dominum Godefridum de Cruninghen, dominum Petrum et dominum Henricum de Berselia, fratres,' zullen worden bijgelegd.²⁴² Pieter van Borsele en Hendrik Wisse, ridders, verklaren in april 1266 dat Hendrik, zoon van Jan van Vinninge, Badelog, dochter van Gerard de Jode, en Elisabeth, dochter van Davelisse, afstand hebben gedaan van al hun aanspraken op onder meer de opbrengst van land in Frankendijk ten gunste van de abdij Ten Duinen.²⁴³ Bezegeld door Hendrik Wisse met een zegel (afb. 20) en tegenzegel (afb. 21).²⁴⁴

Uiterlijk 10 maart 1268 komen heer Pieter van Borsele en heer Hendrik van Borsele, ridders, een scheiding van hun goederen overeen.²⁴⁵ Tezelfdertijd deden scheidslieden uitspraak in een

²³⁶ OHZ III no. 1317, d.d. 21/27-5-1263.

²³⁷ CSN no. 749.

²³⁸ OHZ III no. 1318, d.d. mei 1263.

²³⁹ OHZ III no. 1364, d.d. 1-8-1264.

²⁴⁰ CSN no. 750.

²⁴¹ Beschrijving: 1. omschrift: S·HENR[-]·WISSEN:[-]IS

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruin geverniste was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

²⁴² OHZ III no. 1388, d.d. 16-5-1265.

²⁴³ OHZ III no. 1445, d.d. april 1266 (of 1267).

²⁴⁴ CSN no. 750 en 751.

²⁴⁵ OHZ III no. 1464, d.d. [uiterlijk 10-3-1268].

geschil tussen de gebroeders Pieter- en Hendrik van Borsele, ridders.²⁴⁶ Op 11 maart 1268 verklaren Hugo- en Wouter van Cruiningen, ridders, een viertal oorkonden, die hiervoor zijn behandeld, bij de abt van Ter Doest te hebben gedeponerd.²⁴⁷

Afb. 21. Tegenzegel van Hendrik Wisse van Borsele, ridder (1266).²⁴⁸
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Uit het eerste huwelijk:

1. *Nicolaas van Borsele*, ridder (1271), vermeld 1271-1272, overl. tussen 8 september 1272 en 18 september 1276.

Pieter van Borsele, ridder, zegt op 6 november 1271 aan Hendrik van de Lek, toe dat hij aan zijn dochter, Jutta, als huwelijksgift 1.200 pond Hollands zal betalen. De getuigen (borgen) zijn: 'dominum Hugonem et dominum Walterum de Cruninghe, fratres, Iohannem et Gerardum de Maelstede, fratres, Hugonem et Nicholaum de Baersdorp, fratres, Nicholaum et Wulfardum, filios domini Henrici Wissem, militis, fratres, Willelmum, filium Henrici Buffels, militis, et Baudinum, filium Dancardi.'²⁴⁹

Uiterlijk 7 september 1272 leggen vrouwe Aleid van Henegouwen, enerzijds, en heer Pieter van Borsele en de zoons van diens broer heer Hendrik Wisse, anderzijds, hun geschillen bij.²⁵⁰ Daaropvolgend, 8 september 1272, stelt graaf Floris V zich borg voor zijn tante, vrouwe Aleid van Henegouwen, en wel voor de betaling van 1.000 pond Hollands aan heer Pieter van Borsele en de zoons van diens broer, Hendrik Wisse, vanwege de overeenkomst waarbij de geschillen tussen beide partijen waren bijgelegd.²⁵¹

Graaf Floris V beleent op 29 december 1276 Wolfert en diens broers, zoons van wijlen heer Hendrik Wisse, met het ambacht en de goederen die wijlen hun broer Nicolaas van

²⁴⁶ OHZ III no. 1465, d.d. [uiterlijk 10-3-1268].

²⁴⁷ OHZ III no. 1466, d.d. 11-3-1268. Het betreft de oorkonden no. 1391, 1454, 1464 en 1465.

²⁴⁸ Beschrijving: 1. omschrift: +CLAVIS:SECRETI:SIGILLI-

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: een dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

²⁴⁹ OHZ III no. 1582, d.d. [waarschijnlijk] 6-11-1271.

²⁵⁰ OHZ III no. 1609, d.d. [uiterlijk 7-9-1272].

²⁵¹ OHZ III no. 1611, d.d. 8-9-1272.

hem in leen had gehouden, met de bepaling dat Wolferts broers op straffe van verbeurte van hun rechten gelijkelijk delen in de lasten en de diensten van dat leen.²⁵²

2. *Wolfert I van Borsele*, volgt III-b.
3. *Hendrik Wisse van Borsele*, minderbroeder (1297), genoemd in het testament van zijn neef 1 oktober 1303,²⁵³ vermeld 1290-1303, overl. na 1 oktober 1303.

Graaf Floris V verzoent zich op 20 oktober 1290 met heer Wolfert van Borsele, ridder, stelt hem voor altijd aan als zijn raad, en verklaart ingeval van onenigheid met heer Wolfert zich te zullen onderwerpen aan het oordeel van vier scheidslieden w.o. 'broder Heinric Wissen de haren Wolfarts broder', en vrijwaart heer Wolfert van alle schade die deze door zijn optreden als grafelijke raad mocht ondervinden; waarop heer Wolfert verklaart de graaf trouw te zullen dienen.²⁵⁴

Op 9 oktober 1297 stellen Willem II, bisschop van Utrecht, enerzijds en broeder Hendrik Wisse, van de orde der Minderbroeders, en meester Willem, zoon van Klauwaard, kapelaan en procurator van graaf Jan I, anderzijds, de bezittingen van de heren van Amstel en van Woerden vast die rechtens aan de bisschop en de kerk van Utrecht toebehoren.²⁵⁵

Uit het tweede huwelijk:

4. *Raas van Borsele*, volgt III-c.
5. *Jan (Mulart) van Borsele*, volgt III-d.

III-b. *Wolfert I van Borsele*,²⁵⁶ heer van Veere (1282) en Zandenburg (1296), van Beverwijk (1298), van Benschop en Polsbroek (1299), Woerden (1299), knaap (1276), ridder (1284), aangesteld als grafelijk raad (1290), baljuw van Zeeland, vermeld 1271-1299, overl. Delft 1 augustus 1299 (vermoord),²⁵⁷ tr. 1^e *Sibille van Praet*, vermeld 1282, dr. van Frank van Praet, tr. 2^e (1297)²⁵⁸ *Catharina van Durby*, overl. 26 september 1328, dr. van Gerard van Luxemburg, heer van Durby, en Machteld van Kleef. Zij tr. 1^e Albert, heer van Voorne en burggraaf van Zeeland.

Graaf Floris V kent op 18 september 1276 de kooplieden uit Kampen, etc. een aantal voorrechten toe. Onder de getuigen o.a. Wolfert van Borsele, knaap.²⁵⁹ Op 29 december 1276 beleent graaf Floris V Wolfert en diens broers, zoons van wijlen heer Hendrik Wisse, met het ambacht en de goederen die wijlen hun broer Nicolaas van hem in leen had gehouden, met de bepaling dat Wolferts broers op straffe van verbeurte van hun rechten gelijkelijk delen in de lasten en de diensten van dat leen.²⁶⁰ Floris van Henegouwen en Wolfert, zoon van heer Hendrik Wisse van Borsele, verklaren op 17 juni 1277 elkaar met raad en daad te zullen bijstaan tegen iedereen uitgezonderd de graaf van Holland.²⁶¹

²⁵² OHZ III no. 1761, d.d. 29-12-1276.

²⁵³ Matthaeus, *Analecta*-1, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

²⁵⁴ OHZ IV no. 2531, d.d. 30-10-1290.

²⁵⁵ OHZ V no. 3334, d.d. 9-10-1297.

²⁵⁶ Smit, *Dagvaarten*, blz. 164.

²⁵⁷ Brill, *Rijmkroniek van Melis Stoke*, boek VI, vs. 705-913.

²⁵⁸ Brill, *Rijmkroniek van Melis Stoke*, boek V, vs. 1096-1201.

²⁵⁹ OHZ III no. 1754, d.d. 18-9-1276.

²⁶⁰ OHZ III no. 1761, d.d. 29-12-1276.

²⁶¹ OHZ III no. 1784, d.d. 17-6-1277.

Heer Hugo- en Wouter van Cruiningen, heer Jan van der Maalstede, ridders, Gerard van der Maalstede, Claas van Baarsdorp, Boudijn, zoon van heer Dankart, verklaren op 15 augustus 1278 dat zij aan heer Hendrik van de Lek, ridder, uit hoofde van hun borgstelling voor heer Pieter van Borsele binnen een week 150 pond Engels plus gemaakt kosten zullen uitkeren. Zo nodig zal Wolfert, heer Hendrik Wissezoon, Boudijn voorn. vervangen.²⁶² Op 5 mei 1280 schenkt graaf Floris V aan de burgers van Delft de opbrengst van de ‘muddepenning’ aldaar, getuige o.a. ‘Wolfart, haren Henric Wissensone’.²⁶³

Op 18 november 1282 dragen Wolfert van Borsele en zijn echtgenote, Sibille, al hun goederen, gelegen buiten de ‘Ouden Svene dat loept dor Zandicpolre ende tuschen Dunehouede ende die Lemmele’, die zij van graaf Floris V hadden gekocht, verder 80 gemet land, gelegen in de polder van Zanddijk, waar de broeders van het Duitsche Huis in wonen, hun kasteel, gelegen in het ambacht Zanddijk, met de boomgaard, alsmede de watermolen, het molenwater en de haven (van Veere), havengeld en havendijk, en alle hofsteden en erven, die wij hebben binnen 50 roeden, rondom de haven, op aan gravin Beatrix, waarna zij met toestemming van haar man, graaf Floris V, Wolfert naar Hollands met deze goederen beleend onder vaststelling van de vererving etc. De belening wordt door graaf Floris V bekrachtigd.²⁶⁴

Graaf Floris V verleent op 7 juni 1284 aan de burgers van Dordrecht tolvrijdom in het gehele graafschap. Onder getuigen o.a. Wolfert van Borsele, ridder.²⁶⁵ Op 9 augustus 1284 zullen Jan, elect van Utrecht, en graaf Floris V naar het oordeel van scheidslieden w.o. heer Wolfert van Borsele, ridder, een overeenkomst treffen,²⁶⁶ maar op 6 september 1284 wordt het besluit genomen om de uitspraak uit te stellen tot 3 mei 1285.²⁶⁷

In mei 1287 geven Willem, zoon van Hugheman, heer van Zevenbergen, en Hadewijf, zijn echtgenote, ten overstaan van de schepenen van Zevenbergen aan Willem, zoon van Bette van Aardenburg, ten behoeve van het Sint Janshospitaal te Brugge, 100 bunder moer, gelegen ten oosten van de kerk van Zevenbergen, in eeuwigdurend gebruik, etc. Willem, heer van Strijen, leenheer van Willem, bekrachtigt de overeenkomst en zegelt de oorkonde; verder zegelen Wolfert van Borsele, ridder, Gerard van Wioldrecht en Gillis van Wendelnesse.²⁶⁸

In maart 1290 stellen eenendertig heren uit Zeeland, optredende mede namens heren uit Zeeland beoosten Schelde, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, hun grieven tegen graaf Floris V, die lange tijd in strijd met het landrecht heeft gehandeld en die weigert op hun klachten in te gaan, in handen van Gwijde, graaf van Vlaanderen.²⁶⁹ In dezelfde maand zegt Gwijde, graaf van Vlaanderen, de eenendertig heren w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, toe zonder hen geen overeenkomst met graaf Floris V te zullen sluiten.²⁷⁰ Jan, zoon van heer Hugo van Cruiningen, die samen met heer Wolfert van Borsele, heer Jan van Renesse en Floris van Borsele voor zijn Zeeuwse lenen hulde heeft gedaan aan Gwijde, graaf van Vlaanderen, verklaart op 6 mei 1290 deze bij te staan op verbeurte van al zijn lenen.²⁷¹

²⁶² OHZ IV no. 1835, d.d. 15-8-1278.

²⁶³ OHZ IV no. 1902, d.d. 5-5-1280.

²⁶⁴ OHZ IV no. 2079, d.d. 18-11-1282.

²⁶⁵ OHZ IV no. 2154, d.d. 7-6-1284.

²⁶⁶ OHZ IV no. 2171, d.d. 9-8-1284.

²⁶⁷ OHZ IV no. 2174, d.d. 6-9-1284.

²⁶⁸ OHZ IV no. 2299, d.d. mei 1287; no. 2300, d.d. mei 1287; no. 2301, d.d. mei 1287.

²⁶⁹ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

²⁷⁰ OHZ IV no. 2452, d.d. maart 1290.

²⁷¹ OHZ IV no. 2469, d.d. 6-5-1290.

Rooms-koning Rudolf gelast op 8 mei 1290 Jan, heer van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert, heer van Borsele, Jan, heer van de Maalstede, Hugo, heer van Cruiningen, Floris van Borsele, Nicolaas van Cats, en hun medestanders hun opstandigheid tegen de graaf van Holland die Zeeland als wettig leen van hem houdt, te laten varen en zich aan hem te onderwerpen.²⁷² Op 14 mei 1290 verklaren Jan van Renesse, Wolfert van Borsele, Hugo van Cruiningen, ridders, Floris van Borsele en Jan van Cruiningen, gezamenlijk 700 pond Parijse te leen hebben ontvangen van Gwijde, graaf van Vlaanderen, welke bedrag zij hem voor 1 oktober 1290 zullen terugbetalen.²⁷³ Op 2 juni 1290 verklaren negenentwintig heren uit Zeeland bewesten Schelde w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zich te zullen schikken naar de uitspraak die Gwijde, graaf van Vlaanderen, Jan I hertog van Brabant, en Robert, graaf van Nevers, oudste zoon van de graaf van Vlaanderen, zullen doen in hun geschillen met graaf Floris V.²⁷⁴ Aan de oorkonde hangt het zegel en het tegenzegel van Wolfert van Borsele (afb. 22).²⁷⁵

Afb. 22. Ruiterszegel van Wolfert I van Borsele, ridder (1290).²⁷⁶
(*De Nederlandsche Leeuw*, resp. *De Raadt*, plaat XXVIII)

Jan I, hertog van Brabant, neemt op 8 juni 1290 op zich om samen met Gwijde, graaf van Vlaanderen, en diens oudste zoon Robert, graaf van Nevers, uitspraak te doen o.a. in de geschillen tussen graaf Floris V met de graaf van Vlaanderen, over de leenhulde voor Zeeland bewesten Schelde, en de conflicten die de graaf van Holland heeft met de Zeeuwse landheren w.o. genoemd Wolfert van Borsele, ridder, en Floris van Borsele, knaap, over het landrecht.²⁷⁷

²⁷² OHZ IV no. 2470, d.d. 8-5-1290.

²⁷³ OHZ IV no. 2472, d.d. 14-5-1290.

²⁷⁴ OHZ IV no. 2482, d.d. 2-6-1290.

²⁷⁵ Obreen. Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen. Met het jaartal 1298 (= 1290); *De Raadt*, *Sceaux Armoriés-I*, plaat XXVIII, fig. 2. Met het jaartal 1299 (= 1290).

²⁷⁶ Beschrijving: 1. omschrift: :ISTV/D:SIGILVM:EST:W'LFARDI:DE:BARSALIA:MILITIS:
2. kenmerken: rond, ca. 70 mm, - was, gaaf.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting met als helmteken een scherm.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.
Tegenzegel:
1. omschrift: :S[ECRET:W]LFARDI:DE:BARSALIA:MILIT:
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.
5. het omschrift aangevuld naar een zegel van 2 juni 1290.

²⁷⁷ OHZ IV no. 2483, d.d. 8-6-1290.

Vervolgens belooft graaf Floris V – vooruitlopend op de scheidsrechtelijke uitspraak – op 12 juni 1290 aan de Zeeuwse heren, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, en Floris van Borsele, knaap, zich te zullen houden aan het landrecht.²⁷⁸ Nog diezelfde dag volgt de scheidsrechtelijke uitspraak,²⁷⁹ waarna graaf Floris V de uitspraak bevestigt.²⁸⁰

Graaf Floris V verzoent zich op 20 oktober 1290 met heer Wolfert van Borsele, ridder, en stelt hem voor altijd aan als zijn raad, en verklaart ingeval van onenigheid met heer Wolfert zich te zullen onderwerpen aan het oordeel van vier scheidslieden w.o. ‘broder Heinric Wissen de haren Wolfarts broder’, en vrijwaart heer Wolfert van alle schade die deze door zijn optreden als grafelijke raad mocht ondervinden; waarop heer Wolfert verklaart de graaf trouw te zullen dienen.²⁸¹ Hierna stelt hij op 5 november 1290 Floris van Borsele voor altijd aan als zijn raad, in welke hoedanigheid hij alleen op grond van een oordeel van drie bij naam genoemde heren, namelijk heer Wolfert van Borsele, heer Jan van Arkel en Philips van Wassenaar, ontslagen kan worden, en vrijwaart hem van alle schade die hij door zijn optreden als grafelijke raad mocht ondervinden; waarop Floris van Borsele verklaart de graaf trouw te zullen dienen.²⁸² Willem, heer van Strijen, verklaart op 11 december 1290 graaf Floris V trouw te zullen dienen op de wijze waarop heer Wolfert van Borsele en Jan, heer van Arkel, hem dienen, op verbeurte van 1.000 pond. Bezegeld door Wolfert van Borsele, Jan, heer van Arkel, Herbaren van de Lede en Herbaren van der Drongelen, ridders, en Floris van Borsele, knaap.²⁸³

Gwijde, graaf van Vlaanderen, kent in november 1291 een renteleen toe aan Wolfert van Borsele, ridder, en zijn erfgenamen, van 100 pond Parijs per jaar.²⁸⁴ Op 1 augustus 1292 gelast Gwijde, graaf van Vlaanderen, de ontvanger van Vlaanderen zekere sommen gelds jaarlijks uit te betalen aan Wolfert van Borsele en Gillis van de Poel, ridders, alsmede aan Raas van Borsele, Hendrik van Cats en enige andere Zeeuwen als compensatie voor de inkomsten uit hun goederen in Zeeland, die de graaf van Holland vanwege de oorlog met Vlaanderen van hen in beslag had genomen.²⁸⁵

Wolfert van Borsele, ridder, en drieëntwintig andere Zeeuwse heren, w.o. Raas van Borsele, Jan van Borsele, Colijn van de Poel, die in verband met de twist tussen de graaf van Vlaanderen en de graaf van Holland inzake Zeeland bewesten Schelde naar Vlaanderen zijn uitgeweken, verklaren op 1 augustus 1292 de graaf van Vlaanderen, van wie zij renten tot een totaal van 3.850 pond Vlaams jaarlijks ontvangen, in alles te zullen bijstaan tegen de graaf van Holland totdat zij in hun bezittingen in Zeeland zullen zijn hersteld, met de bepaling dat wanneer zij hun bezittingen terugkrijgen, zij de graaf van Vlaanderen de verdere betaling van de renten zullen kwijtschelden.²⁸⁶ Met het zegel en tegenzegel van Wolfert van Borsele (afb. 23).²⁸⁷

Wolfert van Borsele, ridder, verklaart op 6 maart 1293 dat hij en zijn mede-uitgewekenen uit Zeeland van Jacob, klerk en ontvanger van de graaf van Vlaanderen, een geldsom te hebben ontvangen, zijnde hun renten over de maand januari en februari 1293.²⁸⁸ Op 19 juli 1293 verklaart hij uit handen van Jacob van Deinze, ontvanger van de graaf van Vlaanderen, ten

²⁷⁸ OHZ IV no. 2489, d.d. 12-6-1290.

²⁷⁹ OHZ IV no. 2490, d.d. 12-6-1290.

²⁸⁰ OHZ IV no. 2491, d.d. 12-6-1290.

²⁸¹ OHZ IV no. 2531, d.d. 30-10-1290.

²⁸² OHZ IV no. 2533, d.d. 5-11-1290.

²⁸³ OHZ IV no. 2545, d.d. 11-12-1290.

²⁸⁴ OHZ V no. 2666, d.d. november 1291.

²⁸⁵ OHZ V no. 2740, d.d. 1-8-1292.

²⁸⁶ OHZ V no. 2741, d.d. 1-8-1292.

²⁸⁷ CSN no. 753 en no. 754.

²⁸⁸ OHZ V no. 2770, d.d. 6-3-1293.

behoefte van Anton van Kortgene 30 pond Vlaams te hebben ontvangen.²⁸⁹ Idem ontvangen op 7 september 1293 een geldsom voor hemzelf en zijn mede-uitgewekenen uit Zeeland, zijnde hun renten over de maanden juli en augustus 1293.²⁹⁰ Idem een geldsom op 31 oktober 1293 zijnde de renten over de maanden september en oktober 1293.²⁹¹ Idem een geldsom op 20 maart 1294 zijnde de renten over de maanden januari en februari 1294.²⁹²

Afb. 23. Ruiterszegel en tegenzegel van Wolfert I van Borsele, ridder (1292).²⁹³
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Op 31 augustus 1294 vernieuwt rooms-koning Adolf het mandaat van rooms-koning Rudolf van 8 mei 1290 waarbij deze Jan, heer van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert, heer van Borsele, Jan, heer van de Maalstede, Hugo, heer van Cruiningen, Floris van Borsele, Nicolaas van Cats en hun medestanders beveelt om hun opstandigheid tegen de graaf van Holland, die Zeeland als wettig leen van hem houdt, te laten varen en zich aan hem te onderwerpen.²⁹⁴ Jan, heer van Praet, Jan, heer van Gistel, Odulf van Brugge, Wolfert van Borsele, Leonis van Moerkerke, en Philips van Maldegem, ridders, verzoeken op 3 januari 1295 aan koning Philips IV van Frankrijk, om graaf Gwijde van Vlaanderen uit zijn gevangenschap te ontslaan.²⁹⁵

Op 26 maart 1296 zegt graaf Floris V toe binnen een jaar na de eerstkomende Pinksteren (13 mei) samen met Catharina, vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, heer Willem van Egmond, ridder, en Philips van Wassenaar, knaap, uitspraak te doen over de vergoeding van de door de graaf toegebrachte schade aan heer Wolfert van Borsele, diens broers heer Raas en

²⁸⁹ OHZ V no. 2811, d.d. 19-7-1293.

²⁹⁰ OHZ V no. 2822, d.d. 7-9-1293.

²⁹¹ OHZ V no. 2835, d.d. 31-10-1293.

²⁹² OHZ V no. 2864, d.d. 20-3-1294.

²⁹³ Beschrijving: 1. omschrift: :IS[TV]D:SIGIL[V]M:EST:WL[FARD]I:D[E]:BARSALIA:MILITIS:]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting met als helmteken een scherm.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.
5. het omschrift aangevuld naar een zegel van 2 juni 1290.

Tegenzegel:

1. omschrift: :S[ECRET:W]LFARDI:DE:BARSALIA:MILIT:

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. het omschrift aangevuld naar een zegel van 2 juni 1290.

²⁹⁴ OHZ V no. 2909, d.d. 31-8-1294.

²⁹⁵ OHZ V no. 2967, d.d. 3-1-1295.

heer Jan Mulart, en heer Gillis van de Poel, ridders, en andere edelen die uit Zeeland waren uitgeweken.²⁹⁶

Wolfert van Borsele, zijn broers Raas- en Jan van der Borsele, en Gillis van de Poel, ridders, beloven op 1 mei 1296 graaf Floris V voortaan trouw te zullen dienen, de grafelijke keur te onderhouden en zich te onderwerpen aan de beslissingen van de graaf met betrekking tot de van hun in beslag genomen goederen,²⁹⁷ waarna de graaf hun onderwerping aanvaardt.²⁹⁸ Op dezelfde dag zegt Wolfert van Borsele, ridder, de graaf toe dat alle Zeeuwse ambachtsheren, die zich evenals hijzelf met hem verzoenen, de graaf binnen twee weken na Wolferts aankomst in Zeeland, twee oorkonden zullen geven, gelijkkluidend met de oorkonde die hij hem heeft gegeven.²⁹⁹ Ten slotte vergeeft Wolfert van Borsele, ridder, allen die tijdens zijn verblijf buiten het graafschap namens de graaf zijn goederen in bezit hebben genomen en gehouden. Voorts laat hij wat hem misdaan is in de tijd dat hij baljuw van Zeeland was en wat hij toen zelf misdaan heeft ter beoordeling over aan graaf Floris V, die daarin voor 25 december a.s. uitspraak zal doen.³⁰⁰ Tevens zegt Anton van Kortgene aan de graaf toe het bedrag dat hij hem schuldig is te zullen betalen, zodra hij weer in het land is, en in gijzeling zal gaan ingeval hij in gebreke mocht blijven; Wolfert van Borsele verklaart dat indien Anton ook dan nog in gebreke blijft dat hij in diens plaats met een ridder of met twee knapen in gijzeling zal gaan.³⁰¹

Op 9 augustus 1296 delen Wolfert van Borsele, Wouter van Cruiningen, Jan van Renesse, en andere Zeeuwse edelen aan graaf Jan I mee dat zij vanwege de dood van zijn vader, graaf Floris V, voor het bestuur van het graafschap tot het moment van zijn komst een overeenkomst hebben gesloten met de graaf van Vlaanderen en verzoeken hem om de steden Zierikzee en Dordrecht met die overeenkomst te doen instemmen, en om zelf zo spoedig mogelijk naar het graafschap te komen.³⁰² Op dezelfde dag geven zij kennis aan de koning van Engeland over de hiervoor gedane handelingen en verzoeken hem te bevorderen dat graaf Jan I de overeenkomst die zij met de graaf van Vlaanderen hebben gesloten van kracht te doen laten blijven.³⁰³ Koning Eduard I van Engeland schrijft op 16 september 1296 aan Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, dat hij diens schrijven heeft ontvangen en verzoekt hem uitvoering te geven aan hetgeen door zijn gezanten namens hem zal worden meegedeeld en door graaf Jan I zal worden bevolen.³⁰⁴ Tegelijkertijd richt de koning zich in een separaat schrijven tot Wouter van Cruiningen, Jan van Renesse en de gemeente van Zeeland met gelijke bewoordingen.³⁰⁵

Op 17 januari 1297 belooft koning Eduard I van Engeland aan Wolfert van Borsele, ridder, dat hij geen vrede zal sluiten met de koning van Frankrijk voordat deze de zoons van Wolfert uit diens gevangenschap heeft ontslagen,³⁰⁶ en verzoekt hem geloof te hechten aan hetgeen zijn gezanten hem komen medelen en daar aandacht aan te besteden.³⁰⁷ Burgemeesters, schepenen en gemeente van Middelburg geven op 8 maart 1297 'vrede' aan heer Wolfert- en heer Floris van Borsele, de ambachtsheren van Brigdamme, evenals hun medestanders en tegenstanders,

²⁹⁶ OHZ V no. 3098, d.d. 26-3-1296.

²⁹⁷ OHZ V no. 3112, d.d. 1-5-1296.

²⁹⁸ OHZ V no. 3113, d.d. (verm.) 1-5-1296.

²⁹⁹ OHZ V no. 3114, d.d. 1-5-1296.

³⁰⁰ OHZ V no. 3115, d.d. 1-5-1296.

³⁰¹ OHZ V no. 3116, d.d. 1-5-1296.

³⁰² OHZ V no. 3158, d.d. tussen 27-6-1296 en 9-8-1296; meer waarschijnlijk 9-8-1296.

³⁰³ OHZ V no. 3159, d.d. 9-8-1296.

³⁰⁴ OHZ V no. 3177, d.d. 16-9-1296.

³⁰⁵ OHZ V no. 3178, d.d. [16-9-1296].

³⁰⁶ OHZ V no. 3229, d.d. 17-1-1297.

³⁰⁷ OHZ V no. 3230, d.d. 17-1-1297.

gedurende 10 maart tot en met 5 juni (1297) om de twisten, die sedert het overlijden van graaf Floris V zijn ontstaan, op te lossen op verbeurte van lijf en goed.³⁰⁸

Op 30 april 1297 belooft graaf Jan I onder ede dat hij totdat hij de leeftijd van 25 jaar zal hebben bereikt altijd de raad te zullen opvolgen van heer Wolfert van Borsele, die hem bij ede belooft hem naar zijn beste weten raad te zullen geven; voorts zegt de graaf aan heer Wolfert toe hem te zullen steunen indien hij hierdoor in problemen geraakt,³⁰⁹ waarna hij op 2 mei Wolfert opdraagt om alle inkomsten in het graafschap te innen ter delging van zijn schulden aan hem, en zegt toe deze regeling niet te zullen in te trekken voordat hij al zijn schulden aan hem heeft voldaan.³¹⁰ Op 4 mei 1297 wijst graaf Jan I op verzoek van de gevolmachtigden van koning Eduard I van Engeland aan zijn vrouw, gravin Elisabeth, met instemming van zijn raden w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, en Floris van Borsele, knaap, als lijftocht een rente van 8.000 pond zwarte Tournois per jaar toe.³¹¹

De abt en het convent van Ludingakerk beloven op 25 augustus 1297 zich te onderwerpen aan de uitspraak van graaf Jan I en heer Wolfert van Borsele inzake de moord op Pieter, schout van Texel, en andere misdaden.³¹² Kort voor 10 november 1297 verzoeken ridders, knapen en gemeente van het graafschap koning Eduard I van Engeland zijn dochter, Elisabeth, vanuit Vlaanderen waar hij zich met haar bevindt, naar het graafschap te willen laten overkomen, bezegeld door o.a. Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, en Floris van Borsele, knaap.³¹³ Op 25 november 1297 verklaart Lambrecht die Vrieze, ridder en burger van Utrecht, 100 pond Engels schuldig te zijn aan heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg.³¹⁴

Graaf Jan I beleent op 24 april 1298 Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, erfelijk met de stad en het kerspel Oudewater, die wegens de medeplichtigheid van Herman van Woerden aan de dood van graaf Floris V aan hem, de graaf, was vervallen.³¹⁵ Dirk van Herlaar belooft op 13 september 1298 met zijn lieden, zijn huis en land van Ameide, graaf Jan I bij te staan tegen Willem, bisschop van Utrecht, en stelt hem zo nodig zijn huis ter beschikking voor de duur van de oorlog. Indien hij niet voldoet aan deze voorwaarden verbeurt hij zijn land, huis en goederen, gelegen binnen het bisdom Utrecht. De graaf zal hem een door heer Wolfert (van Borsele) en de stad Dordrecht mede-bezegelde openbrief geven, op het moment dat hij het huis leeg heeft opgeleverd, en na afloop van de oorlog teruggeven.³¹⁶

Opmerking

Het is niet bekend of de bezegelde openbrief waarover gesproken wordt, is uitgevaardigd. Er is echter wel een zegel bekend van Wolfert van Borsele uit 1298.³¹⁷

³⁰⁸ OHZ V no. 3265, d.d. 8-3-1297.

³⁰⁹ OHZ V no. 3276, d.d. 30-4-1297.

³¹⁰ OHZ V no. 3277, d.d. 2-5-1297.

³¹¹ OHZ V no. 3278, d.d. 4-5-1297.

³¹² OHZ V no. 3318, d.d. 25-9-1297.

³¹³ OHZ V no. 3361, d.d. kort voor 10-11-1297.

³¹⁴ OHZ V no. 3365, d.d. 25-11-1297.

³¹⁵ OHZ V no. 3389, d.d. 24-4-1298; Kort, Grafelijke lenen in Woerden-1 (1991), blz. 360 (leen 92).

³¹⁶ OHZ V no. 3419, d.d. 12-9-1298.

³¹⁷ De Raadt, Sceaux Armoriés-I, blz. 295.

Mogelijk is dit het zelfde exemplaar dat staat afgedrukt op de omslag van een boekje geschreven door Hoek (afb. 24).³¹⁸

Afb. 24. Ruiterszegel van Wolfert I van Borsele, ridder (1298).³¹⁹
(Museum Rotterdam)

Op 11 november 1298 verleent graaf Jan I op verzoek van Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg en Beverwijk, aan de inwoners van Beverwijk een stadsrecht.³²⁰ Vervolgens verleent graaf Jan I op 17 maart 1299 aan de burgers van Rotterdam, nu één grafelijk ambacht, hetzelfde stadsrecht als aan de burgers van Beverwijk.³²¹

Opmerking

Het stadsrecht verleent aan Rotterdam is geschied op aandrang van heer Wolfert van Borsele. Na diens dood op 1 augustus 1299 ten gevolge van een volksoploop in Delft, waarbij hij is vermoord, en het overlijden van graaf Jan I later dat jaar op 10 november te Haarlem, wordt zijn neef Jan van Avesnes graaf van Holland. Hij herroept de meeste maatregelen van zijn voorganger w.o. het stadsrecht van de inwoners Rotterdam.³²²

Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat Gwijde, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van de leenhulde die deze en zijn voorouders van de graven van Holland eisten voor Zeeland bewesten Schelde, maar dat graaf Gwijde zijn rechten voorbehoudt in het geval het graafschap niet aan één van zijn nazaten toevalt onder instemming en mede-bezegeling van veertien Hollandse en Zeeuwse heren w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, heer Floris van Borsele, heer Raas van Borsele en heer Jan van Borsele, ridders.³²³ Op 30 maart 1299 kent Gwijde, graaf van Vlaanderen, aan heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg,

³¹⁸ C. Hoek, *Rotterdam en omgeving aan het einde van de middeleeuwen* (Rotterdam, 1972). Uitgave van het Historisch Genootschap Rotterdam no. 28. Het is een in brons gegoten replica van het ruiterszegel van Wolfert van Borsele, aanwezig in de collectie van het Museum Rotterdam.

³¹⁹ Beschrijving: 1. omschrift: :ISTV/D:SIGILVM:EST:W'LFARDI:DE:BARSALIA:MILITIS:

2. kenmerken: rond, ca. 70 mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenrusting met als helmteken een scherm.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

³²⁰ OHZ V no. 3430, d.d. 11-11-1298.

³²¹ OHZ V no. 3455, d.d. 17-3-1299.

³²² Cox, *Stadsrechten-1*, blz. 200; Cox, *Stadsrechten-2*, blz. 102.

³²³ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299.

en zijn erfgenamen, een renteleen toe van 500 pond Vlaams per jaar uit de tol van Damme.³²⁴ Op 16 juni 1299 beveelt graaf Jan I de ingezetenen van Benschop en Polsbroek gehoorzaam te zijn aan heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, aan wie hij de heerlijkheden Benschop en Polsbroek, en het huis te IJsselstein, heeft gegeven.³²⁵ Idem aan de ingezetenen van Woerden vanwege de gift van de heerlijkheid Woerden.³²⁶

Opmerking

Zoals hiervoor blijkt, kreeg de doorgewinterde Wolfert van Borsele de jonge graaf Jan I geheel in zijn macht. Hij voerde in naam van de graaf een streng bewind waardoor vooral de steden tegen hem waren gekant. Hooggeplaatste edelen, met name de van Duivenvoorde's clan, zullen het zich verrijken met lede ogen hebben aangezien. Uiteindelijk werd die machtspositie hem fataal. Op 1 augustus 1299 werd hij door het oproerige volk te Delft doodgeslagen.³²⁷ In onderstaande prent uit 1698 wordt de lynchpartij in beeld gebracht (afb. 25).

Afb. 25. Prent van Jan Luyken (1698).

³²⁴ OHZ V no. 3464, d.d. 30-3-1299.

³²⁵ OHZ V no. 3482, d.d. 16-6-1299.

³²⁶ OHZ V no. 3483, d.d. 16-6-1299.

³²⁷ Brill, Rijmkroniek van Melis Stoke, boek VI, vs. 705-913.

Tegenover graaf Jan I van Holland en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen zich op 26 september 1299 Raas- en Floris van Borsele, ridders, en enige andere Zeeuwse edelen, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van Vrank- en Nicolaas, zoons van heer Wolfert van Borsele, uiterlijk op 24 juni 1300 uit de gevangenschap, waarin zij verkeren.³²⁸ Op 11 oktober 1299 beloven Vrank- en Nicolaas van Borsele, kinderen van heer Wolfert van Borsele, en Pieter, zoon van heer Floris van Borsele, aan Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Haarlem of Den Haag, of een daartoe aan te wijzen gevangenis elders, in gevangenschap te zullen terugkeren, dat bevestigd wordt door heer Jan van Borsele, heer Gillis van de Poel, en heer Hendrik van Zoutelande, ridders.³²⁹ Jan van Renesse, Floris van Borsele, Hendrik Buffel, Johan Mulard, Gillis van Cruiningen en Hendrik van Zoutenlande beloven op 11 mei 1300 hun geschil met graaf Jan van Avesnes aan de Koning van Frankrijk voor te leggen en Gwijde van Henegouwen vrij te laten in ruil voor de kinderen van Wolfert van Borsele.³³⁰

In de grafelijk bede van 1308 wordt 'In Zandike' de vrouwe van Voorne vermeld met 108 gemet land, gelegen 'In 's heren W'lfarts ambocht ende sire broeders'³³¹ Op 11 mei 1309 komt er vrede tot stand tussen de kinderen van heer Wolfert van Borsele en zijn moordenaars.³³²

Uit het eerste huwelijk:

1. *Heijlwijff van Borsele*, genoemd in het testament van haar broer 1 oktober 1303,³³³ lid van de broederschap van O.L.V. van Halle 1344 (postuum),³³⁴ vermeld 1297-1322, overl. 19 september 1328, tr. (1297)³³⁵ *Gerard van Voorne*, heer van Voorne en burggraaf van Zeeland, knaap (1296), ridder (1304), lid van de broederschap van O.L.V. van Halle 1344 (postuum), vermeld 1289-1337, overl. 20 april 1337, zn. van Albert van Voorne, heer van Voorne en burggraaf van Zeeland, en Catharina van Durby. Hij tr. 2^e (1332) Elisabeth van Kleef, overl. Spangenberg 13 november 1382, begr. Marburg.

Op 16 maart 1322 doen Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, en zijn vrouw, 'Heylewijf', uitspraak in een geschil tussen Kerstine, abdis van Ter Lee, en haar neef Jan van de Wateringe, over 5 pond Holland per jaar, en 12 morgen land, onder het huis te Warmond, welke rente Gijsbert uten Goye haar vermaakte.³³⁶ Met het zegel van Heijlwijff van Borsele (afb. 26), die van Gerard van Voorne is verloren.

Graaf Willem III verklaart op 17 oktober 1337 dat hij de ongeschonden oorkonde heeft gezien, waarin Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, en 'Heylewijf', vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, op 21 juli 1313 de trouwbeloften heeft vastgelegd tussen zijn oudste zoon en de oudste dochter van Bergen op Zoom.³³⁷

³²⁸ OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

³²⁹ OHZ V no. 3513, d.d. 11-11-1299 (zie: bijlage 1).

³³⁰ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 2. d.d. 11-4-1300.

³³¹ Zondervan, Grafelijke bede, blz. 49-50.

³³² Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren) (zie: bijlage III); Drossaers, *Domeindraad-II*, regist. no. 28, d.d. 11-5-1309 (zie: bijlage III).

³³³ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

³³⁴ Smit, Broederschap van O.L.V. van Halle, kolom 495: 'Mijn heere van Vorne, borgrave van Zeelant ende mijn vrouwe sijn wijf'.

³³⁵ Brill, *Rijmkronek van Melis Stoke*, boek V, vs. 1096-1201.

³³⁶ NA, Abdij Leeuwenhorst (toegang 3.18.17.02), inv.nr. 64, d.d. 16-3-1322 (1322, op zinte Gheerdenavond).

³³⁷ Van Mieris II, blz. 135, d.d. 17-10-1337 (1337, des Vridaghes up Sinte Lucas avonde).

Afb. 26. Zegel van Heijlwiijff van Borsele (1322).³³⁸
(Nationaal Archief)

2. *Hendrik Wisse van Borsele*, ridder (1303), testeert 1 oktober 1303,³³⁹ overl. (kort) na 1 oktober 1303.
3. *Wolfert II van Borsele*, volgt IV-a.
4. *Floris van Borsele*, volgt IV-b.
5. *Vrank van Borsele*, knaap (1309),³⁴⁰ genoemd in het testament van zijn broer 1 oktober 1303,³⁴¹ vermeld 1299-1316, overl. na 30 mei 1316.

Tegenover graaf Jan I van Holland en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen zich op 26 september 1299 Raas- en Floris van Borsele, ridders, en enige andere Zeeuwse edelen, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van Vrank- en Nicolaas, zoons van heer Wolfert van Borsele, uiterlijk op 24 juni 1300 uit de gevangenschap, waarin zij nu verkeren.³⁴² Op 11 oktober 1299 beloven Vrank- en Nicolaas van Borsele, kinderen van heer Wolfert van Borsele, en Pieter, zoon van heer Floris van Borsele, aan graaf Jan I en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Haarlem of Den Haag, of een daartoe aan te wijzen gevangenis elders, in gevangenschap te zullen terugkeren, dat bevestigd wordt door heer Jan van Borsele, heer Gillis van de Poel, en heer Hendrik van Zoutelande, ridders.³⁴³ Jan van Borsele, ridder, belooft graaf Jan I van Holland en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 zelf in Delft in gevangenschap terug te keren en Vrank en Nicolaas, kinderen van zijn broer heer Wolfert, in Haarlem in gijzeling te doen terugkeren, alsmede Pieter, zoon van zijn neef heer Floris, in Den Haag.³⁴⁴

Graaf Willem III oorkondt op 25 september 1313 dat heer Gerrit van Heemskerck, ridder, als mombler van zijn vrouw, de vrouwe van Wissekerke (= Beatrix van Haarlem,

³³⁸ Beschrijving: 1. omschrift: [-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: gedeeld: I. een leeuw, en II. een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

³³⁹ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

³⁴⁰ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren) (zie: bijlage III).

³⁴¹ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

³⁴² OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

³⁴³ OHZ V no. 3513, d.d. 11-11-1299 (zie: bijlage 1).

³⁴⁴ OHZ V no. 3516, d.d. 11-10-1299.

weduwe van Jan Mulart van Borsele), enerzijds en heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, met zijn broeders, heer Floris, Vrank en Claas, voor jonkvrouw Kateline, dochter van heer Jan Mulart, anderzijds, een scheiding hebben gemaakt van het land, dat zij in gemeenschap bezaten te Wissekerke, behalve de hofstede.³⁴⁵

Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, verklaart op 30 mei 1316 op advies van de graaf de aanspraken die zijn broers heer Floris, ridder, Vrank- en Nicolaas van Borsele hadden op het leengoed dat hun vader hem nagelaten had, en waarover zij onenigheid hadden, heeft afgekocht met voor elk 20 pond Tournois per jaar, met de bepaling dat de afkoopsom hoger zal worden bij toekomstige waardevermeerdering van het goed vanwege de uitkoop van de douarie van de vrouwe van Voorne en de inpoldering van nieuw land.³⁴⁶

6. *Nicolaas van Borsele*, volgt IV-c.

Bastaard:

7. *Allard, heer Wolfertsz.*, vestigde een kapellerie in de kapel te Zandenburg, overl. voor 2 februari 1348.³⁴⁷

IV-a. *Wolfert II van Borsele*, heer van Veere en Zandenburg, ridder (1309),³⁴⁸ genoemd in het testament van zijn broer 1 oktober 1303,³⁴⁹ vermeld 1303-1316, overl. tussen 30 mei 1316 en 6 april 1317, tr. (dispensatie 8 april 1312) *Aleid van Henegouwen*, vrouwe van Zandenburg, Buren en Wissekerke, vermeld 1323-1351, overl. tussen 12 juni 1351 en 14 maart 1364, bastaarddochter van Jan II, graaf van Holland en Henegouwen. Zij tr. 1^e Jan van Haarlem,³⁵⁰ vermeld 1307, overl. voor 1312, zn. van Willem van Haarlem en Catharina (...), tr. 3^e (voor 22 juli 1317)³⁵¹ Otto, heer van Buren, vermeld 1315³⁵²-1324,³⁵³ overl. tussen 9 januari 1324 en 14 september 1326,³⁵⁴ zn. van Allard van Buren.

Op 31 maart 1303 keurt Wolfert, zoon van heer Wolfert, heer van Zandenburg, ridder, goed dat Bouden Hughe Dankardszoon 20 bunder land 'die men heet Indenpraet', gelegen in de parochie van Heele bij Aardenburg, welke deze van hem in leen had, heeft geschonken aan de abt van het klooster van St. Barthelmeus van den Echoute in Brugge.³⁵⁵

Graaf Willem III gelast op 13 april 1309 heer Wolfert van Borsele den abt en het klooster van Middelburg niet te storen in het bezit van het ambacht Oostkapelle.³⁵⁶ Gwijde, bisschop van

³⁴⁵ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach);

Drossaers, *Domeinraad II*, regest no. 47, d.d. 25-9-1313.

³⁴⁶ Van Mieris II, blz. 173, d.d. 30-5-1316; NA, AGH inv.nr. 303, fol. 3, no. 17, resp. inv.nr. 304, fol. 5v-6, no. 17, d.d. 30-5-1316.

³⁴⁷ Back e.a., *Cartularium Borsele*, no. 3, d.d. 2-2-1348.

³⁴⁸ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren) (zie: bijlage III).

³⁴⁹ Matthaeus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

³⁵⁰ B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁵¹ De Fremery, *Cartularium*, no. 186, d.d. 22-7-1317.

³⁵² De Fremery, *Cartularium*, no. 157, d.d. 4-4-1315.

³⁵³ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 125, d.d. 9-1-1324 (1323, maendag na Dertiendag). Toepassing paasstijl.

³⁵⁴ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 154, d.d. 14-9-1326.

³⁵⁵ ZA, Archief Familie van Borsele van der Hoge, regest no. 14, d.d. 31-3-1303 (1302, zondag voor Pasen). Toepassing paasstijl. Afschrift in inv.nr. 58, fol. 13; met de tekening van het zegel en tegenzegel van Wolfert II van Borsele. Nog geen scans beschikbaar.

³⁵⁶ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 29, d.d. 13-4-1309; Fruin, *Abdij Middelburg*, regest no. 119, d.d. 13-4-1309.

Utrecht, Willem III, graaf van Holland en Henegouwen, en Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, arbiters, doen op 11 mei 1309 uitspraak tussen heer Wolfert en heer Floris, ridders, Vrank- en Claas, knapen, kinderen van heer Wolfert van Borsele, enerzijds en de erfgenamen van heer Philips van Duvenvoorde, heer Philips van Zanthorst, heer Wouter van Haarlem, heer Simon van Benthem, heer Philips Uternesse, de erfgenamen van heer Ghisekijn van Ammers, die van heer Vriese van der Mije, die van Dirk van Zanthorst, die van Floris- en Wouter van Duivenvoorde, alsmede Jan van Sassenheim, Willem van der Lane en Gerard Ever, anderzijds, in die zin, dat de laatst genoemde partij voor de doodslag, begaan op heer Wolfert van Borsele, 1.000 pond zwarte Tournois, en de eerst genoemde partij 3.000 dergelijk ponden voor hetgeen daarna in mei van het jaar 1302 te Veere is geschied, betalen zal.³⁵⁷

Op 8 april 1312 wordt aan ‘nobile viro’ Wolfert van de Veere, ridder, en Aleid, dochter van wijlen Jan II, graaf van Holland en Henegouwen, en zuster van Willem, graaf van Holland en Henegouwen, dispensatie verleend om een huwelijk aan te gaan omdat zij in de vierde graad verwant zijn.³⁵⁸

Toelichting

Wolfert II en Aleid waren in de vierde graad verwant dat wil zeggen dat zij neef en nicht zijn. Een verwantschap, die normaliter dicht genoeg bij elkaar ligt om het te kunnen duiden. In dit geval ontbreekt de naam van de vrouw bij wie Jan II, graaf van Holland en Henegouwen, zijn buitenechtelijke dochter heeft verwekt. Daarnaast vormt een probleem dat de namen van de beide grootmoeders van Wolfert II onbekend zijn.

De mogelijkheid dat de verwantschap via Jan II, graaf van Holland en Henegouwen, loopt, is niet uitgesloten maar ligt niet voor de hand. Er zijn namelijk geen aanwijzingen gevonden dat er een familierelatie zou hebben bestaan tussen de familie Van Avesnes en één van de vier grootouders van Wolfert II. Dat houdt in dat de verwantschap het meest waarschijnlijk loopt via de onbekende moeder van Aleid. Die moeder zou dan een dochter geweest zijn van één van de vier grootouders van Wolfert II. Een dochter van Hendrik Wisse van Borsele bij zijn eerste vrouw is niet bekend. Zoals hiervoor al is betoogd zou de eerste vrouw van Hendrik Wisse van Borsele wellicht een dochter zijn van Wolfert I, heer van Maalstede (1222-1258).³⁵⁹

Indien deze hypothese hout snijdt, dan moet de aandacht verlegd worden naar het andere grootouderpaar van Wolfert II namelijk Frank van Praet en zijn onbekende echtgenote. Veel over Frank van Praet is niet bekend. Hij wordt vermeld 1249-1250,³⁶⁰ en is wellicht bij Westkapelle op 4 juli 1253 gesneuveld.³⁶¹ Nalatende zijn enige dochter Sibille van Praet, later echtgenote van Wolfert I van Borsele, maar vermoedelijk ook een nog jonge weduwe. Het is niet onmogelijk dat deze jonge weduwe een tweede huwelijk is aangegaan waaruit de moeder van Aleid is gesproten.

Hopelijk komt er op enig moment uit de Vlaamse archivalia een gegeven tevoorschijn die meer licht werpt op deze interessante – nog niet opgeloste – puzzel.

³⁵⁷ Van Mieris II, blz. 83-84, d.d. 11-5-1309; Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 28, d.d. 11-5-1309 (zie: bijlage III).

³⁵⁸ Brom, Bullarium Trajectense-1, no. 516, d.d. 8-4-1312.

³⁵⁹ Zondervan, Van Borsele, kolom 510.

³⁶⁰ Zondervan, Van Borsele, kolom 506-507.

³⁶¹ Zondervan, Van Borsele, kolom 513-514.

Graaf Willem III oorkondt op 25 september 1313 dat heer Gerrit van Heemskerk, ridder, als mombler van zijn vrouw, de vrouwe van Wissekerke (= Beatrix van Haarlem, weduwe van Jan Mulart van Borsele), enerzijds en heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, met zijn broers, heer Floris, Vrank en Claas, voor jonkvrouw Kateline, dochter van heer Jan Mulart, anderzijds, een scheiding hebben gemaakt van het land, dat zij gezamenlijk in bezit hadden, te Wissekerke, behalve de hofstede.³⁶² Graaf Willem III beveelt op 23 mei 1314 aan zijn zwager Wolfert (van Borsele) om een kerk te stichten in de nieuwe polder van 's-Heer Allaertskerke.³⁶³

Op 11 maart 1315 stellen Willem de Vriese, heer van Oostende, Gerolf van Cats, Jan van de Maalstede en Gillis van Oostkerke, ridders, als gevolmachtigden van iedereen, die tienden in Zeeland in pacht hebben van de graaf, de regels vast waarmee deze tienden zullen vererven. De graaf heeft deze tienden verworven van de Sint Pieterskerk te Utrecht. De oorkonde wordt mede-bezegeld door o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg.³⁶⁴

Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, verklaart op 30 mei 1316 op advies van de graaf de aanspraken die zijn broers heer Floris, ridder, Vrank- en Nicolaas van Borsele hadden op het leengoed dat hun vader hem nagelaten had, en waarover zij onenigheid hadden, heeft afgekocht met voor elk 20 pond Tournois per jaar, met de bepaling dat de afkoopsom hoger zal worden bij toekomstige waardevermeerdering van het goed vanwege de uitkoop van de douarie van de vrouwe van Voorne en de inpoldering van nieuw land.³⁶⁵ Op 9 maart 1317 doet graaf Willem III uitspraak in een geschil tussen de vrouwe van Veere, weduwe van heer Wolfert van Borsele, enerzijds en heer Gerard van Heemskerk voor de vrouwe van Wissekerke, over de goederen van heer Jan Mulart, anderzijds. Hij stelt zich borg voor de financiële naleving daarvan.³⁶⁶ Graaf Willem III bepaalt op 6 april 1317 dat zijn zuster vrouwe Aleid, vrouwe van Veere, ieder jaar 90 pond zwarte Tournois zal betalen aan vrouwe Beatrix, echtgenote van heer Gerard van Heemskerk, zolang vrouwe Beatrix voogd is over haar eigen dochter jonkvrouw Catharina; de graaf stelt zich borg voor de betaling.³⁶⁷ In aansluiting hierop blijkt dat vrouwe Aleid, vrouwe van Veere, is overeengekomen met Hugo Bakensz. namens vrouwe Beatrix, vrouwe van Wissekerke, en echtgenote van heer Gerard van Heemskerk, dat Aleid de inkomsten zal hebben van de goederen van jonkvrouw Catharina, waarvoor zij Beatrix jaarlijks 90 pond zwarte Tournois zal uitkeren, zolang zij de voogdij over Catharina uitoefent.³⁶⁸

Op 21 maart 1327 doet graaf Willem III uitspraak in een geschil tussen enerzijds zijn zuster vrouw Aleid, vrouwe van Zandenburg en Buren, en anderzijds Kervinck van Reimerswaal voor jonkvrouw Catharina, dochter heer Jan Mulart, en zuster van zijn echtgenote jonkvrouw Maria, betreffende de goederen die Catharina van haar vader had geërfd; de oorkonde wordt mede bezegeld door vrouwe Aleid en Kervinck, alsmede door heer Floris van Borsele, ridder, en Nicolaas van Borsele, broers.³⁶⁹

³⁶² Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach); Drossaers, *Domeinraad II*, regist no. 47, d.d. 25-9-1313.

³⁶³ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 53, d.d. 23-5-1314.

³⁶⁴ Van Mieris II, blz. 153, d.d. 11-3-1315; NA, AGH inv.nr. 303, fol. 6v-7v, no. 24, d.d. 11-3-1315.

³⁶⁵ Van Mieris II, blz. 173, d.d. 30-5-1316; NA, AGH inv.nr. 303, fol. 3, no. 17, resp. inv.nr. 304, fol. 5v-6, no. 17, d.d. 30-5-1316.

³⁶⁶ Van Mieris II, blz. 180, d.d. 9-3-1317; NA, AGH inv.nr. 303, fol. 2v, no. 7, resp. inv.nr. 304, fol. 2v-3, no. 7, d.d. 9-3-1317.

³⁶⁷ NA, AGH inv.nr. 303, fol. 5v, no. 19, resp. inv.nr. 304, fol. 6, no. 19, d.d. 16-4-1317.

³⁶⁸ NA, AGH inv.nr. 303, fol. 5v, no. 20, resp. inv.nr. 304, fol. 6-6v, no. 20, d.d. 6-4-1317.

³⁶⁹ Van Mieris II, blz. 380, d.d. 21-3-1327 (1326, des Zaterdaghes voir Midvasten); NA, AGH inv.nr. 304, fol. 90, no. 414, resp. inv.nr. 303, fol. 71v-72, no. 395, d.d. 21-3-1327 (zie: bijlage IV)..

Willem van Henegouwen, zoon van graaf Willem III, en de heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, doen op 4 mei 1331 in de vierschaar van Middelburg uitspraak in het geschil tussen heer Floris van Borsele, Jan van de Maalstede, en die van Goes, enerzijds, en de vrouwe van Wissekerke, haar zoon Wolfert, en die van Wissekerke, anderzijds, over het dijkonderhoud van de Goese polder.³⁷⁰

Op 5 september 1337 geeft graaf Willem III jonkvrouw Aleida van Haarlem, zijn nicht, 2 hoet tarwe en 2 hoet rogge per jaar.³⁷¹ Graaf Willem IV bevestigt op 16 maart 1339 dat wijlen zijn vader aan jonkvrouw Aleida van Haarlem, onze nicht, zo lang zij leeft, heeft gegeven 2 hoet rogge en 2 hoet tarwe naar de maat van Schiedam en bewezen op de rentmeester van beoosten Schelde. Nu geeft hij haar deze 2 hoet rogge en 2 hoet tarwe naar de maat van Haarlem en voortaan te nemen van de rentmeester van Kennemerland en Friesland.³⁷²

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over het jaar 1343 wordt voornoemde toezegging als volgt verantwoord: [1] 'Item jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, van 2 hoet tarwe, die si jairlix heift, dat achtendeil, 5 sc. 2 ½ d, den scilt vor 20 grote, dat maict den scilt vor 18 gr., 15 £'. [2] 'Item der zelve van 2 hoit roeghe, thoit 15½ sc. grote, den scilt vor 20 gr., f. den scilt vor 18 gr., 11 £ 3 sc. 2½ d.'³⁷³ Verder staat in de rekening haar uitkering uit de herfstbede genoteerd: 'Item de jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, uter herfstbede van Berghen, 6 £ 3 sc. 4 d.; van Heylighelo, 4 £ 8 sc. 7 d., van Oisdom, 4 £ 2 sc. 6 d., van Lymmen 10 d.'³⁷⁴

Ook in de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over jaar 1344 komt deze uitkering uit de herfstbede voor: 'Item de jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, uter herfstbede van Berghen, 6 £ 3 sc. 4 d.; van Heylighelo, 4 £ 8 sc. 7 d., van Oisdom, 4 £ 2 sc. 6 d., van Lymmen 10 d.'³⁷⁵

Op 12 juni 1351 verklaart Aleid, vrouwe van Buren, weduwe van Otto, heer van Buren, dat zij het huis te Beusichem aan de leenheer, de proost van Sint Jan te Utrecht, heeft opgedragen ten behoeve van jonkvrouw Agniese, vrouw van Hendrik van der Weyde.³⁷⁶

Uit dit huwelijk:

1. *Wolfert III van Borsele*, volgt V-a.
2. *Sibille van Borsele*, vermeld 1328, overl. voor 18 juni 1341, tr. 24 juli 1328 (huwelijkscontract) *Jan van Culemborg*,³⁷⁷ heer van Woudenberg (1340-1352), ridder (1338), rentmeester van het Hertogdom Gelre 11 oktober 1346 tot en met 2 oktober 1347, vermeld 1328-1352, overl. na 1 oktober 1352, zn. van Jan I van Beusichem en Petronella (Pernella) van Abcoude.

Graaf Willem III stelt op 24 juli 1328 samen met heer Sweder van Abcoude, ridder, de huwelijkse voorwaarden vast tussen jonkvrouw Sibille, dochter van heer Wolfert, nicht

³⁷⁰ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 116v, no. 572, resp. inv.nr. 303, fol. 94v, no. 550, d.d. 4-5-1331.

³⁷¹ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 247, d.d. 5-9-1337; NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1, no. 1, d.d. 5-9-1337.

³⁷² NA, AGH inv.nr. 218, fol. 54v, no 322, d.d. 16-3-1339 [zie aldaar uitleg over de datum].

³⁷³ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 326.

³⁷⁴ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 326 (de post ingekort).

³⁷⁵ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 475 (de post ingekort).

³⁷⁶ R. Fruin, *Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van jhr. A.W. van Borssele, heer van Borssele, berustende in het rijksarchief-depôt in Zeeland*, in: *VROA 1905* ('s-Gravenhage, 1906), blz. 255, no. 1, d.d. 12-6-1351.

³⁷⁷ B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

van de graaf, en Jan van Culemborg, neef van heer Sweder.³⁷⁸ Jan van Culemborg, ridder, verklaart op 1 maart 1338, ten overstaan van heer Hubert Schenk, heer van Culemborg, zijn broer, op te dragen ten behoeve van Arent van Culemborg, zijn broer, 6 hoeven land, gelegen in 'Vredestroo', beneden de 'Lanxsmere-wetering', behoudens de tiende.³⁷⁹ Jan van Woudenberg zal het huis en de heerlijkheid Woudenberg kort voor 1340 verkocht hebben aan Jan van Culemborg, ridder en landrentmeester van hertog Reinoud van Gelre, die in dat jaar als heer van Woudenberg voorkomt.³⁸⁰

Op 18 juni 1341 draagt Jan van Culemborg, heer van Woudenberg, ridder, op aan zijn 'boel' heer Hubert Schenk, heer van Culemborg, zijn huis te Culemborg met grachten en voorburcht, en alle andere goederen en renten te Culemborg, alles leenroerig aan heer Hubert.³⁸¹ Op dezelfde dag belooft Jan van Culemborg dat als zijn zoon Jan, geboren uit zijn eerste vrouw Sibille, bij zijn meerderjarigheid afstand zal doen.³⁸²

Hertog Albrecht, ruwaard, doet op 16 maart 1359 uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk 'Sinte Jans misse te middesomer naestcomende' (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.³⁸³

Op 24 februari 1372 bevestigt hertog Albrecht, die na het overlijden van Machteld, vrouwe van Voorne, heer van Den Briel en het land van Voorne is geworden, alle voortijds gegeven privileges. Er zijn brieven, gedateerd 1372, ten name van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Hendrik van Borsele, heer Jan, heer van Culemborg, ridder, heer Philips van Maldegem, heer van 'Maersicke', waarin zij verklaren dat zij voldaan zijn van de 'erfenisse ende besterfnisse' van vrouwe Machteld van Voorne.³⁸⁴

Bastaard:

3. *Wolfert, bastaard van Borsele*, overl. voor 18 januari 1351 (vermoord).

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen verblijven op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van

³⁷⁸ Van Mieris II, blz. 462, d.d. 24-7-1328; NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 401, fol. 21v-22, no. 118, resp. inv.nr. 402, fol. 27-27v, no. 117, d.d. 24-7-1328.

³⁷⁹ Van Schilfgaarde, Culemborg, regest no. 117, d.d. 5-3-1338.

³⁸⁰ Wittert van Hoogland, Ridderhofsteden-3, blz. 177.

³⁸¹ Van Schilfgaarde, Culemborg, regest no. 128, d.d. 18-6-1341.

³⁸² Van Schilfgaarde, Culemborg, regest no. 129, d.d. 18-6-1341.

³⁸³ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

³⁸⁴ Van Mieris III, blz. 265, d.d. 24-2-1372 (1371, des Dinxendaghes na Sinte Peters dagh ad Cathedram).

Toepassing paasstijl.

Moermond,³⁸⁵ en Wolfert, ‘des Bastards doot van Borselen’.³⁸⁶ Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.³⁸⁷

Kind:

1. heer Pieter Wolfertsz., priester (1369).

Op 7 december 1369 maken heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, en Alienora van Zuylen, Stevens zuster, huwelijkse voorwaarden.³⁸⁸ Bezegeld door o.a. heer Pieter Wolfertsz., priester (afb. 27).

Afb. 27. Zegel van heer Pieter Wolfertsz., priester (1369).³⁸⁹
(Nationaal Archief)

V-a. *Wolfert III van Borsele*,³⁹⁰ heer van Veere en Zandenburg, ambachtsheer in Zanddijk,³⁹¹ Welsinghe,³⁹² Alardskerke,³⁹³ Schellacht,³⁹⁴ Popkinsburg,³⁹⁵ in Borsele,³⁹⁶ minderjarig (1325), ridder (1335), pacht tienden 1318, 1331, 1342, 1343, genoemd in de jaarbede 1332, 1340, 1342, en met een ‘pennincleen’ 1332, 1340, zegelaar (1344), raadslid 1346-1348, vermeld 1316-1351, overl. juni 1351,³⁹⁷ tr. *Hadewig van der Eem*, vermeld 1342-1363, overl. tussen 6 februari 1363 en 1371,³⁹⁸ dr. van Hendrik (die) Both (van der Eem).

³⁸⁵ Arend van Haamstede, heer van Moermond.

³⁸⁶ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

³⁸⁷ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paastijl.

³⁸⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 360, d.d. 7-12-1369. Inv.nr. 1153 (zie: bijlage XI).

³⁸⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [niet te lezen]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar, en over alles heen een schuinbalk.

³⁹⁰ Smit, Dagvaarten I, blz. 164.

³⁹¹ Bijlage II-a.

³⁹² Bijlage II-b.

³⁹³ Bijlage II-c.

³⁹⁴ Bijlage II-d.

³⁹⁵ Bijlage II-e.

³⁹⁶ Bijlage II-f.

³⁹⁷ Ermerins, Heren van Veere, blz. 40.

³⁹⁸ Ermerins, Heren van Veere, blz. 44: ‘Ao. 1371 verkocht deze Heer (= Wolfert IV van Borsele), nevens zynen Broeder Hendrik, aan Hertog Albrecht al het recht, het geen hun mogt competeeren op de goederen, by de Vrouwe van Vere nagelaten’.

Op 1 juni 1316 maakt Wolfert van Borsele een verdrag met zijn ooms Floris, Vrank en Claas over de erfgoederen van hun vader.³⁹⁹ In 1317 worden heer Floris-, Claas- en hun neef Wolfert van Borsele gezamenlijk aangeslagen voor hun ambacht van 1.700 gemet, gelegen in Zanddijk, in verband met de ‘heervaart’ te Heusden.⁴⁰⁰

Graaf Willem III bevestigt op 1 november 1324 dat heer Floris van der Veere, ridder, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, onze neef, hun huizen en hun land onderling gekaveld en gedeeld hebben, te weten dat Wolfert ten deel is gevallen de helft van het huis, dat van Willem van Souburg was, voor 5½ pond groot, en Claas een heel huis, dat (van) ‘Lettaert’ (was), voor 3½ pond groot, ten deel is gevallen. Wolfert en Claas ruilen de aan hun toegevallen huizen.⁴⁰¹ Op 18 maart 1325 verklaart graaf Willem III dat met zijn toestemming heer Floris van Borsele en van Veere, en Claas van Borsele, zijn broer, alsmede voor Wolfert van Borsele, onze neef, hun huis en woning met omstreeks 15 gemet land, gelegen in ‘Hanekijnsverve’ in Vlaanderen, hebben verkocht aan Jan van Wulpen, met de belofte dat zij Wolfert, wanneer hij meerderjarig wordt, en diens zuster, voor zover zij er recht op heeft, het derde deel van de koopsom, zijnde 11 pond en 20 penningen of in ‘vryer erven’, zullen betalen.⁴⁰²

In 1331 werden heer Floris van Borsele, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, ieder voor 640 gemet ambacht, gelegen in Zanddijk, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁴⁰³

Willem van Henegouwen, zoon van graaf Willem III, en de heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, doen op 4 mei 1331 in de vierschaar van Middelburg uitspraak in het geschil tussen heer Floris van Borsele, Jan van de Maalstede, en die van Goes, enerzijds, en de vrouwe van Wissekerke, haar zoon Wolfert, en die van Wissekerke, anderzijds, over het dijkonderhoud van de Goese polder.⁴⁰⁴

Jehan de Curgies, klerk in dienst van de graaf Willem III, sloot in 1335 ten behoeve van de graaf leningen af bij particulieren o.a. bij de moeder van heer Wolfert van Borsele.⁴⁰⁵ Onder de ‘gens monsieur’ wordt in 1335/36 o.a. Wolfert van Veere, zoon van heer Wolfert van Borsele, genoemd.⁴⁰⁶

Graaf Willem IV geeft op 7 oktober 1337 ten overstaan van een aantal met naam genoemde getuigen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, heer Wolfert van Borsele, ridder, Nicolaas van Borsele, knaap, en Floris van Borsele, knaap, de heerlijkheid en de leengoederen van Voorne en het burggraafschap van Zeeland, die hem na het overlijden van heer Gerard, heer van Voorne, waren toegevallen, aan diens dochter vrouw Machteld, vrouwe van Montjoie en Valkenburg, in recht leen, uitgezonderd een jaarrente van 200 pond zwarte Tournois uit dat goed, waarmee heer Jan van Valkenburg voor de duur van diens leven wordt beleend.⁴⁰⁷

Graaf Willem IV geeft op 18 februari 1339 voor menige trouwe dienst aan heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen lieven neve’, een privilege en met name dat niemand zich met

³⁹⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 27, d.d. 1-6-1316 (1316, des anderen daags uitgaande Mei).

⁴⁰⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 28.

⁴⁰¹ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 75v-76, no. 297-298, resp. inv.nr. 303, fol. 61v, no. 298, d.d. 1-11-1324,

⁴⁰² NA, AGH inv.nr. 304, fol. 77, no. 310, resp. inv.nr. 303, fol. 62v, no. 308, d.d. 18-3-1325.

⁴⁰³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 291-292.

⁴⁰⁴ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 116v, no. 572, resp. inv.nr. 303, fol. 94v, no. 550, d.d. 4-5-1331.

⁴⁰⁵ Smit, Rekeningen VIII, blz. 67-68.

⁴⁰⁶ Smit, Rekeningen VIII, blz. 60. Met verwijzing naar Van Riemsdijk, blz. 389 e.v., 393 e.v.

⁴⁰⁷ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1v-2, no. [13], d.d. 7-10-1337.

zijn heerlijkheden Veere en de Polder mag bekommeren of met schulden mag worden belast, behoudens met toestemming van de grafelijkheid.⁴⁰⁸

Mathilde van Wezemaal huwde met Albrecht van Voorne, de oudste zoon van de burggraaf van Zeeland, Gerard van Voorne. Na het overlijden van Albrecht trouwde zij met Reinoud van Kleef. Wegens schuld zag de vrouwe van Bergen op Zoom zich genoodzaakt in 1340 het beheer over Bergen op Zoom over te dragen aan Wolfert-, Floris- en Nicolaas van Borsele.⁴⁰⁹

In 1341 wordt in de uitgaven van Boudijn Janz., rentmeester van Zeeland, de volgende post geboekt: 'Item bi mijns here brieve, ghegheven in Middelburgh des dinxendaghes na paesdach anno 41, betaeld minen here Wolferde van Borselen, here van der Vere, die mijn vrouwe, sijn moeder, gheleend hadde minen here, mijns heren vader, daer god die ziele of hebben moete, bi Jans hand van Curgies, 100 pond Hollands, facit 200 pond'.⁴¹⁰ Graaf Willem IV vergunt op 13 april 1341 aan de te Veere wonende vrienden van heer Wolfert van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, vanwege de schade die deze te Veere hebben geleden, dat zij binnen zijn land vrij mogen reizen op de waterwegen, zoals de andere steden.⁴¹¹ In 1342 wordt in de rekening van de rentmeester van Zeeland bewesten Schelde de volgende ontvangst van zeedrift verantwoord: 'Item ontfanen van haren Wulfarde van Berselen van eenen vate olien, dat jehghens zine polres an 't land quam: 20 s. soc, facit 12 pond 16 s.'.⁴¹²

Afb. 28. Zegel van Wolfert van Borsele, ridder (1342).⁴¹³
(Zeeuws Archief)

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, Wouter van Berchem, Floris van Borsele 'de jonge', en vele anderen onderwerpen zich op 23 maart 1342 aan de uitspraak van graaf Willem IV, in verband met de geschillen die zij hebben met Pieter Geroncsz., en diens kinderen c.a., op straffe van een boete van 1.000 pond Tournois bij niet

⁴⁰⁸ Van Mieris II, blz. 603, d.d. 18-2-1339 (1338, des Donderdaeghs na Sinte Valentynsdagh); Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 61, d.d. 18-2-1339 (1338, donderdag na St. Valentijn). Toepassing paastijl.

⁴⁰⁹ Van Ham, Raad en Rekenkamer (Inleiding), blz. 9.

⁴¹⁰ Hamaker, Rekeningen V, blz. 232.

⁴¹¹ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 11v, no. 86, d.d. 13-4-1341.

⁴¹² Smit, Rekeningen VII, blz. 353.

⁴¹³ Beschrijving: 1. omschrift: [niet te lezen]

2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een gewende kuiphelm met als helmteken een kuip met een enkele band waaruit oprijzende een bos struisveren, gevat in een rondboogvierhoek versierd met ornamenten, geplaatst op een vierhoek.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

naleving.⁴¹⁴ Wolfert van Borsele, heer van Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, ridders, en Hendrik van de Maalstede, knaap, verbinden zich op 23 juni 1342 onder verband van leistung tot vrijwaring van alle schade, die Wouter, abt, en het Onser Vrouwen klooster te Middelburg, zouden mogen lijden door aankoop van een halve hoeve 'moers' te 'Doerlicht' van heer Jan van Valkenburg, heer van Beutghebac en Bergen op Zoom.⁴¹⁵ Wolfert van Borsele bezegelt de oorkonde (afb. 28).

Wolfert van Borsele, heer van Veere, vestigt op 13 juli 1342 een lijftocht van 500 pond zwarte Tournois, jaarlijks uit te keren, voor zijn echtgenote Hadewich van der Eem, vrouwe van Veere, op de erven, pacht en tienden te Vrouwenpolder, en uit de grote haringtol te Veere, en wanneer dit alles niet genoeg opbrengt, uit het maalrecht te Veere; de oorkonde wordt mede bezegeld door graaf Willem IV, leenheer van Wolfert voor die goederen.⁴¹⁶ Graaf Willem IV doet op 16 juli 1342 uitspraak in de strijd tussen twee groepen met naam genoemde Zeeuwse edelen, en legt een algemene zoen op. Onder andere genoemd: heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Floris van Borsele, heer Claas van Borsele, heer Floris van Borsele 'de jonge', ridders, etc.⁴¹⁷

Op 13 september 1343 werd de rekening van Hendrik Poppensz., rentmeester van bewesten Schelde, te Middelburg afgesloten, waarbij o.a. Wolfert van Borsele aanwezig was.⁴¹⁸ Na juli 1344 kreeg Willem IV, althans in Holland, weer voldoende aantal zegelaars, als zodanig treedt o.a. op heer Wolfert van Borsele.⁴¹⁹ Genoemd in een oorkonde van 9 november 1344 'S. Wulfardus de Bersalia'.⁴²⁰ Graaf Willem IV verbindt op 21 juni 1345 verscheidene goederen aan de steden van Dordrecht, Zierikzee, etc. voor het geld dat zij hem verschaft hadden. De voornaamste edelen van Holland en Zeeland, w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, tekenen en zegelen de brief.⁴²¹

Wolfert van Borsele, heer van Veere, oorkondt op 28 januari 1346 dat hij in 'Heer Wolfards nieuwe polre' een kerk heeft gesticht en erkent, dat de collatie daarvan hem niet toekomt.⁴²² Op 21 juli 1346 geeft Wolfert van Borsele, heer van Veere, een ordonnantie op het 'mouveren' van de watermolens te Veere.⁴²³ Margaretha, als gravin van Holland, etc., bevestigt op 24 september 1346 heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, 'onsen lieven neve', in zijn erfleen van Veere.⁴²⁴ Op 31 oktober 1347 geeft Boudijn van Brigdamme kwijting aan de abt van Middelburg wegens de tienden waarop hij aanspraak heeft gemaakt. Mede bezegeld door Wolfert van Borsele, heer van de Veere, en Claas van Borsele.⁴²⁵

⁴¹⁴ Van Mieris II, blz. 648, d.d. 23-3-1342 (1341, op den Palmen avont); NA, AGH inv.nr. 218, fol. 15-15v, no. 106, d.d. 23-3-1342.

⁴¹⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 137-138, d.d. 22-6-1342 (1342, Sente Jansavond te midsomere); Muller, Regesta Hannonensia, blz. 284, d.d. 22 (= 23)-6-1342 (1342, St. Jansvond midzomer); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 30, d.d. 23-6-1342. Inv.nr. 183.

⁴¹⁶ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 13v, no. 104, d.d. 13-7-1342.

⁴¹⁷ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 14, no. 105, d.d. 16-7-1342 (zie: bijlage V).

⁴¹⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 398, d.d. 13-9-1343 (1343, des saterdaghes na onser Vrouwendach in september)

⁴¹⁹ Smit, Rekeningen VIII, blz. 119.

⁴²⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 143-144, d.d. 9-11-1344 (1344, des dinxendaghes na Sente Willebrordsdach).

⁴²¹ Van Mieris II, blz. 691-693, d.d. 21-6-1345.

⁴²² Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 28-1-1346 (1345, des zaterdaghes na Sente Pauwelsdach in den winter); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 337, d.d. 28-1-1346.

⁴²³ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 68, d.d. 21-7-1346 (1346, donderdag na St. Victor); resp. Zeeland-3, blz. 149, d.d. 24-7-1346 (1346, na Sinte Victorsdach).

⁴²⁴ Van Mieris II, blz. 729, d.d. 24-9-1346.

⁴²⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 153, d.d. 31-10-1347 (1347, op alreheijligenavond).

Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Claas van Borsele, ridders, komen op 2 februari 1348 overeen met toestemming van Gillis Beut, pastoor te ‘Zandijk’, om uit de kerk aldaar een parochiekerk te Veere te ‘trekken’, en regelen de rechten en verplichtingen van beide kerken alsmede de grenzen van de parochies onderling, en verdelen de patronaatsrechten van de kerken en de zich daarin bevindende kapelanieën tussen hen beide.⁴²⁶ Op 28 juni 1348 blijkt er een geschil te zijn over het patronaatsrecht van de nieuwe kerk te Insula met heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, wiens vader deze polder (Insula) had bedijkt.⁴²⁷

Margaretha, als gravin van Holland, etc., draagt op 5 januari 1349 Holland, Zeeland en Friesland over aan haar zoon Willem, in aanwezigheid van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁴²⁸ Wolfert van Borsele, heer van Veere en van Zandenburg, geeft op 22 maart 1349 aan die van Veere kwijtschelding van 248 pond wegens kosten van delving en het metselen van de stadswallen.⁴²⁹

Afb. 29. Zegel van Wolfert III van Borsele (1350).⁴³⁰
(Zeeuwsarchief)

Op 30 maart 1350 oorkonden Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Hadewich, zijn vrouw, dat zij ‘de veste en woning’ huis te Duinbeek op Walcheren⁴³¹ met alle toebehoren opgedragen te hebben aan Willem V, die oorkondt dat hij Wolfert en Hadewich met het kasteel en het huis voornoemd heeft beleend als recht erleen met nadere bepalingen omtrent de vererving van het goed.⁴³² Met het zegel van Wolfert van Borsele (afb. 29), die van Hadewich van der Eem is verloren. De beginletter van de oorkonde is bepaald opvallend (afb. 30). Is het een spotprent van Wolfert III van Borsele?

⁴²⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 213, d.d. 2-2-1348. Inv.nr. 1308. De oorkonde is gedrukt in: Codex Diplomaticus Neerlandicus, uitgegeven door het Historisch Genootschap te Utrecht, deel I, afdeling 1 (Utrecht, 1851), blz. 62-69; Back e.a., Cartularium Borsele, no. 3, d.d. 2-2-1348.

⁴²⁷ Fruin, Abdij Middelburg, regist no. 366, d.d. 28-6-1348.

⁴²⁸ Van Mieris II, blz. 745-746, d.d. 5-1-1348 (= 1349).

⁴²⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 74, d.d. 22-3-1349 (1348, zondag na St. Gertrudendag); Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 161, d.d. 22-3-1349 (1348, des sonnendags na Sinte Ghertrudendag).

⁴³⁰ Beschrijving: 1. omschrift: [-]

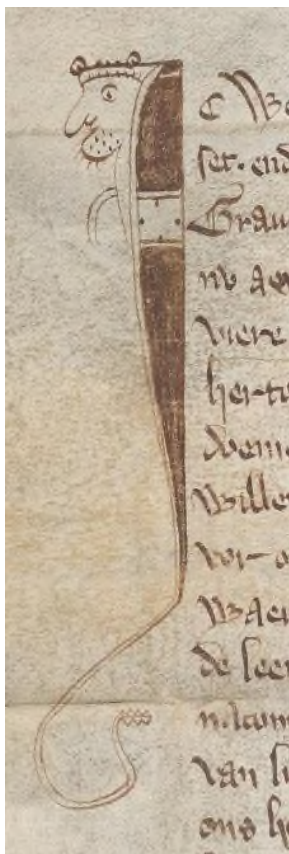
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: [-]

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

⁴³¹ Duinbeek lag onder Oostkapelle op Walcheren.

⁴³² Van Mieris II, blz. 774-775, d.d. 30-3-1350 (1350, des Dincsendaghes in die Pasche dage); Zeeuwsarchief, Heerlijheidsarchief Duinbeek, inv.nr. 1, d.d. 30-3-1350 (zie: bijlage VI).

Afb. 30. Beginletter van de oorkonde van 30 maart 1350.

Op 2 september 1350 is er een verklaring afgelegd voor de schepenen van Sint Geertruidenberg waaruit o.a. blijkt dat heer Wolfert van der Veere beloofd had Willem, hertog van Beieren, terug te brengen naar Schiedam, maar dat niet gedaan heeft.⁴³³

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen verblijven op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond en Wolfert, ‘des Bastards doot van Borselen’.⁴³⁴

Hertog Willem van Beieren belooft op 12 februari 1351 nadat hij het graafschap Zeeland had verkregen om zijn moeder, Margaretha, jaarlijks 2.000 gulden te geven, dat bekrachtigd wordt door de voornaamste edelen van Zeeland w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁴³⁵

Opmerking

Over het overlijden van Wolfert III van Borsele is niets bekend. Alleen Ermerins deelt daarover het volgende mee.⁴³⁶

Toen de oorlog tussen vrouwe Margaretha, en haar zoon Willem, uitbarstte, vond in begin 1351 nabij Veere een hevige scheepsstrijd plaats. Heer Wolfert III van Borsele, die partij koos voor Margaretha, zal niet alleen hulp en bijstand hebben geboden maar vermoedelijk ook deelgenoot van het gevecht zijn geweest. In datzelfde jaar is hij voor het eind van de maand juni overleden, waarna Willem V, hertog in Beieren, te Middelburg uitspraak heeft gedaan ‘tusschen Vrouwe Hadewich, Weduwe, en de kinderen van Wolfert van Borssele, haren Man, over deszelfs nalatenschap’.

Op 25 augustus 1354 draagt graaf Willem V de administratie van de goederen van Aleid van Borsele ‘die op Sint Michielsmisse lest verleden haar dage hadde, doch daarvoor nog jonc is op aan zijn nicht Hadewich, vrouwe van der Veer, Wolfaert van Borsel, Jan van Culemborch en Henrick van Borsel’.⁴³⁷ Graaf Willem V gelast op 20 november 1354 Storm Gillisz. om achterstallige pacht van het land, gelegen in Walcheren en Borsele, toebehorende aan de

⁴³³ Drossaers, Domeinraad-I, regist no. 474, d.d. 2-9-1350.

⁴³⁴ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351); Van den Bergh, Gedenkstukken I, no. 71, d.d. 18-1-1351,

⁴³⁵ Van Mieris II, blz. 771-772, d.d. 12-2-1350 (= 1351).

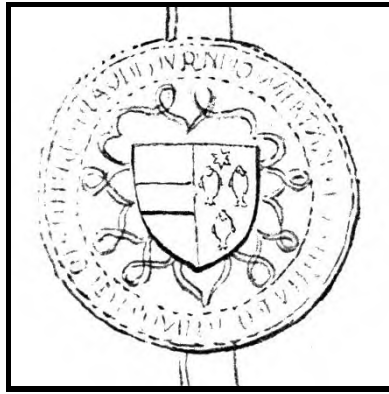
⁴³⁶ Ermerins, Heren van Veere, blz. 40.

⁴³⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 108, d.d. 25-8-1356 (1356, daags na St. Bartholomeus); Archief Zeeland-3, blz. 231, d.d. 25-8-1356.

kinderen van Wolfert van Borsele van der Veere in te vorderen om daarmee hun schuld bij de Lombarden te Middelburg te voldoen.⁴³⁸ Op 27 april 1356 draagt graaf Willem V aan zijn nicht, Hadewich, vrouwe van de Veere, de administratie op van de landgoederen in Walcheren, toekomende de kinderen van Wolfert van Borsele.⁴³⁹

Graaf Willem V verkoopt op 10 maart 1357 aan Wolfert- en Hendrik, ‘des heeren Wolfert van Borselen van der Vere’ kinderen, de ambachten aan hem vervallen na het overlijden van zijn ‘moei’, de vrouwe van Buren’, gelegen onder Nisse, ’s Heer Abtskerke, Sinoutskerke, Wissekerke en Kloetinge in Zuid-Beveland, beneden enige tienden te Oostkerke onder Borsele en te Wissekerke.⁴⁴⁰

Hadewich van der Eem, vrouwe van de Veere, Wolfert van Borsele, ridder, en Gerard van Borsele, oorkonden op 6 februari 1363 dat zij getuigen zijn geweest van de koop door Wolfert van Borsele en zijn broer Hendrik, van de ambachten en tienden, gelegen in Zuid-Beveland en Borsele, uit de nalatenschap van de vrouwe Van Buren en Wissekerke. Om de koop te bekostigen heeft jonkvrouw Aleid van Borsele, vrouw van Jan van Heenvliet, aan haar broers Wolfert en Hendrik 1.618 schilden van 24 groten geleend.⁴⁴¹ Met het zegel van Hadewich van der Eem (afb. 31).

Afb. 31. Zegel van Hadewich van der Eem (1363).⁴⁴²

Uit dit huwelijk:

1. *Wolfert IV van Borsele*,⁴⁴³ heer van Veere en Zandenburg, knaap (1354), ridder (1359), raadslid (1366-1379), burggraaf van Zeeland (1372), vermeld 1351-1379, overl. tussen 15 september 1379 en 23 september 1380, tr. *Catharina van de Woestijne*, vrouwe van de Woestijne (1366), vermeld 1363-1366, overl. voor 1379.

⁴³⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 94, d.d. 29-11-1354 (1354, Donderdag na St. Pontiaan); resp. Archief Zeeland-3, blz. 204, d.d. 20-11-1354 (1354, des donredages na sinte Pontiaensdagh).

⁴³⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 229, d.d. 27-4-1356 (1356, des woensdages na paesdagh).

⁴⁴⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 238, d.d. 10-3-1357 (1356, op den tienden dach van maerte).

⁴⁴¹ ZA, Familie Van Borssele van der Hooge, regest no. 39, d.d. 6-2-1363; afschrift op papier, inv.nr. 120; afschrift met aftekening van de zegels van Hadewich van der Eem, Wolfert- en Gerard van Borsele. inv.nr. 58, fol. 1 (zie: bijlage IX).

⁴⁴² Beschrijving: 1. omschrift: -

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild vermoedelijk gevat in een doorlopende liefdesknoop.

4. wapen: gedeeld: I. een dwarsbalk, en II. drie botten (2:1) vergezeld in het schildhoofd van een zespuntige ster.

⁴⁴³ Smit, Dagvaarten I, blz. 164.

Hieronder een afgietsel van een zegel van Wolfert IV van Borsele, heer van Veere, uit 1351 (afb. 32).⁴⁴⁴

Afb. 32. Zegel van Wolfert IV van Borsele (1351).⁴⁴⁵
(*De Nederlandsche Leeuw*)

In de lijst van personen, die tussen 9 februari en 13 april 1354 van graaf Willem en zijn gemalin een livrei hebben ontvangen, wordt o.a. genoemd Wolfert van Borsele, knaap.⁴⁴⁶

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk ‘Sinte Jans misse te middesomer naestcomende’ (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁴⁴⁷

Op 17 december 1363 verklaren Floris-, Hendrik- en Vrank van Borsele, ridders, dat de goederen op Walcheren (onder Vrouwenpolder) die Wolfert van Borsele, hun neef, aan jonkvrouw Catharina van der Woestijne, zijn echtgenote, als douarie heeft gegeven, een waarde vertegenwoordigen van tenminste 100 pond groot per jaar.⁴⁴⁸ Gerard van Borsele verkoopt op 14 maart 1364 aan Wolfert van Borsele, heer van Verre, zijn neef, zijn huizen, gelegen binnen het dorp Veere, afkomstig van wijlen (Aleid), vrouwe van Buren en Wissekerke.⁴⁴⁹

Voor schepenen van Gent compareren op 16 oktober 1366 de ‘edele en mogende lieden heer Ingelbrecht van Keedinghen, ende vrouw Margriete van Lougeval (of Longeval),

⁴⁴⁴ Obreen, Van Borsele, kolom 364: afdruk daarvan in bijlage bij no. 12.

⁴⁴⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S’WOL/FERT/DE·BO’/SELE
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een kuiphelm met als helmteken een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip, gevat in een spitsboogviervas versierd met ornamenten, geplaatst op een vierhoekvormige sierlijst.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

⁴⁴⁶ Van Riemsdijk, Trezorie en kanselarij, blz. 400.

⁴⁴⁷ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

⁴⁴⁸ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 11, d.d. 17-12-1363.

⁴⁴⁹ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 119, d.d. 14-3-1364.

vrouwe van Nevel, syne wettelycke wyve, aan de eene syde, ende heer Wolphaert van Borssele, heere van der Vere, (en) Catalina van der Woestyne, syne wettelycke wyve, aan de andere zyde, van de versterffenisse van heer Jhanne van der Ghystelle, die heer was van der Woestyne etc., in 't eerste dat heer Wolphert, heere van der Vere, (en) vrouw Catalina, syn wettig wyf sullen hebben ende behouden de stede ende goede te Woestyne geheel', etc.⁴⁵⁰

Hertog Albrecht geeft op 6 december 1366 de stede, burcht en het land van Heusden, de tol van Woudrichem, 't huis te Teylingen, het ambacht van Voorhout, Lisse en Hillegom, evenals Wieringerland, in lijftocht aan zijn 'lieve geselinne' Margriet, in aanwezigheid van zijn raadslieden w.o. Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, ridders.⁴⁵¹

Heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, neef van de leenheer, wordt op 12 september 1369 beleend met het huis en de hofstede van de leenheer, gelegen in Middelburg, en het land buiten de stad.⁴⁵² Op 24 februari 1372 bevestigt hertog Albrecht, die na het overlijden van Machteld, vrouwe van Voorne, heer van den Briel en het land van Voorne is geworden, alle voortijds gegeven privileges. Er zijn brieven, gedateerd 1372, ten name van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Hendrik van Borsele, heer Jan, heer van Culemborg, ridder, heer Philips van Maldegem, heer van 'Maersicke', waarin zij verklaren dat zij voldaan zijn van de 'erfenisse ende besterfnisse' van vrouwe Machteld van Voorne.⁴⁵³

Op 7 april 1377 wordt een huwelijksverdrag gesloten tussen Willem, hertog van Gelre, en Catharina, dochter van hertog Albrecht, ruwaard van Holland, waarbij o.a. de volgende Zeeuwse edelen aanwezig zijn: Wolfert van Borsele, heer van Veere, Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Raas van Borsele, ridders.⁴⁵⁴

In 1379 verkoopt Wolfert van Borsele de heerlijkheid Woestijne aan graaf Lodewijk van Malen.⁴⁵⁵ Heer Gerrit, heer van Culemborg, wordt op 15 september 1379 door hertog Albrecht, beleend met de heerlijkheid Hagestein, twee hoeven land, gelegen Acquoy, en de heerschappij van de Lek, ten overstaan van zijn leenmannen w.o. de heer van Veere.⁴⁵⁶

Bastaarden:

1. *Margaretha, dochter van heer Wolfert van Borsele*, tr. (lijftocht 8 mei 1398) *Nicolaas Bartolomeusz.*, burger van Middelburg (1381), beleend bij overdracht met de helft van de tienden in Hogelande, gelegen op Walcheren, 2 oktober 1381, maakte lijftocht op dit goed voor zijn vrouw 8 mei 1398.⁴⁵⁷

⁴⁵⁰ Ermerins, Heren van Veere, blz. 44.

⁴⁵¹ Van Mieris III, blz. 200., d.d. 6-12-1366.

⁴⁵² Kort, Leenkamer Voorne-1 (1977), blz. 430 (leen 134).

⁴⁵³ Van Mieris III, blz. 265, d.d. 24-2-1372 (1371, des Dinxendaghens na Sinte Peters dagh ad Cathedram).

Toepassing paasstijl.

⁴⁵⁴ Van Mieris III, blz. 330-331, d.d. 7-4-1377.

⁴⁵⁵ Ermerins, Heren van Veere, blz. 45.

⁴⁵⁶ Van Mieris III, blz. 357, d.d. 15-9-1379.

⁴⁵⁷ J.C. Kort †, *Repertorium op de lenen en tijnsen van de Sint Paulusabdij, 1221-1667*. Gepubliceerd op HoGenDa. Leen 385-B.

Opmerking

Hoewel zij in de leenakte geen bastaard wordt genoemd, zal dit gezien het door haar gesloten huwelijk met een burger wel het geval zijn geweest. Chronologisch komt zij in aanmerking als dochter van Wolfert IV van Borsele.

2. *Wolfert, de bastaard van Veere*, vermeld 1399-1404.

Hugo, heer van Heenvliet, ridder, rentmeester van bewesten Schelde, beleent in naam van de grafelijkheid op 15 september 1399 Wolfert, bastaard van Veere, met drie gemet tienden, gelegen in Zanddijk, welke Jan Simonsz. tevoren van de grafelijkheid in leen heeft gehouden en aan Wolfert heeft verkocht.⁴⁵⁸

Op 26 juni 1404 beleent Dirk van Borsele, heer van Zuilen, rentmeester van bewesten Schelde, uit naam van de grafelijkheid Wolfert van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, met drie gemet tienden, gelegen in Zanddijk, tegen een jaarlijkse pachtsom van 21 penningen Hollands, welke tiende Wolfert, bastaard van Veere, tot dan toe van de grafelijkheid in leen heeft gehouden en aan Wolfert van Borsele heeft verkocht.⁴⁵⁹

2. *Hendrik van Borsele*,⁴⁶⁰ heer van Veere en Zandenburg (1380), ridder (1372), raadslid (1361-1395), grafelijk zegelaar (1362), vermeld 1356-1401, overl. 16 januari 1401, begr. op het koor van het kasteel Zandenburg,⁴⁶¹ tr. 20 juni 1383 (huwelijkscontract) *Maria van Vianen*, vermeld 1383-1385, dr. van Gijsbert van Vianen (Gijsbert uten Goye), heer van Vianen en Goye, burggraaf van Utrecht, en Beatrix van Egmond.⁴⁶²

Graaf Willem V draagt op 25 augustus 1356 de administratie van de goederen van Aleid van Borsele, die op St. Michielmisse lest verleden 'haar dage hadde', doch daarvoor nog te jong is op aan zijn nicht Hadewich, vrouwe van de Veere, Wolfert van Borsele, Jan van Culemborg en Hendrik van Borsele.⁴⁶³

Hertog Albrecht doet op 20 oktober 1359 uitspraak tussen heer Hendrik van Borsele, enerzijds, en jonkvrouw Maria Gillis Claasz. van Ossenate, en haar kinderen verwekt bij Jan van Bassenvelde, anderzijds, aangaande de dijk, het ambacht en de hofsteden, die Jan van Bassenvelde en zijn vrouw in bezit hadden, en die door heer Hendrik naar zich toegetrokken zijn.⁴⁶⁴ Pieter, abt van Middelburg, Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Hugo Blok, ridders, e.a. doen op 16 november 1361 ten overstaan van hertog Albrecht uitspraak over de dood van de rentmeester Poppe, Pieter Gerritsz., e.a.⁴⁶⁵

⁴⁵⁸ Back e.a., *Cartularium Borsele*, no. 81, d.d. 15-9-1399.

⁴⁵⁹ Back, e.a., *Cartularium Borsele*, no. 84, 26-6-1404.

⁴⁶⁰ Smit, *Dagvaarten I*, blz. 163.

⁴⁶¹ Obreen, *Van Borsele*, kolom 300. Met verwijzing naar: Béthune, blz. 392-393.

⁴⁶² B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁴⁶³ Van Visvliet, *Archief van Zeeland-3*, blz. 231, d.d. 25-8-1356.

⁴⁶⁴ Van Mieris III, blz. 111, d.d. 20-10-1359.

⁴⁶⁵ Van Mieris III, blz. 132-133, d.d. 16-11-1361.

Op 24 februari 1372 bevestigt hertog Albrecht, die na het overlijden van Machteld, vrouwe van Voorne, heer van de Briel en het land van Voorne is geworden, alle voortijds gegeven privileges. Er zijn brieven, gedateerd 1372, ten name van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Hendrik van Borsele, heer Jan, heer van Culemborg, ridder, heer Philips van Maldegem, heer van 'Maersicke', waarin zij verklaren dat zij voldaan zijn van de 'erfnisse ende besterfnisse' van vrouwe Machteld van Voorne.⁴⁶⁶

Op 30 januari 1376 verleent hertog Albrecht, ruwaard van Holland, aan Hugo van Heenvliet, knaap, de heerschappij van Heenvliet te houden tot een onversterfelijk leen, ten overstaan van zijn getrouwen leenmannen w.o. heer Hendrik van Borsele.⁴⁶⁷ Op 7 april 1377 wordt een huwelijksverdrag gesloten tussen Willem hertog van Gelre, en Catharina, dochter van hertog Albrecht, ruwaard van Holland, waarbij o.a. de volgende Zeeuwse edelen aanwezig zijn: Wolfert van Borsele, heer van Veere, Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Raas van Borsele, ridders.⁴⁶⁸ Hertog Albrecht, en zijn raad w.o. heer Hendrik- en heer Raas van Borsele, regelen op 23 september 1380 de tiendbetaling van hop en raapzaad in het land van Heusden en elders.⁴⁶⁹

Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, sluit op 20 juni 1383 met Gijsbrecht, heer van Vianen en Goye, een overeenkomst inzake de huwelijksvoorwaarden bij zijn huwelijk met Maria, de oudste dochter van Gijsbrecht, die hij heeft bij Beatrix, dochter van de heer van Egmond.⁴⁷⁰ Op 18 september 1385 wordt Maria, oudste dochter van Gijsbert, heer van Vianen en Goye, leenheer, voor haar huwelijk met Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, te lossen met 400 oude schilden jaarlijks, bevestigd door heer Hendrik van Vianen, heer van Ameide, zoon van de leenheer, beleend met de tienden in Meerkerk.⁴⁷¹

Op 22 februari 1387 is Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, aanwezig bij het opstellen van de huwelijksvoorwaarden tussen Jan van Cuyk, heer van Hoogstraten, en Machteld van Borsele, dochter van wijlen Vrank van Borsele.⁴⁷² Hertog Albrecht verkoopt op 14 april 1390 ter bedijking aan Hendrik I van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, voor de ene helft, en Jan van Cruiningen, ridder, en Aleid van Veere, vrouwe van Cruiningen, voor de andere helft, het voor Wemeldinge gelegen schor Heer Stormszand, samen met de ambachtsheerlijkheid en de tienden daarvan, welke zij van de hertog in leen ontvangen als Zeeuws leen, met de bepaling dat zij de rente die Claas Kervinck van Reimerswaal op het schor heeft jaarlijks ten behoeve Claas Kervinck aan de grafelijke rentmeester van Zeeland bewesten Schelde zullen betalen.⁴⁷³ Hendrik van Borsele, heer van Veere, lost op 27 augustus 1392 een schuld van 300 Franken af, die hij was aangegaan na overdracht van de tienden, die wijlen vrouwe Yde,

⁴⁶⁶ Van Mieris III, blz. 265, d.d. 24-2-1372 (1371, des Dinxendaghes na Sinte Peters dagh ad Cathedram). Toepassing paasstijl.

⁴⁶⁷ Van Mieris III, blz. 303, d.d. 30-1-1376 (1375, des Woensdags na Sinte Pauwels dag conversio). Toepassing paasstijl.

⁴⁶⁸ Van Mieris III, blz. 330-331, d.d. 7-4-1377.

⁴⁶⁹ Van Mieris III, blz. 374, d.d. 23-9-1380.

⁴⁷⁰ Back e.a., Cartularium, no. 14, d.d. 20-6-1383.

⁴⁷¹ Kort, Leenkamer Vianen-4 (1985), blz. 593 (leen 67).

⁴⁷² Van Schilfgaarde, Culemborg, regest no. 320, d.d. 22-2-1387.

⁴⁷³ Van Mieris III, blz. 558-559, d.d. 14-4-1390; Back e.a., Cartularium Borsele, no. 204, d.d. 14-4-1390; resp. no. 219b, d.d. 14-4-1390.

vrouwe van Heesbeen, in leen had, en krijgt zijn onderpand terug.⁴⁷⁴ Met het zegel van Hendrik van Borsele (afb. 33).

Afb. 33. Zegel van Hendrik van Borsele (1392).⁴⁷⁵
(*Het Utrechts Archief*)

Hertog Albrecht sluit op 10 oktober 1395 een verdrag met de heren van 's Heer Arendskerke, w.o. Claes van Borsele, heer van Kortgene, over het recht tot indijking van schorren, tussen Walcheren, Borsele en Zuid-Beveland; in het bijzijn van Jan van Arkel, heer tot Hagestein, de heer van Veere, de domproost van Utrecht, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Bruisten van Herwijnen.⁴⁷⁶

Afb. 34. Zegel van Hendrik van Borsele, ridder (1401).⁴⁷⁷
(*Het Utrechts Archief*)

⁴⁷⁴ HUA, Kapittel van Oudmunster (toegang 223), inv.nr. 840-3, d.d. 27-8-1392 (zie: bijlage XVI).

⁴⁷⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S'HENDRICK·VA·BOR[SELE]·VA·DE·VEERE·MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een kuiphelm met als helmteken een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip, geplaatst in een getralied veld.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.
5. opmerking: het omschrift is door de matige kwaliteit van de foto moeilijk te lezen.

⁴⁷⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 304-305, d.d. 10-10-1395.

⁴⁷⁷ Beschrijving: 1. omschrift: [-]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, rode was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een traliehelm met als helmteken een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk.

Schepenen van Antwerpen oorkonden, dat heer Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, op 19 maart 1400 aan Willem Neyts 'den oude', de eigendom van een jaarlijkse rente van 26 Vlaamse nobel, gaande uit het goed 'Cauwensteyn' binnen 'Lilloe', overdraagt.⁴⁷⁸ Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, en Willem van der Does, abt van O.L.V.-abdij te Middelburg, stellen wegens hun onderlinge geschillen op 24 juli 1400 scheidslieden aan w.o. heer Claas van Borsele, heer van Kortgene.⁴⁷⁹ Hendrik van Borsele, ridder, heer van Veere, Zandenburg en Vlissingen, wordt op 16 januari 1401 beleend met tienden te Stavenisse.⁴⁸⁰ Hij zegelt nu met een ander type zegel (afb. 34).

Opmerking

Volgens Obreen zou heer Hendrik van Borsele overleden zijn op 16 januari 1401.⁴⁸¹ Dat stemt niet overeen het feit dat hij op dezelfde dag in leven is en een oorkonde zegelt.

3. *Aleid van Borsele*, geb. 29 september 1343,⁴⁸² vermeld 1356-1409, 1414 (postuum), overl. tussen 10 april 1409 en 15 juli 1409, tr. 1^e (1360) *Jan van Heenvliet*, heer van Blijdestein, ridder, vermeld 1351-1361, overl. tussen 1364 en 1366, zn. van Jan, heer van Heenvliet, en Elisabeth van Vianen, tr. 2^e (1366) *Jan III van Cruiningen*,⁴⁸³ heer van Cruiningen en Woensdrecht, vermeld 1369, 1386-1390, overl. 18 april 1392, zn. van Arnoud van Cruiningen en Agnes Nose.

Graaf Willem V draagt op 25 augustus 1356 de administratie van de goederen van Aleid van Borsele, die op St. Michielmisse lest verleden 'haar dage hadde', doch daarvoor nog te jong is op aan zijn nicht Hadewich, vrouwe van de Veere, Wolfert van Borsele, Jan van Culemborg en Hendrik van Borsele.⁴⁸⁴

Jan, heer van Cruiningen, en vrouwe Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, machtigen op 1 februari 1387 heer Claes Willemsz. te Poortugaal, hun rentmeester, om aan Gerrit van Abbenbroek 8 gemet land, gelegen in het Rughezant in het volgerland, dat zij zelf bedijkt hebben, te verkopen.⁴⁸⁵

Op 29 augustus 1387 oorkondt hertog Albrecht dat heer Jan, heer van Cruiningen, als voogd van vrouwe Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, zijn vrouw, ons heeft opgedragen al zulks ambacht en ambachtsgevolgen met toebehoren, zoals wij het vrouwe Aleid voorschreven beleend hadden, en zoals het ons is aangekomen bij dode van heer Jan van Cattendijke, en gelegen is in Zuid-Beveland. Met welk ambacht en ambachtsgevolgen wij beleend hebben met deze brief Jan van Heenvliet, haar zoon;

⁴⁷⁸ ZA, Archief Familie van Borssele van der Hooge, regest no. 59, d.d. 19-3-1400.

⁴⁷⁹ Back, e.a., Cartularium, no. 20, d.d. 24-7-1400.

⁴⁸⁰ HUA, Kapittel van Oudmunster (toegang 223), inv.nr. 917-8, d.d. 16-1-1401 (zie: bijlage XVIII).

⁴⁸¹ Obreen, Van Borsele, kolom 300. Met verwijzing naar: Béthune, blz. 392-393.

⁴⁸² Zij is op 29 september 1355 meerderjarig geworden. Indien de meerderjarigheid 12 jaar is dan zou zij op 29 september 1343 zijn geboren.

⁴⁸³ Dek, Van Cruiningen, blz. 107-111.

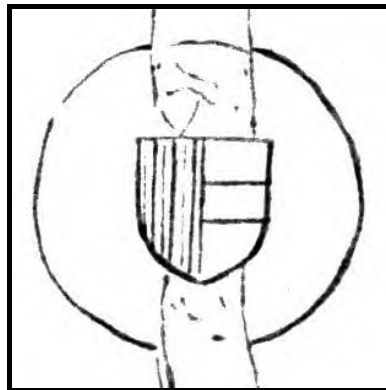
⁴⁸⁴ Van Visvliet, Archief van Zeeland-3, blz. 231, d.d. 25-8-1356.

⁴⁸⁵ Hoek, Nieuwlicht-2, blz. 215, d.d. 1-2-1387.

indien Jan van Heenvliet zonder wettige erfgenamen komt te overlijden dan zal het komen aan zijn broer Sweder.⁴⁸⁶

Hertog Albrecht verkoopt op 14 april 1390 ter bedijking aan Hendrik I van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, voor de ene helft, en Jan van Cruiningen, ridder, en Aleid van Veere, vrouwe van Cruiningen, voor de andere helft, het voor Wemeldinge gelegen schor 'Heer Stormszand', samen met de ambachtsheerlijkheid en de tienden daarvan, welke zij van de hertog in leen ontvangen als Zeeuws leen, met de bepaling dat zij de rente die Claas Kervinck van Reimerswaal op het schor heeft jaarlijks ten behoeve Claas Kervinck aan de grafelijke rentmeester van Zeeland bewesten Schelde zullen betalen.⁴⁸⁷

Op 2 augustus 1396 verkoopt Aleid van Borsele aan de vrouwe van Weldamme een rente van 17 pond per jaar verzekerd op 13½ gemet land, gelegen in Oudenhorn. Mede bezegeld door haar zoon Sweder van Heenvliet, en haar (schoon)zoon Jan van den Woude.⁴⁸⁸ Adriaen, heer van Cruiningen, ridder, en Arnout van Cruiningen, beloven op 20 december 1396 elkaar niet te zullen manen wegens de goederen, welke zij van hun vader geërfd hebben en in de minne gedeeld hebben, en verzoeken Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, hun oom, en Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, hun moeder, en heer Hugo van Heenvliet, de brief te bezegelen.⁴⁸⁹ Aan de oorkonde hangen vijf zegels, w.o. die van Aleid van Borsele (afb. 35).

Afb. 35. Zegel van Aleid van Borsele (1396).

De schepenen van Oudenhorn oorkonden op 8 mei 1399 dat Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, aan vrouwe 'Heynric' van Weldamme een rente van 17 pond Hollands per jaar, verzekerd op 16 gemet, gelegen in Oudenhorn, verkoopt. Mede bezegeld door haar schoonzoon Jan van den Woude, ridder, rentmeester en baljuw van Voorne.⁴⁹⁰ Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, schenkt op 7 februari 1408 aan het predikheren klooster in den Hage een jaarrente van 12 pond Hollands, een Engelse nobel voor 3 pond te rekenen, voor haar jaargetijde op haar sterfdag en dat van haar beide echtgenoten, heer Jan van Heenvliet en Jan van Cruiningen. Iedere broeder in het

⁴⁸⁶ Van Mieris III, blz. 472, d.d. 29-8-1387; NA, AGH inv.nr. 226, fol. 260v, d.d. 29-8-1387 (zie: bijlage XIV).

⁴⁸⁷ Back e.a, Cartularium Borsele, no. 204, d.d. 14-4-1390; resp. no. 219b, d.d. 14-4-1390.

⁴⁸⁸ Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 1, d.d. 2-8-1396.

⁴⁸⁹ Zeeuwsarchief, Familie Van Borsele van der Hooge, jhr. A.W. van Borssele, inv.nr. 58, fol. 20 (afschrift); VROA 1916-II, blz. 126 e.v., regest no. 54, d.d. 20-12-1396 (zie: bijlage XVII).

⁴⁹⁰ Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 2, d.d. 8-5-1399.

klooster, die priester is, zal een stoop wijn ontvangen, waarvoor hij drie requiem missen moet opdragen. Zolang zij leeft zal zij 6 pond geven, het andere jaargetijde moet op 27 september worden gehouden. De rente zal op 24 juni worden betaald en verzekerd op 8 gemet land in Heenvliet, genaamd 'de Haeye', 2 gemet, belend ten oosten en westen de heer van Heenvliet, en (de overige 6 gemet) ten oosten de kinderen van Hendrik van Abbenbroek en ten westen Johan van den Burch. Zij wil in het klooster worden begraven naast de jonkvrouwe Van der Werve. Zij zal twee priesters in het klooster aanwijzen, die om beurten elke week drie missen voor haar zullen doen. Mede bezegeld door haar neef heer Huge, heer van Heenvliet, en haar zoon Sweder van Heenvliet, ridder.⁴⁹¹

Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, verkoopt op 9 december 1408 de helft van het gors, geheten 'die Stad', gelegen in het land van Putten, haar aangekomen bij boedelscheiding met haar kinderen bij heer Jan van Heenvliet, haar (eerdere) man, aan heer Hugo van Heenvliet, die de andere helft bezit. Mede bezegeld door haar zoon Sweder van Heenvliet, ridder, heer van Blijdestein.⁴⁹² Op 10 december 1408 verkoopt Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, aan heer Hugo van Heenvliet 16 gemet land, gelegen in de Oudenhoorn, belast met 17 pond Hollands per jaar ten behoeve van de vrouwe van Weldamme. Mede bezegeld door Sweder van Heenvliet, ridder, heer van Blijdestein.⁴⁹³ Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, oorkondt op 10 april 1409 dat zij het geld heeft ontvangen van heer Hugo, heer van Heenvliet, die hij haar schuldig was vanwege de verkoop van de helft van de gors, geheten 'die Stad'.⁴⁹⁴

De prior, etc. van het klooster van de Predikerorde in Den Haag oorkonden op 15 juli 1409 dat zij op verzoek van Anna Stalinne, vrouwe van Kortgene, wegens haar gift van een goede kelk, een misboek, een ornament en ander kostbaar kleinood aan het klooster, een eeuwig jaargetijde zullen houden voor haar, haar echtgenoot Claas van Kortgene, Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, en haar vrienden, op de maandag na Divisio Apostolorum (15 juli) met een gezongen vigilie van negen lessen en daags daarop een gezongen zielmis. Valt een heilige dag met negen lessen op die datum, dat wordt dit jaargetijde binnen drie dagen daarvoor of daarna gehouden. Bij het eerste verzuim verbeurt het klooster twee mark 'lodich' zilver en bij andermaal verzuim moeten de geschonken kleinodiën tergegeven worden, of – indien het klooster de kostbaarheden 'veranderd' mocht hebben – 40 Engelse nobel betalen.⁴⁹⁵

Jan, heer van Heenvliet en van der Capelle, Hendrik van Naaldwijk, ridder van Noordholland, verklaren op 14 januari 1412 dat zij aanwezig waren toen 'ons lieve ende geminde suster', de vrouwe van Cruiningen, '*in den lesten van haren live*' bij testament voor haar memorie 3 Engelse nobels heeft gegeven aan het convent van de regulieren te Rugge, te betalen ieder jaar in mei uit de goederen en rente op Nieuw Hellevoet, gelegen in het land van Voorne, die zij van haar vader heeft gekregen.⁴⁹⁶

⁴⁹¹ Ons Voorgeslacht jrg. 42 (1987), blz. 417. Met verwijzing naar: De collectie Van Spaen, inv.nr. 216, ontleend aan een handschrift van Ant. Mattheus dat berust onder de oud raadsheer Munnicks te Utrecht, nr. 52.

⁴⁹² Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 282, d.d. 9-12-1408.

⁴⁹³ Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 28, d.d. 10-12-1408.

⁴⁹⁴ Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 283, d.d. 10-4-1409.

⁴⁹⁵ De Haan, Heilige Geest, regest no. 126, d.d. 15-7-1409.

⁴⁹⁶ Van der Gouw, Regulieren van Rugge, no. 102, d.d. 14-1-1412.

Graaf Willem VI verkoopt op 26 augustus 1414 bij overdracht door ‘onze lieve nichte’ Aleid van der Veere, vrouwe van Cruiningen, het ambacht en ambachtsgevolgen van Stormszand, alsmede 8 pond groten per jaar, die zij op de tiende van Wissekerke in Zuid-Beveland had, en die zij tot deze dagen toe in bezit heeft gehad. Daartegenover is haar een som van ruim 85 pond groten kwijtgescholden van achterstallige renten, die op de goederen van Stormszand gevestigd waren. De betreffende goederen worden verkocht aan Arend van Cruiningen, voor de helft, en diens neven Jan- en Adriaan van Cruiningen, voor de andere helft, te houden ten Zeeuwse leen.⁴⁹⁷

Opmerking

Uit eerdere akten valt op te maken dat Aleid van Borsele overleden is tussen 10 april 1409 (laatste transactie) en 15 juli 1409 (vestiging jaargetijde). Dat stemt overeen met het feit dat zij na 1409 in geen enkele akte meer wordt genoemd.

Het is dan ook hoogst merkwaardig dat zij op 26 augustus 1414 weer in een oorkonde optreedt. Helaas is het deel van het grafelijk archief, waarin zich deze akte bevindt, nog niet gescand en kan de tekst niet gecontroleerd worden.⁴⁹⁸

-
4. (*Agnes*) van Borsele, non te Veere (1411), overl. na 15 januari 1411, tr. *Willem de Vriese van Oostende*,⁴⁹⁹ heer van Oostende, ridder (1379), raadslid 1379-1382, vermeld 1368, 1379-1382, zn. van Willem de Vriese van Oostende, heer van Oostende, ridder (1350), raadslid 1348, 1358-1359, vermeld 1334-1360, en (...) van Baarsdorp.

Opmerking

Deze dochter van Wolfert III van Borsele en Hadewich van der Eem wordt genoemd in het testament van 15 januari 1411 van haar neef Wolfert V van Borsele, en wel als volgt: ‘Item ghevic mire moyen der nonnen van der Vere ten bussche een silveren croesen’.⁵⁰⁰ De veronderstelling is zij trouwde met Willem de Vriese van Oostende en na het overlijden van haar man het klooster is ingegaan.

De Ruiters heeft de bronnen waarin de leden van het geslacht De Vriese van Oostende in voorkomen bijeengebracht waarvan dankbaar gebruik is gemaakt.⁵⁰¹ De door hem opgestelde genealogie is niet vlekkeloos. De oorzaak daarvan is dat de verschillende generaties door de steeds terugkerende voornaam Willem lastig te onderscheiden zijn. Afgezien van de kwartierwapens op de grafzerk van Willem de Vriese van Oostende, overleden 1462, waaruit zijn afstamming van het echtpaar Van Borsele-Van der Eem blijkt, komt de verwantschap ook in de volgende oorkonde tot uitdrukking. Op 19 juli 1428 draagt heer Hendrik van Borsele over aan zijn neef Willem de Vriese van Oostende een derde deel van de ambachten, hofsteden, tienden, enz., die door hem op 18 juni 1428 gekocht waren van de hertog van Bourgondië aan wie ze door de dood van

⁴⁹⁷ Van Mieris IV, blz. 298, d.d. 26-8-1414. Met verwijzing naar: ‘Registrum novum Vasallorum Hollandie en Zeelandie, part. II, pag. 27.

⁴⁹⁸ NA, AGH inv.nr. 230 (oud nummer 54).

⁴⁹⁹ Smit, Dagvaarten I, blz. 261.

⁵⁰⁰ Back, e.a., *Cartularium Borsele*, no. 19b, d.d. 15-1-1411.

⁵⁰¹ J. de Ruiters, *Het geslacht De Vriese van Oostende, 1250-1568* (Goes, 1993). Een uitgave van de Prae1600club onder auspiciën van de Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Zeeland.

heer Jan van Renesse en van Everingen waren vervallen en daarmee beleend was.⁵⁰² De leenmannen van de grafelijkheid bevestigen op 25 augustus 1428 de overdracht.⁵⁰³

Uit dit huwelijk:

1. *(Willem) de Vriese van Oostende*,⁵⁰⁴ heer van Oostende, ridder (1416), vermeld 1405-1416, overl. tussen 1416 en 1428, tr. *Margaretha van Arnemuiden*, overl. 29 april 1449, begr. Hoedekenskerke, dr. van Gillis II van Arnemuiden, heer van Arnemuiden, en Margaretha van Visch, gezegd van de Chapelle.

In de kerk van Hoedekenskerke liggen de volgende twee grafzerken,⁵⁰⁵ te weten: [4] Een geharnast ridder, aan de voeten een hond, aan de rechterzijde een helm, en links de handschoenen. In de rand acht kwartieren: De Vriese van Oostende, Borssele, Baersdorp, Butkens (= Both), en Arnemuiden, Capelle, een keper (= Beveren), Maelstede, en de volgende tekst: 'Hier is begraven Willem / de Vriese va / Oostende. Hy / sterf int jaer / ons Heren MCCCC ende LXII / den XXIV sen / dach Merte. God heb ziele'.

Voorgaande tekst is gecontroleerd aan de hand van een foto van de grafzerk (afb. 36).⁵⁰⁶ De wapens zijn uitgekapt en bijna niet meer herkenbaar.

Afb. 36. Grafzerk van Willem de Vriese van Oostende (1462).
(Foto G.J. Dukker. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

⁵⁰² Fruin, Leenregisters, regist no. 22, d.d. 18-6-1428, resp. regist no. 24 en 25, d.d. 19-7-1428.

⁵⁰³ Fruin, Leenregisters, regist no. 26, d.d. 25-8-1428.

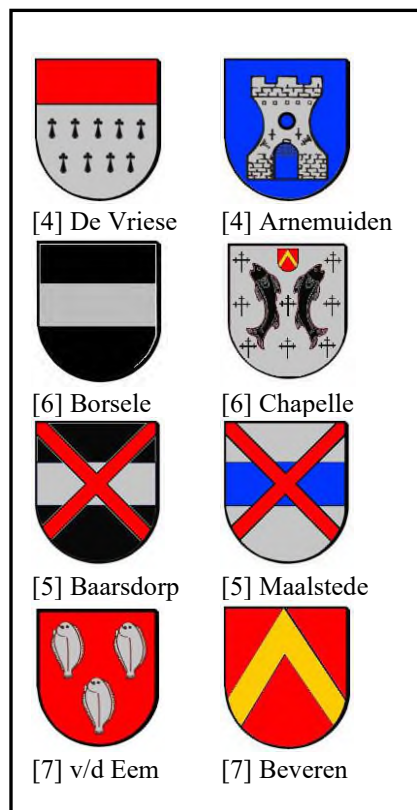
⁵⁰⁴ In oorkonden wordt hij 'Vriese van Oostende' genoemd.

⁵⁰⁵ P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Zeeland* (Utrecht, 1919), blz. 89.

⁵⁰⁶ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, documentnummer 231.838; monumentnummer 9995.

[5] Het wapen Arnemuiden. In de rand de volgende tekst: ‘Hier leyt begraven Vrouwe Margrieta Gillisdr. van Armuyen her Willems Vriese van Oostende wijf was, sterf int jaer ons Heeren MCCCC ende XLIX. XXIX daghe in April. Bid voor de ziele’.

De wapens met de kwartiernummers tussen vierkante haken van vaders- en moederszijde op de eerste grafzerk kunnen als volgt in beeld worden gebracht (afb. 37). De wapens Beveren en Maalstede zijn op de grafzerk omgewisseld.

Afb. 37. De kwartierwapens van Willem de Vriese van Oostende, overl. 1462.

Uit dit huwelijk:

1. *Agnes van Oostende*, krijgt een jaarrente toegekend 27 juli 1421, tr. *Raas I van Haamstede*,⁵⁰⁷ baljuw van Middelburg (1409), poorter van Middelburg 1413/14, baljuw van Brouwershaven (1420), overl. Brouwershaven 13 januari 1426 (gesneuveld in de slag aldaar), zn. van Jan II van Haamstede, heer van Haamstede, en (...) van Cruiningen.⁵⁰⁸

2. *Willem de Vriese van Oostende*,⁵⁰⁹ heer van Oostende en Hoedekenskerke, baljuw van Middelburg (1428-1429), vermeld 1428-1454, overl. 24 maart 1462, begr. Hoedelenskerke, tr. *Janne van Renesse*, beleend na dode van haar vader met tienden 8 februari 1443, overl. 1483, dr. van Jan van Renesse van Lichtenberg en Meyne van de Maalstede.

⁵⁰⁷ Dek, *Graven van Holland*, blz. 21-22; *Gens Nostra* jrg. 46 (1991), blz. 552.

⁵⁰⁸ B. de Keijzer, *Schoudee* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa. Zij is een dochter van heer Rase van Cruiningen en Agniese van Schoudee.

⁵⁰⁹ Smit, *Dagvaarten I*, blz. 261.

Op 10 augustus 1440 wordt Willem de Vriese van Oostende beleend met 2 gemet 281 roeden tienden 'te Tser-Aernoutskerke, Ovezant, in den Sack, te Verloren Cost en Calaege' nadat Jan- en Hendrik van Renesse, gebroeders, die aan hem hadden overgedragen.⁵¹⁰ De rentmeester beleent op 15 februari 1442 Willem de Vriese van Oostende na overdracht met 2 gemet 281 roeden tienden te 'Ovezant'.⁵¹¹ Op 8 februari 1443 wordt jonkvrouw Janne, dochter van Jan van Renesse van Lichtenburg, en echtgenoot van Willem van Oostende, beleend met 31 gemet 280 roeden tienden te 'Oistbairlant, Stuufzant, Iedekinskerke, in den Nieuwen polre en te Bakendorp', haar aangekomen bij dode van Jan van Renesse, haar vader.⁵¹² Hierna wordt hij van 1446 tot en met 1451 regelmatig genoemd wanneer hij beleend wordt of goederen verkoopt.⁵¹³ Als laatste wordt hij op 31 juni 1454 beleend na overdracht door Jan van Renesse van Zuylen met 260 gemet ambacht en 4 gemet 50 roeden tienden, gelegen in Hoedekenskerke.⁵¹⁴

Op 4 september 1462 worden Willem van Oostende en Jan van Oostende, beleend met 140 gemet tienden hun aangekomen bij overlijden van hun vader Willem de Vriese van Oostende.⁵¹⁵

3. *Margaretha van Oostende*,⁵¹⁶ abdis van Rijnsburg 1441-1452, overl. 6 november 1452.

IV-b. *Floris van Borsele (Floris van de Veere)*, heer in Schoudee (1317), ambachtsheer in Zanddijk,⁵¹⁷ Welsinghe,⁵¹⁸ Alardskerke,⁵¹⁹ Schellacht,⁵²⁰ Popkinsburg,⁵²¹ in Borsele,⁵²² ridder (1309),⁵²³ genoemd in het testament van zijn broer 1 oktober 1303,⁵²⁴ pacht tienden 1318, 1331, 1342, 1343, genoemd in de jaarbede 1332, 1340, 1342, en met een 'pennincleen' 1332, 1340, lid van de Broederschap van O.L.V. van Halle 1344,⁵²⁵ vermeld 1303-1344, 1355 (postuum), overl. 21 januari 1345, tr. (tussen 1310 en 1317) *Elisabeth van Schoudee*,⁵²⁶ vermeld 1310, 1344, dr. van Boudewijn van Schoudee.

⁵¹⁰ Fruin, Leenregisters, regist no. 60, d.d. 10-8-1440.

⁵¹¹ Fruin, Leenregisters, regist no. 68, d.d. 15-2-1442.

⁵¹² Fruin, Leenregisters, regist no. 71, d.d. 8-2-1443.

⁵¹³ Fruin, Leenregisters, regist no. 87, d.d. 18-1-1446, resp. no. 104, 3-9-1448, no. 107, d.d. 1-5-1449, no. 115, d.d. 9-6-1450, no. 121, d.d. 9-6-1451, no. 123, d.d. 17-6-1451, no. 124, d.d. 13-8-1451.

⁵¹⁴ Fruin, Leenregisters, regist no. 146, d.d. 31-7-1454.

⁵¹⁵ Fruin, Leenregisters, regist no. 192, d.d. 14-9-1462.

⁵¹⁶ Hüffer, Abdij Rijnsburg-2, blz. 6 (Lijst van de Abdissen van Rijnsburg, 1133-1552).

⁵¹⁷ Bijlage II-a.

⁵¹⁸ Bijlage II-b.

⁵¹⁹ Bijlage II-c.

⁵²⁰ Bijlage II-d.

⁵²¹ Bijlage II-e.

⁵²² Bijlage II-f.

⁵²³ Matthaeus, Analecta-1, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren) (zie: bijlage III).

⁵²⁴ Matthaeus, Analecta-1, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

⁵²⁵ Smit, Broederschap van O.L.V. van Halle, kolom 496: 'Her Florens van Beersele, sine vrouwe ende sine dochter'.

⁵²⁶ B. de Keijzer, *Van Schoudee* (Emmen. 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

Raas, heer van Liedekerke, Breda en Boelare, verkoopt op 28 augustus 1310 aan Lijsbeth en Agniese, dochters van heer Boudewijn van Schoudee, ridder, alle ambachten en goederen, gelegen tussen Honte en Hinkele, die hem aangekomen zijn na het overlijden van heer Boudewijn en heer Pieter van Schoudee, ridders, welk goed zij van hem in leen zullen houden.⁵²⁷ Graaf Willem III oorkondt op 25 september 1313 dat heer Gerrit van Heemskerk, ridder, als mombere van zijn vrouw, de vrouwe van Wissekerke (= Beatrix van Haarlem, weduwe van Jan Mulart van Borsele), enerzijds en heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, met zijn broers, heer Floris, Vrank en Claas, voor jonkvrouw Kateline, dochter van heer Jan Mulart, anderzijds, een scheiding hebben gemaakt van het land, dat zij gemeenschappelijk bezaten te Wissekerke, behalve de hofstede.⁵²⁸

In 1317 werden heer Floris-, Claas- en hun neef Wolfert van Borsele gezamenlijk aangeslagen voor hun ambacht van 1.700 gemet, gelegen in Zanddijk, in verband met de 'heervaart' te Heusden.⁵²⁹ Graaf Willem III bewilligt op 26 april 1317 de verandering van het convent van 's Hemelpoorte, en bevestigt het convent in de voorrechten, die door de rooms-koning Willem gegeven zijn. Aanwezig daarbij zijn o.a. Floris van de Veere, ridder, en Nicolaas van de Veere, knaap.⁵³⁰ Heer Floris van de Veere pacht (éénmalig) in 1318 tienden in het ambacht 'anden Polre' (Zuid-Beveland).⁵³¹ Graaf Robert van Vlaanderen vermaant op 1 april 1318 Floris van Borsele en zijn vrienden zijn rechten in Holland en Zeeland te handhaven, onder belofte van schadeloosstelling.⁵³² Op 21 januari 1319 geven de deelgenoten van het Beijmoer (ook Boudensmoer) w.o. Gerard, heer van Merksem, Floris, heer van Schoudee, Boudewijn van de Maalstede, Kervinc van Reimerswaal, het korenland ter bedijking uit.⁵³³

Heer Hugo Mensenz., prior van Egmond, en broeder Dirk van den Zande, prior van de Dominicanen te Haarlem, geven op 26 december 1329 vidimus van een oorkonde waarin Jan van Henegouwen, heer van Beaumont, en Gerard heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, op 29 maart 1322⁵³⁴ de huwelijksvoorwaarden bepalen tussen Hendrik van Brederode en jonkvrouw Isabella van Fontaines; de gevidimeerde oorkonde werd o.a. bezegeld door heer Floris van Borsele, heer van Schoudee, ridder.⁵³⁵

Op 21 april 1322 verklaren o.a. Floris van Borsele, heer van Schoudee, Jan, heer van Cruiningen, Gerolf van Cats, Kervinc van Reimerswaal, Claes van Cats, als leenmannen van de jonkvrouw van Bergen op Zoom, dat Gerard van Wezemaal, heer van Merksem, een achtste deel van de Heer Boudenspolder ten onrechte in bezit had.⁵³⁶ Graaf Willem III en heer Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, doen op 22 mei 1322 een uitspraak over een twist en een doodslag voorgevallen en bedreven te Bergen op Zoom, in aanwezigheid van hun getrouwe mannen, waarbij o.a. wordt bepaald dat 700 pond Tournois dat in drie termijnen zal worden uitbetaald aan 'die van Berghen, van Steenberghe, ende die van den lande van Berghen'. Het

⁵²⁷ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 11, no. 78, d.d. 28-8-1310.

⁵²⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach); Drossaers, Domeinraad II, regest no. 47, d.d. 25-9-1313.

⁵²⁹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 28.

⁵³⁰ Van Mieris II, blz. 183-184, d.d. 26-4-1317 (1317, secunda die a Marci).

⁵³¹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 33.

⁵³² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 79, d.d. 1-4-1318.

⁵³³ Van Ham, Raad en Rekenkamer, blz. 83, 470 (regest no. 46, d.d. 21-1-1319).

⁵³⁴ Gesloten op 29-3-1322 (1321, des Manedaghes voir Palmendach). Toepassing paasstijl.

⁵³⁵ Van Mieris II, blz. 251-252, d.d. 26-12-1329 (1329, des andere daghes na Kersdach); NA, AGH inv.nr. 218, fol. 53-53v, no. 327, d.d. 26-12-1329.

⁵³⁶ Van Ham, Raad en Rekenkamer, blz. 83, 470 (regest no. 47), d.d. 21-4-1322).

geld zal in een schrijn worden bewaard aanwezig in de abdij Middelburg en in beheer blijven van de abt, heer Floris van der Vere en heer Claes Kervinc, ridders.⁵³⁷

Graaf Willem III bevestigt op 1 november 1324 dat heer Floris van der Veere, ridder, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, onze neef, hun huizen en hun land onderling gekaveld en gedeeld hebben, te weten dat Wolfert ten deel is gevallen de helft van het huis, dat van Willem van Souburg was, voor 5½ pond groot, en Claas een heel huis, dat (van) 'Lettaert' (was), voor 3½ pond groot, ten deel is gevallen. Wolfert en Claas ruilen de aan hun toegefallen huizen.⁵³⁸ Graaf Willem III verklaart op 18 maart 1325 dat met zijn toestemming heer Floris van Borsele en van Veere, en Claas van Borsele, zijn broer, alsmede voor Wolfert van Borsele, onze neef, hun huis en woning met omstreeks 15 gemet land, gelegen in 'Hanekijnsverve' in Vlaanderen, hebben verkocht aan Jan van Wulpen, met de belofte dat zij Wolfert, wanneer hij meerderjarig wordt, en diens zuster, voor zover zij er recht op heeft, het derde deel van de koopsom, zijnde 11 pond en 20 penningen of in 'vryer erven', zullen betalen.⁵³⁹

Genoemd in een oorkonde van 18 maart 1327 'heer Florens van Bersele', ridder'.⁵⁴⁰ Op 21 maart 1327 doet graaf Willem III uitspraak in een geschil tussen enerzijds zijn zuster vrouw Aleid, vrouwe van Zandenburg en Buren, en anderzijds Kervinck van Reimerswaal voor jonkvrouw Catharina, dochter heer Jan Mulart, en zuster van zijn echtgenote jonkvrouw Maria, betreffende de goederen die Catharina van haar vader had geërfd; de oorkonde wordt mede bezegeld door vrouwe Aleid en Kervinck alsmede door heer Floris van Borsele, ridder, en Nicolaas van Borsele, broers.⁵⁴¹ Graaf Willem III geeft op 18 maart 1328 de edele en niet-edele lieden van Zeeland bewesten Schelde een keur, die zeven jaar zal gelden, in aanwezigheid van zijn getrouwe mannen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, en Claas van Borsele, knaap.⁵⁴²

In 1331 werden heer Floris van Borsele, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, ieder voor 640 gemet ambacht, gelegen in Zanddijk, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁵⁴³ Willem van Henegouwen, zoon van graaf Willem III, en de heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, doen op 4 mei 1331 in de vierschaar van Middelburg uitspraak in het geschil tussen heer Floris van Borsele, Jan van de Maalstede, en die van Goes, enerzijds, en de vrouwe van Wissekerke, haar zoon Wolfert, en die van Wissekerke, anderzijds, over het dijkonderhoud van de Goese polder.⁵⁴⁴ Graaf Willem III doet na overleg met zijn raad op 22 mei 1331 uitspraak in het geschil tussen de heer van Voorne, enerzijds, en heer Floris van Borsele en Claas Borsele, anderzijds, over de lijftocht van wijlen de vrouwe van Voorne, die zij nog schuldig waren. Bepaalt wordt dat Floris en Claas aan de heer van Voorne nog een derde deel van 1.300 pond Tournois moeten betalen, waarmee de zaak is afgedaan.⁵⁴⁵

Willem van Henegouwen, graaf van Zeeland, benoemt op 14 juli 1335 na overleg met de gemene raad en met toestemming van heer Floris, Claas- en Philips van Borsele, tot voogd over jonkvrouw Catharina, dochter van heer Jan Mulart, haar neef Boudewijn van Yerseke, de

⁵³⁷ Van Mieris II, blz. 291-292, d.d. 22-5-1322.

⁵³⁸ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 75v-76, no. 297-298, resp. inv.nr. 303, fol. 61v, no. 298, d.d. 1-11-1324,

⁵³⁹ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 77, no. 310, resp. inv.nr. 303, fol. 62v, no. 308, d.d. 18-3-1325.

⁵⁴⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 101, d.d. 18-3-1327 (1327, des vriendaghes nae midvasten).

⁵⁴¹ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 90, no. 414, resp. inv.nr. 303, fol. 71v-72, no. 395, d.d. 21-3-1327 (zie: bijlage IV).

⁵⁴² Van Mieris II, blz. 418-420, d.d. 18-3-1328 (1327, des Vridaechs na half vasten); NA, AGH inv.nr. 304, fol. 106-107v, no. 504, resp. inv.nr. 303, fol. 84v-85v, no. 481, d.d. 18-3-1328.

⁵⁴³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 291-292.

⁵⁴⁴ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 116v, no. 572, resp. inv.nr. 303, fol. 94v, no. 550, d.d. 4-5-1331.

⁵⁴⁵ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 117-117v, no. 575, resp. inv.nr. 303, fol. 94v-95, no. 553, d.d. 22-5-1331.

oudste zoon van heer Nicolaas Kervinc van Reimerswaal.⁵⁴⁶ Graaf Willem IV geeft op 7 oktober 1337 ten overstaan van een aantal met naam genoemde getuigen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, heer Wolfert van Borsele, ridder, Nicolaas van Borsele, knaap en Floris van Borsele, knaap, de heerlijkheid en de leengoederen van Voorne en het burggraafschap van Zeeland, die hem na het overlijden van heer Gerard, heer van Voorne, waren toegefallen, aan diens dochter vrouw Machteld, vrouwe van Montjoie en Valkenburg, in recht leen, uitgezonderd een jaarrente van 200 pond zwarte Tournois uit dat goed, waarmee heer Jan van Valkenburg voor de duur van diens leven wordt beleend.⁵⁴⁷

Mathilde van Wezemaal huwde met Albrecht van Voorne, de oudste zoon van de burggraaf van Zeeland, Gerard van Voorne. Na het overlijden van Albrecht trouwde zij met Reinoud van Kleef. Wegens schuld zag de vrouwe van Bergen op Zoom zich genoodzaakt in 1340 het beheer over Bergen op Zoom over te dragen aan Wolfert, Floris en Nicolaas van Borsele.⁵⁴⁸

In de jaarbede van 1340 worden in Zuid-Beveland bewesten Yerseke vermeld: *in Coudewerve*: de graaf met 30 gemet 200 roeden, die van ‘ver Agnese van Scoudee’ waren geweest, en heer Floris van Borsele met 30 gemet 200 roeden;⁵⁴⁹ *in Yerseke*: de graaf met 170½ gemet 44 roeden, die van ‘ver Agnese van Scoudee’ waren geweest, en heer Floris van Borsele met 170½ gemet 44 roeden;⁵⁵⁰ alsmede de graaf van zijn eigen vrije ambachten: *in Coudewerve*: de graaf met 30 gemet 200 roeden, die van ‘ver Agenese van Scoudee’ waren geweest, en in Yerseke, de graaf met 57 gemet 44 roeden, die van ‘ver Agenese van Scoudee’ waren geweest.⁵⁵¹

Afb. 38. Zegel van Floris van Borsele, ridder (1342).⁵⁵²
(Zeeuws Archief)

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, Wouter van Berchem, Floris van Borsele ‘de jonge’, en vele anderen onderwerpen zich op 23 maart 1342 aan de uitspraak van graaf Willem IV, in verband met de geschillen die zij hebben met Pieter

⁵⁴⁶ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 128, no. 647, resp. inv.nr. 303, fol. 102v-103, no. 629, d.d. 14-7-1335.

⁵⁴⁷ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1v-2, no. [13], d.d. 7-10-1337.

⁵⁴⁸ Van Ham, Raad en Rekenkamer (Inleiding), blz. 9.

⁵⁴⁹ Hamaker, Rekeningen V, blz. 161.

⁵⁵⁰ Hamaker, Rekeningen V, blz. 162.

⁵⁵¹ Hamaker, Rekeningen V, blz. 176.

⁵⁵² Beschrijving: 1. omschrift: S·FLORENCII[-]

2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een helm en helmtoken.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven (verm.) drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het zegel was in de tijd van Van Visvliet (1898) nog niet zo zwaar beschadigd als nu blijkt het door hem opgegeven omschrift.

Geroncsz., en diens kinderen c.a., op straffe van een boete van 1.000 pond Tournois bij niet naleving.⁵⁵³ Wolfert van Borsele, heer van der Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, ridders, en Hendrik van de Maalstede, knaap, verbinden zich op 23 juni 1342 onder verband van leistung tot vrijwaring van alle schade, die Wouter, abt, en het Onser Vrouwen klooster te Middelburg, zouden mogen lijden door aankoop van een halve hoeve ‘moers’ te ‘Doerlicht’ van heer Jan van Valkenburg, heer van Beutghebac en Bergen op Zoom.⁵⁵⁴ Met het zwaar geschonden zegel van Floris van Borsele (afb. 38).

Graaf Willem IV doet op 16 juli 1342 uitspraak in de strijd tussen twee groepen met naam genoemde Zeeuwse edelen, en legt een algemene zoen op. Onder andere genoemd: Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Floris van Borsele, heer Claas van Borsele, heer Floris van Borsele ‘de jonge’, etc.⁵⁵⁵ Floris van Borsele, ridder, wordt samen met zijn echtgenote, Elisabeth, op 17 oktober 1344 vermeld, als de Paus hun het voorrecht verleent van vergeving van zonden.⁵⁵⁶

Er is een tekening van de grafzerk van Floris van Borsele gemaakt.⁵⁵⁷ De tekst luidt: ‘Hier licht heer / Floris van Borssele, ridder / die starf den xxi / Lauwe int jaer ons heeren xiii^c xxxiiii’.

Opmerking

Het sterfjaar stemt niet overeen met het feit dat hij op 17 oktober 1344 nog in leven was. Het jaartal is vermoedelijk niet goed gelezen of door slijtage in slechte staat gekomen. Het is gissen, maar wellicht heeft er ‘xiii^c xxxv’ gestaan.

Op 9 maart 1353 bevestigt graaf Willem V een eerder gemaakte boedelscheiding tussen Floris van Borsele en Raas van Cruiningen, echtgenoot van Agniese, dochter van heer Boudijn van Schoudee.⁵⁵⁸

Uit dit huwelijk:

1. *Sibille van Borsele*, vrouwe van Pepeghem, overl. 18 oktober 1352, tr. *Philips V van Maldeghem*,⁵⁵⁹ heer van Maldegem, overl. 18 augustus 1374, zn. van Philips IV van Maldegem, heer van Maldegem, en Jolanda van Mortagne.

Op 24 februari 1372 bevestigt hertog Albrecht, die na het overlijden van Machteld, vrouwe van Voorne, heer van Den Briel en het land van Voorne is geworden, alle voortijds gegeven privileges. Er zijn brieven, gedateerd 1372, ten name van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Hendrik van Borsele, heer Jan, heer van Culemborg, ridder, heer Philips van Maldegem, heer van ‘Maersicke’, waarin zij

⁵⁵³ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 15-15v, no. 106, d.d. 23-3-1342.

⁵⁵⁴ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 137-138, d.d. 22-6-1342 (1342, up sente Jansavond te midsomere); Muller, Regesta Hannonensia, blz. 284, d.d. 22 (= 23)-6-1342 (1342, St. Jansvond midzomer); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 30, d.d. 23-6-1342. Inv.nr. 183.

⁵⁵⁵ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 14, no. 105, d.d. 16-7-1342 (zie: bijlage V).

⁵⁵⁶ Brom, Bullarium Trajectensis-1, no. 1125, d.d. 17-10-1344: ‘Nobili viro Florentio de Barsalia, militi, et Elizabet, ejus uxori, Trajectensis diocesis, privilegium plenariae peccatorum remissionis in articulo mortis’.

⁵⁵⁷ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge, inv.nr. 56 [scan 13].

⁵⁵⁸ Dek, Van Cruiningen, blz. 10-11. Met verwijzing naar: LRK inv.nr. 48, fol. 22, no. 118.

⁵⁵⁹ De Lalaing, Maldegem, blz. 188-190, 277.

verklaren dat zij voldaan zijn van de ‘erfenisse ende besterfnisse’ van vrouwe Machteld van Voorne.⁵⁶⁰

In de publicatie van Béthune is een beschrijving te vinden van een blauwe grafzerk aanwezig in het hoogkoor in de kerk van Maldegem, recht voor het hoge altaar, waarop een man in harnas en een vrouw liggen, met de volgende tekst: ‘Hic jacet dñus Philippus de Maldeghem, miles, qui obiit quarté decima die mensis augusti, anno 1373. Hic jacet domicella Sibilia de Borsele, dña de Pepegem, uxor quondam dñi Philippi de Maldeghem, que obiit 1352, die sancte Lucae’.⁵⁶¹

Béthune verwijst naar een handschrift, waarin de tekst van de graftombe eveneens is voorkomt: ‘Hic jacet D. Philippus de Maldeghem, miles, qui obiit quarta decima die mensis Augusti a^o 1364. Hic jacet dña Elisabeth de Borsele, dña de Maldeghem, que obiit in die sancte Luce a^o 1352. Grate pro ris’.

De tekst in de publicatie is in vergelijking met het handschrift beter overgekomen alleen het overlijdensjaar van Philips van Maldegem had 1374 moeten zijn.⁵⁶²

Er is ook een tekening van deze grafzerk met de kwartierwapens van het echtpaar in het archief van de familie Van der Hooge van Borsele.⁵⁶³ De tekst luidt: ‘Hic jacet dominus Phijlippus de Maldeghem miles qui / obiit xiiii Augusti anno Domini xiii^c lxiii. Hic jacet domina Sebilia de Borssele domina de Pepegem / uxor quondam domini Phijlippi de Maldeghem qui obiit / anno domini xiii^c lii die Sancti Lucia’. Daaronder staat vermeld: ‘Dese sarcke licht te Maldeghem in Vlaenderen’.

In de eerste kolom worden de kwartierwapens, zoals ze op de grafzerk staan afgebeeld, weergegeven waarbij gebruik is gemaakt van de publicatie van Zondervan die de wapens en de daarbij behorende families heeft geïdentificeerd.⁵⁶⁴

a. (links) Philips van Maldegem:

Maldegem, Mortagne, Trazegnies, en Rode (Schelderode), en

b. (rechts) Sibille van Borsele:

Moerkerke, een wiel (Heesbeen),⁵⁶⁵ Borsele, en Schoudee.

In de tweede kolom daarnaast zijn de wapens met de kwartiernummers tussen vierkante haken geordend volgens de kwartierstaat (afb. 39). Daarbij valt op dat vooral de ordening van de kwartierwapens van Sibille van Borsele door elkaar gehusseld zijn, en het wapen van (Praet) van Moerkerke alleen Praet had moeten zijn.

⁵⁶⁰ Van Mieris III, blz. 265, d.d. 24-2-1372 (1371, des Dinxendaghes na Sinte Peters dagh ad Cathedram). Toepassing paasstijl.

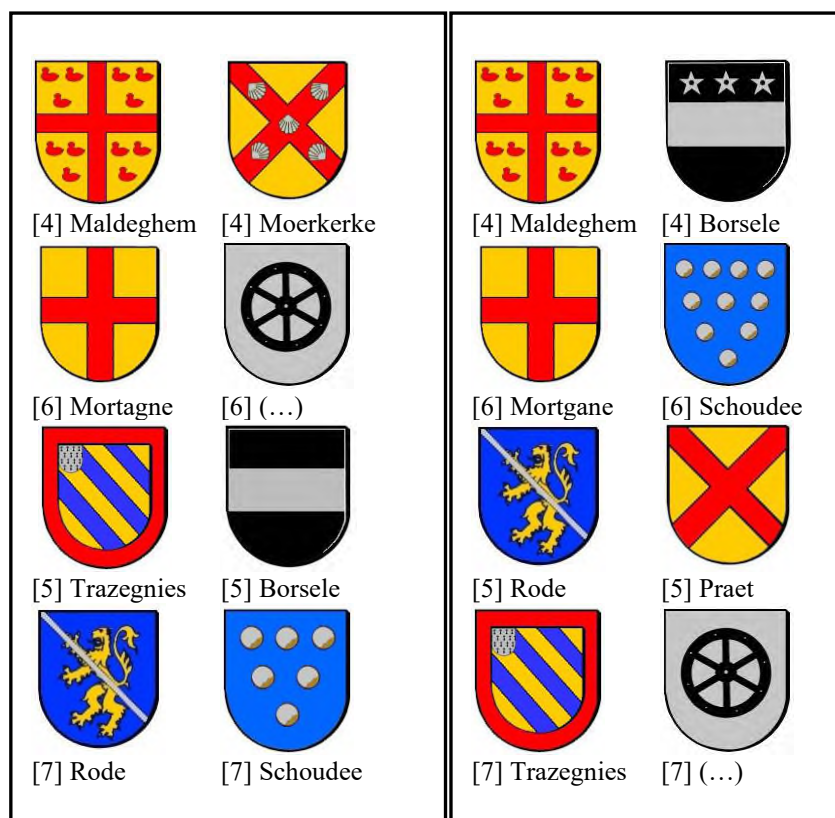
⁵⁶¹ Jean baron Béthune, *Épitaphes et monuments des églises de la Flandre au XVIme siècle, d’après les manuscrits de Corneille Gaillard et d’autres auteurs* (Brugge, 1900), blz. 340. Zij kregen negen kinderen: Philips, Jolente, Catherine, Jolente, Florens, Elisabeth, Jean, Loys en Jacob.

⁵⁶² Dit moet zijn 1374 (zie: publicatie Madame La Comtesse de Lalaing).

⁵⁶³ ZA, Archief familie Van der Hoge van Borssele inv.nr. 56 [scan 14].

⁵⁶⁴ Zondervan, Van Borsele, kolom 495-503.

⁵⁶⁵ Zondervan identificeert dit wapen als die van het geslacht Van Heesbeen, maar die toewijzing is niet bewezen. Het wiel is daarom is grijstinten uitgevoerd.

Afb. 39. Wapens op de grafzerk van het echtpaar Philips van Maldegem en Sibille van Borsele.

2. *Elisabeth van Borsele*, lid van de Broederschap van O.L.V. van Halle 1344,⁵⁶⁶ vermeld 1344-1373, overl. 1395 (kinderloos),⁵⁶⁷ tr. 1^e *Jan II van Cruiningen*,⁵⁶⁸ heer van Cruiningen, ridder (1344), vermeld 1340-1348, overl. 1354 (kinderloos), zn. van Jan I van Cruiningen, heer van Cruiningen en Woensdrecht, tr. 2^e (voor 1373) *Jan van Ranst en Cantecroy*, heer van Bouchout (1381), vermeld 1373, verm. zn. van Wouter van Ranst en Elisabeth van Boechout.⁵⁶⁹

Jan van Cruiningen, ridder, wordt samen met zijn echtgenote, Elisabeth, op 17 oktober 1344 vermeld, als de Paus het voorrecht verleent van vergeving van hun zonden.⁵⁷⁰

Jan van Ranst deelt in 1373 namens zijn vrouw mee in de erfenis van Machteld van Voorne, waardoor haar plaats als dochter van Floris van Borsele en Elisabeth van Schoudee kon worden vastgesteld.⁵⁷¹

⁵⁶⁶ Smit, Broederschap van O.L.V. van Halle, kolom 496: 'Her Florens van Beersele, sine vrouwe ende sine dochter'.

⁵⁶⁷ Dek, Van Cruiningen, blz. 87.

⁵⁶⁸ Dek, Van Cruiningen, blz. 87.

⁵⁶⁹ Leo Lindemans, *Voorouders in de middeleeuwen* (z.pl, 1996), blz. 168.

⁵⁷⁰ Brom, Bullarium Trajectensis-1, no. 1125, d.d. 17-10-1344: 'Nobili viro Florentio de Barsalia, militi, et Elizabet, ejus uxori, Trajectensis diocesis, privilegium plenariae peccatorum remissionis in articulo mortis'.

⁵⁷¹ Kort, Drie Voornse vrouwen, kolom 208.

IV-c. *Claas (Nicolaas) van Borsele (Nicolaas van de Veere)*,⁵⁷² ambachtsheer in Zanddijk,⁵⁷³ Welsinghe,⁵⁷⁴ Alardskerke,⁵⁷⁵ Schellacht,⁵⁷⁶ Popkinsburg,⁵⁷⁷ Borsele,⁵⁷⁸ knaap (1309),⁵⁷⁹ ridder (1342), genoemd in het testament van zijn broer 1 oktober 1303,⁵⁸⁰ pacht tienden 1318, 1331, 1342, 1343, genoemd in de jaarbede 1332, 1340, 1342, en met een ‘pennincleen’ 1332, 1340, raadslid (1347-1349, 1351),⁵⁸¹ zegelaar (1351-1352), vermeld 1299-1352, overl. tussen 16 augustus 1352⁵⁸² en 20 december 1352,⁵⁸³ begr. Middelburg in het Tertianenklooster,⁵⁸⁴ tr. *Hadewich van Zevenbergen*, vrouwe van ‘Sandick’, vermeld 1294,⁵⁸⁵ overl. 17 mei 1363, begr. Middelburg in het Tertianenklooster,⁵⁸⁶ dr. van Willem van Strijen (Willem Hughemansz.), heer van Zevenbergen en Hadewich (...).

Opmerking

Opvallend is dat van het echtpaar wel zeven met naam bekende zoons zijn, maar – voor zover het onderzoek toereikend is geweest – er geen enkele dochter is gevonden.

De vernoeming van de zoons Wolfert (vader), Floris en Vrank (broers) naar de familie van Claas zijn duidelijk. De andere namen Hugheman (vader), Hendrik en Gerard (broers) zijn door Hadewich van Zevenbergen ingebracht. Waarnaar de oudste zoon Albrecht vernoemd is, is onduidelijk. Dat is merkwaardig want voornamen worden niet zo maar aan kinderen gegeven. Het komt meer voor dat de eerstgeboren zoon een volkomen afwijkende voornaam krijgt. In dit geval zou gedacht kunnen worden aan een vernoeming naar Albrecht van Voorne, de eerste man van zijn stiefmoeder Catharina van Durbuy.

Tegenover Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen zich op 26 september 1299 Raas- en Floris van Borsele, ridders, en enige andere Zeeuwse edelen, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van Vrank- en Nicolaas, zoons van heer Wolfert van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.⁵⁸⁷ Op 11 oktober 1299 beloven Vrank- en Nicolaas van Borsele, kinderen van heer Wolfert van Borsele, en Pieter, zoon van heer Floris van Borsele, aan Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Haarlem of Den Haag, dan wel een daartoe aan te wijzen gevangenis elders, in gevangenschap te zullen terugkeren, dat bevestigd wordt door heer Jan van Borsele, heer Gillis van de Poel, en heer

⁵⁷² Smit, *Dagvaarten I*, blz. 163. Hij komt in oorkonden niet voor als ‘heer van Brigdamme’.

⁵⁷³ Bijlage II-a.

⁵⁷⁴ Bijlage II-b.

⁵⁷⁵ Bijlage II-c.

⁵⁷⁶ Bijlage II-d.

⁵⁷⁷ Bijlage II-e.

⁵⁷⁸ Bijlage II-f.

⁵⁷⁹ Matthaëus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren) (zie: bijlage III).

⁵⁸⁰ Matthaëus, *Analecta-1*, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

⁵⁸¹ Van Visvliet, *Archief Zeeland-3*, blz. 174, d.d. 9-9-1351, resp. blz. 175, d.d. 1-11-1351. Hij is tot en met 9 september 1351 raadslid en vanaf 1 november 1351 grafelijke zegelaar van Zeeland.

⁵⁸² Van Visvliet, *Archief Zeeland-3*, blz. 189, d.d. 16-8-1352. Treedt op als zegelaar.

⁵⁸³ Van Visvliet, *Archief Zeeland-3*, blz. 192, d.d. 20-12-1352.

⁵⁸⁴ Van Boxhoorn, *Kroniek van Zeeland-II*, blz. 162.

⁵⁸⁵ Drossaers, *Domeinraad-II*, regest no. 74, d.d. 14-12-1294; OHZ V no. 2958, d.d. 14-12-1294.

⁵⁸⁶ Van Boxhoorn, *Kroniek van Zeeland-II*, blz. 163. Hij noemt haar: ‘Janne van Sandijck ende Sevenberghe’.

⁵⁸⁷ OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

Hendrik van Zoutelande, ridders, en bezegelen de oorkonde.⁵⁸⁸ Jan van Borsele, ridder, belooft Jan I, graaf van Holland, en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 zelf in Delft in gevangenschap terug te keren en Vrank en Nicolaas, kinderen van zijn broer heer Wolfert, in Haarlem in gijzeling te doen terugkeren, evenals Pieter, zoon van zijn neef heer Floris, in Den Haag.⁵⁸⁹

Graaf Willem III oorkondt op 25 september 1313 dat heer Gerrit van Heemskerk, ridder, als mombler van zijn vrouw, de vrouwe van Wissekerke (= Beatrix van Haarlem, weduwe van Jan Mulart van Borsele), enerzijds en heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, met zijn broers, heer Floris, Vrank- en Claas, voor jonkvrouw Kateline, dochter van heer Jan Mulart, anderzijds, een scheiding hebben gemaakt van het land, dat zij gemeenschappelijk bezaten te Wissekerke, behalve de hofstede.⁵⁹⁰

Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, verklaart op 30 mei 1316 op advies van de graaf de aanspraken die zijn broers heer Floris, ridder, Vrank- en Nicolaas van Borsele hadden op het leengoed dat hun vader hem nagelaten had, en waarover zij onenigheid hadden, heeft afgekocht met voor elk 20 pond Tournois per jaar, met de bepaling dat de afkoopsom hoger zal worden bij toekomstige waardevermeerdering van het goed vanwege de uitkoop van de douarie van de vrouwe van Voorne en de inpoldering van nieuw land.⁵⁹¹

In 1317 werden heer Floris-, Claas- en hun neef Wolfert van Borsele gezamenlijk aangeslagen voor hun ambacht van 1.700 gemet, gelegen in Zanddijk, in verband met de 'heervaat' te Heusden.⁵⁹² Graaf Willem III bewilligt op 26 april 1317 de verandering van het convent van 's Hemelpoorte, en bevestigt het convent in de voorrechten, die door de rooms-koning Willem gegeven zijn. Deze oorkonde is opgesteld in aanwezigheid van o.a. Floris van de Veere, ridder, en Nicolaas van de Veere, knaap.⁵⁹³

Graaf Willem III bevestigt op 1 november 1324 dat heer Floris van der Veere, ridder, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, onze neef, hun huizen en hun land onderling gekaveld en gedeeld hebben, te weten dat Wolfert ten deel is gevallen de helft van het huis, dat van Willem van Souburg was, voor 5½ pond groot, en Claas een heel huis, dat (van) 'Lettaert' (was), voor 3½ pond groot, ten deel is gevallen. Wolfert en Claas ruilen de aan hun toegevallen huizen.⁵⁹⁴ Graaf Willem III verklaart op 18 maart 1325 dat met zijn toestemming heer Floris van Borsele en van Veere, en Claas van Borsele, zijn broer, alsmede voor Wolfert van Borsele, onze neef, hun huis en woning met omstreeks 15 gemet land, gelegen in 'Hanekijnsverve' in Vlaanderen, hebben verkocht aan Jan van Wulpen, met de belofte dat zij Wolfert, wanneer hij meerderjarig wordt, en diens zuster, voor zover zij er recht op heeft, het derde deel van de koopsom, zijnde 11 pond en 20 penningen of in 'vryer erven', zullen betalen.⁵⁹⁵

⁵⁸⁸ OHZ V no. 3513, d.d. 11-11-1299 (zie: bijlage 1).

⁵⁸⁹ OHZ V no. 3516, d.d. 11-10-1299.

⁵⁹⁰ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach); Drossaers, Domeinraad II, regist no. 47, d.d. 25-9-1313.

⁵⁹¹ Van Mieris II, blz. 173, d.d. 30-5-1316; NA, AGH inv.nr. 303, fol. 3, no. 17, resp. inv.nr. 304, fol. 5v-6, no. 17, d.d. 30-5-1316.

⁵⁹² Hamaker, Rekeningen IV, blz. 28.

⁵⁹³ Van Mieris II, blz. 183-184, d.d. 27-4-1318 (1317, secunda die a Marci).

⁵⁹⁴ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 75v-76, no. 297-298, resp. inv.nr. 303, fol. 61v, no. 298, d.d. 1-11-1324,

⁵⁹⁵ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 77, no. 310, resp. inv.nr. 303, fol. 62v, no. 308, d.d. 18-3-1325.

Ene 'Heukeman' draagt eind augustus 1326 12 morgen land, gelegen te westen van de kerk te Giessen, in eigendom op aan graaf Willem III met de bepaling dat hij het goed in leen zal terugontvangen; Nicolaas van Borsele heeft het goed namens de graaf in ontvangst genomen.⁵⁹⁶

Op 21 maart 1327 doet graaf Willem III uitspraak in een geschil tussen enerzijds zijn zuster vrouw Aleid, vrouwe van Zandenburg en Buren, en anderzijds Kervinck van Reimerswaal voor jonkvrouw Catharina, dochter heer Jan Mulart, en zuster van zijn echtgenote jonkvrouw Maria, betreffende de goederen die Catharina van haar vader had geërfd; de oorkonde wordt mede bezegeld door vrouwe Aleid en Kervinck, alsmede door heer Floris van Borsele, ridder, en Nicolaas van Borsele, broers.⁵⁹⁷ Graaf Willem III geeft op 18 maart 1328 de edele en niet-edele lieden van Zeeland bewesten Schelde een keur, die zeven jaar zal gelden, in aanwezigheid van zijn getrouwe mannen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, en Claas van Borsele, knaap.⁵⁹⁸ Boudewijn van Baarsdorp belooft op 4 juni 1328 graaf Willem III dat hij zich voor het achtste deel van de tienden van Baarsdorp, gelegen in Walcheren ten oosten van Middelburg, die van zijn vader waren, en de graaf aan hem heeft gegeven, zich zal onderwerpen aan diens uitspraak. De oorkonde wordt op zijn verzoek mede bezegeld door Claas van Borsele en Boudewijn van de Maalstede, zijn neven.⁵⁹⁹

In de rekening van Jan, heer Gillisz., rentmeester van Zuidholland, over het jaar 1331, wordt Claas van Borsele genoemd in verband met de betaling op 1 november 1330 van de pacht van 40 sc. van 'der zidewinde an die Mathena'.⁶⁰⁰ In 1331 werden heer Floris van Borsele, Claas van Borsele en Wolfert van Borsele, ieder voor 640 gemet ambacht, gelegen in Zanddijk, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁶⁰¹

Willem van Henegouwen, graaf van Zeeland, benoemt op 14 juli 1334 na overleg met de gemene raad en met toestemming van heer Floris, Claas- en Philips van Borsele, tot voogd over jonkvrouw Catharina, dochter van heer Jan Mulart, haar neef Boudewijn van Yerseke, de oudste zoon van heer Nicolaas Kervinc van Reimerswaal.⁶⁰²

Graaf Willem IV geeft op 7 oktober 1337 ten overstaan van een aantal met naam genoemde getuigen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, heer Wolfert van Borsele, ridder, Nicolaas van Borsele, knaap, en Floris van Borsele, knaap, de heerlijkheid en de leengoederen van Voorne en het burggraafschap van Zeeland, die hem na het overlijden van heer Gerard, heer van Voorne, waren toegevallen, aan diens dochter vrouw Machteld, vrouwe van Montjoie en Valkenburg, in recht leen, uitgezonderd een jaarrente van 200 pond zwarte Tournois uit dat goed, waarmee heer Jan van Valkenburg voor de duur van diens leven wordt beleend.⁶⁰³

Mathilde van Wezemaal huwde met Albrecht van Voorne, de oudste zoon van de burggraaf van Zeeland, Gerard van Voorne. Na het overlijden van Albrecht trouwde zij met Reinoud van

⁵⁹⁶ NA, AGH inv.nr. 290, fol. 52, no. 233, resp. inv.nr. 289, fol. 43, no. 227, d.d. tussen ca. 23 augustus en 2 september 1326.

⁵⁹⁷ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 90, no. 414, resp. inv.nr. 303, fol. 71v-72, no. 395, d.d. 21-3-1327 (zie: bijlage IV).

⁵⁹⁸ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 106-107v, no. 504, resp. inv.nr. 303, fol. 84v-85v, no. 481, d.d. 18-3-1328.

⁵⁹⁹ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 107, no. 506, resp. inv.nr. 303, fol. 85v, no. 483, d.d. 4-6-1328.

⁶⁰⁰ Hamaker, Rekeningen I, blz. 123.

⁶⁰¹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 291-292.

⁶⁰² NA, AGH inv.nr. 304, fol. 128, no. 647, resp. inv.nr. 303, fol. 102v-103, no. 629, d.d. 14-7-1335.

⁶⁰³ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1v-2, no. [13], d.d. 7-10-1337.

Kleef. Wegens schuld zag de vrouwe van Bergen op Zoom zich genoodzaakt in 1340 het beheer over Bergen op Zoom over te dragen aan Wolfert, Floris en Nicolaas van Borsele.⁶⁰⁴

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, Wouter van Berchem, Floris van Borsele ‘de jonge’, en vele anderen onderwerpen zich op 23 maart 1342 aan de uitspraak van graaf Willem IV, in verband met de geschillen die zij hebben met Pieter Geroncsz., en diens kinderen c.a., op straffe van een boete van 1.000 pond Tournois bij niet naleving.⁶⁰⁵ Wolfert van Borsele, heer van der Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, ridders, en Hendrik van de Maalstede, knaap, verbinden zich op 23 juni 1342 onder verband van leistung tot vrijwaring van alle schade, die Wouter, abt, en het Onser Vrouwen klooster te Middelburg, zouden mogen lijden door aankoop van een halve hoeve ‘moers’ te ‘Doerlicht’ van heer Jan van Valkenburg, heer van Beutghebac en Bergen op Zoom.⁶⁰⁶ Graaf Willem IV doet op 16 juli 1342 uitspraak in de strijd tussen twee groepen met naam genoemde Zeeuwse edelen, en legt een algemene zoen op. Onder andere genoemd: Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Floris van Borsele, heer Claas van Borsele, heer Floris van Borsele ‘de jonge’, etc.⁶⁰⁷

Op 31 oktober 1347 geeft Boudijn van Brigdamme kwijting aan de abt van Middelburg wegens de tienden waarop hij aanspraak heeft gemaakt. Mede bezegeld door Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Claas van Borsele.⁶⁰⁸ De rekening van de rentmeester van bewesten Schelde wordt op 18 december 1347 afgehoord in Den Haag voor de hertog en zijn gemene raad van Holland en Zeeland w.o. heer Claas van Borsele en heer Floris van Borsele.⁶⁰⁹

Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Claas van Borsele, ridders, komen op 2 februari 1348 overeen met toestemming van Gillis Beut, pastoor te Zanddijk, om uit de kerk aldaar een parochiekerk te Veere te ‘trekken’, en regelen de rechten en verplichtingen van beide kerken alsmede de grenzen der parochies onderling, en verdelen de patronaatsrechten der kerken en de zich daarin bevindende kapelanieën tussen hen beide. Het zegel van Claas van Borsele, ridder, is verloren.⁶¹⁰ Margaretha, gravin van Holland, etc., draagt op 5 januari 1349 Holland, Zeeland en Friesland over aan haar zoon Willem, in aanwezigheid van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁶¹¹

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en vele anderen ‘verblijven’ op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond en van Wolfert, ‘des Bastards doot van Borselen’.⁶¹² Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.⁶¹³ Hertog Willem

⁶⁰⁴ Van Ham, Raad en Rekenkamer (Inleiding), blz. 9.

⁶⁰⁵ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 15-15v, no. 106, d.d. 23-3-1342.

⁶⁰⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 284, d.d. 22 (= 23)-6-1342 (1342, St. Jansvond midzomer); Fruin, Abdij Middelburg, regist no. 30, d.d. 23-6-1342. Inv.nr. 183.

⁶⁰⁷ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 14, no. 105, d.d. 16-7-1342 (zie: bijlage V).

⁶⁰⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 153, d.d. 31-10-1347 (1347, op alreheijligenavond).

⁶⁰⁹ Heeringa, Rekeningen, blz. 31.

⁶¹⁰ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 213, d.d. 2-2-1348. Inv.nr. 1308. De oorkonde is gedrukt in: Codex Diplomaticus Neerlandicus, uitgegeven door het Historisch Genootschap te Utrecht, deel I, afdeling 1 (Utrecht, 1851), blz. 62-69.

⁶¹¹ Van Mieris II, blz. 745-746, d.d. 5-1-1348 (= 1349).

⁶¹² Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

⁶¹³ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

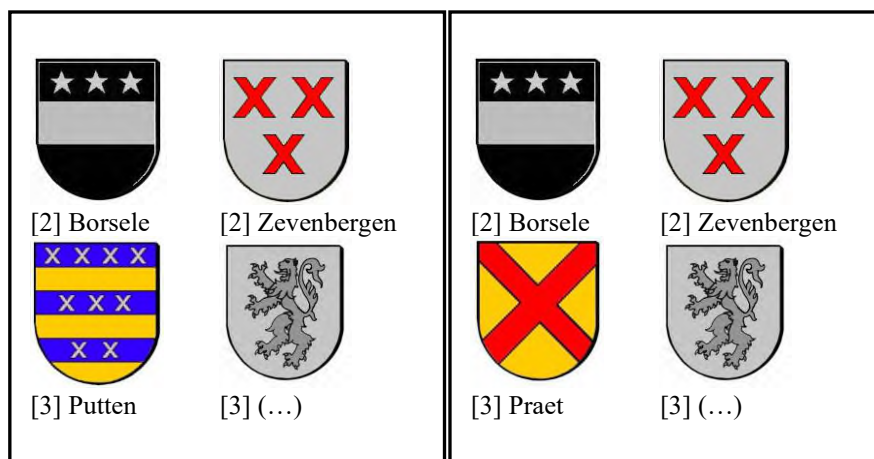
van Beieren belooft op 12 februari 1351 nadat hij het graafschap Zeeland had verkregen om zijn moeder, Margaretha, jaarlijks 2.000 gulden te geven, dat bekrachtigd wordt door de voornaamste edelen van Zeeland w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁶¹⁴

Graaf Willem V machtigt op 24 juli 1351 Claas van Borsele en Claas Kervinc tot begeving van de eerst open vallende kerkelijke bediening in Zeeland te geven aan een geestelijke, genaamd ‘Tenghnagel’.⁶¹⁵ Vervolgens belooft hij op 7 september 1351 aan Jan den Monter, rentmeester beoosten Schelde, de eerste ‘provende’ die verschijnen zal, en machtigt Claas van Borsele, Claas Kervinc hem die te geven.⁶¹⁶ Nicolaas van Borsele komt van 30 juli 1351 tot en met 16 augustus 1352 voor als grafelijk zegelaar.⁶¹⁷ Vanaf 20 december 1352 treedt zijn zoon Floris van Borsele, zoon van Nicolaas, ridder, op.⁶¹⁸ Op 5 februari 1353 geeft graaf Willem V aan zijn getrouwe ridder Floris van Borsele Claasz., baljuw van beoosten Schelde, zijn groot zegel in bewaring, en verklaart dat hij de daartoe behorende eed heeft afgelegd.⁶¹⁹ Vanaf dat moment treedt Floris als grafelijk zegelaar op, en is dus in de voetspoor van zijn vader getreden. Hieruit valt op te maken dat zijn vader in 1352 is overleden.

Er is een tekening van de grafzerk van dit echtpaar bekend met hun wapens en waarop staat dat zij ‘Adawich’ (= Hadewich) heette. Dit gegeven stemt overeen met het feit dat zij in 1294 genoemd wordt als de jongste dochter van Willem van Strijen (Willem Hughemansz.).

De tekst op de grafzerk luidt: ‘Hier leyt begraven heer Claas / van Borsele, ridder, haer Wolphaertssoon, en Adewich, vrouwe / van Sandijck, sijn wijf.’ Daaronder staat: ‘Dese sarcke lach te Groubruers tot Middelburch in Zeelant’.⁶²⁰

De wapens op de grafzerk zijn Van Borsele en Van Putten (links) en Van Zevenbergen en een leeuw (?) (rechts) (afb. 40). Het wapen Van Putten is onjuist en moet Van Praet zijn.

Afb. 40. Wapens op de grafzerk van het echtpaar Claas van Borsele en Hadewich van Zevenbergen

⁶¹⁴ Van Mieris II, blz. 771-772, d.d. 12-2-1350 (= 1351).

⁶¹⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 171, d.d. 24-7-1351 (1351, des sonnendaeghs na sinte Victors).

⁶¹⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 173, d.d. 7-9-1351 (1351, op onser vrouwenavent nativitas).

⁶¹⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 172, d.d. 30-6-1351, resp. blz. 189, d.d. 16-8-1352.

⁶¹⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 192, d.d. 20-12-1352.

⁶¹⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 192, d.d. 5-2-1353.

⁶²⁰ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge, inv.nr. 56 [scan 13].

Uit dit huwelijk:

1. *Albrecht van Borsele*, heer van Brigdamme, ridder (postuum), beleend, zoals Gillis Boudijnsz., met 9 gemet land, gelegen in Koudekerke, (ongedateerd),⁶²¹ overl. 14 september 1350, begr. Souburg, tr. *Beatrix van Brigdamme*, overl. 7 februari 1355, begr. Souburg, verm. dr. van Gillis Gillisz. van Brigdamme, vermeld 1328-1359.

Op 6 maart 1356 verklaren Wolfert van Borsele, ridder, voogd over de kinderen van zijn broeder heer Albrecht, en Jan van West-Souburg, dat zij de prelaat Janne van der Goes, abt van Middelburg, gebeden hebben om de cure van de kerk van West-Souburg, vacant geworden door het overlijden van Hughe Monx, te gunnen aan Janne van den Eede.⁶²²

Er is een tekening van de grafzerk zonder wapens van dit echtpaar, evenals die van hun dochter, bewaard gebleven.⁶²³ De tekst van de grafzerken luidt:

[1] ‘Hier licht heer Albrecht / van Borssele, ridder, heer van Brigdamme, die / sterf op heijlige cruijs verheffinge / dach int jaer ons heeren 1390 ende sijn wijf j. Beatrix, den 7 febr. 1395’.

[2] ‘Hier licht begraven vrouwe / Beatrix van Borssele, heer Albrecht van Borsele, / dochter, die heer Willem van Steijn / wijf was ende sterf int jaer ons heeren xiii^c lxxxvii den 29 Apr.’ (= 29 april 1397).

Daaronder staat: ‘Deze twee sarcken laegen te Westersouburch in Walcheren ende sijn soo gecopieert geworden sonder meer door ordre van den Graef van Egmont’.

Opmerking

Het overlijdensjaar van Albrecht van Borsele op de grafzerk kan onmogelijk juist zijn, want het staat vast dat hij voor 6 maart 1356 is overleden, maar waarschijnlijk al voor 18 januari 1351.⁶²⁴ Het jaar van zijn overlijden zal niet 1390 maar 1350 moeten zijn. Degene, die het grafschrift heeft gekopieerd, zou dan de ‘5’ voor een ‘9’ hebben aangezien of later bij het overschrijven verkeerd gelezen. Denkelijk geldt dit ook voor het overlijdensjaar van zijn vrouw Beatrix.

Uit dit huwelijk:

1. *Beatrix van Borsele*, overl. 29 april 1397, begr. Souburg, tr. *Willem van Steijn*, ridder.
2. *Nicolaas van Borsele, heer Albrechtsz.*, heer van Brigdamme (1397), ridder (1386), beleend na dode van zijn vader met 9 gemet land, gelegen in Koudekerke, 11 november 1368,⁶²⁵ rentmeester van beoosten Schelde 1386-1390, van bewesten Schelde 1390-1392,⁶²⁶ raadslid (1395),⁶²⁷ vermeld 1368-1411, overl. 18 maart 1412, begr. in het

⁶²¹ Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 429 (leen 132).

⁶²² Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 6-3-1356 (1356, op den zesten dach van maerte); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 458, d.d. 6-3-1356. Inv.nr. 525 (zie: bijlage VII).

⁶²³ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge inv.nr. 56 [scan 13].

⁶²⁴ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351). In de oorkonde treden Wolfert- en Hugheman van Borsele op. Dit maakt het plausibel dat hun (oudste) broer voor die tijd is overleden.

⁶²⁵ Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 429 (leen 132). Zijn vader was waarschijnlijk al voor 11 januari 1352 overleden. Vermoedelijk heeft hij verzuimd bij het bereiken van de meerderjarigheid hulde te doen en heeft dat alsnog gedaan op 11 november 1368.

⁶²⁶ Heeringa, Rekeningen, blz. 39-40.

⁶²⁷ Van Mieris III, blz. 636-637, d.d. 10-10-1395.

Tertianen-klooster te Middelburg op het hoogaltaar,⁶²⁸ tr. (lijftocht 20 november 1387) *Maria van Arnemuiden*, overl. 12 mei 1402, begr. in het Tertianen-klooster te Middelburg op het hoogaltaar, dr. van Gillis II van Arnemuiden, heer van Arnemuiden, en Margaretha van Visch, gezegd van de Chapelle.

Hertog Albrecht heeft op 21 mei 1374 het huis te Sint Maartensdijk met zijn toebehoren in erfleen gegeven aan Vrank van Borsele te komen op zijn wettige zoons of dochters, en bij ontstentenis daarvan op zijn neef Claas van Borsele Albrechtsz.⁶²⁹ Op 20 april 1377 verklaart Claas van Borsele, mede namens zijn broer Gillis, dat hij aan zijn oom Vrank van Borsele, heer van St. Maartensdijk, al het ambacht in Zanddijk heeft overgedragen dat hij en zijn broer daar hebben bezeten, en belooft aan zijn neef de heer van Veere (Wolfert IV), die het ambacht vervolgens gekocht heeft, er geen aanspraak meer op te zullen maken.⁶³⁰

Op 30 maart 1384 draagt Hadewijff, dochter van Gerard van Borsele, over aan Claas van Borsele Albrechtsz., ridder, de eigendom van alle erven en huizen in Walcheren, haar aangekomen bij dode van haar vader Gerard van Borsele, met uitzondering van een huis in de 'Corte Noertstrate' te Middelburg.⁶³¹ Meester Claas van Borsele draagt op 8 juni 1386 aan de hertog Albrecht, het hof tot 'Poelvoerde' in 's Gravenpolder, gelegen Nieuw Capelle in Zuid-Beveland, met het stenen huis, etc., op om het daarna weer als erfleen terug te ontvangen, in aanwezigheid van o.a. heer Nicolaas van Borsele, heer Albrechtsz.⁶³²

Hertog Albrecht beleent Herbaren van Heukelum, heer van Acquoy, op 15 juni 1386 met het huis en de heerlijkheid Acquoy, zoals zijn vader heer Otto van Heukelum, heer van Acquoy, placht te houden van de Vrouwe van Voorne, ten overstaande van zijn leenmannen w.o. genoemd heer Nicolaas van Borsele, heer Albrechts zoon, en Jan, de bastaard van Borsele.⁶³³ Claas van Borsele, ridder, is aanwezig bij het opstellen van de huwelijksvoorwaarden tussen Jan van Cuyk, heer van Hoogstraten, en Machteld van Borsele, dochter van wijlen Vrank van Borsele, op 22 februari 1387.⁶³⁴ Willem Boudijnsz. draagt op 19 augustus 1387 aan Claas van Borsele de eigendom van 2½ gemet land, gelegen 'Popkijnsburgh', over.⁶³⁵ Hertog Albrecht verkoopt op 19 november 1387 aan heer Claas van Borsele, rentmeester van Zeeland, al de ambachten met de ambachtsgevolgen in Duiveland.⁶³⁶

Heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., vestigt met goedkeuring van hertog Albrecht, op 20 november 1387 in rechte douarie en lijftocht ten behoeve van vrouwe Maria van Arnemuiden, zijn echtgenote, dertig pond groten per jaar, op al zijn ambachten met de ambachtsgevolgen, gelegen in Walcheren, en op alle

⁶²⁸ Obreen, Van Borsele, kolom 327. Met verwijzing naar: Reygersberg II, blz. 181, Bethune, blz. 388 met afwijkende data.

⁶²⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, d.d. 20 (= 21)-5-1374; resp. Zeeland-3, blz. 280, d.d. 21-5-1374; Van Schilgaarde, Culemborg, regest no. 250, d.d. 21-5-1374.

⁶³⁰ Back, e.a., Cartularium, no. 13, d.d. 20-4-1377.

⁶³¹ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regest no. 2, d.d. 30-3-1384.

⁶³² Van Mieris III, blz. 443, d.d. 8-6-1386.

⁶³³ Van Mieris III, blz. 445, d.d. 15-6-1386.

⁶³⁴ Van Schilgaarde, Culemborg, regest no. 320, d.d. 22-2-1387.

⁶³⁵ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regest no. 3, d.d. 19-8-1387.

⁶³⁶ Van Mieris III, blz. 474, d.d. 20-11-1387.

tienden, die hij heeft in de parochie van ‘Sandwijk’, en van de grafelijkheid houdt.⁶³⁷ Catharine Jan Pieters draagt op 16 december 1387 de eigendom van 1 gemet land, gelegen ‘Popkijnsburgh’, over aan Claas van Borsele, rentmeester van Zeeland.⁶³⁸

Op 14 januari 1390 vergunt hertog Albrecht om menige trouwe dienst aan heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., dat alle ambachten met ambachtsgevolgen, zoals hij van ons houdt, na zijn overlijden zullen vererven – indien hij geen wettige zoons nalaat – op zijn wettige dochters.⁶³⁹

Schepenen van Middelburg oorkonden op 6 februari 1390 dat Gillis van Borsele, baljuw van Middelburg, ten behoeve van Claas van Borsele, afstand doet van zijn aandeel in hun gemeenschappelijk goederen.⁶⁴⁰ Een dag daarna maken Claas van Borsele, ridder, rentmeester van Zeeland, en Gillis van Borsele, baljuw van Middelburg, broers, een verdeling van de ambachten en lenen, die zij tot heden gemeenschappelijk hebben bezeten, en bepalen, dat eerstgenoemde de goederen te ‘Popkensborgh’, Brigdamme, Grijskerke, Noord-Monster en Koudekerke, zal bezitten, behalve hetgeen Claas van Brigdamme van het laatstgenoemde ambacht bezit, hetwelk aan Gillis van Borsele zal toebehoren, evenals de goederen te West-Souburg, Sint-Mariënskerk, Domburg, Vlissingen en Ritthem.⁶⁴¹

Claas Olaersz. en Pieter Pietersz., dragen op 15 december 1390 aan Claas van Borsele, ridder, de eigendom over van 1½ gemet 30 roeden land, gelegen ‘Popkinburgh’.⁶⁴²

Claas van Borsele werd door koop in 1392 ambachtsheer van het gehele eiland Duiveland.⁶⁴³

Op 28 februari 1393 verklaart Loofs Bollaerds zone, pastoor te Nieuwkerke in Duiveland, af te zien van alle eisen, die hij tegen heer Claas van Borsele heeft gedaan, en belooft zich verder te houden aan de uitspraak en ordonnantie van heer Claas, op en boete van 300 oude schilden, etc. en voorts heer Claas trouwelijk te zullen dienen.⁶⁴⁴ Jonkvrouwe Zoete Jansdr., weduwe van Brigdamme, geeft ten overstaan van de schepenen van Middelburg op 23 maart 1393 kwijting aan heer Claas van Borsele, heer Brigdamme, ridder, van een vierde deel van de molen, gelegen in ‘Oosthoec’ ambacht.⁶⁴⁵ Hertog Albrecht verleent op 24 maart 1393 tolvrijheid aan alle onderzaten van heer Claas Borsele, heer Albrechtsz., die wonen in zijn ambachten op Duiveland. Verder geeft hij hem het recht met de schepenen in zijn ambachten keuren te maken tot tien pond Hollands toe; de boeten daarvan zijn voor heer Claas.⁶⁴⁶ Hertog Albrecht, sluit op 10 oktober 1395 een verdrag met de heren van ’s Heer Arendskerke, w.o. Claes van Borsele, heer van Kortgene, over het recht tot indijking van schorren, tussen Walcheren, Borsele en Zuid-Beveland. In bijzijn van Jan van Arkel, heer tot Hagestein, de heer van de Veere, de domproost van Utrecht, heer Claas van Borsele, heer

⁶³⁷ Van Mieris III, blz. 474, d.d. 20-11-1387.

⁶³⁸ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 4, d.d. 16-12-1387.

⁶³⁹ Van Mieris III, blz. 546, d.d. 14-1-1390 (1389, op Sinte Ponciaens dach). Toepassing paasstijl.

⁶⁴⁰ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 6, d.d. 6-2-1390.

⁶⁴¹ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 7, d.d. 7-2-1389 (= 1390).

⁶⁴² ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 8, d.d. 15-12-1390.

⁶⁴³ Boxhoorn, Kroniek van Zeeland-II, blz. 173-174.

⁶⁴⁴ ZA, Archief Familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 1, d.d. 28-2-1393.

⁶⁴⁵ ZA, Archief Familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 2, d.d. 23-3-1393.

⁶⁴⁶ ZA, Archief Familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 3, d.d. 24-3-1393.

Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Bruisten van Herwijnen.⁶⁴⁷ Claas van Borsele zegelt 1395 met een dwarsbalk, waarboven drie 5-puntige sterren.⁶⁴⁸

Hertog Albrecht verzoent zich op 12 april 1397 met heer Philips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, en zijn broer, Dirk van Wassenaar, met raad van o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer van Brigdamme, heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, Raas van Botland.⁶⁴⁹ Op 15 april 1399 belooft hertog Albrecht aan heer Floris, heer van Haamstede, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Jan van Heenvliet het gerecht te Zierikzee voortaan te zullen benoemen op hun voordracht en draagt hun op heer Claas van Borsele, die tot nu toe de voordracht opmaakte, en wiens zoon, Philips, baljuw van Zierikzee is, te betalen, wat hij hem schuldig is.⁶⁵⁰

Heer Claas van Borsele, heer van Brigdamme, ridder, en vrouwe Maria van Arnemuiden, zijn wettige vrouw, dragen op 14 juni 1401 aan graaf Willem hun huis, en woning, boven en beneden, staande tot 'Popkenbergh', op en ontvangen het weer terug in onsterfelijk leen, mits het huis als open huis beschikbaar blijft.⁶⁵¹ Hieronder een afgietsel van het zegel van Claas van Borsele (afb. 41).⁶⁵²

Afb. 41. Zegel van Claas van Borsele, ridder (1401).⁶⁵³
(*De Nederlandsche Leeuw*)

Hertog Willem verkoopt op 8 maart 1407 aan heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., alle profijten en emolumenten, die mogen vallen in Duiveland, etc. verder geeft hij hem het recht binnen Duiveland dijkgraven en andere ambtenaren

⁶⁴⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 304-305, d.d. 10-10-1395.

⁶⁴⁸ De Raadt, Scaeux Armoriés, blz. 296.

⁶⁴⁹ Van Mieris III, blz. 643-644, d.d. 12-4-1396 (= 1397).

⁶⁵⁰ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 526, d.d. 15-4-1399.

⁶⁵¹ Van Mieris III, blz. 750, d.d. 1401; ZA, Archief familie Van Borssele van Brigdamme, regest no. 4, d.d. 14-6-1401. Met de zegels van Claas van Borsele en zijn vrouw in groene was. De oorkonde is nog niet gescand. De Raadt, Scaeux Armoriés, blz. 296.

⁶⁵² Obreen. Van Borsele, kolom 364: afdruk daarvan in bijlage bij no. 12.

⁶⁵³ Beschrijving: 1. omschrift: S'CLAES·VA/BORSE[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een aanzijnde steekhelm met als helmteken een ossenkop met een hals, en als schildhouders twee leeuwen.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het omschrift is aangevuld naar het zegel van 1374.

te mogen aanstellen,⁶⁵⁴ en belooft vervolgens op 7 mei 1407 heer Claas van Borsele van Brigdamme, en anderen, schadeloos te houden.⁶⁵⁵ Dirk van Borsele, heer van Zuylen, verklaart op 27 augustus 1407 te hebben verkocht aan Claas van Borsele, heer van Brigdamme, zijn tienden op Walcheren en in Borsele, gemeen gelegen met die van Claas van Borsele, alsmede een uitgors in Borsele.⁶⁵⁶

Claas van Borsele, heer van Brigdamme, ridder, verklaart op 12 januari 1408 ontvangen te hebben van heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen, 4.043 gulden in mindering van 4.643 gulden, die Hugo van Heenvliet en zijn zoon Jan, ridders hem schuldig zijn.⁶⁵⁷

Jan, elect van Luik, hertog in Beieren, etc. verkoopt op 24 mei 1408 aan o.a. heer Claas van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan, de bastaard van Borsele, heer Vranckensz., zijn deel van het gors 'Worige sandt', gelegen tussen Schouwen en Noord-Beveland.⁶⁵⁸ Op dezelfde dag verkoopt hertog Jan van Brabant, als heer van Voorne, in Den Haag zijn deel in het gors 'Worigesandt' o.a. aan Claes van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan de bastaard van Borsele, heer Vrankensz.⁶⁵⁹ Schepenen van 'tSeroolaerdtkerke' verklaren op 18 september 1408 dat Jan Lieve Hughen zone beloofd heeft heer Claas van Borsele schadeloos te houden van de koop van een huis, dat Agneese Floris' weduwe aan heer Claas heeft verkocht.⁶⁶⁰ Marten Boudijn Jansz. draagt op 22 november 1408 de eigendom van 3½ gemet land in 'Popkinsburgh' over aan Claas van Borsele, heer van Brigdamme.⁶⁶¹

Op 15 januari 1411 maakt Wolfert van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, zijn testament en benoemt tot zijn executeurs testamentair o.a. zijn neven Claas van Borsele, heer van Brigdamme, en Philips van Borsele, heer van Kortgene.⁶⁶² Claas van Borsele, heer van Brigdamme, ridder, en Floris van den Abeele, rentmeester van beoosten Schelde, benoemen op 3 november 1411 heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, tot scheidsman in hun geschillen.⁶⁶³

Er is een tekening van de grafzerk met wapens van dit echtpaar gemaakt, waarvan de tekst als volg luidt:⁶⁶⁴

'Hier licht begraven heer Claas van Borssele, / heer van Brigdamme, die sterf den vijfdn lauwe int jaer ons heeren xiiii^c xi, / ende vrouwe Marie van Arnemuijden, vrouwe van / Brigdamme, die heer Claes wijf was, die sterf den xiiii Decemb. int jaer ons Heeren xiiii^c iiiii'.

⁶⁵⁴ ZA, Archief familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 7, d.d. 8-3-1408.

⁶⁵⁵ ZA, Archief familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 5, d.d. 7-5-1407.

⁶⁵⁶ ZA, Archief familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 6, d.d. 27-8-1407.

⁶⁵⁷ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 582, d.d. 12-1-1408.

⁶⁵⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 590, d.d. 24-5-1408.

⁶⁵⁹ Drossaers, Domeinraad II, regist no. 599 en no. 600, d.d. 24-5-1408.

⁶⁶⁰ ZA, Archief familie Van Borssele van Brigdamme, regist no. 8, d.d. 18-9-1408.

⁶⁶¹ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 32, d.d. 22-11-1408.

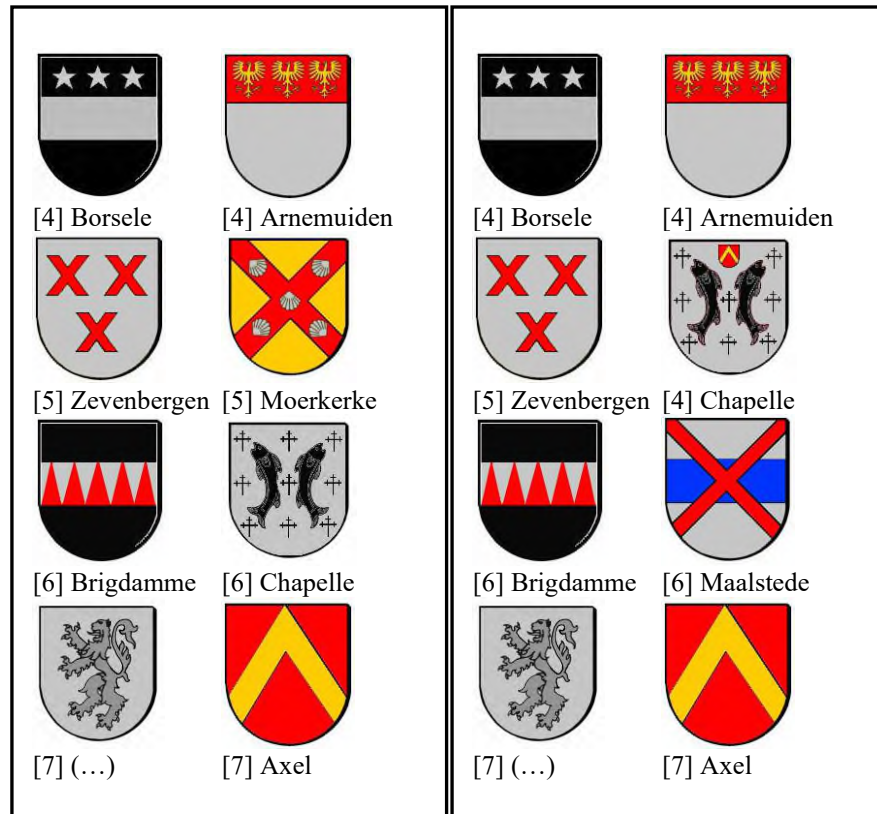
⁶⁶² Back, e.a., Cartularium, no. 19b, d.d. 11-1-1411.

⁶⁶³ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 619, d.d. 3-11-1411.

⁶⁶⁴ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge inv.nr. 56 [scan 15].

Het echtpaar is op de grafzerk afgebeeld. Beiden liggen met gevouwen handen over de borst uitgestrekt, de hoofden op sierlijke kussens, de ridder met een borstkuras en een zwaard, met de voeten op een liggende leeuw (moed), en zijn vrouw in statiekleed met de voeten op een hond (trouw). Waarboven een wapenschild, gedeeld Borsele (met één ster!) en Arnemuiden, met een gekroonde traliehelm en als helmteken een ossenkop met een hals. Met de kwartierwapens van Claas van Borsele: Van Borsele, Zevenbergen, Brigdamme, en een leeuw (?), en die van zijn echtgenote: Arnemuiden, Moerkerke, Chapelle, Axel.

Onder de tekening staat: ‘Dese sarcke lach te Graubruers tot Middelbuch ende is doen copieren door den Graef van Egmont voor de troublen bij’.

Afb. 42. Wapens op de grafzerk van het echtpaar Claas van Borsele en Maria van Arnemuiden.

Hierboven is in de linker afbeelding een overzicht van de wapens op de grafzerk met de kwartiernummers tussen vierkante haken, en in de rechter afbeelding de wapens gerangschikt in de gebruikelijke volgorde (afb. 42).

Het wapen Moerkerke moet Maalstede zijn. De moeder van Claas van Borsele blijkt op grond van haar kwartierwapens tot het geslacht Van Brigdamme te behoren en gezien de vernoeming van haar jongste zoon een dochter van Gillis van Brigdamme. Vermoedelijk is hij identiek aan Gillis Gillisz. van Brigdamme o.a. vermeld in de jaren 1328,⁶⁶⁵ 1331-1332,⁶⁶⁶ 1342,⁶⁶⁷ 1359 (ridder).⁶⁶⁸ Helaas

⁶⁶⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 103, d.d. 9-8-1328.

⁶⁶⁶ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 272, 335, 338, 367, 412 en 449.

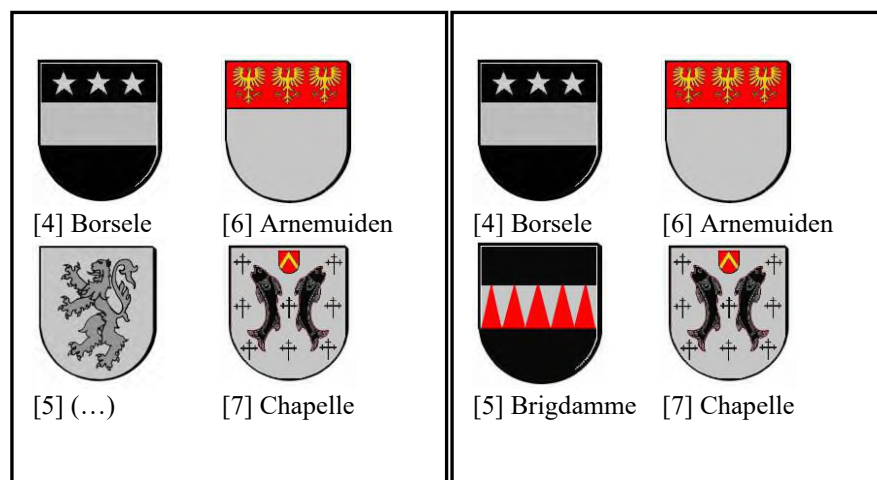
⁶⁶⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 202, 259, 313 en 330.

⁶⁶⁸ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach. Toepassing paasstijl.

zijn de archiefbronnen niet toereikend genoeg om vast te stellen wie de vrouw van Gillis van Brigdamme en tot welke familie, die een leeuw voerde, gerekend moet worden.

Ook van hun dochter Hadewich van Borsele is een fraaie tekening van haar grafzerk gemaakt, waarvan de tekst als volg luidt:⁶⁶⁹

‘Hier licht vrou Hadewich van / Borssele, vrouwe vander Veer van Sandenburch, en van Abbenbrouck, die sterf / int jaer onser heeren xiii^c lxiii op Ste Michiels dach’. Er onder staat: ‘Dese sarcke lach oock te Graubruers tot Middelburch in Zeelant’. Met de volgende kwartierwapens voorzien van de kwartiernummers tussen vierkante haken Borsele, een leeuw (?), Arnemuiden, Chapelle (met een brisure = Axel), zoals links afgebeeld. Rechts de kwartierwapens zoals ze hadden moeten zijn (afb. 43).

Afb. 43. Wapens op de grafzerk van Hadewich van Borsele.

2. *Gillis van Borsele*, baljuw van Middelburg (1390), vermeld 1377-1390, overl. 13 september 1390, begr. Souburg, tr. *Anna van Domburg*, vermeld 1400, overl. 18 mei 1407, begr. Souburg, dr. van Boudijn Woutersz. van Domburg, ridder (1351),⁶⁷⁰ vermeld 1348,⁶⁷¹ 1351,⁶⁷² 1365.⁶⁷³

Op 20 april 1377 verklaart Claas van Borsele, mede namens zijn broer Gillis, dat hij aan zijn oom Vrank van Borsele, heer van St. Maartensdijk, al het ambacht in Zanddijk heeft overgedragen dat hij en zijn broer daar hebben bezeten, en belooft aan zijn neef de heer van Veere (Wolfert IV), die het ambacht vervolgens gekocht heeft, er geen aanspraak meer op te zullen maken.⁶⁷⁴

⁶⁶⁹ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge inv.nr. 56 [scan 15].

⁶⁷⁰ De Navorscher jrg. 37 (1887), blz. 149, d.d. 1351: Boudijn van Domburg, ridder, hield met de stad Domburg de zijde van hertog Albrecht van Beieren.

⁶⁷¹ Fruin, Abdij Middelburg, regist. no. 359, d.d. 2-4-1348.

⁶⁷² Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351); Van Mieris II, blz. 769, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

⁶⁷³ De Navorscher jrg. 37 (1887), blz. 149, d.d. 26-11-1365 ('s Woensdags na St. Catharinadag): de baljuw en schepenen van Middelburg reden 'le like' (ter begrafenis) naar Domburg toen de dochter van Boudewijn Woutersz. dood was. Met verwijzing naar de Stadsrekening van Middelburg.

⁶⁷⁴ Back, e.a., Cartularium, no. 13, d.d. 20-4-1377.

Maria Hendriksdr. verkoopt op 15 februari 1382 aan Gillis van Borsele de eigendom van een huis te Meliskerke.⁶⁷⁵

Op 7 februari 1390 maken Claas van Borsele, ridder, rentmeester van Zeeland, en Gillis van Borsele, baljuw van Middelburg, broers, een verdeling van de ambachten en lenen, die zij tot heden gemeenschappelijk hebben bezeten, en bepalen, dat eerstgenoemde bezitten zal de goederen te ‘Popkensborgh’, Brigdamme, Grijskerke, Noord-Monster en Koudekerke, behalve hetgeen Claas van Brigdamme van het laatstgenoemde ambacht bezet, hetwelk aan Gillis van Borsele zal toebehoren, evenals de goederen te West-Souburg, Sint-Mariënskerk, Domburg, Vlissingen en Ritthem.⁶⁷⁶

Hugo, heer van Heenvliet, ridder van bewesten Schelde, erkent op 7 februari 1394 van Boudijn en Floris, zoons van Gillis van Borsele, ruim 66 pond ontvangen te hebben die zij verschuldigd waren wegens de aankoop van ambachten van heer Claas van Kortgene, en wegens het overlijden van zijn broer Albrecht.⁶⁷⁷

Opmerking

Op 1 maart 1434 werden te Oostvoorne de huwelijksvoorwaarden opgemaakt tussen Jacoba van Beieren en Vrank van Borsele.⁶⁷⁸ Aan de oorkonde hangt het zegel van Boudijn (Boudewijn) van Borsele (afb. 44). In het omschrift van zijn zegel valt te lezen dat hij ‘heer van Borsele’ is. Dat is juist, want op 15 juli 1431 heeft hij samen met zijn broer Floris de heerlijkheid Borsele bewesten Vijfzoden, die aan de grafelijkheid was vervallen na het overlijden van Philips van Borsele, heer van Kortgene, gekocht.⁶⁷⁹

Afb. 44. Zegel van Boudijn van Borsele (1434).⁶⁸⁰
(Nationaal Archief)

⁶⁷⁵ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regest no. 1, d.d. 15-2-1382 (1381, des anderen daghes na Sente Valentynsdach in Zille). Toepassing paasstijl.

⁶⁷⁶ NA, Archief Anna van Bourgondië, regest no. 7, d.d. 7-2-1389 (= 1390).

⁶⁷⁷ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regest no. 9, d.d. 7-2-1394 (1393, des Saterdaghes na Sint-Aechtendach). Toepassing paasstijl.

⁶⁷⁸ Drossaers, Domeinraad II, regest no. 784, d.d. 1-3-1434.

⁶⁷⁹ Van Mieris IV, blz. 15-7-1431.

⁶⁸⁰ Beschrijving: 1. omschrift: SIL'BAVDE/VVIIN/HE·VA·BORSELE

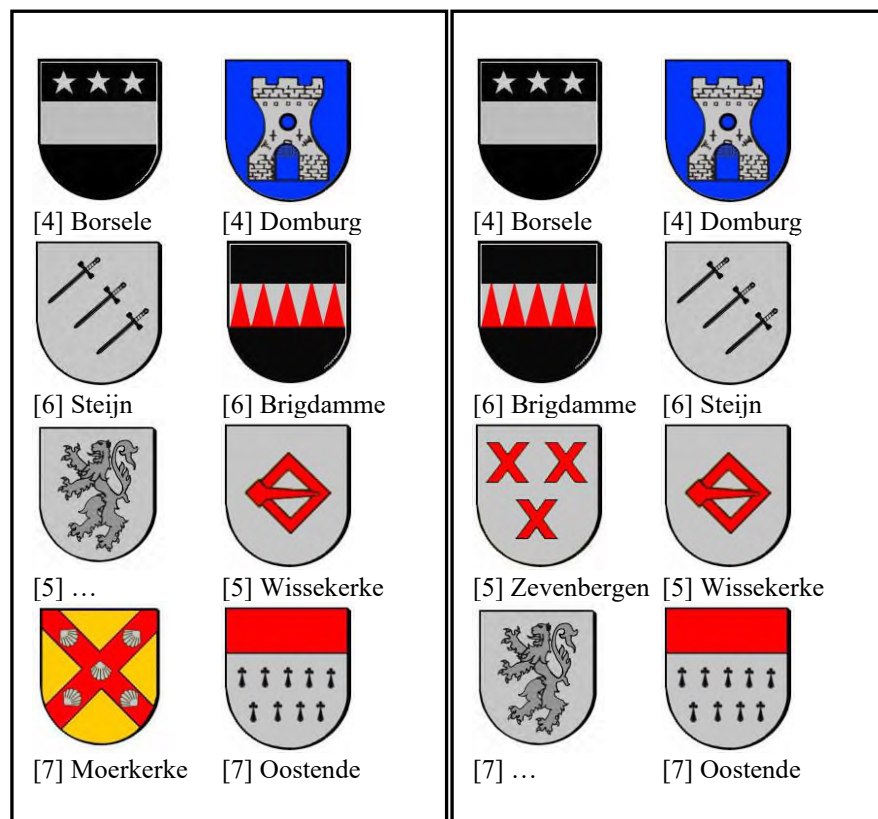
2. kenmerken: rond, ca. - mm, rode was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een aanzienende steekhelm met als helmteken een bos hanenveren rijzend vanuit een kuip.

4. wapen: een dwarsbalk, waarboven een barensteel van vier hangers waarvan de eerste hanger beladen met een 5-puntig sterretje.

Schepenen van Middelburg keuren op 10 juni 1400 de overdracht goed van 1½ gemet land, gelegen Biggenkerke, door Hendrik- en Willem Gillisz. dat door hun moeder Alise, weduwe van Gillis Hendriksz., verkocht was aan Janne, weduwe van Gillis van Borsele.⁶⁸¹

Er is een tekening van de grafzerk met wapens van dit echtpaar gemaakt, waarvan de tekst, geplaatst onder de zerk, als volg luidt: ‘Licht int harnas Gillis van Borssele, die sterf anno 1390 den 13 Sept: ende me Jonckvrouwe Anna, heer Baudewijn Wouterssoons dochter van Domburch, die sterf den 18 meije anno 1407. Daer staet op sijn sijde Borssele met de drie sterren, Steijn, Heenvliet ende Moerkercke. Ende op haer sijde Domburch, Brigdamme, Wissekercke, ende Oostende. Te Zouburch. Boven Borssele met de drie sterren ende Brigdamme met een Burch en chef’.⁶⁸²

Afb. 45. Wapens op de grafzerk van het echtpaar Gillis van Borsele en Anna van Domburg.

Het echtpaar is op de grafzerk afgebeeld. Beiden liggen uitgestrekt met gevouwen handen over de borst, de hoofden op kussens, de ridder met een borstkuras en een zwaard, met onder zijn rechter arm het wapenschild Borsele, met de voeten op een liggende leeuw (moed), en zijn vrouw in een fraaie jurk met de voeten op een hond (trouw). Boven de ridder een schild het wapen Borsele (met één ster!), waarboven een rechts gewende en gekroonde traliehelm, met als helmteken een

⁶⁸¹ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 14, d.d. 10-6-1400.

⁶⁸² ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge inv.nr. 56 [scan 16].

ossenkop met een hals, en boven de vrouw een schild met het wapen Brigdamme beladen in het schildhoofd met een burcht.

In de afbeelding hiervoor staan links de kwartierwapens met tussen vierkante haken de kwartiernummers van Gillis van Borsele, namelijk: Borsele, drie schuingeplaatste zwaarden (Steyn), een leeuw (?), en Moerkerke, en daarnaast die van Anna van Domburg, namelijk: Domburg, Brigdamme, Wissekerke en Oostende. In de afbeelding rechts de wapens, zoals ze zouden behoren te zijn, naar de gebruikelijke ordening (afb. 45). Hieruit blijkt dat er nogal wat verschillen zijn. De kwartierwapens van Gillis van Borsele zijn in overeenstemming gebracht met die van zijn oudere broer Claas van Borsele. Dat houdt in dat de wapens Steijn en Brigdamme kennelijk in het verkeerde rijtje zijn beland.

Omdat over de moeder en grootouders van Anna van Domburg niets bekend is, is er geen bevestiging gevonden over de juistheid van haar kwartierwapens en de plaatsing daarvan.

2. *Wolfert van Borsele*,⁶⁸³ knaap (1354), vermeld 1351-1356, overl. na 6 maart 1356.

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen ‘verblijven’ op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond en Wolfert, ‘des Bastards doot van Borselen’.⁶⁸⁴ Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.⁶⁸⁵

Op 11 januari 1352 doet Willem Heijpe Boudijnsz., investitus van de kerk van ‘Clewaerkerke’, afstand van de ‘custodie’ van de kerk van ‘Aagtekerke’ ten behoeve van Wolfert Hendriksz., in aanwezigheid van Wolfert-, Hendrik- en Floris van Borsele en Hendrik van Weijde, leken.⁶⁸⁶

In de lijst van personen, die tussen 9 februari en 13 april 1354 van graaf Willem en zijn gemalin een livrei hebben ontvangen, wordt o.a. genoemd Wolfert van Borsele, knaap.⁶⁸⁷

Op 6 maart 1356 verklaren Wolfert van Borsele, ridder, en voogd over de kinderen van zijn broeder heer Albrecht, en Jan van West-Souburg, dat zij de prelaat Janne van der Goes, abt van Middelburg, gebeden hebben om de cure van de kerk van West-Souburg, vacant geworden door het overlijden van Hughe Monx, te gunnen aan Janne van den Eede.⁶⁸⁸ Wolfert van Borsele zegelt de oorkonde (afb. 46).

⁶⁸³ Smit, Dagvaarten I, blz. 164.

⁶⁸⁴ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

⁶⁸⁵ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

⁶⁸⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 184, d.d. 11-1-1352 (1351, undecima die mensis Januarii).

⁶⁸⁷ Van Riemsdijk, Trezorie en kanselarij, blz. 400.

⁶⁸⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 6-3-1357 (1356, op den zesten dach van maerte); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 458, d.d. 6-3-1356. Inv.nr. 525 (zie: bijlage VII).

Afb. 46. Zegel van Wolfert van Borsele, ridder (1356).⁶⁸⁹
(Zeeuws Archief)

3. *Hugheman van Borsele*, beleend met het gors Oosthoek, (en 3½ hond land in de Lange Strijpe),⁶⁹⁰ gelegen op het eiland Voorne, 8 januari 1348,⁶⁹¹ vermeld 1340-1351, overl. tussen 18 januari 1351 en 11 januari 1352.⁶⁹²

Dirk, heer van Voorne, en Machteld, vrouwe van Voorne, verklaren dat zij op 30 november 1340 aan Hugheman van Borsele, hun neef, het goed, dat hun is aangekomen van Mathijs Rengersz. en Jan van Moordrecht, in leen hebben gegeven.⁶⁹³

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoon van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen verblijven op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond en Wolfert, 'des Bastards doot van Borselen'.⁶⁹⁴ Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.⁶⁹⁵

Bastaard:

1. *Wouter, bastaard van Borsele, heer Hughemanszoon*, zegelt 1367.⁶⁹⁶

4. *Hendrik van Borsele*, knaap (1354), ridder (postuum 1377), vermeld 1349-1366, overl. tussen 15 maart 1366 en 17 februari 1377, tr. (verm.) (...) *van de Poel*, vrouwe van

⁶⁸⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [S·WO]/LFAE/RT·V/AN·B/[-]/[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild gevat in een spitsboogdriepas, geplaatst op een driehoekvormige sierlijst.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

⁶⁹⁰ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 422 (leen 256).

⁶⁹¹ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 395 (leen 201).

⁶⁹² Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 184, d.d. 11-1-1352 (1351, undecima die mensis Januarii). In deze akte treden zijn broers Wolfert, Hendrik en Floris op. Hij zal dus voor die tijd overleden zijn.

⁶⁹³ Unger, Regesten Rotterdam, regest no. 509, d.d. 30-11-1340.

⁶⁹⁴ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

⁶⁹⁵ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

⁶⁹⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 336, d.d. 13-2-1367, resp. regest no. 338, d.d. 12-5-1367. Zegel verloren.

Alkemade (1348), overl. na 11 mei 1358, dr. van Jan van de Poel en Kerstine van Alkemade.⁶⁹⁷

Opmerking

Er is geen oorkondelijk bewijs van het bestaan van een dochter van Jan van de Poel uit diens huwelijk, gesloten op 15 juli 1330, met Kerstine van Alkemade,⁶⁹⁸ evenals een huwelijk tussen deze dochter en Hendrik van Borsele. Kerstine van Alkemade ontvangt van 1334 tot en met 1347 twee pond per jaar uit de bede van Overschie.⁶⁹⁹ Zij is vermoedelijk in 1348 overleden, waarna zij door haar oudste dochter zal zijn opgevolgd in haar leengoederen.

Volgens Kort zou Kerstine gehuwd zijn geweest met heer Wouter van Ligne, waaruit een dochter Johanna. Willem van de Wateringe wordt in 1352 neef genoemd van deze dochter. Hierna noemt Kort haar ‘Johanna, dochter van heer Wouter van Ligne’.⁷⁰⁰

In de rekening van de rentmeester 1359/60 valt het volgende te lezen: ‘Item van der vrouwe van Alcmaden heeft Philips verstaen dat al sulc goed als haer moeder van minen here plach te houden aen minne here bestarf ende dat haer weder wert verliet tot zegghen sheren van Oesterhout ende heren Mathijs van der Borch daer si nye zegghen of en seiden, als wel cond is den here van Brederoede, den here van Egmonde, den here van der Lecke ende here Gherijt van Heemsteden’.⁷⁰¹ Aan deze akte kan niet ontleend worden dat hier sprake is van Johanna, dochter van heer Wouter van Ligne, zoals Kort dat stelt.⁷⁰²

Omdat de leengoederen, die na het overlijden van Dirk van Alkemade, de vader van Kerstine van Alkemade, aan de grafelijkheid waren toegefallen, en uiteindelijk in 1377 in het bezit zijn van Jan van Borsele, zoon van heer Hendrik van Borsele, ligt het voor de hand dat hij een kleinzoon is van Kerstine uit haar huwelijk met Jan van de Poel. Ook de vernoeming van Jan van Borsele naar zijn moederlijke grootvader draagt bij aan de veronderstelde filiatie.

Beatrix, vrouwe van Putten, etc., oorkondt op 22 februari 1349 dat zij ‘Heinric heer Claes soen van Borsele’, haar neef, voor zijn leven heeft beleend met 32 pond per jaar uit een gors ‘Dormken’.⁷⁰³ Op 11 januari 1352 doet Willem Heijpe Boudijnsz., ‘investitus’ van de kerk van ‘Clewaerkerke’, afstand van de ‘custodie’ van de kerk van ‘Aagtekerke’ ten behoeve van Wolfert Hendriksz., in aanwezigheid van Wolfert-, Hendrik- en Floris van Borsele en Hendrik van Weijde, leken.⁷⁰⁴

⁶⁹⁷ B. de Keijzer, *Van Alkemade (Sassenheim, Endegeest)* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa,

⁶⁹⁸ NA, AGH inv.nr. 243, fol. 83v, no. 460; resp. inv.nr. 242, fol. 68v, no. 451, d.d. 15-7-1330.

⁶⁹⁹ Hoek, *Grafelijke lenen Bleiswijk etc.* (1982), blz. 163 (leen 32).

⁷⁰⁰ NA, AGH inv.nr. 244, fol. 19, no. 97, d.d. 11-12-1352. Scans zijn nog niet beschikbaar om de informatie te verifiëren.

⁷⁰¹ NA, AGH (toegang 3.01.01) inv.nr. 1446 (rentmeester Philips van Tetrode, 11-11-1359/24-11-1360), blz. 6.

⁷⁰² J.C. Kort, Van Alkemade, 1200-1782, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 114 (1997), kolom 260, 261.

⁷⁰³ Ernsting e.a., Oorkonden Putten en Strijen, regest no. 184, d.d. 22-2-1349; Van der Gouw, Putten-2, blz. 319, 321, regest no. 140, d.d. 22-2-1349. De tekst op blz. 319 wordt vervolgd op blz. 321; Kort, *Leenkamer Putten* (1979), blz. 155 (leen 153).

⁷⁰⁴ Van Visvliet, *Archief Zeeland-3*, blz. 184, d.d. 11-1-1352 (1351, undecima die mensis Januarii).

De rekening van de rentmeester van beoosten Schelde wordt op 15 juli 1354 afgehoord in Middelburg voor o.a. heer Floris van Borsele heer Rasenzoon, heer Floris van Borsele heer Claasz., en Hendrik van Borsele.⁷⁰⁵ In de lijst van personen, die tussen 9 februari en 13 april 1354 van graaf Willem en zijn gemalin een livrei hebben ontvangen, wordt o.a. genoemd Hendrik van Borsele, knaap.⁷⁰⁶

Op 7 januari 1358 wordt Hendrik van Borsele, ridder, neef van de leenheer, voor 31 pond Hollands jaarlijks, die hij tijdens zijn leven niet zal hoeven te betalen, beleend met het huis te Warmond met 30 morgen land, verhuurd aan Dirk van Warmond, zoals de leenheer het houdt van de graaf van Holland.⁷⁰⁷ Floris van Alkemade ruilt op 11 mei 1358 met Lisebet van Oestgeest, abdis, en het convent van Leeuwenhorst, 3 morgen land, gelegen in Voorhout in de 'Broech', gelegen tussen Floris van Brabant en het kloosterland, voor 3 morgen aldaar, gelegen tussen de banwetering en het land van heer Hendrik van Borsele, getrouwd met de vrouwe van Alkemade.⁷⁰⁸

Op 15 maart 1366 heeft de graaf de markt te Schiedam die altijd op vrijdag werd gehouden, verplaatst naar woensdag. In aanwezigheid van heer Floris-, heer Hendrik en heer Vrank van Borsele.⁷⁰⁹

Opmerking

De volgorde had eigenlijk moeten zijn: Hendrik, Floris en Vrank. Toch zal het hier gaan om de drie broers, en zoons van Claas van Borsele. Met heer Hendrik van Borsele zal dus niet bedoeld zijn de jongere broer van Wolfert IV van Borsele, heer van de Veere en Zandenburg.

Uit dit huwelijk:

1. *Jan van Borsele heer Hendriksz.*, ridder (postuum 1399), beleend met de halve korenen smaltienden, gelegen tussen de Marnedijk en Holdslage te Oegstgeest, 17 februari 1377,⁷¹⁰ met het ambacht, genaamd Alkemade, 19 februari 1377,⁷¹¹ met de tiende van Oud Nootdorp 19 februari 1377,⁷¹² met een tiende in Katendrecht 19 februari 1377,⁷¹³ het land 'de Gere', gelegen in de Riederwaard, 19 februari 1377,⁷¹⁴ overl. voor 21 april 1399.

⁷⁰⁵ Heeringa, Rekeningen, blz. 34.

⁷⁰⁶ Van Riemsdijk, Trezorie en kanselarij, blz. 399.

⁷⁰⁷ Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 418 (leen 99).

⁷⁰⁸ NA, Archief Abdij Leeuwenhorst inv.nr. 209, d.d. 11-5-1358 (zie: bijlage VIII).

⁷⁰⁹ Van Mieris III, blz. 173, d.d. 15-3-1365 (= 1366).

⁷¹⁰ Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 705 (leen 38).

⁷¹¹ Unger, Regesten Rotterdam, regist no. 999, d.d. 19-2-1377; Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-1 (1987), blz. 396 (leen 15).

⁷¹² Kort, Grafelijke lenen in Nootdorp (1984), blz. 428 (leen 2).

⁷¹³ Kort, Grafelijke lenen in de Albrandswaard (1987), blz. 230 (leen 8B). Dit leen zou afgestorven zijn op 2 maart 1402. Deze datum is in tegenspraak tot de andere lenen op naam van Jan van Borsele heer Jansz. van Borsele.

⁷¹⁴ Kort, Grafelijke lenen in de Albrandswaard (1987), blz. 245-246 (leen 33). Dit leen zou afgestorven zijn op 2 maart 1402 waarna heer Floris van Alkemade dit leen bij koop ten vrij eigen heeft gekregen. Deze transactie en datum is in tegenspraak tot de andere lenen op naam van Jan van Borsele heer Jansz. van Borsele.

Kind:

1. *Jan van Borsele, heer Jansz. van Borsele*, beleend met de halve koren- en smaltienden, gelegen tussen de Marnedijk en Holdsclage te Oegstgeest, 21 april 1399,⁷¹⁵ met het ambacht, genaamd Alkemade, 21 april 1399,⁷¹⁶ met een tiende in Maasland 21 april 1399,⁷¹⁷ met de tiende van Oud Nootdorp 21 april 1399,⁷¹⁸ met een tiende in Katendrecht 24 april 1399,⁷¹⁹ beleend met 32 pond jaarlijks uit het gors 'Dormken', 3 mei 1399,⁷²⁰ nog genoemd met het merendeel van de lenen 20 maart 1402, overl. voor 12 januari 1407.

5. *Floris van Borsele*,⁷²¹ heer van Sint Maartensdijk (1357),⁷²² ridder (1353), nam deel aan de belegering van de burcht te Geertruidenberg (1352), grafelijk zegelaar (1353), baljuw van Zeeland beoosten Schelde (1353), militair overman in Walcheren (1354), burggraaf van Heusden (1357),⁷²³ afgezet en in ongenade gevallen (1358), raadslid (1361-1367), ruwaard (stadhouder) van Zeeland (1363, 1365),⁷²⁴ vermeld 1352-1368, overl. tussen 2 februari 1368⁷²⁵ en 19 november 1368.⁷²⁶

Op 11 januari 1352 doet Willem Heijpe Boudijnsz., investitus van de kerk van 'Clewaerkerke', afstand van de custodie van de kerk van 'Aagtekerke' ten behoeve van Wolfert Hendriksz., in aanwezigheid van Wolfert-, Hendrik- en Floris van Borsele en Hendrik van Weijde, leken.⁷²⁷ Op 19 augustus 1352 belooft hertog Willem, aan heer Philips van Polanen, ridder, en zijn gezellen, vrije aftocht nadat hij het huis te Sint Geertruidenberg heeft overgegeven. Bezegeld door o.a. Floris van Borsele, heer Claasz. (zegel verloren).⁷²⁸

Graaf Willem V geeft op 5 februari 1353 aan zijn getouwen ridder, Floris van Borsele Claasz., baljuw van beoosten Schelde, in bewaring zijn grootzegel,⁷²⁹ waarna hij van 6 maart 1353 tot en met 26 juni 1353 als grafelijk zegelaar optreedt. Op dezelfde dag wordt hem commissie verleend als 'maarschalk'.⁷³⁰ Hij heeft het grootzegel op 26 juli 1353 teruggegeven aan de graaf.⁷³¹

In de lijst van personen, die tussen 9 februari en 13 april 1354 van graaf Willem en zijn gemalin een livrei hebben ontvangen, wordt o.a. genoemd heer Floris (van Borsele),

⁷¹⁵ Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 705 (leen 38).

⁷¹⁶ Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-1 (1987), blz. 396 (leen 15).

⁷¹⁷ Hoek, Grafelijke lenen in Maasland (1970), blz. 128 (leen 73).

⁷¹⁸ Kort, Grafelijke lenen in Nootdorp (1984), blz. 428 (leen 2).

⁷¹⁹ Kort, Grafelijke lenen in de Albrandswaard (1987), blz. 230 (leen *B).

⁷²⁰ Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 155 (leen 153).

⁷²¹ Brokken, Hoekse en Kabeljouwse twisten, blz. 534; Smit, Dagvaarten I, blz. 162. Beide auteurs hebben aan Floris van Borsele ook toegewezen dat hij gedurende de periode 1347-1349, 1351-1357 raadslid zou zijn geweest, maar dat betreft een andere Floris (zie: IV-e).

⁷²² Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 278, d.d. 14-10-1357; regest no. 280, d.d. 5-12-1357.

⁷²³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 276, d.d. 14-4-1357; Van Mieris III, blz. 28, d.d. 28-8-1357.

⁷²⁴ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 327, d.d. 23-8-1365.

⁷²⁵ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 345, d.d. 2-2-1368.

⁷²⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 353, d.d. 19-11-1368.

⁷²⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 184, d.d. 11-1-1352 (1351, undecima die mensis Januarii).

⁷²⁸ Drossaers, Domeinraad-1, regest no. 488, d.d. 19-8-1352.

⁷²⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 89, d.d. 5-2-1353 (1352, Dingsdag na grooten vastenavond); resp. Archief Zeeland-3, blz. 192, d.d. 5-2-1353 (1352, des dinxdaeghs na groote vastelavond).

⁷³⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 192, d.d. 6-3-1353; resp. blz. 195, d.d. 26-6-1353.

⁷³¹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 90, d.d. 26-6-1353 (1353, Vridag na St. Jacob); Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 196, d.d. 26-7-1353 (1353, des vridages na sinte Jacobsdach).

heer Claasz., ridder.⁷³² Op 6 maart 1354 oorkondt Daniel van de Merwede, baljuw van Zuidholland, dat de graaf van Holland hem en heer Floris van Borsele, heer Nicolaasz., ridder, als raden heeft gelast aan 'Pieter den Onvervaerden' en 'Heinric Jonghensz.' c.s. over te dagen 40 bunder moer, gelegen naast de moeren van de heer van Zevenbergen, die zij gekocht hebben van Boudijn van den Poele.⁷³³ Floris, heer Claaszoon van Borsele, ridder, oorkondt op 26 juni 1354 dat hij in erfleen heeft gegeven aan Hessel Aerntsz. 12½ gemet land, gelegen in het ambacht Brabant in Putten, voorheen in bezit van Badeloghe, paep Heynen wijf, waarvan de andere helft in bezit is van Willem van Almonde. Getuige o.a. Gerrit van Borsele, zijn broer.⁷³⁴

De rekening van de rentmeester van beoosten Schelde wordt op 15 juli 1354 afgehoord in Middelburg voor o.a. heer Floris van Borsele heer Rasenzoon, heer Floris van Borsele heer Claasz., en Hendrik van Borsele.⁷³⁵ Graaf Willem V bevestigt op 8 februari 1355 de brieven en handvesten, die Floris van Borsele, heer Claasz., heeft van zijn goederen van St. Maartensdijk.⁷³⁶

Wencelaus van Bohemen, en Johanna van Brabant, hertog en hertogin van Luxemburg, etc. doen op 29 maart 1356 op zekere voorwaarden afstand van het huis en het land van Heusden ten behoeve van hertog Willem, graaf van Holland, etc. Als raads mannen treden op heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, en mr. Dirk van Thienen, klerk.⁷³⁷ Op 30 juni 1356 vindt er een verzoening plaats tussen hertog Willem van Beieren, graaf van Holland, en Jan van Arkel bisschop van Utrecht. Bezegeld door o.a. Floris van Borsele, heer Nicolaasz., ridder.⁷³⁸

Burgemeesters, schepenen en raad van de stad Middelburg beloven op 2 september 1358 aan hertog Albrecht, zich buiten hem om niet te verzoenen met heer Floris van Borsele, 'synen vrienden, maghen ende hulperen'.⁷³⁹ Op dezelfde dag belooft hertog Albrecht aan de stad Heusden dat hij zich nooit zal verzoenen met heer Floris van Borsele, en hem ook niet wederom aan te stellen als burggraaf van Heusden.⁷⁴⁰ Op 20 december 1358 belooft hertog Albrecht ook aan de stad Dordrecht dat hij zich niet met heer Floris van Borsele zal verzoenen, en hem niet meer aan te stellen als burggraaf van Heusden.⁷⁴¹

Machteld van Lancaster, gravin van Henegouwen, etc. en de ruwaard, hertog Albrecht, verzoenen zich op 25 januari 1359 met heer Floris van Borsele, en zijn helpers, voor hun misdaden tegen Middelburg, en de bezetting van Heusden. Hij zal de burcht en de stad Heusden overdragen, maar zal vanwege de door hem gemaakte onkosten 10.000 Brusselse schilden ontvangen. Hierna volgen de verdere voorwaarden ook met betrekking tot zijn goederen te Sint Maartensdijk.⁷⁴² Op de zelfde dag belooft heer

⁷³² Van Riemsdijk, Trezorie en kanselarij, blz. 399.

⁷³³ Drossaers, Domeinraad-1, regist no. 499, d.d. 6-3-1354. Inv.nr. 116.

⁷³⁴ Ernsting, Oorkonden Putten en Strijen no. 191, d.d. 26-6-1354.

⁷³⁵ Heeringa, Rekeningen, blz. 34.

⁷³⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 96, d.d. 8-2-1355 (1354, dinsdag na O.V. purificatie); resp. Archief Zeeland-3, blz. 208, d.d. 8-2-1355 (1354, des sonnendages na onser vrouwendach lichtmisse).

⁷³⁷ Van Mieris II, blz. 867-868, d.d. 29-3-1356.

⁷³⁸ Van Mieris III, blz. 1-2, d.d. 30-6-1356.

⁷³⁹ Van Mieris III, blz. 52, d.d. 2-9-1358.

⁷⁴⁰ Van Mieris III, blz. 52, d.d. 2-9-1358.

⁷⁴¹ Van Mieris III, blz. 72, d.d. 20-12-1358.

⁷⁴² Van Mieris III, blz. 76-77, d.d. 25-1-1359 (1358, op S. Pouwels dach Conversio). Toepassing paasstijl.

Floris van Borsele zich aan de voorgemelde zoen te houden.⁷⁴³ Hertog Albrecht bekent op 19 februari 1359 van heer Floris van Borsele het zegel van zijn broer, hertog Willem, evenals de brief, die hij hem had gegeven vanwege het burggraafschap van het huis, land en heerlijkheid Heusden, maar ook de handvesten, brieven, en dergelijke, te hebben terugontvangen.⁷⁴⁴ Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen wordt iedere partij veroordeeld om uiterlijk 'Sinte Jans misse te middesomer naestcomende' (= 29 augustus) 12.000 goede Brusselse schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁷⁴⁵

Pieter, abt van Middelburg, Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Hugo Blok, ridders, e.a. doen op 16 november 1361 ten overstaan van hertog Albrecht uitspraak over de dood van de rentmeester Poppe, Pieter Gerritsz., e.a.⁷⁴⁶ Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, doet op 26 augustus 1363 afstand van zijn rechten op het goed, gelegen in Zuid-Beveland, dat de abt van O.V. klooster te Middelburg gekocht heeft van Dirk Florisz.⁷⁴⁷ Hij zegelt de oorkonde (afb. 47).

Afb. 47. Zegel van Floris van Borsele (1363).⁷⁴⁸
(Zeeuws Archief)

⁷⁴³ Van Mieris III, blz. 77, d.d. 25-1-1359 (1358, op S. Pouwels dach Conversio). Toepassing paasstijl.

⁷⁴⁴ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 286, d.d. 21-2-1359; Van Mieris III, blz. 80, d.d. 19-2-1359 (1358, des Dinghesdaghes na Sinte Valentynsdach). Toepassing paasstijl.

⁷⁴⁵ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach. Toepassing paasstijl.

⁷⁴⁶ Van Mieris III, blz. 132-133, d.d. 16-11-1361.

⁷⁴⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 122, d.d. 26-8-1363; resp. Archief Zeeland-3, blz. 265, d.d. 26-8-1363 (1363, des zaterdaechs na sente bartelmeusdach); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 533, d.d. 26-8-1363. Inv.nr. 179.

⁷⁴⁸ Beschrijving: 1. omschrift: S' FLORENS·VAN·BORSELE

2. kenmerken: rond, ca. 30 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een kuiphelm met als helmteken een ossenkop, en als schildhouders (verm.) twee leeuwen, alles gevat in een rondboogzeshoek, geplaatst op zeshoekvormige sierlijst.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het omschrift is ontleend aan de beschrijving van Van Visvliet (1898).

Op 17 december 1363 verklaren Floris-, Hendrik- en Vrank van Borsele, ridders, dat de goederen op Walcheren (onder Vrouwenpolder) die Wolfert van Borsele, hun neef, aan jonkvrouw Catharina van der Woestijne, zijn echtgenote, als douarie heeft gegeven, een waarde vertegenwoordigen van tenminste 100 pond groot per jaar.⁷⁴⁹

Jan van Brigdamme bekent op 1 juli 1365 dat hij al zijn goed in het ambacht van Brigdamme van de stad Middelburg in leen houdt, bezegeld door o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Vrank van Borsele, ridders, en Gerard van Borsele.⁷⁵⁰ Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, beleent op 14 september 1365 Wouter Wissenz., met 30 morgen land met de daarop staande huizen, gelegen in de ban van Hoogwoude, die deze hem heeft opgedragen, getuige o.a. Vrank van Borsele (zegel verloren).⁷⁵¹ Met het zegel van Floris van Borsele (afb. 48).

Afb. 48. Zegel van Floris van Borsele (1365).⁷⁵²
(Zeeuws Archief)

Op 15 maart 1366 wordt vastgelegd dat de markt te Schiedam, die altijd op vrijdag werd gehouden, verplaatst wordt naar de woensdag; in aanwezigheid van heer Floris-, heer Hendrik en heer Vrank van Borsele.⁷⁵³ Hertog Albrecht, etc., geeft op 6 december 1366 de stede, burcht en het land van Heusden, de tol van Woudrichem, 't huis te Teylingen, het ambacht van Voorhout, Lisse en Hillegom, evenals Wieringerland, in lijftocht aan zijn 'lieve geselinne' Margriet, in aanwezigheid van zijn raadslieden w.o. Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, ridders.⁷⁵⁴

Op 8 januari 1367 doet Floris van Borsele, ridder, heer van Sint Maartensdijk, uitspraak. Van zijn zegel is praktisch niets over.⁷⁵⁵ Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 26 september 1367 aan haar neef Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk, de zevende 'vuer' van den lande van den Hoorn en de

⁷⁴⁹ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 11, d.d. 17-12-1363.

⁷⁵⁰ Van Mieris III, blz. 179, d.d. 1-7-1365.

⁷⁵¹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 329, d.d. 14-9-1365. Inv.nr. 841.

⁷⁵² Beschrijving: 1. omschrift: S' FLORENS VAN BORSELE

2. kenmerken: rond, ca. 30 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een helm en helmteken.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het zegel is geplet, waardoor er weinig details te zien zijn. Het omschrift is ontleend aan het zegel van 1363.

⁷⁵³ Van Mieris III, blz. 173, d.d. 15-3-1365 (= 1366).

⁷⁵⁴ Van Mieris III, blz. 200., d.d. 6-12-1366.

⁷⁵⁵ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 334, d.d. 8-1-1367. Inv.nr. 1149.

Rugedijck, die de bedijkers daarbinnen vrij bedijkten als vrij eigen goed, behoudens de renten van het kapittel van St. Pancraskerk te Voorne, alsook de tienden aldaar. De zegels van de broers Floris-, Vrank- en Gerard van Borsele zijn verloren.⁷⁵⁶

Albrecht, hertog in Beieren, ruwaard van Holland, etc. verkoopt op 19 november 1368 aan Vrank van Borsele in recht leen het ambacht van Sint Maartensdijk, aan de hertog vervallen door het overlijden van heer Floris, zijn broer, etc.⁷⁵⁷ Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 23 augustus 1370 aan haar neven Vrank- en Gerard van Borsele de tienden van 'den Hoirne' (Oudenhoorn) en van de 'Rugendijcke' (Ruigendijk) tot een erfleen, zoals hun broer Floris van Borsele, ridder, die bezeten heeft.⁷⁵⁸

6. *Vrank van Borsele*,⁷⁵⁹ heer van Ettenhove en Ekeren (1366), van Sint Maartensdijk (1368), Pendrecht (1371), ridder (1358), baljuw van Kennemerland (1364/65), raadslid (1366-1385), baljuw van Zuidholland (1372), testeert 30 april 1374, baljuw van Kennemerland (1378-1381), rentmeester van Zeeland bewesten Schelde (1381-1384) en van beoosten Schelde (1382-1384), maakt enkele wijzigingen in zijn testament 2 maart 1386,⁷⁶⁰ vermeld 1358-1385, overl. tussen 2 maart 1386 en 2 april 1386,⁷⁶¹ tr. 1^e (voor 13 november 1366) *Machteld van Merxem (Meerssen)*, vrouwe van Ettenhoven en Ekeren (1366), overl. tussen 13 november 1366 en 7 december 1369, tr. 2^e 7 december 1369 (huwelijkscontract) *Alienora (Nora) van Zuylen*, vrouwe van Sint Maartensdijk (1386), beleend met Zuylen (1382),⁷⁶² testeert 9 oktober 1398,⁷⁶³ vermeld 1369-1398, overl. na 9 oktober 1398, dr. van Dirk van Zuylen en Margaretha van Baer.

Clarisse van Schengen, abdis, en het convent van Rijnsburg, komen op 30 juni 1358 met Vrank van Borsele, ridder, heer Claaszoon, overeen, om hem 5 pond groot per jaar, zijn leven lang, te betalen voor de hulp en de bescherming, die hij zal verlenen voor de belangen en de goederen van het klooster gelegen in Zeeland.⁷⁶⁴

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk 'Sinte Jans misse te middesomer naestcomende' (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁷⁶⁵

⁷⁵⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 26-9-1367 (1367, des sonnendaghes na sinte Matheusdach apostel ende ewangelisten); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 341, d.d. 26-9-1367.

⁷⁵⁷ Van Mieris III, blz. 238-239, d.d. 1368; Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 272, d.d. 19-11-1368 (1368, des sonnendaeges na sinte Bricciusdach); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 353, d.d. 19-11-1368.

⁷⁵⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 126, d.d. 23-8-1370 (1370, vrijdag op St. Bartholomeusavond); resp. Zeeland-3, blz. 274, d.d. 24-8-1370 (1370, des vrijdages op sinte Bertelmeusavent apostelen); Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 403 (leen 212).

⁷⁵⁹ Smit, Dagvaarten I, blz. 163.

⁷⁶⁰ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 426, d.d. 31-1-1386.

⁷⁶¹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 431, d.d. 2-4-1386.

⁷⁶² Obreen, Van Borsele, kolom 332.

⁷⁶³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 516, d.d. 9-10-1398; De Navorscher jrg. 44 (1894), blz. 273.

⁷⁶⁴ Hüffer, Abdij Rijnsburg-2, regest no. 325, d.d. 30-6-1358.

⁷⁶⁵ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 13 januari 1363 aan Vrank van Borsele enige goederen haar aangekomen van Simon Jansz. van Meijlantskerke.⁷⁶⁶ Op 27 augustus 1363 oorkonden de schepenen van Middelburg dat Vrank, heer Claesz. van Borsele, ridder, en Jan van Stapele, ridder, afstand doen van al hun rechten op het goed, gelegen in Zuid-Beveland, dat de abt van Onser Vrouwen klooster gekocht heeft van Dirk Florisz.⁷⁶⁷ Op 17 december 1363 verklaren Floris-, Hendrik- en Vrank van Borsele, ridders, dat de goederen op Walcheren (onder Vrouwenpolder) die Wolfert van Borsele, hun neef, aan jonkvrouw Catharina van der Woestijne, zijn echtgenote, als douarie heeft gegeven, een waarde vertegenwoordigen van tenminste 100 pond groot per jaar.⁷⁶⁸ Jan van Brigdamme bekent op 1 juli 1365 dat hij al zijn goed in het ambacht van Brigdamme van de stad Middelburg in leen houdt, bezegelt door o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Vrank van Borsele, ridders, en Gerard van Borsele.⁷⁶⁹

Op 15 maart 1366 wordt vastgelegd dat de markt te Schiedam, die altijd op vrijdag werd gehouden, verplaatst naar de woensdag; in aanwezigheid van heer Floris-, heer Hendrik en heer Vrank van Borsele.⁷⁷⁰ Vrank van Borsele, ridder, heer van Ettenhove en Ekeren, en Machtelt, zijn vrouw, verkopen op 13 november 1366 aan hun oom Jacob van Grymmesteine, o.a. 23 schellingen en 5 oud Engelse groten jaarlijks uit de jaarbede van Rosendaal.⁷⁷¹ Het zegel van Vrank van Borsele is nagenoeg verdwenen, en het zegel van Machteld van Merxem is zwaar beschadigd (afb. 49).

Afb. 49. Zegel van Machteld van Merxem (1366).⁷⁷²
(*Nationaal Archief*)

⁷⁶⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 121, d.d. 13-1-1363 (1362, vrijdag na dertiendag); resp. Archief Zeeland-3, blz. 262, d.d. 13-1-1363 (1362, des vrijdaghes nae derthienden daghe).

⁷⁶⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 265, d.d. 27-8-1363 (1363, des sondaghs na sente bertgolomeusdach); Fruin, Abdij Middelburg no. 534, d.d. 27-8-1363.

⁷⁶⁸ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 11, d.d. 17-12-1363.

⁷⁶⁹ Van Mieris III, blz. 179, d.d. 1-7-1365.

⁷⁷⁰ Van Mieris III, blz. 173, d.d. 15-3-1365 (= 1366).

⁷⁷¹ Drossaers, Domeinraad-I, regest no. 642, d.d. 13-11-1366. Inv.nr. 102.

⁷⁷² Beschrijving: 1. omschrift: [niet te onderscheiden]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een sierboogvierpas met gotische ornamenten, geplaatst vierhoekvormige sierlijst.

4. wapen: gedeeld: I. een dwarsbalk met in het schildhoofd drie sterren naast elkaar, en II. (verm.) drie Franse lelies met in het schildhoofd een barensteel van drie hangers.

Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 26 september 1367 aan haar neef Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk, de zevende ‘vuer’ van den lande van den Hoorn en de Rugedijck, die de bedijkers daarbinnen vrij bedijkten als vrij eigen goed, behoudens de renten van het kapittel van St. Pancraskerk te Voorne, alsook de tienden aldaar. De zegels van de broers Floris-, Vrank- en Gerard van Borsele zijn verloren.⁷⁷³

Hertog Albrecht verkoopt op 19 november 1368 aan Vrank van Borsele in recht leen het ambacht van Sint Maartensdijk, aan de hertog vervallen door het overlijden van heer Floris, zijn broer, etc.⁷⁷⁴ Op 15 november 1369 verkrijgt heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, onder bepaalde voorwaarden consent van hertog Albrecht, voor het bedijken van een gors, gelegen noordwaarts van Sint Maartensdijk, genaamd ‘die Stoijt’.⁷⁷⁵ Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, beleent op 21 november 1369 haar neef Vrank van Borsele met een uitgors, geheten ‘Oisthoeck’, in het bijzijn van haar neef Gerrit die Bastaert, Vranck die Visscher en Lodder Bruijnsz.⁷⁷⁶ Op 7 december 1369 maken heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, en Alienora van Zuylen, Stevens zuster, huwelijksvoorwaarden.⁷⁷⁷ Met het zegel van Vrank van Borsele (afb. 50).

Afb. 50. Zegel van Vrank van Borsele, ridder (1369).⁷⁷⁸
(*Nationaal Archief*)

Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 23 augustus 1370 aan haar neven Vranck- en Gerard van Borsele de tienden van ‘den Hoirne’ en van de ‘Rugendijcke’ tot een erfleen, zoals hun broer Floris die bezeten

⁷⁷³ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 26-9-1367 (1367, des sonnendaghes na sinte Matheusdach apostel ende ewangelisten); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 341, d.d. 26-9-1367.

⁷⁷⁴ Van Mieris III, blz. 238-239, d.d. 1368; Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 272, d.d. 19-11-1368 (1368, des sonnendaeges na sinte Briciusdach); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 353, d.d. 19-11-1368.

⁷⁷⁵ Van Mieris III, blz. 243-244, d.d. 15-11-1369; Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 126, d.d. 15-11-1369 (1369, donderdag na St. Martijn); resp. Zeeland-3, blz. 273, d.d. 15-11-1369 (1369, des donredages na Sinte Martijnsdach); Droaers, Domeinraad-II, regest no. 359, d.d. 15-11-1369.

⁷⁷⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 126, d.d. 21-11-1369 (1369, woensdag na St. Pontiaan); resp. Archief Zeeland-3, blz. 273, d.d. 21-11-1369 (1369, des woensdages na Sinte Pontiaensdage).

⁷⁷⁷ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 360, d.d. 7-12-1369. Inv.nr. 1153 (zie: bijlage XI).

⁷⁷⁸ Beschrijving: 1. omschrift: [S^r]VRANC[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: [niet te onderscheiden]

4. wapen: [niet te onderscheiden]

heeft.⁷⁷⁹ Het echtpaar Vrank van Borsele en Alienora van Zuylen worden genoemd op 25 juni 1372,⁷⁸⁰ en op 18 augustus 1372.⁷⁸¹ Jan van Châtillon, graaf van Blois, verkoopt op 16 maart 1374 aan Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, land, gelegen zowel in Walcheren als in Noord-Beveland.⁷⁸²

Johannes Arnoldusz. van Woude, notaris, instrumenteert op 30 april 1374, dat Vrank van Borsele, ridder, heer van Sint Maartensdijk, zijn testament maakt.⁷⁸³ Vrank van Borsele zegelt met een nieuwe model zegel (afb. 51). Hertog Albrecht bekrachtigt het testament op 10 mei 1374.⁷⁸⁴

Afb. 51. Zegel van Vrank van Borsele, ridder (1374).⁷⁸⁵
(*Nationaal Archief*)

Hertog Albrecht geeft op 21 mei 1374 het huis te Sint Maartensdijk met zijn toebehoren in erflaan aan Vrank van Borsele te komen op zijn wettige zoons of dochters, en bij ontstentenis daarvan op zijn neef Claas van Borsele Albrechtsz.⁷⁸⁶ Op 22 juli 1376 doen Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Willem, heer van Oosterhout, Gerard van Poelgeest en Jan van Rosendaal, ridders, als arbiters, uitspraak over een kwestie tussen heer Jan van Polanen, heer van de Lek en Breda, en heer Hugheman van Strijen,

⁷⁷⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 126, d.d. 23-8-1370 (1370, vrijdag op St. Bartholomeusavond); resp. Zeeland-3, blz. 274, d.d. 24-8-1370 (1370, des vrijdages op sinte Bertelmeusavent apostelen); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 366, d.d. 23-8-1370.

⁷⁸⁰ Brom, Bullarium Trajectensis-2, no. 2070, d.d. 25-6-1372: 'Franconi de Bersalia, ejusque uxori Norea, nobilibus Trajectensis diocesis, indulgetur, quod in locis interdicto suppositis sibi et familiaribus suis Missam aliaque divina officia privatim celebrari facere valeant'.

⁷⁸¹ Brom, Bullarium Trajectensis-2, no. 2078, d.d. 18-8-1372: 'Franconi de Borsalia, militi, ejusque uxori Norea, nobilibus Trajectensis diocesis, conceditur privilegium plenariae peccatorum remissionis in articulo mortis'.

⁷⁸² Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 128, d.d. 16-3-1374 (1373, donderdag na St. Gregorius); resp. Archief-3, blz. 279, d.d. 16-3-1374 (1373, des donredaeghes nae sinte Gregoriusdach).

⁷⁸³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 372, d.d. 30-4-1374.

⁷⁸⁴ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 373, d.d. 10-5-1374. Inv.nr. 1154.

⁷⁸⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S·VRANK·VA/BORSELEN

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een helm met als helmteken een ossenkop met een hals, gevat in een rondboogvierpas, waarvan de linker en rechter versierd met een klimmende leeuw.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het omschrift is moeilijk te lezen en dus niet zeker.

⁷⁸⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, d.d. 20 (= 21)-5-1374; resp. Zeeland-3, blz. 280, d.d. 21-5-1374; Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 374, d.d. 21-5-1374.

heer van Zevenbergen.⁷⁸⁷ Wolfert- en Gerard van Stapele verkopen op 7 december 1376 aan heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Pendrecht, 3 gemet 40 roeden land, gelegen in het Oudeland van Sint Maartensdijk.⁷⁸⁸

Hendrik Ido Wittensz. ontvangt op 11 februari 1377 van hertog Albrecht door de afstand te doen van zekere tienden in Zwijndrecht, het ambacht dat zijn vader aldaar bedijkt heeft ten overstaan van zijn getrouwe leenmannen w.o. heer Vrank van Borsele en heer Raas van Borsele.⁷⁸⁹ Op 7 april 1377 wordt een huwelijksverdrag gesloten tussen Willem, hertog van Gelre, en Catharina, dochter van hertog Albrecht, ruwaard van Holland, waarbij o.a. de volgende Zeeuwse edelen aanwezig zijn: Wolfert van Borsele, heer van Veere, Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Raas van Borsele, ridders.⁷⁹⁰

Op 20 april 1377 verklaart Claas van Borsele, mede namens zijn broer Gillis, dat hij aan zijn oom Vrank van Borsele, heer van St. Maartensdijk, al het ambacht in Zanddijk heeft overgedragen dat hij en zijn broer daar hebben bezeten, en belooft aan zijn neef de heer van Veere (Wolfert IV), die het ambacht vervolgens gekocht heeft, er geen aanspraak meer op te zullen maken.⁷⁹¹

Hieronder een afgietsel van een zegel van Vrank van Borsele, uit 1381 (afb. 52).⁷⁹²

Afb. 52. Zegel van Vrank van Borsele, ridder (1381).⁷⁹³
(*De Nederlandsche Leeuw*)

Gijsbrecht van Nijenrode, ridder, belooft op 23 augustus 1382 om heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, schadeloos te zullen houden van zijn borgstelling tegenover de heer Gijsbrecht, heer van Vianen en Goye, voor 2.800 pond jaarlijks,

⁷⁸⁷ Drossaers, Domeinraad-I, regest no. 711, d.d. 22-7-1376.

⁷⁸⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 392, d.d. 7-12-1376.

⁷⁸⁹ Van Mieris III, blz. 319, d.d. 11-2-1377 (= 1376). Toepassing paasstijl.

⁷⁹⁰ Van Mieris III, blz. 330-331, d.d. 7-4-1377.

⁷⁹¹ Back, e.a., Cartularium, no. 13, d.d. 20-4-1377.

⁷⁹² Obreen. Van Borsele, kolom 364: afdruk daarvan in bijlage bij no. 12.

⁷⁹³ Beschrijving: 1. omschrift: S'VRAN[K·VA]/BOR[SELE]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een helm met als helmteken een ossenkop met een hals, gevat in een rondboogvierpas, waarvan de linker en rechter versierd met een klimmende leeuw.

4. wapen: een dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het omschrift is aangevuld naar het zegel van 1374.

etc.⁷⁹⁴ Arend, heer van Egmond en IJsselstein, verklaart op 6 mei 1384 van heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, 200 oude schilden te hebben ontvangen.⁷⁹⁵ Op 23 juli 1384 belooft Willeman van Weldam, ridder, om heer Vrank schadeloos te zullen houden voor 100 oude Franse schilden, die deze de heer van Abcoude had beloofd.⁷⁹⁶

Op 4 april 1385 staat hertog Albrecht de ‘Schachtekinjnsolder’ in Zuid-Beveland af aan Alienora van Zuylen, vrouwe van Sint Maartensdijk.⁷⁹⁷ Hertog Albrecht, ruwaard van Henegouwen en Holland, etc., scheldt op 2 april 1386 de nakomelingen van wijlen heer Vrank van Borsele, alles kwijt wat zij hem nog schuldig mochten zijn.⁷⁹⁸

Hertog Albrecht ruilt op 4 april 1386 met Alienora van Zuylen, vrouwe van Sint Maartensdijk, het goed bij het land van Heusden, dat zij van haar broer Frederik, heer van Zuylen, gekregen heeft en dat 400 realen jaarlijks opbrengt, met ‘Schatkinjnsolder’, gelegen in Zuid-Beveland, en wat daartoe behoort van de Yerseke polder en van de Nieuwe polder.⁷⁹⁹ Op 13 januari 1390 beleent Alienora, vrouwe van Zuylen en Sint Maartenswijk, Willem Hugensz. met 1½ morgen land, gelegen in 7 morgen in het Blok bij Jutphaas, en zegelt (afb. 53) de oorkonde.⁸⁰⁰

Afb. 53. Zegel van Alienora van Zuylen (1390).⁸⁰¹
(*Ridderlijke Duitse Orde*)

Notaris Willem Hendriksz., instrumenteert dat Alienora, vrouwe van Zuylen, op 9 oktober 1398 haar testament heeft gemaakt.⁸⁰²

⁷⁹⁴ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 410, d.d. 23-8-1382.

⁷⁹⁵ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 416, d.d. 6-5-1384.

⁷⁹⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 418, d.d. 23-7-1384.

⁷⁹⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 135, d.d. 4-4-1385.

⁷⁹⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 431, d.d. 2-4-1386.

⁷⁹⁹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 432, d.d. 4-4-1386.

⁸⁰⁰ HUA, Archief Ridderlijke Duitse Orde, inv.nr. 1058.0.1, d.d. 13-1-1390 (zie: bijlage XV).

⁸⁰¹ Beschrijving: 1. omschrift: [S·]ALIENORE·VA·SVL[E·VR]OWE·VA·[MAERT]EN[S]DII[C]

2. kenmerken: rond, ca. 30 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild gevat in een sierlijst met elf hoeken, geplaatst in een rondboogpas met dertien bogen.

4. wapen: gedeeld: I. een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar, en II. drie zuilen (2:1).

⁸⁰² Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 516, d.d. 9-10-1398.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Machteld van Borsele*, vrouwe van Ettenhoven en Ekeren (1375), vrouwe van Hoogstraten (1398), vermeld 1375-1398,⁸⁰³ tr. 22 februari 1387 (huwelijkscontract)⁸⁰⁴ *Jan IV van Cuijk*,⁸⁰⁵ heer van Hoogstraten, Vorssele (= Rijckevorsel), Enke, Nieuwkuyc en half-Asten, ridder (1398), vermeld 1377-1438, overl. 15 juni 1442, zn. van Hendrik van Cuijk en Geertruid Cotterel. Hij tr. 2^e Johanna van de Lek, vrouwe van Hoogstraten, van Heeswijk en Dinther, vermeld 1437-1470, dr. van Hendrik van de Lek en Johanna van Gestel.

Op 25 november 1375 wordt Machteld van Borsele beleent met de goederen van Ekeren en Ettenhoven, welke zijn van haar moeder Machteld van Merxem heeft geërfd.⁸⁰⁶

Uit het tweede huwelijk:

2. *Floris van Borsele*, heer van Sint Maartensdijk (1395), knaap (1391), ridder (1395), beleent (met het gors Oosthoek), en 3½ hond land in de Lange Strijpe,⁸⁰⁷ gelegen op het eiland Voorne,⁸⁰⁸ de tienden van Oudenhoorn en Ruigendijk,⁸⁰⁹ en 40 pond Holland per jaar, 21 april 1408,⁸¹⁰ vermeld 1391-1420, overl. 13 februari 1422, begr. Sint Maartens, tr. (lijftocht 24 maart 1395) *Oede van Bergen*, overl. 26 augustus 1420, begr. Sint Maartensdijk, dr. van Hendrik van Boutersem, heer van Bergen op Zoom, en Beatrix van Polanen.

Een groot aantal Hollandse en Zeeuwse edellieden waren in een kwaad daglicht gesteld. Op 17 oktober 1391 verontschuldigen zij zich en beloven de graaf en zijn familie trouw te zullen dienen. Hierbij wordt o.a. genoemd Floris van Borsele, heer Vrankensz., knaap.⁸¹¹

Hertog Albrecht, bevestigt op 24 maart 1395 de douarie die door heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heeft gemaakt aan vrouwe Oede, dochter van de heer van Bergen, zijn wettige vrouw, ten bedrage van 800 Hollandse gulden per jaar gevestigd op o.a. de heerlijkheid Sint Maartensdijk.⁸¹²

Op 10 oktober 1395 sluit hertog Albrecht een verdrag met de heren van 's Heer Arendskerke, w.o. Claes van Borsele, heer van Kortgene, over het recht tot indijking van schorren, tussen Walcheren, Borsele en Zuid-Beveland. In bijzijn van Jan van Arkel, heer tot Hagestein, de heer van de Veere, de domproost van Utrecht, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer

⁸⁰³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 506, d.d. 4-1-1398, resp. regest no. 518, d.d. 10-11-1398, regest no. 519, d.d. 10-11-1398.

⁸⁰⁴ Van Schilfgaarde, Culemborg, regest no. 320, d.d. 22-2-1387; transcriptie van de akte, zie: Algemeen Familieblad jrg. 16 (1903), blz. 499-501 (zie: bijlage XIII).

⁸⁰⁵ Coldewey, Van Kuyc, blz. 234-235.

⁸⁰⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 383, d.d. 25-11-1375.

⁸⁰⁷ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 422 (leen 256).

⁸⁰⁸ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 395 (leen 201).

⁸⁰⁹ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 403 (leen 212).

⁸¹⁰ Kort, Leenkamer Voorne-3 (1978), blz. 269-270 (leen 148).

⁸¹¹ Van Mieris III, blz. 582, d.d. 17-10-1391.

⁸¹² Van Mieris III, blz. 615, d.d. 24-3-1395 (1394, up onser Vrouwen avont annuntiatio). Toepassing paasstijl.

Bruisten van Herwijnen.⁸¹³ Hertog Albrecht geeft op 26 november 1396 commissie aan Floris van Borsele, als baljuw van Poortvliet.⁸¹⁴

Hertog Albrecht verzoent zich op 12 april 1397 met heer Philips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, en zijn broer, Dirk van Wassenaar, met raad van o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer van Brigdamme, heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, Raas van Botland.⁸¹⁵

Na het overlijden van heer Floris van Borsele heeft hertog Albrecht het veer tussen Sint Maartensdijk en Scherpenisse voor zijn leven aan zijn knecht Palmer gegeven, maar heeft bevonden dat het veer rechtens aan heer Floris van Borsele, onze getrouwe raad, toebehoort. Op 9 april 1399 wordt heer Floris van Borsele na de dood van Palmer met het veer beleend, zoals hij het ‘Oudelant’ van Sint Maartensdijk, waar het voorschreven veer is gelegen, houdt.⁸¹⁶ Hertog Albrecht belooft op 15 april 1399 aan heer Floris, heer van Haamstede, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Jan van Heenvliet het gerecht te Zierikzee voortaan te zullen benoemen op hun voordracht en draagt hun op heer Claas van Borsele, die tot nu toe de voordracht opmaakte en wiens zoon, Philips, baljuw van Zierikzee is, te betalen, wat hij hem schuldig is.⁸¹⁷

Op 14 mei 1400 verkoopt hertog Albrecht aan Floris van Borsele enige tienden in Scherpenisse en Mallant,⁸¹⁸ en op 19 augustus 1400 aan Floris van Borsele van Sint Maartensdijk, het ambacht Scherpenisse.⁸¹⁹

Jan, elect van Luik, hertog in Beieren, etc. verkoopt op 24 mei 1408 aan o.a. heer Claas van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan, de bastaard van Borsele, heer Vrankensz., zijn deel van het gors ‘Worige sandt’, gelegen tussen Schouwen en Noord-Beveland.⁸²⁰ Op 24 mei 1408 verkoopt hertog Jan van Brabant, als heer van Voorne, in Den Haag zijn deel in het gors ‘Worigesandt’ o.a. aan Claes van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan de bastaard van Borsele, heer Vrankensz.⁸²¹

Claas van Borsele, ridder, heer van Brigdamme, en Floris van den Abeelen, rentmeester van beoosten Schelde, benoemen op 3 november 1411 heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, tot scheidsman in hun geschillen.⁸²²

⁸¹³ Van Visvliet, Archief Zeeland3, blz. 304-305, d.d. 10-10-1395.

⁸¹⁴ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 140, d.d. 26-11-1396 (1396, zondag na St. Catharine).

⁸¹⁵ Van Mieris III, blz. 643-644, d.d. 12-4-1396 (= 1397).

⁸¹⁶ Van Mieris III, blz. 696, d.d. 9-4-1399.

⁸¹⁷ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 526, d.d. 15-4-1399.

⁸¹⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 142, d.d. 14-5-1400.

⁸¹⁹ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 142, d.d. 14-5-1400.

⁸²⁰ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 590, d.d. 24-5-1408.

⁸²¹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 599 en no. 600, d.d. 24-5-1408.

⁸²² Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 619, d.d. 3-11-1411.

De enige zoon van Floris van Borsele, namelijk Vrank van Borsele, graaf van Oostervant, heer van Zuilen en St. Maartensdijk (1422-1467),⁸²³ trouwde met Jacoba van Beieren, gravin van Holland en Henegouwen. Hieronder volgen hun portretten (afb. 54).

Afb. 54. Jacoba van Beieren en Vrank van Borsele.
(Rijksmuseum Amsterdam)

In de Domkerk te Utrecht was een raam naast het zuidportaal aanwezig op naam van Vrank van Borsele met de zijn kwartierwapens (afb. 55).⁸²⁴ Van vaderszijde: Borsele, Zevenbergen, Zuylen en Baer, en moederszijde: Boutersem, Polanen, Merksem en Horne. Opvallend is dat hij het volle wapen Borsele voert hoewel hij tot een zijtak behoorde. Verder is in plaats van het wapen Zevenbergen dat van Strijen aangebracht.

Afb. 55. Kwartierwapens Vrank van Borsele († 1470). (Het Utrechts Archief)

⁸²³ A.A. Arkenbout, *Frank van Borselen, ca. 1400-1470. Het dagelijks leven op zijn hoven in Zeeland en het Maasmondgebied* (Rotterdam, 1994).

⁸²⁴ HUA, Van Buchel, Monumenta, blz. 14.

3. *Dirk van Borsele*, heer van Zuylen (1403),⁸²⁵ ridder (1408), rentmeester van Zeeland (1403-1406),⁸²⁶ vermeld 1403-1408, overl. tussen 12 januari 1408 en 10 mei 1408, tr. *Alijt van Linther*, vrouwe van Zuylen, vermeld 1408, dr. van Raas van der Riviere, heer van Nederlynther en Heer.

Boudijn van Borsele, en zijn broer, Floris, beloven op 21 februari 1403 heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen, schadeloos te zullen houden van 450 Engelse nobels, te betalen aan de heer van Arkel vanwege hun gevangenschap.⁸²⁷ Hertog Albrecht geeft op 7 mei 1403 commissie aan Dirk van Borsele, heer van Zuylen, als rentmeester van de Domeinen bewesten Schelde.⁸²⁸ Op 28 augustus 1403 beleent Dirk van Borsele, heer van Zuylen, na overdracht door Willem Hugensz., Maas van de Zande met 1½ morgen land, gelegen in 47 morgen in het Blok bij Jutphaas, en zegelt (afb. 56, links) de oorkonde.⁸²⁹ Ter vergelijking (rechts) een afgietsel van het zelfde zegel van Dirk van Borsele uit 1407 (afb. 56, rechts).⁸³⁰

Afb. 56. Zegel van Dirk van Borsele van Zuylen (1403),⁸³¹ en (1407).⁸³²
(*Ridderlijke Duitse Orde resp. De Nederlandsche Leeuw*)

Claas van Borsele, heer van Brigdamme, ridder, verklaart op 12 januari 1408 ontvangen te hebben van heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen, 4.043 gulden

⁸²⁵ Obreen, Van Borsele, kolom 333.

⁸²⁶ Heeringa, Rekeningen, blz. 42.

⁸²⁷ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 550, d.d. 21-2-1403.

⁸²⁸ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 143, d.d. 7-5-1403; Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 552, d.d. 5-5-1403.

⁸²⁹ HUA, Archief Ridderlijke Duitse Orde, inv.nr. 1058.0.2, d.d. 28-8-1403 (zie: bijlage XIX).

⁸³⁰ Obreen, Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen. Hij geeft geen bron op.

⁸³¹ Beschrijving: 1. omschrift: [weggefallen door beschadiging]
2. kenmerken: rond, ca. 35 mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst, vroeggotisch schild, waarboven een gekroonde kuiphelm met als helmteken een baniervlucht, beladen met een zuil op elke vleugel, waartussen een zuil, en als schildhouders twee leeuwen.
4. wapen: drie zuilen (2:1).

⁸³² Beschrijving: 1. omschrift: [weggefallen door beschadiging]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst, vroeggotisch schild, waarboven een gekroonde kuiphelm met als helmteken een baniervlucht, beladen met een zuil op elke vleugel, waartussen een zuil, en als schildhouders twee leeuwen.
4. wapen: drie zuilen (2:1).

in mindering van 4.643 gulden, die Hugo van Heenvliet en zijn zoon Jan, ridders hem schuldig zijn.⁸³³

Raas van der Riviere, heer van Nederlynther, en Alijt van Lynther, vrouwe van Zuylen, verklaren op 10 mei 1408 van heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en van Zuylen, alle klederen, kleynodiën, juwelen en een kamer met toebehoren te hebben ontvangen, welke de vrouwe van Lynther toegezegd waren bij huwelijksvoorwaarden tussen haar en wijlen heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen.⁸³⁴ Op dezelfde dag beloven Raas van der Riviere en zijn dochter, Alijt van Lynther, vrouwe van Zuylen, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, haar douarie, haar gegeven door wijlen haar man, heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen, en door hem ter waarde van 80 Engelse nobels jaarlijks verzekerd op alle ambachten en malerijen, die hij op Walcheren bezat, niet te vervreemden.⁸³⁵ Met het zegel van Alijt van Lynther (afb. 57).

Afb. 57. Zegel van Alijt van Lynther (1408).⁸³⁶
(Nationaal Archief)

Op 22 mei 1408 belooft broeder Dirk, gardiaan, broeder Hendrik, leesmeester, en het convent van de minderbroeders te Middelburg aan heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, een eeuwige wekelijkse zingende mis te doen voor de ziel van heer Dirk van Borsele, heer van Zuylen.⁸³⁷

Bastaarden:

4. *Jan, bastaard van Borsele*, vermeld 1386-1409, overl. tussen 26 september 1409 en voor 14 maart 1425.

Hertog Albrecht beleent Herbaren van Heukelum, heer van Acquoy, op 15 juni 1386 met het huis en de heerlijkheid Acquoy, zoals zijn vader heer Otto van Heukelum, heer van Acquoy, placht te houden van de Vrouwe van Voorne, ten

⁸³³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 582, d.d. 12-1-1408.

⁸³⁴ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 587, d.d. 10-5-1408.

⁸³⁵ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 588, d.d. 10-5-1408. Inv.nr. 887.

⁸³⁶ Beschrijving: 1. omschrift: S'ALIT·VA·LINTH/VROVWE·VA·ZVYLEN

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst, vroeggotisch schild met als schildhouder een engel.

4. wapen: gedeeld: I. drie zuilen (2:1), en II. drie Franse lelies met afgesneden voet (2:1).

5. opmerking: het omschrift is door de beschadigingen moeilijk te lezen.

⁸³⁷ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 589, d.d. 22-5-1408.

overstaande van zijn leenmannen w.o. genoemd heer Nicolaas van Borsele, heer Albrechts zoon, en Jan, de bastaard van Borsele.⁸³⁸

Schepenen van Middelburg oorkonden op 10 november 1394 dat Jan, 'die bastaard, heeren Vranken zoon van Borselen', aan het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis te Middelburg de eigendom van 3 gemeten 37½ roeden land, gelegen in 'tSer-Alaerdskerke', overdraagt in ruil voor 267 roeden land, liggende aan het gasthuis en aan het huis van Jan voorschreven.⁸³⁹

Jan, elect van Luik, hertog in Beieren, etc. verkoopt op 24 mei 1408 aan o.a. heer Claas van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan, de bastaard van Borsele heer Vrankensz., zijn deel van het gors 'Worige sandt', gelegen tussen Schouwen en Noord-Beveland.⁸⁴⁰ Op de zelfde dag verkoopt hertog Jan van Brabant, als heer van Voorne, in Den Haag zijn deel in het gors 'Worigesandt' o.a. aan Claes van Borsele, heer van Brigdamme, heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk en Zuylen, heer Floris van den Abeele, ridders, Floris van Borsele Gillisz., Jan de bastaard van Borsele, heer Vrankensz.⁸⁴¹

Claas van Borsele, heer van Brigdamme, verklaart op 26 december 1409 dat zijn neef, Jan, de bastaard van Borsele, heer Vrankensz., 600 gulden heeft betaald van de koopsom voor het gors.⁸⁴²

Op 14 maart 1425 bevestigt de hertog van Brabant dat heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, dat voortijds verschillende ambachten en goederen, die de grafelijkheid van Holland en Zeeland waren aangekomen bij het overlijden van Jan, de bastaard van Borsele, oom van Vrank van Borsele, gekocht had van Jan van Beieren, en er mee was beleend.⁸⁴³

5. *Floris, bastaard van heer Vrank van Borsele*, aangesteld als dijkgraaf van het Westen-derdedeel en van het Oosten-derdedeel in Noord-Beveland 24 september 1403,⁸⁴⁴ overl. na 7 november 1439.⁸⁴⁵

7. *Gerard van Borsele*, knaap (1359), beleend bij dode van zijn broer Hugheman van Borsele met (het gors Oosthoek), en 3½ hond land in de Lange Strijpe,⁸⁴⁶ gelegen op het eiland Voorne, 25 november 1354,⁸⁴⁷ dijkgraaf van Walcheren (1367), baljuw van Middelburg (1369), vermeld 1353-1372, overl. tussen 24 februari 1372 en 30 maart 1384, tr. 1^e *Maria van der Walle*, begr. Brugge, tr. 2^e *Margaretha van Cruiningen*, vermeld 1366, dr. van Arnoud van Cruiningen en Agnes Nose.

⁸³⁸ Van Mieris III, blz. 445, d.d. 15-6-1386.

⁸³⁹ De Waard, Godshuizen, regist no. 34, d.d. 10-11-1394.

⁸⁴⁰ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 590, d.d. 24-5-1408.

⁸⁴¹ Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 599 en no. 600, d.d. 24-5-1408.

⁸⁴² Drossaers, Domeinraad-II, regist no. 600, d.d. 26-12-1409.

⁸⁴³ Van Mieris IV, blz. 764, d.d. 14-3-1424 (= 1425).

⁸⁴⁴ Ned. Leeuw jrg. 11 (1893), blz. 50.

⁸⁴⁵ Dek, Van Borsele, blz. 36.

⁸⁴⁶ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 422 (leen 256).

⁸⁴⁷ Kort, Leenkamer Voorne-4 (1978), blz. 395 (leen 201).

Opmerking

Ferwerda vermeldt het volgende: ‘Gerrit van Borssele, getrouwd in Vlaanderen met Maria van der Walle, ligt tot Brugge begraven’.⁸⁴⁸ Daar staat tegenover dat volgens een handschrift – aanwezig in het Huisarchief Wassenaar – Gerard van Borsele huwde met Margaretha van Cruiningen, dochter van Arnoud van Cruiningen en Agnes Nose, als zodanig vermeld 1366.⁸⁴⁹ Er zijn geen nadere gegevens over het bestaan van deze twee huwelijken gevonden en dus is er geen enkele zekerheid over de juistheid daarvan. Het is daarom speculatief, maar wellicht is er sprake van twee huwelijken van Gerard van Borsele. Omdat de naam Agnes niet terugkeert onder de dochters van Gerard van Borsele zullen zij vermoedelijk uit het huwelijk met Maria van der Walle voortgekomen zijn.

Graaf Willem V geeft op 4 april 1353 last aan Gerard van Borsele Claasz. om het snijden van helm in de duinen te verbieden.⁸⁵⁰ Floris, heer Claaszoon van Borsele, ridder, oorkondt op 26 juni 1354 dat hij in erfleen heeft gegeven aan Hessel Aerntsz. 12½ gemet land, gelegen in het ambacht Brabant in Putten, voorheen in bezit van Badeloghe, paep Heynen wijf, waarvan de andere helft in bezit is van Willem van Almonde. Getuige o.a. Gerrit van Borsele, zijn broer.⁸⁵¹ Op 28 november 1354 wordt Gerard van Borsele, neef van de leenheer, voor zijn leven beleend met 40 pond Hollands, uit de gorzen van Dirksland. Opnieuw beleend 6 juli 1365.⁸⁵²

Afb. 58. Zegel van Gerard van Borsele (1357).⁸⁵³
(Zeeuws Archief)

⁸⁴⁸ Ferwerda, Stam- en Wapenboek. Van Borsele.

⁸⁴⁹ Dek, Van Cruiningen, blz. 90.

⁸⁵⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 90, d.d. 4-4-1353 (1353, donredag na beloken Paschen); resp, Archief Zeeland-3, blz. 193, d.d. 4-4-1353 (1353, des donredags na beloken paesschen).

⁸⁵¹ Ernsting, Oorkonden Putten en Strijen no. 191, d.d. 26-6-1354.

⁸⁵² Kort, Leenkamer Voorne-3 (1978), blz. 269-270 (leen 148).

⁸⁵³ Beschrijving: 1. omschrift: S'GE[R]/RD·VA]/BERS/SELE

2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild bevat in spitsboogvierpas versierd met ornamenten verweven met een rondboogvierpas.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

5. opmerking: het omschrift is door de beschadigingen moeilijk te lezen.

Op 19 april 1355 geeft graaf Willem V aan Gerard van Borsele het bedrijven van het dijkgraafschap van de oostzijde van Walcheren, van de poort van Middelburg op de noordzijde van de haven oostwaarts.⁸⁵⁴ Gerard van Borsele erkent op 23 december 1357 150 gouden Brugse schilden schuldig te zijn aan de abt van het O.L.V. Klooster te Middelburg.⁸⁵⁵ Hij zegelt de oorkonde (afb. 58).

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk ‘Sinte Jans misse te middesomer naestcomende’ (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁸⁵⁶

Gerard van Borsele verkoopt op 14 maart 1364 aan Wolfert van Borsele, heer van Veere, zijn neef, zijn huizen, gelegen binnen het dorp Veere, afkomstig van wijlen (Aleid), vrouwe van Buren en Wissekerke.⁸⁵⁷ Jan van Brigdamme bekent op 1 juli 1365 dat hij al zijn goed in het ambacht van Brigdamme van de stad Middelburg in leen houdt, bezegeld door o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Vrank van Borsele, ridders, en Gerard van Borsele.⁸⁵⁸

Afb. 59. Zegel van Gerard van Borsele (1367).⁸⁵⁹
(*Nationaal Archief*)

Machteld, vrouwe van Valkenburg en Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 26 september 1367 aan haar neef Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk, de zevende ‘vuer’ van den lande van den Hoorn en de Ruigendijk, die de bedijkers daarbinnen vrij bedijkten als vrij eigen goed, behoudens de renten van het kapittel van St. Pancraskerk

⁸⁵⁴ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 228, d.d. 19-4-1356 (1355, des dinxendaghes nae palmensonendach).

⁸⁵⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 247, d.d. 23-12-1357 (1357, des anderdaghes voer kersavont); Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 482, d.d. 23-12-1357. Inv.nr. 275.

⁸⁵⁶ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

⁸⁵⁷ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 119, d.d. 14-3-1364.

⁸⁵⁸ Van Mieris III, blz. 179, d.d. 1-7-1365.

⁸⁵⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [niet te lezen]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een gekroonde steekhelm met als helmteken [niet te onderscheiden].

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

te Voorne, alsook de tienden aldaar. De zegels van de broers Floris-, Vrank- en Gerard van Borsele zijn verloren.⁸⁶⁰ De abdis van de abdij van Rijnsburg beschikt over een uithof, gelegen Oostkapelle op Walcheren. Gerard van Borsele, dijkgraaf in het Oosteinde van Walcheren, en de gezworenen in het zelfde dijkgraafschap, oorkonden op 22 november 1367 dat de abdis aldaar een weg heeft aangelegd.⁸⁶¹ Gerard van Borsele zegelt nu met een ander type zegel (afb. 59).

Gerard van Borsele, baljuw van Middelburg, verklaart op 24 juni 1369 van Hendrik de Burggrave, rentmeester van de abdis van Rijnsburg, 4 pond groot Tournois van het jaar 1368 te hebben ontvangen.⁸⁶² Op 5 februari 1370 verkoopt Gerard van Borsele aan zijn broer, Vrank, heer van Sint Maartensdijks, zijn goederen aldaar.⁸⁶³ Hij zegelt de oorkonde (afb. 60).

Afb. 60. Zegel van Gerard van Borsele (1370).⁸⁶⁴
(Zeeuws Archief)

Machteld, vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, geeft op 23 augustus 1370 de tienden van 'den Hoirne en den Rugendijcke' in leen aan Gerard- en Vrank van Borsele.⁸⁶⁵ Op 24 februari 1372 bevestigt hertog Albrecht, die na het overlijden van Machteld, vrouwe van Voorne, heer van de Briel en het land van Voorne is geworden, alle voortijds gegeven privileges. In aanwezigheid van o.a. Gerard van Borsele.⁸⁶⁶

Dirk Voppensz., deken van Sint Marien in Den Haag, schenkt op 24 april 1394 voor zijn zielenheil en dat van zijn ouders aan het klooster Nieuwlicht een derde deel van het land, dat hij bezit in Ouden Hoorn, gekocht door hem van heer Vrank van Borsele, en gemeen gelegen met de kinderen van heer Gerrit van Borsele.⁸⁶⁷

⁸⁶⁰ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 26-9-1367 (1367, des sonnendaghes na sinte Matheusdach apostel ende ewangelisten); Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 341, d.d. 26-9-1367.

⁸⁶¹ Hüffer, Abdij Rijnsburg-2, regest no. 374, d.d. 22-11-1367. Inv.nr. 781 (zie: bijlage X).

⁸⁶² Hüffer, Abdij Rijnsburg-2, regest no. 393, d.d. 24-6-1369.

⁸⁶³ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 363, d.d. 5-2-1370. Inv.nr. 530.

⁸⁶⁴ Beschrijving: 1. omschrift: [niet te lezen]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild [de rest ontbreekt].

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar.

⁸⁶⁵ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 126, d.d. 23-8-1370 (1370, vrijdag op St. Bartholomeusavond).

⁸⁶⁶ Van Mieris III, blz. 265, d.d. 24-2-1372 (1371, des Dinxendaghes na Sinte Peters dagh ad Cathedram).

Toepassing paasstijl.

⁸⁶⁷ Hoek, Nieuwlicht, blz. 185.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Hadewich (Hadewijf) van Borsele*, trok zich na het overlijden van haar man terug in het klooster 'De Wijngaard' te Brugge, vermeld 1384, overl. 13 september 1399, begr. Brugge (Begijnhof), tr. *Jan van Maldeghe*,⁸⁶⁸ heer van Raes en Aartrijke, overl. 27 juni 1396, begr. Maldegem (in het Onze-Lieve-Vrouwekoor), zn. van Philips V van Maldegem en Sibille van Borsele (zie: V-b, sub. 1).

Op 30 maart 1384 draagt Hadewijf, dochter van Gerard van Borsele, over aan Claas van Borsele Albrechtsz., ridder, de eigendom van alle erven en huizen in Walcheren, haar aangekomen bij dode van haar vader Gerard van Borsele, met uitzondering van een huis in de 'Corte Noertstrate' te Middelburg.⁸⁶⁹

2. *Machteld van Borsele*, tr. (omstreeks 19 april 1388) *Jan van Henegouwen*,⁸⁷⁰ heer van Vlissingen, ridder, baljuw van Vlissingen, vermeld 1378-1395, overl. na 22 oktober 1405, bastaard van Willem IV, graaf van Holland en Henegouwen.

III-c. *Raas van Borsele*, ridder (1296), vermeld 1290-1299, overl. tussen 26 september 1299 en 31 oktober 1320, tr. (*Clarisse*).

In maart 1290 stellen eenendertig heren uit Zeeland, optredende mede namens heren uit Zeeland beoosten Schelde, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, hun grieven tegen graaf Floris V, die lange tijd in strijd met het landrecht heeft gehandeld en die weigert op hun klachten in te gaan, in handen van Gwijde, graaf van Vlaanderen.⁸⁷¹ Met het zegel van Raas van Borsele (afb. 61).⁸⁷²

Afb. 61. Zegel van Raas van Borsele (1290).⁸⁷³
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

⁸⁶⁸ De Lalaing, Maldegem, blz. 195.

⁸⁶⁹ ZA, Archief Anna van Bourgondië, regist no. 2, d.d. 30-3-1384.

⁸⁷⁰ Dek, Graven van Holland, blz. 41.

⁸⁷¹ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

⁸⁷² CSN no. 755.

⁸⁷³ Beschrijving: 1. omschrift: +[S'RA]SONIS·DE·BERSALE[A]

2. kenmerken: schildvormig, ca. - mm, groene was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfrond schild.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar en een barensteel met vijf hangers.

5. het omschrift aangevuld naar een zegel 1-8-1292.

In de zelfde maand (maart 1290) zegt Gwijde, graaf van Vlaanderen, de eenendertig heren toe w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zonder hen geen overeenkomst met graaf Floris V te zullen sluiten.⁸⁷⁴ Op 2 juni 1290 verklaren negenentwintig heren uit Zeeland bewesten Schelde w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zich te zullen schikken naar de uitspraak die Gwijde, graaf van Vlaanderen, Jan I hertog van Brabant, en Robert, graaf van Nevers, oudste zoon van de graaf van Vlaanderen zullen doen in hun geschillen met graaf Floris V.⁸⁷⁵

Op 1 augustus 1292 gelast Gwijde, graaf van Vlaanderen, de ontvanger van Vlaanderen zekere sommen gelds jaarlijks uit te betalen aan Wolfert van Borsele en Gillis van de Poel ridders, alsmede Raas van Borsele, Hendrik van Cats enige andere Zeeuwen, aks compensatie voor de inkomsten uit hun goederen in Zeeland, die de graaf van Holland vanwege de oorlog met Vlaanderen van hen in beslag heeft genomen.⁸⁷⁶

Wolfert van Borsele, ridder, en drieëntwintig andere Zeeuwse heren, w.o. Raas van Borsele, Jan van Borsele, Colijn van de Poel, die in verband met de twist tussen de graaf van Vlaanderen en de graaf van Holland inzake Zeeland bewesten Schelde naar Vlaanderen zijn uitgeweken, verklaren op 1 augustus 1292 de graaf van Vlaanderen, van wie zij renten tot een totaal van 3.850 pond Vlaams jaarlijks ontvangen, in alles te zullen bijstaan tegen de graaf van Holland totdat zij in hun bezittingen in Zeeland zullen zijn hersteld, met de bepaling dat wanneer zij hun bezittingen terugkrijgen, zij de graaf van Vlaanderen de verdere betaling van de renten zullen kwijtschelden.⁸⁷⁷ Met het zegel van Raas van Borsele (afb. 62).⁸⁷⁸

Afb. 62. Zegel van Raas van Borsele (1292).⁸⁷⁹
(*De Nederlandsche Leeuw*)

Op 26 maart 1296 zegt graaf Floris V toe binnen een jaar na de eerstkomende Pinksteren (13 mei) samen met Catharina, vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, heer Willem van Egmond, ridder, en Philips van Wassenaar, knaap, uitspraak te doen over de vergoeding van

⁸⁷⁴ OHZ IV no. 2452, d.d. maart 1290.

⁸⁷⁵ OHZ IV no. 2482, d.d. 2-6-1290.

⁸⁷⁶ OHZ V no. 2740, d.d. 1-8-1292.

⁸⁷⁷ OHZ V no. 2741, d.d. 1-8-1292.

⁸⁷⁸ Bron: de Raadt I, blz. 295; CSN no. 755; Obreen. Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen.

⁸⁷⁹ Beschrijving: 1. omschrift: +[S'RA]SONIS·DE·BERSALE[A]

2. kenmerken: schildvormig, ca. - mm, groene was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfrond schild.

4. wapen: een dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar en een barensteel met vijf hangers.

5. het omschrift aangevuld naar een zegel 1-8-1292.

de door de graaf toegebrachte schade aan heer Wolfert van Borsele, diens broers heer Raas en heer Jan Mulart, en heer Gillis van de Poel, ridders, en anderen die uit Zeeland waren uitgeweken.⁸⁸⁰ Wolfert van Borsele, zijn broers Raas- en Jan van der Borsele, en Gillis van de Poel, ridders, beloven op 1 mei 1296 graaf Floris V voortaan trouw te zullen dienen, de grafelijke keur te onderhouden en zich te onderwerpen aan de beslissingen van de graaf met betrekking tot de van hun in beslag genomen goederen,⁸⁸¹ waarna de graaf hun onderwerping aanvaardt op straffe van verbeurdverklaring van hun goederen.⁸⁸²

Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat Gwijde, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van de leenhulde die deze en zijn voorouders van de graven van Holland eisten voor Zeeland bewesten Schelde, maar dat graaf Gwijde zijn rechten voorbehoudt in het geval het graafschap niet aan één van zijn nazaten toevalt onder instemming en mede-bezegeling van 14 Hollandse en Zeeuwse heren w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, heer Floris van Borsele, heer Raas van Borsele (afb. 63)⁸⁸³ en heer Jan van Borsele, ridders.⁸⁸⁴

Afb. 63. Zegel van Raas van Borsele, ridder (1299).⁸⁸⁵
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

Op 31 maart 1299 kent Gwijde, graaf van Vlaanderen, aan heer Raas van Borsele, en zijn erfgenamen (zoons), een renteleen toe van 50 pond Vlaams per jaar uit zijn inkomsten in de Vier Ambachten.⁸⁸⁶ Tegenover graaf Jan I en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen zich op 26 september 1299 Raas- en Floris van Borsele, ridders, en enige andere Zeeuwse edelen, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van Vrank- en Nicolaas, zoons van heer Wolfert van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.⁸⁸⁷ Idem stellen Raas VII van Gavere, heer van Liedekerke en Breda, Jan van Liedekerke, heer van Eichen, Floris van Borsele, Jan, heer van Cruiningen, en Raas van Borsele, ridders, zich borg voor de terugkeer, dood of levend, van heer Jan van Borsele, en Pieter, zoon van Floris

⁸⁸⁰ OHZ V no. 3098, d.d. 26-3-1296.

⁸⁸¹ OHZ V no. 3112, d.d. 1-5-1296.

⁸⁸² OHZ V no. 3113, d.d. (verm.) 1-5-1296.

⁸⁸³ CSN no. 756.

⁸⁸⁴ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299.

⁸⁸⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·RASON[IS]·DE·BARSALIA·[MILITIS]

2. kenmerken: rond, ca.45 mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie omgekeerde sporraderen naast elkaar en een barensteel met vier hangers.

5. het omschrift aangevuld naar een zegel 27-3-1290.

⁸⁸⁶ OHZ V no. 3466, d.d. 31-3-1299.

⁸⁸⁷ OHZ V no. 3507, d.d. 26-9-1299.

van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.⁸⁸⁸ Met het zegel van Raas van Borsele (afb. 63).⁸⁸⁹

Graaf Willem III verpacht op 31 oktober 1320 aan Philips, Floris, Doedijn en Raas, kinderen van heer Raas van Borsele, 80 gemet tienden, gelegen in Westkerke en Oostkerke op Borsele, die hun vader had nagelaten, tegen een pacht van 38 schelling en 1 penning Hollands per jaar.⁸⁹⁰

Uit dit huwelijk:

1. (...) *van Borsele*, tr. *Jan van Steeland*, overl. voor 1317.⁸⁹¹

Uit dit huwelijk:

1. *Raas van Steeland*, ridder (1338), vermeld 1338, overl. 1338/39.

In 1318 pacht Claas van Steeland 4½ gemet tienden, gelegen in ‘Jan polre van Steelant’ onder Poortvliet, en 1 morgen land van de grafelijkheid.⁸⁹²

Heer Raas van Steeland koopt in 1338 van de grafelijkheid 250 gemet ambacht in Scherpenisse, die van zijn oom Claas van Steeland geweest waren.⁸⁹³

In 1338/39 wordt door de rentmeester van beoosten Schelde 6 sc. van ieder gemet geheven. In Scherpenisse betaalt Gillis Jansz. voor ‘heer Rasen ende Clais ambocht van Steeland, dat groet es 500 gemet’, 75 pond’.⁸⁹⁴

In augustus/september 1340 verkoopt graaf Willem IV aan heer Floris van Borsele ‘de jonge’, ridder, het ambacht en vronland dat hem was toegevallen door het overlijden van heer Raas van Steeland, zijn neef.⁸⁹⁵ In 1340/41 volgt de financiële afrekening daarvan. Heer Floris van Borsele ‘de jonge’ had het ambacht van heer Raas van Steeland, groot 500 gemet, dat teruggevallen was aan de grafelijkheid, gekocht voor 40 pond.⁸⁹⁶

Op 9 maart 1343 ontvangt Floris van Borsele ‘de jonge’ een bedrag van 40 pond, zijnde zijn aandeel van 200 ‘cleyne guldine’, die de graaf schuldig was aan Claas van Steeland van een ‘roden cursiere’ die hij van hem gekocht had.⁸⁹⁷

2. *Philips van Borsele*, volgt IV-d.
3. *Floris van Borsele ‘de jonge’*, volgt IV-e.

⁸⁸⁸ OHZ V no. 3508, d.d. 26-9-1299; OBNB II-2, d.d. 26-9-1299.

⁸⁸⁹ CSN no. 756.

⁸⁹⁰ NA, AGH inv.nr. 303, fol. 29, no. 59, resp. inv.nr. 304, fol. 31v, no. 58, d.d. 31-10-1320.

⁸⁹¹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 59.

⁸⁹² Hamaker, Rekeningen IV, blz. 92, 95.

⁸⁹³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 54.

⁸⁹⁴ Hamaker, Rekeningen V, blz. 38.

⁸⁹⁵ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 9v, no. 60, d.d. tussen 8/16-8-1340 en 10/25-9-1340.

⁸⁹⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 193.

⁸⁹⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 389, d.d. 9-3-1343 (1342, des Zondaghes vor sente Gregroiusdach). Toepassing Paasstijl.

4. *Doedijn van Borsele*, ambachtsheer in Borsele onder ‘Wolboudsdorp’⁸⁹⁸ en Oost- en Westkerke,⁸⁹⁹ genoemd in de jaarbede 1331, 1332, pacht tienden 1318, 1331, 1342, 1343, vermeld 1317-1343, overl. na 29 oktober 1353.

In 1331 werden Philips-, Floris, Doedijn en Raas, kinderen van heer Raas van Borsele, gezamenlijk voor 2.090 gemet ambacht, gelegen in Borsele, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁹⁰⁰

In juni 1340 belegerde graaf Willem IV de stad Thun-l’Evêque, gelegen aan de samenvloeiing van de Schelde en de Scarpe. Heer Floris van Borsele, de jonge’ en Doedijn, zijn broer, kregen op 23 september 1342 en bedrag van 10 pond uitbetaald in verband met hun deelname aan het beleg.⁹⁰¹

Jan IV, bisschop van Utrecht, verklaart op verzoek van Nicolaas Colijnsz., ‘cureit van Oesterkerck’, en van de parochianen van die kerk, wonende te ‘Vulborsdorp’, op 29 oktober 1353 van Floris van Borsele, ridder, Doedijn- en Philips van Borsele, patronen van die kerk, alsmede van graaf Willem V, de kapel van ‘Vulborsdorp’ te verheffen tot een parochiekerk, afgescheiden van de parochiekerk van ‘Oesterkerck’, en regelt de grenzen, en benoemt Sijmon Willemsz. aldaar tot cureit.⁹⁰²

5. *Raas van Borsele*, volgt IV-f.

IV-d. *Philips van Borsele*, ambachtsheer in Borsele onder ‘Wolboudsdorp’⁹⁰³ en Oost- en Westkerke,⁹⁰⁴ knaap (1324), genoemd in de jaarbede 1331, 1332, pacht tienden 1318, 1331, vermeld 1317-1332, overl. tussen 14 juli 1334 en 7 oktober 1337, tr. *Zoete, heer Jorisdr. van Maren*, vermeld 1324, overl. 9 april 1350, begr. Gent.

In 1317 werden Philips van Borsele met zijn broers gezamenlijk aangeslagen voor hun ambacht van 1.125 gemet, gelegen in Borsele, in verband met de ‘heervaart’ te Heusden.⁹⁰⁵

Graaf Willem III keurt op 14 september 1324 goed dat zijn getrouwe knaap, Philips van Borsele, diens echtgenote jonkvrouw Zoete, dochter van heer Joris van Maren, tot haar lijftocht 50 pond zwarte Tournois per jaar geeft, gevestigd op 21 gemet tienden, die hij van ons in recht erfleen houdt, gelegen in Borsele in de Westkerk en de Oostkerk.⁹⁰⁶

Philips, zoon van heer Raas van Borsele, erkent op 13 november 1325 zijn misdrijf jegens graaf Willem III toen hij diens gerecht en schepenen van Middelburg tegenhield op de heerweg in Borsele en hen in hun rechten belemmerde. Hij onderwerpt zich aan de grafelijke uitspraak in deze kwestie en stelt zichzelf en al zijn goederen in onderpand voor het geval hij die uitspraak niet zou opvolgen.⁹⁰⁷

⁸⁹⁸ Bijlage II-f.

⁸⁹⁹ Bijlage II-g.

⁹⁰⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 303-304.

⁹⁰¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 387, d.d. 23-9-1342 (1342, des Maendaghes na sente Matheusdach).

⁹⁰² Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 197, d.d. 29-10-1353 (1353, in crastino beatorum Sijmonis et judea apostolorum).

⁹⁰³ Bijlage II-f.

⁹⁰⁴ Bijlage II-g.

⁹⁰⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 32.

⁹⁰⁶ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 74, no. 284, resp. inv.nr. 303, fol. 60, no. 286, d.d. 14-9-1324.

⁹⁰⁷ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 81, no. 348 resp. inv.nr. 303, fol. 65-65v, no. 336, d.d. 13-11-1325.

In 1331 werden Philips-, Floris, Doedijn en Raas, kinderen van heer Raas van Borsele, gezamenlijk voor 2.090 gemet ambacht, gelegen in Borsele, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁹⁰⁸

Willem van Henegouwen, graaf van Zeeland, benoemt op 14 juli 1334 na overleg met de gemene raad en met toestemming van heer Floris, Claas- en Philips van Borsele, tot voogd over jonkvrouw Catharina, dochter van heer Jan Mulart, haar neef Boudewijn van Yerseke, de oudste zoon van heer Nicolaas Kervinc van Reimerswaal.⁹⁰⁹

Uit dit huwelijk:

1. *Beatrix van Borsele*, pacht tienden 1342, 1343.⁹¹⁰
2. *Clarisse van Borsele*, pacht tienden 1342, 1343.

IV-e. *Floris van Borsele 'de jonge'*, heer in Scherpenisse (1354), ambachtsheer in Borsele onder 'Wolboudsdorp'⁹¹¹ en Oost- en Westkerke,⁹¹² knaap (1337), ridder (1340), genoemd in de jaarbede 1331, 1332, pacht tienden 1318, 1331, 1342, 1343, raadslid (1347-1349, 1351-1357), vermeld 1317-1357, overl. tussen 4 november 1357 (raadslid)⁹¹³ en 16 maart 1359, tr. (lijftocht 25 maart 1327) *Geertruid (...)*, vermeld 1327.

Opmerking

Floris van Borsele komt aanvankelijk voor met de toevoeging 'de jonge' ter onderscheiding van zijn oudere neef Floris van Borsele, zoon van Wolfert I van Borsele. De toevoeging werd achterwege gelaten nadat zijn neef begin 1344 was overleden.

Graaf Willem III bevestigt op 25 maart 1327 de lijftocht die Floris, zoon van heer Raas van Borsele, heeft gemaakt voor jonkvrouw Geertruid, zijn vrouw, ten bedrage van 40 pond zwarte Tournois per jaar, gevestigd op al zijn goederen die hij heeft liggen in Borsele.⁹¹⁴

In 1331 werden Philips-, Floris, Doedijn en Raas, kinderen van heer Raas van Borsele, gezamenlijk voor 2.090 gemet ambacht, gelegen in Borsele, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁹¹⁵

Graaf Willem IV geeft op 7 oktober 1337 ten overstaan van een aantal met naam genoemde getuigen w.o. heer Floris van Borsele, ridder, heer Wolfert van Borsele, ridder, Nicolaas van Borsele, knaap en Floris van Borsele, knaap, de heerlijkheid en de leengoederen van Voorne en het burggraafschap van Zeeland, die hem na het overlijden van heer Gerard, heer van Voorne, waren toegevallen, aan diens dochter vrouw Machteld, vrouwe van Montjoie en

⁹⁰⁸ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 303-304.

⁹⁰⁹ Van Mieris II, blz. 355-356, d.d. 13-11-1325; NA, AGH inv.nr. 304, fol. 128, no. 647, resp. inv.nr. 303, fol. 102v-103, no. 629, d.d. 14-7-1335.

⁹¹⁰ Bijlage II-g.

⁹¹¹ Bijlage II-f.

⁹¹² Bijlage II-g.

⁹¹³ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, d.d. 18-11-1357.

⁹¹⁴ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 91, no. 420, resp. inv.nr. 303, fol. 72v, no. 401, d.d. 25-3-1327.

⁹¹⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 303-304.

Valkenburg, in recht leen, uitgezonderd een jaarrente van 200 pond zwarte Tournois uit dat goed, waarmee heer Jan van Valkenburg voor de duur van diens leven wordt beleend.⁹¹⁶

In juni 1340 belegerde graaf Willem IV de stad Thun-l'Evêque, gelegen aan de samenvloeiing van de Schelde en de Scarpe. Heer Floris van Borsele, de jonge' en Doedijn, zijn broer, kregen op 23 september 1342 en bedrag van 10 pond uitbetaald in verband met hun deelname aan het beleg.⁹¹⁷

In augustus/september 1340 verkoopt graaf Willem IV aan heer Floris van Borsele 'de jonge', ridder, het ambacht en vronland dat hem was toegefallen door het overlijden van heer Raas van Steeland, zijn neef.⁹¹⁸ In 1340/41 volgt de financiële afrekening daarvan. Heer Floris van Borsele 'de jonge' had het ambacht van heer Raas van Steeland, groot 500 gemet, dat teruggevallen was aan de grafelijkheid, gekocht voor 40 pond.⁹¹⁹ Op 10 maart 1342 ontvangt Floris van Borsele 'de jonge' een bedrag van 40 pond, zijnde zijn aandeel van 200 'cleyne guldine', die de graaf schuldig was aan Claas van Steeland van een 'roden cursiere' die hij van hem gekocht had.⁹²⁰

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Floris van Borsele, Claas van Borsele, Wouter van Berchem, Floris van Borsele 'de jonge', en vele anderen onderwerpen zich op 23 maart 1342 aan de uitspraak van graaf Willem IV, in verband met de geschillen die zij hebben met Pieter Gheroncsz., en diens kinderen c.a., op straffe van een boete van 1.000 pond Tournois bij niet naleving.⁹²¹ Op 8 juli 1342 werd een bode, genaamd Hanne Knodekine, met spoed op weg gestuurd met een open brief van de graaf enerzijds naar Borsele, gericht aan heer Floris 'de jonge' en Doedijn, zijn broer, en anderzijds naar Sint Maartensdijk, gericht aan Pieter Gheroncsz., met de mededeling dat zij zich op dinsdagsavond (9 juli) of woensdagochtend (10 juli) in Middelburg moeten komen waar de graaf recht zal spreken over de twist, die zij onderling hebben.⁹²² Vervolgens doet graaf Willem IV op 16 juli 1342 uitspraak in de strijd tussen twee groepen met naam genoemde Zeeuwse edelen, en legt een algemene zoen op. Onder andere genoemd: Wolfert van Borsele, heer van Veere, heer Floris van Borsele, heer Claas van Borsele, heer Floris van Borsele 'de jonge', etc. verder is er sprake van heer Floris van Borsele 'de jonge', en Doedijn, zijn broer.⁹²³ De graaf veroordeelde heer Floris van Borsele 'de jonge', en zijn broer, Doedijn, en velen anderen met hun helpers voor de misdrijf, die zij begaan hebben, waarbij o.a. Gheronc Pietersz. is gedood, om 6.000 pond Tournois te betalen, waarvan 1.000 pond Tournois bestemd is voor de graaf.⁹²⁴ Daarmee was kennelijk de zaak niet afgedaan, want op 10 september 1342 werd een bode naar de graaf gestuurd, die in Henegouwen verbleef, in verband met de uitspraak tussen die van Borsele en Pieter Gheroncsz.⁹²⁵ Twee dagen later, 12 september, werden twee boden er op uitgestuurd naar de steden in Zeeland, om degenen, die helpers van één van de partijen willen zijn, te vermanen.⁹²⁶

⁹¹⁶ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1v-2, no. [13], d.d. 7-10-1337.

⁹¹⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 387, d.d. 23-9-1342 (1342, des Maendaghes na sente Matheusdach).

⁹¹⁸ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 9v, no. 60, d.d. tussen 8/16-8-1340 en 10/25-9-1340.

⁹¹⁹ Smit, Rekeningen VII, blz. 193.

⁹²⁰ Smit, Rekeningen VII, blz. 389, d.d. 10-3-1342 (1342, des Zondaghes vor sente Gregrousdach).

⁹²¹ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 15-15v, no. 106, d.d. 23-3-1342.

⁹²² Smit, Rekeningen V, blz. 214, d.d. 8-7-1342 (1342, feria secunda post Martini aestivalis).

⁹²³ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 14, no. 105, d.d. 16-7-1342 (zie: bijlage V).

⁹²⁴ Smit, Rekeningen VII, blz. 351.

⁹²⁵ Smit, Rekeningen VII, blz. 366, d.d. 10-9-1342 (1342, des Dinxdaghes na onser Vrouwendach in Spetembre).

⁹²⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 366, d.d. 12-9-1342 (1342, des Donredaghes na onser Vrouwendach in Spetembre).

Op 13 januari 1343 volgt een gelijke vermaning nu in gehele gebied bewesten Schelde.⁹²⁷ Daaropvolgend wordt op 6 februari een bode gezonden naar de graaf in Henegouwen om de inbreuk op de uitspraak tussen die van Borsele en Pieter Gheroncsz. mee te delen.⁹²⁸ Hierna wordt op 16 februari een bode rondgestuurd overal in beoosten Schelde en bewesten Schelde om beide partijen te ontbieden naar Middelburg te komen ‘met haren betoighe van haren edeldoeme’ (bewijs van adeldom).⁹²⁹

De rekening van de rentmeester van bewesten Schelde wordt op 18 december 1347 afgehoord in Den Haag voor de hertog en zijn gemene raad van Holland en Zeeland w.o. heer Claas van Borsele en heer Floris van Borsele.⁹³⁰

Wolfert van Borsele, heer van Veere, en Claas van Borsele, ridders, komen op 2 februari 1348 overeen met toestemming van Gillis Beut, pastoor te Zanddijk, om uit de kerk aldaar een parochiekerk te Veere te ‘trekken’, en regelen de rechten en verplichtingen van beide kerken alsmede de grenzen der parochies onderling, en verdelen de patronaatsrechten der kerken en de zich daarin bevindende kapelanieën tussen hen beide. Bezegeld door o.a. Floris van Borsele, ridder (zegel verloren).⁹³¹ Margaretha, als gravin van Holland, etc., draagt op 5 januari 1349 Holland, Zeeland en Friesland over aan haar zoon Willem, in aanwezigheid van o.a. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁹³²

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen verblijven op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond en Wolfert, ‘des Bastards doot van Borselen’.⁹³³ Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.⁹³⁴

Hertog Willem van Beieren belooft op 12 februari 1351 nadat hij het graafschap Zeeland had verkregen om zijn moeder, Margaretha, jaarlijks 2.000 gulden te geven, dat bekrachtigd wordt door de voornaamste edelen van Zeeland w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Veere, ‘onsen neve’, heer Claas- en heer Floris van Borsele, ridders.⁹³⁵ Hertog Willem V machtigt op 9 oktober 1351 zijn getrouwe ridders, Claas Kervinc van Reimerswaal en Floris van Borsele, om het eerste achtendeel van de kerk te Zierikzee, dat verschijnen zal en tot zijn ‘ghifte’ behoort, te geven aan Pieter Jacob Jansz.⁹³⁶

Jan IV, bisschop van Utrecht, verklaart op verzoek van Nicolaas Colijnsz., ‘cureit van Oesterkerck’, en van de parochianen van die kerk, wonende te ‘Vulborsdorp’, op 29 oktober

⁹²⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 368, d.d. 13-1-1343 (1343, up Sente Pontiaensdach).

⁹²⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 369, d.d. 6-2-1343 (1343, des Donredaghes na sente Aechtendach).

⁹²⁹ Smit, Rekeningen VII, blz. 369, d.d. 16-2-1343 (1343, des Zondaghes na sente Valentijnsdach).

⁹³⁰ Heeringa, Rekeningen, blz. 31.

⁹³¹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 213, d.d. 2-2-1348. Inv.nr. 1308. De oorkonde is gedrukt in: Codex Diplomaticus Neerlandicus, uitgegeven door het Historisch Genootschap te Utrecht, deel I, afdeling 1 (Utrecht, 1851), blz. 62-69.

⁹³² Van Mieris II, blz. 745-746, d.d. 5-1-1348 (= 1349).

⁹³³ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

⁹³⁴ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

⁹³⁵ Van Mieris II, blz. 771-772, d.d. 12-2-1350 (= 1351).

⁹³⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 176, d.d. 9-10-1351 (1351, op sinte Dijnosiusdach).

1353 van Floris van Borsele, ridder, Doedijn- en Philips van Borsele, patronen van die kerk, alsmede van graaf Willem V, de kapel van 'Vulborsdorp' te verheffen tot een parochiekerk, afgescheiden van de parochiekerk van 'Oesterkerck', en regelt de grenzen, en benoemt Simon Willemsz. aldaar tot cureit.⁹³⁷ Gerardus, deken, en het kapittel van Sint Salvator te Utrecht, enerzijds en Floris van Borsele, ridder, Hugo van Mallant, etc., ambachtsheren in Scherpenisse, anderzijds, patroons van de kerk aldaar, komen op 15 januari 1354 overeen om bij beurten de pastoor te benoemen.⁹³⁸ Het zegel van Floris van Borsele verloren.

In de lijst van personen, die tussen 9 februari en 13 april 1354 van graaf Willem en zijn gemalin een livrei hebben ontvangen, wordt o.a. genoemd heer Floris van Borsele, ridder.⁹³⁹

De rekening van de rentmeester van beoosten Schelde wordt op 15 juli 1354 afgehoord in Middelburg voor o.a. heer Floris van Borsele, heer Rasenzoon, heer Floris van Borsele, heer Claasz., en Hendrik van Borsele.⁹⁴⁰

Uit dit huwelijk:

1. *Hendrik van Borsele, heer Florisz.*,⁹⁴¹ knaap (1351), ridder (1355), raadslid (1353-1355), vermeld 1351-1370, overl. na 1 maart 1370.

Wolfert van Borsele, heer van Veere, Claas van Borsele, Olivier van Everingen, en Floris van Borsele, ridders, Wolfert- en Hugheman, heer Claas zoons van Borsele, Hendrik van Borsele, heer Floriszoon van Borsele, en anderen verblijven op 18 januari 1351 voor zich en hun magen, vrienden en helpers aan de gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland en vrouwe van Friesland, in verband met de dood van de heer van Moermond,⁹⁴² en Wolfert, 'des Bastards doot van Borselen'.⁹⁴³ Op 12 februari 1351 volgt een verzoening.⁹⁴⁴

Op 17 december 1363 verklaren Floris-, Hendrik- en Vrank van Borsele, ridders, dat de goederen op Walcheren (onder Vrouwenpolder) die Wolfert van Borsele, hun neef, aan jonkvrouw Catharina van der Woestijne, zijn echtgenote, als douarie heeft gegeven, een waarde vertegenwoordigen van tenminste 100 pond groot per jaar.⁹⁴⁵

Hendrik-, Raas- en Floris van Borsele, ridders, Jan van Botland Jansz., Wolfert van Scherpenisse en Adriaen van den Nieuwenhoven, mannen van de graaf van Holland, dragen op 1 maart 1370, op verzoek van hertog Albrecht van Beieren, ruwaard van Holland, aan diens deurwaarder Matthijs Willemsz., gedurende zijn leven, hun aandeel over in de veren tussen Scherpenisse en Duiveland.⁹⁴⁶ Met de zegels van Hendrik van Borsele (afb. 64), Raas van Borsele (verloren), Floris van Borsele (afb. 65), en Jan van Botland Jansz. (afb. 66).

⁹³⁷ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 197, d.d. 29-10-1353 (1353, in crastino beatorum Sijmonis et judea apostolorum).

⁹³⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 255, d.d. 15-1-1354.

⁹³⁹ Van Riemsdijk, Trezorie en kanselarij, blz. 399.

⁹⁴⁰ Heeringa, Rekeningen, blz. 34.

⁹⁴¹ Smit, Dagvaarten I, blz. 163.

⁹⁴² Arend van Haamstede, heer van Moermond.

⁹⁴³ Van Mieris II, blz. 766, d.d. 18-1-1350 (= 1351).

⁹⁴⁴ Van Mieris II, blz. 769-771, d.d. 12-2-1351 (1350, des Saeterdaeghs na Sente Achten dagh). Toepassing paasstijl.

⁹⁴⁵ Back, e.a., Cartularium Borsele, no. 11, d.d. 17-12-1363.

⁹⁴⁶ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 364, d.d. 1-3-1370. Inv.nr. 467 (zie: bijlage XII).

Afb. 64. Zegel van Hendrik van Borsele, ridder (1370).⁹⁴⁷
(*Nationaal Archief*)

2. *Raas van Borsele*,⁹⁴⁸ heer van Ellewoutsdijk (1386), ridder (1359), raadslid (1363, 1376-1388), baljuw van Zuidholland (1371-1372), rentmeester van bewesten Schelde (1374-1381), van geheel Zeeland (1384-1386),⁹⁴⁹ vermeld 1359-1390, overl. na 27 maart 1390, tr. *Machteld (van Borsele)*, vrouwe van Ellewoutsdijk, vermeld 1405.

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk 'Sinte Jans misse te middesomer naestcomende' (= 29 augustus) ieder 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁹⁵⁰

Raas van Borsele, ridder, kreeg op 30 december 1367 een Pauselijk privilege om altaar te mogen hebben.⁹⁵¹

Hendrik Ido Wittensz. ontvangt op 11 februari 1377 van hertog Albrecht door de afstand te doen van zekere tienden in Zwijndrecht, het ambacht dat zijn vader aldaar bedijkt heeft ten overstaan van zijn getrouwe leenmannen w.o. heer Vrank van Borsele en heer Raas van Borsele.⁹⁵² Op 7 april 1377 wordt een huwelijksverdrag gesloten tussen Willem hertog van Gelre, en Catharina, dochter van hertog Albrecht, ruwaard van Holland, waarbij o.a. de volgende Zeeuwse edelen aanwezig zijn: Wolfert van Borsele, heer van Veere, Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, Hendrik van Borsele, Raas van Borsele, ridders.⁹⁵³

⁹⁴⁷ Beschrijving: 1. omschrift: S'HENRICK·VAN·BO?[-]MILITS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst vroeggotisch schild, waarboven een aanzierende kuiphelm met als helmteken een uitkomende ossenkop, en als schildhouders (verm.) twee leeuwen.
4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers.

⁹⁴⁸ Smit, Dagvaarten I, blz. 164.

⁹⁴⁹ Heeringa, Rekeningen, blz. 38-39.

⁹⁵⁰ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1659 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

⁹⁵¹ Brom, Bullarium Trajectensis-2, no. 1855, d.d. 30-12-1367: 'Rasoni de Barsalia, nobili militi, Trajectensis diocesis, conceditur licentia, habendi altare portatile'.

⁹⁵² Van Mieris III, blz. 319, d.d. 11-2-1377 (= 1376). Toepassing paasstijl.

⁹⁵³ Van Mieris III, blz. 330-331, d.d. 7-4-1377.

Op 17 september 1380 beloven een aantal ridders en knapen, w.o. heer Raas van Borsele, ridder, als geërfden in het Steenbergse moer boven Zonsel, dat zij – na afloop van de in privilegiebrief genoemde termijn van 30 jaar – geen aanspraak zullen maken op de voorrechten, hun door Jan van Polanen, heer van Breda, verleend.⁹⁵⁴ Hertog Albrecht, en zijn raad w.o. heer Hendrik- en heer Raas van Borsele, regelen op 23 september 1380 de tiendbetaling van hop en raapzaad in het land van Heusden en elders.⁹⁵⁵ Op 10 oktober 1380 belooft Raas van Borsele, ridder, rentmeester van bewesten Schelde in Zeeland, met de stad Middelburg, om namens hertog Albrecht voor maart 1381 een bedrag van 2.000 Vlaamse schilden te betalen aan ‘Willelmo de Villa’.⁹⁵⁶

Hertog Albrecht, verkoopt op 4 april 1386 het ambacht en ambachtsgevolgen, alsmede het huis in Ellewoutsdijk aan heer Raas van Borsele. Het huis zal beschikbaar blijven als open huis.⁹⁵⁷ Kort daarna, 3 mei, wordt deze verkoop door hertog Albrecht aan heer Raas van Borsele, rentmeester van bewesten Schelde in Zeeland, opnieuw vastgelegd, waaruit tevens blijkt dat de goederen aan de grafelijkheid is gekomen na het overlijden van Wolfert van Everingen. Wanneer heer Raas overlijdt, zal zijn oudste zoon het huis te Ellewoutsdijk met 25 gemet ambacht in leen houden. Bij gebrek aan zoons zal de oudste broeder (= zuster) beleend worden.⁹⁵⁸

Op 27 maart 1390 draagt heer Raas van Borsele met goedkeuring van hertog Albrecht enige goederen over aan zijn zoon Floris, waarop voor diens echtgenote jonkvrouw Lijsbeth, dochter van heer Jan van Renesse, een lijftocht wordt gevestigd.⁹⁵⁹

Uit dit huwelijk:

1. *Floris van Borsele*, heer van Ellewoutsdijk, vermeld 1390-1393, overl. tussen 10 mei 1393 en 15 maart 1394, tr. (lijftocht 27 maart 1390) *Elisabeth van Renesse*, dr. van Jan van Renesse, heer van Rijnauwen, en Elisabeth van Heukelum. Zij tr. 2^e (voor 4 september 1397)⁹⁶⁰ Gerard van Oy, heer van Oy.

Hertog Albrecht beleent op 5 april 1393 Jan Hendriksz. van Renesse met de helft van het huis te Ellewoutsdijk en de helft van het ambacht, molen en huiserven te Ellewoutsdijk, Koudorpe en Everinge, die door Floris Raasz. van Borsele aan de grafelijkheid was opgedragen.

Op 15 maart 1394 verkoopt hertog Albrecht aan Jan van Arkel, heer van Hagestein, de ambachten met ambachtsgevolgen, die hem aangekomen zijn van Floris van Borsele heer Raasz., gelegen ‘ter Creke, in den Broek, in Steelvliet’ en elders op Zuid-Beveland, en in Hinkeloord.⁹⁶¹

⁹⁵⁴ Drossaers, Domeinraad-I, regest no. 746, d.d. 17-9-1380.

⁹⁵⁵ Van Mieris III, blz. 374, d.d. 23-9-1380.

⁹⁵⁶ Van Mieris III, blz. 375, d.d. 10-10-1380.

⁹⁵⁷ Van Mieris III, blz. 422-23, d.d. 4-4-1385 (= 1386). Toepassing paaastijl.

⁹⁵⁸ Van Mieris III, blz. 436-437, d.d. 3-5-1386.

⁹⁵⁹ Van Mieris III, blz. 554, d.d. 27-3-1390 (1389, upten Pamen Zonnendach). Toepassing paastijl.

⁹⁶⁰ Ons Voorgeslacht jrg. 41 (1988), blz. 599.

⁹⁶¹ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 475, d.d. 15-3-1394.

Hertog Albrecht verkoopt op 27 maart 1400 aan heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, alle ambachten en ambachtsgevolgen, die hem na het overlijden van Floris van Borsele, heer Rasenzoon, gelegen in Borsele, aangekomen zijn.⁹⁶²

2. *Heilwijff (Heilwig) van Borsele*, erft de tienden te Scherpenisse na het overlijden van haar broer 5 maart 1394,⁹⁶³ vermeld 1393-1405, overl. voor 19 november 1426,⁹⁶⁴ tr. (huwelijkscontract 10 mei 1393) *Jan van Heenvliet*, heer van de Capelle en Woensdrecht (1405), van Heenvliet (1409), ridder (1405), beleend na dode van zijn vader met de twee hoeven, genaamd 'de Welboren', 23 augustus 1409, overl. tussen 18 februari 1427 en 11 augustus 1429, zn. van Hugo van Heenvliet en Elisabeth van Polanen.

Op 13 april 1393 wordt een lijftocht van 25 pond groten per jaar ten behoeve van Heilwig, dochter van Raas van Borsele, gehuwd met Jan van Heenvliet, gevestigd door diens vader Hugo van Heenvliet, neef van de leenheer, op twee hoeven, gelegen in Culemborgerbroek, genaamd 'de Welboren'.⁹⁶⁵

Hugo, heer van Heenvliet, ridder, en Floris van Borsele, heer van Ellewoutsdijk, maken op 10 mei 1393 huwelijksvoorwaarden tussen Jan van Heenvliet, zoon van Hugo, en Heilwijff van Borsele, zuster van Floris. Tot nakoming zijn borgen heer Philips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, heer Jan van Heemstede, en heer Philips van Polanen, enerzijds en heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, rentmeester van bewesten Schelde, Raas van Botland en Claas Bartholomeusz., anderzijds.⁹⁶⁶

Jan van Heenvliet, ridder, heer van de Capelle en van Woensdrecht, en Heilwijff van Borsele, vrouwe van de Capelle en van Woensdrecht, oorkonden op 10 november 1405 dat zij aan het klooster van de regulieren te Rughe de rente van 12 pond Hollands per jaar hebben gegeven, ter memorie van hun beiden, hun moeder de vrouwe van Heenvliet, heer Adriaen van Heenvliet, heer Raas van Borsele, Machteld van Borsele, vrouwe van Ellewoutsdijk, hun ouders, broers en zusters.⁹⁶⁷

3. *Floris van Borsele*, ridder (1370), vermeld 1370, overl. tussen 1 maart 1370 en 19 augustus 1374.

Op 19 augustus 1374 wordt een vredesverdrag gesloten tussen Wenceslaus van Bohemen, hertog van Limburg, etc., met zijn vrouw Johanna, ter eenre en Albrecht hertog van Beieren, etc., ter andere zijde. Tijdens de vijandelijkheden hebben heer Claas van Borsele, heer Jan van Renesse en heer Floris van Borsele panding gedaan op de inwoners en poorters van Brabant. Tevens blijkt dat heer Floris van Borsele overleden is.⁹⁶⁸

⁹⁶² Van Mieris III, blz. 718, d.d. 27-3-1399 (= 1400).

⁹⁶³ Dek, Van Borsele, blz. 28.

⁹⁶⁴ Dek, Van Borsele, blz. 28.

⁹⁶⁵ Kort, Leenkamer Vianen-1 (1986), blz. 292 (leen 328B).

⁹⁶⁶ ZA, Archief van de familie Van Borsele van der Hooge, regest no. 53, d.d. 10-5-1391.

⁹⁶⁷ Arkenbout, Regulierenklooster Sint Elisabeth, blz. 270.

⁹⁶⁸ Van Mieris III, blz. 295-297, d.d. 19-8-1374.

Afb. 65. Zegel van Floris van Borsele, ridder (1370).⁹⁶⁹
(*Nationaal Archief*)

4. *Clarissa van Borsele*,⁹⁷⁰ overl. 1390, begr. Westkerke, tr. *Jan van Botland Jansz.*,⁹⁷¹ zegelt 1370 (afb. 66), overl. 1373, begr. Westkerke.

Afb. 66. Zegel van Jan van Botland (1370).⁹⁷²
(*Nationaal Archief*)

Opmerking

Ferwerda vermeldt het volgende: ‘Clarisse van Borssele, getrouwt met Heer Jan van Botland, die stierf in den jare 1373 (zie de 1ste gen. van Botland), en zy 1390, begraven te Westkerke, nalatende 2 kinderen’.⁹⁷³

⁹⁶⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild gevat in een rondboogdriehoek, geplaatst op een driehoek.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers waarvan de eerste hanger beladen met een vijfpuntig sterretje.

⁹⁷⁰ Ned. Leeuw jrg. 11 (1893), blz. 50. Met verwijzing naar Smallegange ‘Vermeerdering Borssele’, blz. 395.

⁹⁷¹ Ferwerda, Stam- en wapenboek, Van Botland.

⁹⁷² Beschrijving: 1. omschrift: [-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een rondboogvierhoek, geplaatst op een vierhoek.

4. wapen: ingehoekt.

⁹⁷³ Ferwerda, Stam- en Wapenboek. Van Borsele.

Uit dit huwelijk:

1. *Raas van Botland*, knaap (1391), vermeld 1391-1397.

Een groot aantal Hollandse en Zeeuwse edellieden waren door de graaf in een kwaad daglicht gesteld. Op 17 oktober 1391 verontschuldigen zij zich en beloven de graaf en zijn familie trouw. Hierbij o.a. genoemd 'Raes van Butlant', knaap.⁹⁷⁴ Hertog Albrecht beslecht 2 januari 1394 het gerezen geschil over het stapelrecht tussen de stad Dordrecht en de steden van Holland, waarbij o.a. 'Rasone de Botlant, aanwezig was.⁹⁷⁵

Op 12 april 1397 verzoent hertog Albrecht zich met heer Philips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, en zijn broer, Dirk van Wassenaar, met raad van o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer van Brigdamme, heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, Raas van Botland.⁹⁷⁶

Kinderen:

1. *Clara van Botland*, vermeld 1405, overl. 20 september 1435, begr. Tholen in de kerk (grafzerk), tr. *Gwijde, bastaard van Blois*,⁹⁷⁷ heer in Oud-Vossemeer (1410), ridder, baljuw van Tholen (1398-1399), baljuw en rentmeester van Tholen (1406-1419, raadslid, vermeld 1398-1419, overl. 18 oktober 1421, begr. Tholen in de kerk (grafzerk),⁹⁷⁸ bastaardzoon van Jan van Chatillon, graaf van Blois, heer van Treslong, enz., bij Lijsbeth Aechtendr.

Op 8 juli 1405 werd Gwijde, bastaard van Blois, beleend met verschillende goederen, gelegen in Poortvliet, alsmede het 'huys ter Tholen' met toebehoren, zoals dat in de stad Tholen is gelegen. Een kleine maand later, 2 augustus, werd de belening bevestigd evenals de vestiging van de lijftocht op deze goederen ten behoeve van jonkvrouw 'Claren van Botlant', zijn wettige vrouw.⁹⁷⁹

2. *Jan van Botland*, vermeld 1405.

Op 22 oktober 1405 vermaant hertog Willem, graaf van Holland, enz. de edellieden van Zeeland w.o. Jan van Botland, samen met zijn broer en zes gewapenden, hem opnieuw te komen dienen in het beleg van Hagestein en Everstein.⁹⁸⁰

3. (verm.) *Jacob van Botland*, tr. *Maria Suys*.

2. *Floris van Botland*, tr. (...) *van Campen*.

⁹⁷⁴ Van Mieris III, blz. 582, d.d. 17-10-1391.

⁹⁷⁵ Van Mieris III, blz. 603-604, d.d. 2-1-1393 (= 1394).

⁹⁷⁶ Van Mieris III, blz. 643-644, d.d. 12-4-1396 (= 1397).

⁹⁷⁷ Smit, Dagvaarten I, blz. 160; J.C. Maris van Sandelingenambacht, Nazaten van de dynasten van Blois, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg.66 (1949), kolom 133-136.

⁹⁷⁸ P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Zeeland* (Utrecht, 1919), blz. 248-249.

⁹⁷⁹ Van Mieris IV, blz. 21, d.d. 2-8-1405.

⁹⁸⁰ Van Mieris IV, blz. 28, d.d. 22-10-1405.

IV-f. *Raas van Borsele*, ambachtsheer in Borsele onder ‘Wolboudsdorp’⁹⁸¹ en Oost- en Westkerke,⁹⁸² genoemd in de jaarbede 1331, 1332, pacht tienden 1318, 1331, vermeld 1317-1332, overl. tussen 1332 en 1340 (niet meer genoemd in de jaarbede),⁹⁸³ tr. (...) *Claasdr. van Kortgene*, dr. van Claas Tonisz. van Kortgene, ambachtsheer in Kortgene, vermeld 1317,⁹⁸⁴ 1318,⁹⁸⁵ 1327,⁹⁸⁶ 1331,⁹⁸⁷ en Aechte (...), vermeld 1337.⁹⁸⁸

In 1331 werden Philips-, Floris, Doedijn en Raas, kinderen van heer Raas van Borsele, gezamenlijk voor 2.090 gemet ambacht, gelegen in Borsele, aangeslagen in verband met de zoen tussen Holland en Zeeland.⁹⁸⁹

Uit dit huwelijk:

1. *Philips van Borsele*, heer van Kortgene (1351), ambachtsheer in Borsele onder ‘Wolboudsdorp’⁹⁹⁰ en Oost- en Westkerke,⁹⁹¹ ridder (1359), genoemd in de jaarbede 1340, 1342, pacht tienden 1342, 1343, dijkgraaf van Beosten Wijtfliet (1355), vermeld 1340-1359.

Graaf Willem V verkoopt op 13 november 1351 aan Philips en Claas, kinderen van Raas van Borsele, de helft van het ambacht van Kortgene, dat aan Claas Tonisz., hun oude vader, toebehoorde en aan de graaf was vervallen bij dode van Floris van Haamstede en Jan, baljuwschap van Haamstede, die zijn ‘gewoeste’ vijand is.⁹⁹²

Jan IV, bisschop van Utrecht, verklaart op verzoek van Nicolaas Colijnsz., ‘cureit van Oesterkerck’, en van de parochianen van die kerk, wonende te ‘Vulborsdorp’, op 29 oktober 1353 van Floris van Borsele, ridder, Doedijn- en Philips van Borsele, patronen van die kerk, alsmede van graaf Willem V, de kapel van ‘Vulborsdorp’ te verheffen tot een parochiekerk, afgescheiden van de parochiekerk van ‘Oesterkerck’, en regelt de grenzen, en benoemt Sijmon Willemsz. aldaar tot cureit.⁹⁹³

Graaf Willem V geeft op 20 juni 1355 commissie aan Philips van Borsele als dijkgraaf van Beosten-Wijtfliet.⁹⁹⁴

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg,

⁹⁸¹ Bijlage II-f.

⁹⁸² Bijlage II-e.

⁹⁸³ Hamaker, Rekeningen V, blz. 156-157.

⁹⁸⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 46.

⁹⁸⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 72.

⁹⁸⁶ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 101, d.d. 18-3-1327 (1327, des vriendaghes nae midvasten).

⁹⁸⁷ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 459.

⁹⁸⁸ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1v, no. 11, d.d. 1-10-1337. ‘joncvrou Agaten, Clays Thonijs soens weduwe van Cortekene’.

⁹⁸⁹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 303-304.

⁹⁹⁰ Bijlage II-f.

⁹⁹¹ Bijlage II-g.

⁹⁹² Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 83, d.d. 13-11-1351 (1351, Sondag na St. Martijn in den winter); resp. Archief Zeeland-3, blz. 179-180, d.d. 13-11-1351 (1351, des Sonnendaeghs na Martini hijemalis).

⁹⁹³ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 197, d.d. 29-10-1353 (1353, in crastino beatorum Sijmonis et judea apostolorum).

⁹⁹⁴ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 102, d.d. 20-6-1355; resp. Archief Zeeland-3, blz. 221, d.d. 20-6-1355.

ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk ‘Sinte Jans misse te middesomer naestcomende’ (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.⁹⁹⁵

2. *Claes van Borsele*,⁹⁹⁶ heer van Kortgene (1351), ambachtsheer in Borsele onder ‘Wolboudsdorp’⁹⁹⁷ en Oost- en Westkerke,⁹⁹⁸ knaap (1359), ridder (1367), genoemd in de jaarbede 1340, 1342, pacht tienden 1342, 1343, baljuw van Zierikzee (1377, 1382, 1386-1391), raadslid (1386-1400), rentmeester van Zeeland (1386⁹⁹⁹-1390),¹⁰⁰⁰ rentmeester van bewesten Schelde (1391,¹⁰⁰¹ 1392, 1395-1397),¹⁰⁰² van beoosten Schelde (1397-1401), baljuw en dijkgraaf van Medemblik (1395), ruwaard van Zeeland (1396), vermeld 1340-1401, overl. tussen 29 oktober 1402 en 3 mei 1410, tr. *Andele (Anna) Stalinne (Staelinne, Staellinne, Stailline)*, vermeld 1409-1421, overl. na 23 augustus 1421.

Graaf Willem V verkoopt op 13 november 1351 aan Philips en Claas, kinderen van Raas van Borsele, de helft van het ambacht van Kortgene, dat aan Claas Tonisz., hun oude vader, toebehoorde en aan de graaf was vervallen bij dode van Floris van Haamstede en Jan, baljuwschap van Haamstede, die zijn ‘gewoeste’ vijand is.¹⁰⁰³

Op 16 maart 1359 doet hertog Albrecht, ruwaard, uitspraak over de onenigheid en vijandelijkheden tussen de goede lieden van Middelburg en heer Floris van Borsele, diens vrienden en medestanders, w.o. genoemd heer Wolfert van Borsele, heer Vrank van Borsele, heer Raas van Borsele, heer Philips van Borsele, heer Jan van Culemborg, ridders, Gerrit van Borsele, Claas van Borsele Rasenzoon, knapen. In de zoen worden beide partijen veroordeeld om uiterlijk ‘Sinte Jans misse te middesomer naestcomende’ (= 29 augustus) 12.000 goede Brussel schilden aan de grafelijkheid af te dragen.¹⁰⁰⁴

Op 7 december 1369 maken heer Vrank van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, en Alienora van Zuylen, Stevens zuster, huwelijke voorwaarden.¹⁰⁰⁵ Bezegeld door o.a. Claas van Borsele (afb. 67).

⁹⁹⁵ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

⁹⁹⁶ Smit, Dagvaarten, blz. 163.

⁹⁹⁷ Bijlage II-f.

⁹⁹⁸ Bijlage II-g.

⁹⁹⁹ Van Mieris III, blz. 460-461, d.d. 9-5-1387.

¹⁰⁰⁰ Van Mieris III, blz. 517-518, d.d. 20-1-1390 (1389, op Sinte Agnieten avont). Toepassing paasstijl.

¹⁰⁰¹ Van Mieris III, blz. 581, d.d. 25-7-1391.

¹⁰⁰² Heeringa, Rekeningen, blz. 40.

¹⁰⁰³ Van Visvliet, Archief Zeeland-2, blz. 83, d.d. 13-11-1351 (1351, Sondag na St. Martijn in den winter); resp. Archief Zeeland-3, blz. 179-180, d.d. 13-11-1351 (1351, des Sonnendaeghs na Martini hijemalis).

¹⁰⁰⁴ Van Mieris III, blz. 83, d.d. 17-3-1358 = 16-3-1359 (1358, des Saterdaghes na Sinte Gregorius dach).

Toepassing paasstijl.

¹⁰⁰⁵ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 360, d.d. 7-12-1369. Inv.nr. 1153 (zie: bijlage XI).

Afb. 67. Zegel van Claas van Borsele, ridder (1369).¹⁰⁰⁶
(*Nationaal Archief*)

Op 19 augustus 1374 wordt een vredesverdrag gesloten tussen Wenceslaus van Bohemen, hertog van Limburg, etc., met zijn vrouw Johanna, ter eenre en Albrecht hertog van Beieren, etc., ter andere zijde. Tijdens de vijandelijkheden hebben heer Claas van Borsele, heer Jan van Renesse en heer Floris van Borsele panding gedaan op de inwoners en poorters van Brabant. Deze kwestie wordt afgewikkeld, waaruit blijkt dat heer Floris van Borsele overleden is.¹⁰⁰⁷ De uitspraak van de zegslieden volgde op 18 oktober 1374.¹⁰⁰⁸

De strijd bij Basweiler

Claas van Borsele is gevangen genomen in de slag bij Basweiler, en kreeg na zijn vrijlating 3.260 moutons uitbetaald. In verband hiermee vermeld in de jaren 1374, 1375, 1379.¹⁰⁰⁹ Hij zegelde met een dwarsbalk, waarboven een hoekige barensteel met drie hangers beladen met een bolletje.¹⁰¹⁰

Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, maakt op 20 juni 1383 met Gijsbrecht, heer van Vianen en Goye, de huwelijksvoorwaarden bij zijn huwelijk met Maria, oudste dochter van Gijsbrecht, waarbij o.a. heer Nicolaas van Borsele, heer van Kortgene, aanwezig is.¹⁰¹¹

Op 8 juni 1386 draagt meester Claas van Borsele, op aan de hertog Albrecht, het hof tot 'Poelvoerde' in 's Gravenpolder, gelegen Nieuw Capelle in Zuid-Beveland, met het

¹⁰⁰⁶ Beschrijving: 1. omschrift: S'·NICHI'·DE/B'SALIA·MILIT'

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een steekhelm met als helmteken een de hals en kop van een os, met als schildhouders (niet te onderscheiden), gevat in ellipsvormige rondboog met aan de weerszijden twee punthoeken.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers beladen met een bolletje.

5. opmerking: het omschrift is ontleend aan de beschrijving van een ander zegel (1374, 1375, 1379) van hem door De Raadt, *Sceaux Armoriés*, blz. 296.

¹⁰⁰⁷ Van Mieris III, blz. 295-297, d.d. 19-8-1374.

¹⁰⁰⁸ Van Mieris III, blz. 298-301, d.d. 18-10-1374.

¹⁰⁰⁹ De Raadt, *Sceaux Armoriés*, blz. 296.

¹⁰¹⁰ De bollen zullen als brisure op de hangers geplaatst zijn.

¹⁰¹¹ Back e.a., *Cartularium*, no. 14, d.d. 20-6-1383.

stenen huis, etc., om het daarna weer als erfleen terug te ontvangen, in aanwezigheid van zijn leenmannen w.o. heer Nicolaas van Borsele, heer Albrechtsz.¹⁰¹² Hertog Albrecht, verkoopt op 19 november 1387 alle ambachten en ambachtsgevolgen, die verschillende personen in bezit hebben gehad, gelegen in Duiveland, aan heer Claas van Borsele, rentmeester van Zeeland.¹⁰¹³

Een groot aantal Hollandse en Zeeuwse edellieden waren in een kwaad daglicht gesteld. Op 17 oktober 1391 verontschuldigen zij zich en beloven de graaf en zijn familie trouw. Hierbij o.a. genoemd Claas van Borsele, ridder.¹⁰¹⁴

Hertog Albrecht verkoopt op 22 november 1392 aan heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, alle ambachten, ambachtsgevolgen en tienden, gelegen in Noord-Beveland, zoals hem aanbestorven is van Godevaard, heer Jansz. van Cats, uitgezonderd hetgeen verkocht is aan heer Willeman van Weldamme en Lieven van Simonskerke, zijn broer.¹⁰¹⁵

Hertog Albrecht, sluit op 10 oktober 1395 een verdrag met de heren van 's Heer Arendskerke, w.o. Claes van Borsele, heer van Kortgene, over het recht tot indijking van schorren, tussen Walcheren, Borsele en Zuid-Beveland. In bijzijn van Jan van Arkel, heer tot Hagestein, de heer van de Veere, de domproost van Utrecht, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Bruisten van Herwijnen.¹⁰¹⁶

Op 12 april 1397 verzoent hertog Albrecht zich met heer Philips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, en zijn broer, Dirk van Wassenaar, met raad van o.a. heer Floris van Borsele, heer van Sint Maartensdijk, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer van Brigdamme, heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, Raas van Botland.¹⁰¹⁷

Hertog Albrecht belooft op 15 april 1399 aan heer Floris, heer van Haamstede, heer Claas van Borsele, heer Albrechtsz., heer Floris van Borsele en heer Jan van Heenvliet het gerecht te Zierikzee voortaan te zullen benoemen op hun voordracht en draagt hun op heer Claas van Borsele, die tot nu toe de voordracht opmaakte en wiens zoon, Philips, baljuw is van Zierikzee, te betalen, wat hij hem schuldig is.¹⁰¹⁸

Hertog Albrecht verkoopt op 27 maart 1400 aan heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, alle ambachten en ambachtsgevolgen, die hem na het overlijden van Floris van Borsele, heer Rasenzoon, gelegen in Borsele, aangekomen zijn.¹⁰¹⁹ Hendrik van Borsele, heer van Veere en Zandenburg, en Willem van der Does, abt van O.L.V.-abdij te Middelburg, stellen op 24 juli 1400 scheidslieden w.o. heer Claas van Borsele, heer van Kortgene, aan vanwege hun onderlinge geschillen.¹⁰²⁰

Hertog Willem beleent op 29 oktober 1402 Sweder, heer van Montfoort, met het huis te Linschoten, in aanwezigheid van zijn raad en leenmannen w.o. heer Claas van Borsele van Kortgene.¹⁰²¹

¹⁰¹² Van Mieris III, blz. 443, d.d. 8-6-1386.

¹⁰¹³ Van Mieris III, blz. 474, d.d. 19-11-1387.

¹⁰¹⁴ Van Mieris III, blz. 582, d.d. 17-10-1391.

¹⁰¹⁵ Van Mieris III, blz. 591, d.d. 22-11-1392.

¹⁰¹⁶ Van Mieris III, blz. 637-638, d.d. 10-10-1395; Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 304-305, d.d. 10-10-1395.

¹⁰¹⁷ Van Mieris III, blz. 643-644, d.d. 12-4-1396 (= 1397).

¹⁰¹⁸ Drossaers, Domeinraad-II, regest no. 526, d.d. 15-4-1399.

¹⁰¹⁹ Van Mieris III, blz. 718, d.d. 27-3-1399 (= 1400).

¹⁰²⁰ Back, e.a., Cartularium, no. 20, d.d. 24-7-1400.

¹⁰²¹ Van Mieris III, blz. 771, d.d. 29-10-1402.

De prior, etc. van het klooster van de Predikerorde in Den Haag oorkonden op 15 juli 1409 dat zij op verzoek van Anna Stalinne, vrouwe van Kortgene, wegens haar gift van een goede kelk, een misboek, een ornament en ander kostbaar kleinood aan het klooster, een eeuwig jaargetijde zullen houden voor haar, haar echtgenoot Claas van Kortgene, Aleid van Borsele, vrouwe van Cruiningen, en haar vrienden, op de maandag na Divisio Apostolorum (15 juli) met een gezongen vigilie van negen lessen en daags daarop een gezongen zielmis. Valt een heilige dag met negen lessen op die datum, dat wordt dit jaargetijde binnen drie dagen daarvoor of daarna gehouden. Bij het eerste verzuim verbeurt het klooster twee mark 'lodich' zilver en bij andermaal verzuim moeten de geschonken kleinodiën tergegeven worden, of – indien het klooster de kostbaarheden 'veranderd' mocht hebben – 40 Engelse nobel betalen.¹⁰²²

Op 24 april 1410 geeft Wigger, abt van het O.L.V. klooster te Middelburg, toestemming aan Andele Stalinne, weduwe van Nicolaas van Borsele, heer van Kortgene, ridder, om in de onder zijn patronaatsrecht staande parochiekerk van St. Jacob in Den Haag, een altaar en daarop een eeuwige kapelanie te stichten, waarvan na haar overlijden hij het patronaatsrecht zal hebben en de kapelaan één van Andele's verwanten of een geschikte inwoners van Den Haag zal zijn. Deze kapelaan zal op Andele's verzoek op dit altaar de vroegmis mogen opdragen, terwijl hij verplicht is op zondag, woensdag en vrijdag de derde mis op te dragen.¹⁰²³

Andele, geheeten Stalinne, weduwe van Claas van Borsele, heer van Kortgene, ridder, sticht op 3 mei 1410 een kapellerie op het altaar (van St. Anna) in de nieuwe kapel gebouwd ten zuiden van de parochie- of St. Jacobskerk te Den Haag.¹⁰²⁴ Zij zegelt de oorkonde (afb. 68).

Afb. 68. Zegel van Andele (Anna) Stalinne (1410).¹⁰²⁵
(Zeeuws Archief)

¹⁰²² De Haan, Heilige Geest, regest no. 126, d.d. 15-7-1409.

¹⁰²³ De Haan, Heilige Geest, regest no. 129, d.d. 24-4-1410.

¹⁰²⁴ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 326, d.d. 3-5-1410; Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 676, d.d. 3-5-1410. Inv.nr. 591.

¹⁰²⁵ Beschrijving: 1. omschrift: S'ANDELE [-]LISSE VAN CORTKENE

2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een rondboogvierpas versierd met ornamenten, geplaatst op een vierhoekvormige sierlijst.

4. wapen: gedeeld: I. een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers beladen met een bolletje, en II. een van boven naar beneden schuingeplaatste punt.

Op 20 mei 1410 draagt Andele Stalinne, weduwe van Claas van Borsele, ridder, over aan Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, voor het vervullen van de door haar gestichte vicarie van St. Anna in de parochiekerk van Den Haag, Gerrit Jansz. van Riede voor.¹⁰²⁶ Met haar zwaar beschadigde zegel (afb. 69).

Afb. 69. Zegel van Andele (Anna) Stalinne (1410).¹⁰²⁷
(Zeeuws Archief)

Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, bevestigt op 5 juli 1410 de stichting van de vicarie door Andele Stalinne, weduwe van Nicolaas van Borsele, ridder, en begiftigt er – op de voordracht van de stichtster – Gerrit Jansz. van Riede mee.¹⁰²⁸

De schepenen van Zierikzee oorkonden op 6 september 1419 dat Beyer van Voxdaal heeft verkocht en opgedragen aan Anna Stalinne, vrouwe van Kortgene, 16 gemet land, gelegen in Zonnemaire.¹⁰²⁹

Op 8 oktober 1419 geeft Wigger, abt van het O.L.V. klooster te Middelburg toestemming aan Anne Stalinne, weduwe van Nicolaas van Borsele, heer van Kortgene, ridder, om in de onder zijn patronaatsrecht staande parochiekerk van St. Jacob in Den Haag op het door haarzelf gestichte altaar van St. Anna een eeuwige kapelanie te stichten waarvan zij levenslang het patronaatsrecht zal hebben. Na haar dood zal haar kamerheer en commensaal, Johannes van Oosterland, dit recht uitoefenen en na diens overlijden zullen de cureit en de kerkmeesters van genoemde kerk en de Heilige Geestmeesters van Den Haag eenstemmig de collatie hebben. Bij verschil van mening zal de collatie toevallen aan genoemde abt. Anne zelf mag elke geschikte geestelijk aanwijzen, maar haar rechtsvolgers alleen een seculiere geestelijke die in Den Haag woonachtig is. De priester zal op maandag, dinsdag, donderdag en zaterdag de mis

¹⁰²⁶ Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 677, d.d. 20-5-1410. Inv.nr. 591.

¹⁰²⁷ Beschrijving: 1. omschrift: S'ANDELE [-]LISSE VAN CORTKENE

2. kenmerken: rond, ca. 20 mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild bevat in een rondboogvierpas versierd met ornamenten, geplaatst op een vierhoekvormige sierlijst.

4. wapen: gedeeld: I. een gearceerde dwarsbalk, waarboven een barensteel van drie hangers met een bolletje, en II. een van boven naar beneden schuingeplaatste punt.

¹⁰²⁸ Fruin, Abdij Middelburg, regest no. 678, d.d. 5-7-1410.

¹⁰²⁹ De Haan, Heilige Geest, regest no. 156, d.d. 6-9-1419.

opdragen en na afloop daarvan bij Annes graf een Misere mei Deus en De profundis lezen.¹⁰³⁰

Notaris Berthold Nicoaly instrumenteert op 5 februari 1420 dat Anna (Adele) Stalinne, weduwe van Nicolaas van Borsele, heer van Kortgene, ridder, en woonachtig in Den Haag, verklaarde naast de kapelanie op het door haarzelf gestichte altaar van St. Anna in de St. Jacobskerk waarvan Gerard Jansz. rector is, een tweede kapelanie op datzelfde altaar te willen stichten en hiervoor 16 gemet land, gelegen in Zonnemaire bij Zierikzee, geeft die zij van Beyer van Voxdaal gekocht heeft. Genoemde Gerard Jansz. zal levenslang ook deze kapelanie bedienen, maar zijn opvolger niet. Na Anna's dood zal haar commensaal, Johannes van Oosterland, de collatie hebben en na diens dood de cureit met de kerkmeesters van de St. Jacobskerk en de Heilige Geestmeesters, mits unaniem, terwijl bij verschil van mening de collatie zal toevallen aan de abt van het O.L.V. klooster te Middelburg. De aangewezen priester zal vier missen per week opdragen, namelijk op maandag, dinsdag, donderdag en zaterdag, de mis van St. Jacob niet meegerekend, op verbeurte van acht groten per mis; terwijl hij na elke mis bij Andele's graf een Miserere mei Deus, een De profundis en een collecte voor de overledenen moet lezen.¹⁰³¹

Op 8 februari 1420 geeft Frederik, van Blankenheim, bisschop van Utrecht, zijn goedkeuring aan de stichting van de tweede kapelanie.¹⁰³²

Notaris Bartholomeus Nicolay instrumenteert op 23 augustus 1421 dat Anna (Andele) Stalinne, weduwe van Nicolaas van Borsele, heer van Kortgene, ridder, verklaarde dat het land te Zonnemaire minder waard bleek te zijn dan zij dacht. Zij voegt daaraan 15 pond Hollands jaarlijks toe, verzekerd op land, gelegen in Rijswijk.¹⁰³³ Op 31 augustus 1421 bevestigt Andele Stalinne voorgaande toevoeging.¹⁰³⁴

III-d. *Jan (Mulart) van Borsele*, heer van Wissekerke, ridder (1296), genoemd in het testament van zijn neef 1 oktober 1303,¹⁰³⁵ vermeld 1290-1303, overl. tussen 1 oktober 1303 en 25 september 1313, tr. *Beatrix van Haarlem*,¹⁰³⁶ vrouwe van Wissekerke, overl. 1326, dr. van Willem van Haarlem en Catharina (...). Zij tr. 2° (voor 25 september 1313) (lijftocht 26 augustus 1320 en 10 november 1326) *Gerard II van Heemskerk*, heer van Oosthuizen, Rietwijk en Nieuwerkerk (1328), ridder (1319), baljuw van Amstelland (1317),¹⁰³⁷ vermeld 1313-1331, overl. tussen 14 september 1331 en 25 mei 1333, zn. van Gerard I van Heemskerk en Ada van Egmond.

In maart 1290 stellen eenendertig heren uit Zeeland, optredende mede namens heren uit Zeeland beoosten Schelde, w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, hun grieven tegen graaf Floris V, die lange tijd in strijd met het landrecht heeft gehandeld en die weigert op hun klachten in te gaan, in handen van Gwijde, graaf van Vlaanderen.¹⁰³⁸ Met het zegel van Johan Mulart van Borsele (afb. 70).¹⁰³⁹

¹⁰³⁰ De Haan, Heilige Geest, regest no. 159, d.d. 8-10-1419.

¹⁰³¹ De Haan, Heilige Geest, regest no. 163, d.d. 5-2-1420.

¹⁰³² De Haan, Heilige Geest, regest no. 164, d.d. 8-2-1420.

¹⁰³³ De Haan, Heilige Geest, regest no. 174, d.d. 23-8-1421.

¹⁰³⁴ De Haan, Heilige Geest, regest no. 175, d.d. 31-8-1421.

¹⁰³⁵ Matthaëus, *Analecta*-1, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach) (zie: bijlage II).

¹⁰³⁶ B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁰³⁷ Unger, *Regesten Rotterdam*, regest no. 258, d.d. 10-10-1317.

¹⁰³⁸ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

¹⁰³⁹ CSN no. 757.

Afb. 70. Zegel van Jan Mulart van Borsele (1290).¹⁰⁴⁰
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum*)

In de zelfde maand (maart 1290) zegt Gwijde, graaf van Vlaanderen, de eenendertig heren toe w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zonder hen geen overeenkomst met graaf Floris V te zullen sluiten.¹⁰⁴¹ Op 2 juni 1290 verklaren negenentwintig heren uit Zeeland bewesten Schelde w.o. Wolfert van Borsele, ridder, Floris van Borsele, Raas van Borsele, Jan van Borsele, zich te zullen schikken naar de uitspraak die Gwijde, graaf van Vlaanderen, Jan I hertog van Brabant, en Robert, graaf van Nevers, oudste zoon van de graaf van Vlaanderen zullen doen in hun geschillen met graaf Floris V.¹⁰⁴²

Wolfert van Borsele, ridder, en drieëntwintig andere Zeeuwse heren, w.o. Raas van Borsele, Jan van Borsele, Colijn van de Poel, die in verband met de twist tussen de graaf van Vlaanderen en de graaf van Holland inzake Zeeland bewesten Schelde naar Vlaanderen zijn uitgeweken, verklaren op 1 augustus 1292 de graaf van Vlaanderen, van wie zij renten tot een totaal van 3.850 pond Vlaams jaarlijks ontvangen, in alles te zullen bijstaan tegen de graaf van Holland totdat zij in hun bezittingen in Zeeland zullen zijn hersteld, met de bepaling dat wanneer zij hun bezittingen terugkrijgen, zij de graaf van Vlaanderen de verdere betaling van de renten zullen kwijtschelden.¹⁰⁴³ Met het zegel van Jan van Borsele dat gelijk is aan het zegel van 1290 (afb. 70).¹⁰⁴⁴

Op 26 maart 1296 zegt graaf Floris V toe binnen een jaar na de eerstkomende Pinksteren (13 mei) samen met Catharina, vrouwe van Voorne, burggravin van Zeeland, heer Willem van Egmond, ridder, en Philips van Wassenaar, knaap, uitspraak te doen over de vergoeding van de dor de graaf toegebrachte schade aan heer Wolfert van Borsele, diens broers heer Raas en heer Jan Mulart, en heer Gillis van de Poel, ridders, en anderen die uit Zeeland waren uitgeweken.¹⁰⁴⁵ Wolfert van Borsele, zijn broers Raas- en Jan van der Borsele, en Gillis van de Poel, ridders, beloven op 1 mei 1296 graaf Floris V voortaan trouw te zullen dienen, de

¹⁰⁴⁰ Beschrijving: 1. omschrift: +S· JOHIS·MVLART·DE·WISSEKERKE

2. kenmerken: schildvormig, ca. - mm, groene was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie vijfpuntige sterren naast elkaar, en over alles heen een licht gebogen schuinbalk.

¹⁰⁴¹ OHZ IV no. 2452, d.d. maart 1290.

¹⁰⁴² OHZ IV no. 2482, d.d. 2-6-1290.

¹⁰⁴³ OHZ V no. 2741, d.d. 1-8-1292.

¹⁰⁴⁴ CSN no. 757.

¹⁰⁴⁵ OHZ V no. 3098, d.d. 26-3-1296.

grafelijke keur te onderhouden en zich te onderwerpen aan de beslissingen van de graaf met betrekking tot de van hun in beslag genomen goederen,¹⁰⁴⁶ waarna de graaf hun onderwerping aanvaardt op straffe van verbeurdverklaring van hun goederen.¹⁰⁴⁷

Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat Gwijde, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van de leenhulde die deze en zijn voorouders van de graven van Holland eisten voor Zeeland bewesten Schelde, maar dat graaf Gwijde zijn rechten voorbehoudt in het geval het graafschap niet aan enen van zijn nazaten toevalt onder instemming en mede-bezegeling van 14 Hollandse en Zeeuwse heren w.o. heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, heer Floris van Borsele, heer Raas van Borsele en heer Jan van Borsele (afb. 71),¹⁰⁴⁸ ridders.¹⁰⁴⁹

Op 31 maart 1299 kent Gwijde, graaf van Vlaanderen, aan heer Jan van Borsele, en zijn erfgenamen, een renteleen toe van 50 pond Vlaams per jaar uit zijn inkomsten in de Vier Ambachten.¹⁰⁵⁰

Afb. 71. Zegel van Jan Mulart van Borsele, ridder (1299).¹⁰⁵¹
(*Corpus Sigilorum Neerlandicorum resp. De Nederlandsche Leeuw*)

Tegenover graaf Jan I, en Jan, van Avesnes, graaf van Henegouwen, stellen Raas VII van Gavere, heer van Liedekerke en Breda, Jan van Liedekerke, heer van Eichem, Floris van Borsele, Jan, heer van Cruiningen, en Raas van Borsele, ridders, zich op 26 september 1299 borg voor de terugkeer, dood of levend, van heer Jan van Borsele, en Pieter, zoon van Floris van Borsele, in de gevangenschap, waarin zij nu verkeren, uiterlijk op 24 juni 1300.¹⁰⁵²

Op 11 oktober 1299 beloven Vrank- en Nicolaas van Borsele, kinderen van heer Wolfert van Borsele, en Pieter, zoon van heer Floris van Borsele, aan graaf Jan I en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 in Haarlem of Den Haag, dan wel een daartoe aan te wijzen gevangenis elders, in gevangenschap te zullen

¹⁰⁴⁶ OHZ V no. 3112, d.d. 1-5-1296.

¹⁰⁴⁷ OHZ V no. 3113, d.d. (verm.) 1-5-1296.

¹⁰⁴⁸ CSN no. 758; Obreen. Van Borsele, bijlage bij no. 12 met zegelafbeeldingen.

¹⁰⁴⁹ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299.

¹⁰⁵⁰ OHZ V no. 3465, d.d. 31-3-1299.

¹⁰⁵¹ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM:JOHANNIS:DE:BERSALIA:MILITIS:

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, gaaf.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild gevat in een rondboognegenpas.

4. wapen: een gearceerde dwarsbalk, waarboven drie omgekeerde vijfpuntige sporraderen naast elkaar, en over alles heen een licht gebogen schuinbalk.

¹⁰⁵² OHZ V no. 3508, d.d. 26-9-1299.

terugkeren, dat bevestigd wordt door heer Jan van Borsele, heer Gillis van de Poel, en Heer Hendrik van Zoutelande, ridder, en bezegelen de oorkonde.¹⁰⁵³

Jan van Renesse, Floris van Borsele, Hendrik Buffel, Johan Mulard, Gillis van Cruiningen en Hendrik van Zoutelande beloven op 11 mei 1300 hun geschil met graaf Jan aan de Koning van Frankrijk te zullen opdragen en Gwijde van Henegouwen vrij te laten in ruil voor de kinderen van Wolfert van Borsele.¹⁰⁵⁴ Jan van Borsele, ridder, belooft graaf Jan I en Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, om, op verbeurte van lijf en goed, uiterlijk op 24 juni 1300 zelf in Delft in gevangenschap terug te keren en Vrank en Nicolaas, kinderen van zijn broer heer Wolfert, in Haarlem in gijzeling te doen terugkeren, alsmede Pieter, zoon van zijn neef heer Floris, in Den Haag.¹⁰⁵⁵

Willem van Henegouwen, graaf van Holland etc. oorkondt op 25 september 1313 dat heer Gerrit van Heemskerk, ridder, als mombler van zijn vrouw, de vrouwe van Wissekerke (= Beatrix van Haarlem, weduwe van Jan Mulart van Borsele), enerzijds en heer Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, met zijn broers, heer Floris, Vrank en Claas, voor jonkvrouw Kateline, dochter van heer Jan Mulart, anderzijds, een scheiding hebben gemaakt van het land, dat zij gemeenschappelijk bezaten te Wissekerke, behalve de hofstede.¹⁰⁵⁶

Graaf Willem III oorkondt op 6 april 1317 dat zijn zuster, Aleida, vrouwe van Veere, weduwe van heer Wolfert van Borsele, 90 pond zwarte Tournois zal betalen aan vrouwe Beatrix, echtgenote van heer Gerard van Heemskerk, zolang zij voogdes blijft over haar dochter jonkvrouw Kateline, heren Jan Mularts dochter.¹⁰⁵⁷

Op 6 mei 1322 doet graaf Willem III uitspraak tussen vrouwe Beatrix van Heemskerk, Willemsdochter van Haarlem, met hare voorkinderen bij Jan Mulart, en jonkvrouw Goede, Jansdochter van Bergen, over het goed van Willem van Haarlem, dat vroeger aan Jan van Bergen behoord had.¹⁰⁵⁸

Uit dit huwelijk:

1. *Maria van Borsele*, vermeld 1327, overl. voor 8 augustus 1348, tr. (*Nicolaas*) *Kervinc*, heer *Boudewijnsz.*,¹⁰⁵⁹ knaap (1321), ridder (1331), ambachtsheer in Reimerswaal, Schoudee, Lodijk, Heer Pieterspolder, Rilland (1331, 1341, 1342), in de Mare (1331), in Yerseke (1331, 1340, 1341, 1342), in Nisse (1341), heer van Nieuw-Strijen (1348), lid van de grafelijk raad (1343,¹⁰⁶⁰ 1346-1348, 1351-1352), testeert 8 augustus 1348, baljuw van Middelburg (1351),¹⁰⁶¹ vermeld 1310-1352, overl. tussen 20 juni 1352 en 26 juni 1353, zn. van Boudewijn van Reimerswaal (van Yerseke).
2. *Catharina (Kateline) van Borsele*, vermeld 1313-1334.

¹⁰⁵³ OHZ V no. 3513, d.d. 11-11-1299 (zie: bijlage 1).

¹⁰⁵⁴ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 2. d.d. 11-4-1300.

¹⁰⁵⁵ OHZ V no. 3516, d.d. 11-10-1299.

¹⁰⁵⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach); Drossaers, Domeinraad II, regist no. 47, d.d. 25-9-1313.

¹⁰⁵⁷ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 71, d.d. 6-4-1317 (1317, woensdagh nae Paesdagh); NA, AGH inv.nr. 303, fol. 5v no. 19, resp. inv.nr. 304, fol. 6, no. 19, d.d. 6-4-1317; inv.nr. 303, fol. 5v, no. 20, resp. inv.nr. 304, fol. 6-6v, no. 20, d.d. 6-4-1317 (of kort daarvoor).

¹⁰⁵⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 105, d.d. 6-5-1322.

¹⁰⁵⁹ B. de Keijzer, *Van Reimerswaal* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹⁰⁶⁰ Smit, Rekeningen VII, blz. 398.

¹⁰⁶¹ Van Visvliet, Archief Zeeland-3, blz. 181, d.d. 19-11-1351.

Grafelijk bevel op 9 januari 1324 aan de rentmeester van Kennemerland en Vriesland tot betaling van 45 pond aan heer Gerrit van Heemskerk vanwege Otte van Bueren van de 'oersatinghe' en voogdijschap van de jongste dochter zijner vrouw bij heer Jan Mulart.¹⁰⁶² Graaf Willem geeft op 23 april 1324 jonkvrouw Kateline, heer Jan Mulartsdochter, het bestuur van het eigen goed, daar zij jaren heeft bereikt.¹⁰⁶³

Op 21 maart 1327 doet graaf Willem III uitspraak in een geschil tussen enerzijds zijn zuster vrouwe Aleid, vrouwe van Zandenburg en Buren, en anderzijds Kervinck van Reimerswaal voor jonkvrouw Catharina, dochter heer Jan Mulart, en zuster van zijn echtgenote jonkvrouw Maria, betreffende de goederen die Catharina van haar vader had geërfd; de oorkonde wordt mede bezegeld door vrouwe Aleid en Kervinck, alsmede door heer Floris van Borsele, ridder, en Nicolaas van Borsele, broers.¹⁰⁶⁴

Willem van Henegouwen, graaf van Zeeland, benoemt op 14 juli 1334 na overleg met de gemene raad en met toestemming van heer Floris, Claas- en Philips van Borsele, tot voogd over jonkvrouw Catharina, dochter van heer Jan Mulart, haar neef Boudewijn van Yerseke, de oudste zoon van heer Nicolaas Kervinc van Reimerswaal.¹⁰⁶⁵

Bastaard:

3. *Jan, bastaard van Jan van Borsele*, geestelijke te Utrecht, krijgt een beneficium van de Paus toegekend 24 februari 1335.¹⁰⁶⁶

¹⁰⁶² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 125, d.d. 9-1-1324 (1323, Maendag na Dertiendag). Toepassing paasstijl.

¹⁰⁶³ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 128, d.d. 23-4-1324.

¹⁰⁶⁴ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 90, no. 414, resp. inv.nr. 303, fol. 71v-72, no. 395, d.d. 21-3-1327 (zie: bijlage IV).

¹⁰⁶⁵ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 128, no. 647, resp. inv.nr. 303, fol. 102v-103, no. 629, d.d. 14-7-1335.

¹⁰⁶⁶ Brom, Bullarium Trajectense-1, no. 905, d.d. 14-2-1335.

Bijlagen

I. Transcripties van oorkonden.

I. Brief van de kinderen van Wolfert van Borsele, d.d. 11-10-1299.¹⁰⁶⁷

Brief van des Heeren Wolfaerts kinderen, die lovende in te komen te Sint Jans Misse, of eer. Wy Vranke, en Clays van Bersele, Heeren Wolfarts kinderen van Bersele, ende ik Pieter, Heeren Florenssone van Borsele, maken kond allen lieden, dat wy belovet hebben, ende beloven Hoogen Princen ende Mogenden onsen lieven Heeren Janne, ende Heeren Janne van Avenes, Grave van Henegouwen, met dese Brieve, op onse lyf, ende op onse goedt, dat wy nu hebben, of hier naer hebben mogen, in Sint Jans dage te mid-somer, die naest kooft, of daer voren, in te komen in die selve vangenesse, ende houdenesse, daet wy Francke ende Clays te Haerlem, ende ik Pieter in die Haghe in gevangen ende gehouden waren, ende in die selve maniere, of in een ander stede, daer onse Heeren voorschreven, of d' een van hen tween inwysen sullen; ende waer het sake dat wy Francke ende Clas niet ende quamen ter voornoemde tyt, of daer voren te Haerlem, ende ik Pieter in den Haghe, of in een stede daer onsen Heeren voorschreven in wysen sullen, als voorschreven is, soo bekennen wy, dat wy verbeurt hebben onse lyf, ende onse goedt, dat wy nu hebben, of hebben mogen, tegens onse Heeren voorschreven te haren willen, sonder eenig wederseggen, of helpe van eenigen recht dat ons helpe van eenigen recht dat ons helpen mogte; ende omdat wy selve geen zegel hebben, soo hebben wy Jan van Bersele, Heeren Gillise van den Poele, ende Heeren Hendrik van Zoutenlande, Ridders, gebeden, dat sy onse hare zegele geleent hebben, ende dese letteren besegelt met haren zegelen; in oirkonde allen den genen, diese sien, of hooren; ende wy Jan, Gillis, ende Hendrik voorseit, make kond allen lieden, dat Francke, Clays ende Pieter voornoemt, alle dese voorschreven stukken wel en getrouwelyk hebben lovet onser Heeren voorschreven te houdene, ende te doene op haer lyf, ende op haer goedt, dat sy nu hebben, of hebben mogen; ende omdat sy geen zegele ende hebben, soo hebben wy dese letteren bezegelt met onsen zegelen uithangende, in oirkonde, ende in kennisse aller den genen diese sien of hooren leden. Gegegeven des sonnendaghes na Sint Vicorsdage in 't jaer ons Heeren M.CC.XCIX te Dordrecht.

II. Testament van Hendrik Wisse van Borsele, ridder, d.d. 1-10-1303.¹⁰⁶⁸

In den name des Vaders, des Soons, ende des Heyligen Geests Amen. Ic Henric Wisse van Borsele, riddere, mins heren Wolferts sone van Borsele, wilen here van Sandenbirch, dar God de siele of hebben moete, siec van lichame, doch machtich mynre sinnen, met der hulpe der gratie Gods, ende bi rade van goeden lieden, ende van minen vrienden, make ende ordiner min testament, ende besette in deser manieren. Int eerste so geve ic ende sette in handen broeder Henric Wissen van Borsele, minen oem, den joncvrouwe van Voirne, minre suster, min here Wolfert van Borsele, here van Zandenburch, Florence, Vrencke, ende Clais, minre broedere, min here Joanne van Borsele, riddere, mins oems, vyf hondert pont, te gheven in almosenen over mine siele, na harer conscientie, den hem orbarlekes dunckt, ende best bestaend. Voert alle scoud, al onrecht, al restoor, dat min here min vader achter bleeff, also verre als het mi ane comet, also als broeder Henrike, minen oem, wal cond is, wille ic dat men gelde volcomelike van minen goede, boven der almosenen, die hier voren bescreven staet. Voert so begeere ic ende wille dat min exsecutore voerseid setten tote ene eweliker capelrie also vele goets jarelecx,

¹⁰⁶⁷ NA, AGH inv.nr. 2145 (EL 41), fol. 35, d.d. 11-10-1299 (1299, des sonnendaghes na Sint Vicorsdage).

¹⁰⁶⁸ Matthaëus, Analecta-1, blz. 744-748, d.d. 1-10-1303 (1303, oppe Sinte Bavendach).

als hem goet dunct, in gedinckenissen van mynre sielen, ende die capelrie te besinghene in de Capelle, dar min here min vader leghet. Over dit testament ende over dese ordinanche so was de joncvrouwe van Vorne, min suster, mit here Wolfert van Borsele, Florens, Vrencke, ende Clais, mine broedere, min here Jan van Borsele, min oem, Jan Elands sone, ende Henric Bruus son. De welke ordinanche was gemaect int jaer ons Heren, als men scrivet, m.ccc. ende drie oppe Sinte Bavendach. Ende op dat dese dinghen vast bliven ende gestade, so is dese brief besegelt met broeder Henric Wissen seghele van Borsele, mins heren Florens, here van Borsele, der joncvrouwen van Vorne, burchgravinne van Zelant, minre suster, mins heren Wolfert van Borsele, here van Sandenburchs, mins broeders, ende met miins heren Jans segele van Borsele, mins oems, in orconsepe ende in kennissen hier of.

III. Verzoening tussen de kinderen van heer Wolfert van Borsele en zijn moordenaars, d.d. 11-5-1309.¹⁰⁶⁹

Wi Guido bi der genaden Gods bisscop t'Utrecht, Willem, grave van Henegouwen, van Hollant, van Zelant, ende here van Vrieslant, ende Gerard, here van Voerne, burghgrave van Zelant, maken cont, dat edele luden, heren Wolfaert ende heren Florens, ridders, Vranken ende Clais knapen, heren Wolfaerts kinderen van Borsselen, voer hem, haren maghen, haren vrienden, ende haer helpers an d'eene syde, heren Philips erfnamen van Duvenvoorde, heren Philips van Zanthorst, heren Wouter van Harlem, heren Simon van Benthem, heren Philip Voernesse, heren Ghisekins erfnamen van Ammers, heren Vriesen erfnamen van der Mye, Diderics erfnamen van Zanthorst, Florens ende Wouters erfnamen van Duvenvoorde, Jan van Zassenem, Willem van der Lane, ende Gerard Ever, voor hem, horen maghen, horen vrienden, dies ons met hem gelooft hebben, of ander syde, van alre misdaet, die geschiede an heren Wolfart, also van sire doot, ende van alre misdaet ende broke, die daer na gesciede voer Sinte Cruus daghe ingaenden Meye, op ons bleven syn met horen vryen wille, so wat dat wi daer of seggen na onsen goetdencken, de partyen geroupen, weder dat si commen iof en doen, dat si dat houden sullen. Ende ware dat sake dat in onsen seggen enighen twifel ware, dat nu roerde iof hier na roeren mochte, dat wi dat verclaersen sullen ende mogen na ons selves verstant sonder enich wederseggen van den partijen vornoemt. Ende hebben belooft onsen seggen, ende onse verclaersen, dat wis eggen, iof hier na verclaersen sullen, dat vast ende gestade te houden voor hem, horen maghen, horen vrinden, ende hoer helpers. Voert hebben si hem verbonden, ware dat sake, dat onsen seggen ende onse verclaersen in enich punt te broken die ghene, die 't verbreken souden verbueren lyf ende goet, ende dat soude horen tote onser kennesse na onsen goetdenken, na onsen willem ende na ons selve proeve. Ende wi Guido, Willem ende Gerard, voerseit de partijen voernoemt geroupen des Sonnendachs voor Pinxteren int jaer ons Heren m.ccc. ende neghe, die partie van Hollant vorseit, tieghenwoerde te Poeldunen buten s'Gravensande, ende de partie van heren Wolfaerts kinderen geroupen, gebeit, ende niet en quame teghenwoerde, de warede wel ondervonden van der stucken vorseit bi rade wiser luden, in den name s'vaders, soens, ende helich geest seggen wi onsen seggen in der manieren dat hier na volget. In den eersten seggen wi dat heren Philips erfnamen van Duvenvoorde, heren Philips van Zanthorst, heren Wouter van Harlem, heren Simon van Benthem, heren Philips Voernesse, heren Gisekins erfnamen van Ammers, heren Vriesen erfnamen van der Mye, Dierix erfnamen van Zanthorst, Florens ende Vrancs erfnamen van Duvenvorde, Jan van Zassenem, Willem vander Lane, ende Gerard Ever, voer hem, ende voor den ghenen dies met hem op ons bleven syn van heren Wolfarts doet gheven sullen ende gelden dusent pont swarter tormoysen, enen groten tournoys gerekent voer sestien penninghe. Voert segghen wi want die poerten, ende die gemeente van Hollant, also wi ter wareit ondervonden hebben, sonder

¹⁰⁶⁹ Matthaëus, Analecta-1, blz. 744-748, d.d. 11-5-1309 (1309, des sonnendaghes voor Pinxteren).

voerraet ende sonder weten waren van heren Wolfaerts doot voorseit, ende omme de liefde des graven haers heren daer comen waren onnoseleke, so seggen wise quite van s'heren Wolfaerts doot, ende seggen, dat heren Wolfaerts kinderen, noch niemant van horen maghen noch van horen helpers veten sullen den poerten noch den gemeenten voerseit om s'heren Wolfaerts doot. Voert om dat wi vonden hebben ter warede, dat here Florens van Bouchorst, die persoene van Delf, Hughe van Merlant, ende Ogier uten Hoeke, die op ons bleven syn, onschuldich syn van 's heren Wolfaerts doot, seggen wise quite dar af. Voert van al den anderen, die s'heren Wolfaerts kinderen betyen mochten van haers vaders doot, daer af en seggen wy dat heren Wolfaerts kinderen vorseit heren Wolfaerts broeders ende huer helpers geven sullen ende gelden drie dusent pont tournoyse, den groten tornoyse gerekent voer sestien penninge vor die vorseide misdaet die gesciede ter Vere. Ende dese vorseide drie dusent pont sal die grave van Henegouwen ende van Hollant ontfangen of doen ontfangen bi sinen bode, ende voert gheven ende deelen onder der gheenre maghen, die daer doot bleven na syn selfs goetduncken ende orbaer sonder iemens wederseggen. Ende dat gelt voerseit of beden syden salmen betalen tote Zeirxe, t'eerste derdendeel te midden somer naestcomende,¹⁰⁷⁰ t'ander derdendeel des sonnedaghes na half vasten daer na comende,¹⁰⁷¹ ende tardde derdendeel te Sente Jans daghs midden somer daer naestvolgende.¹⁰⁷² Ende hier bi seggen wi ene alinghe soene tuschen den partien vorseit, ende ware dat sake dat ymant onsen seggen brake in al of in enigen punten vorseit, so souden die ghene die 't verbraken verbeuren lyf ende goet sonder verdrach. Ende dit sal horen t'onser kenninge, toit ons selves proeve, na onsen goetduncken, ute gheseit al recht dan hem helpt iof helpen mochte, in wat manieren dat ware. Ende wi Willaem, grave van Henegouwen ende van Hollant vorseit sullen heren Wolfarts kinderen vornoemt helpen, dat si hare helpers sullen winnen, die sculdich syn met hem te gheldene ende te beterne die vorseide misdaet na den rechten van den lande, ende wi sullen dien vorseide van Holland hore soene ute doen reël, ende van heren Wolfaerts kinderen ende van horen helpers. Ende dit seggen hebben geseit, behouden onse volre macht alle pointen vorseit, die dair of roeren mochten, te verclaersen ende te bediedene na ons selves verstantesse. In orconden van al desen sticken vorseit hebben wi Guido, Willam, ende Gerard vorseit desen brief besegelt met onsen segel. Gheseit ende gedaen te Poeldunen des sonnendaghes voor Pinxteren int jaer ons Heeren m.ccc. end neghene.

IV. Graaf Willem III bemiddelt tussen de weduwe van Wolfert II van Borsele en de erfgenamen van Jan Mulart van Borsele, d.d. 21-3-1327.¹⁰⁷³

Wi Willaem grave van Heynegouwen etc. maken cond allen luden dat een twi was tusken veren Aliden onser zuster, vrouwe van Zandenburch ende van Buren op die ene side ende Kervinghe van Reymaeswale also van joncfrouwe Katelinen weggen, heren Jan Mulaerds dochter, Kervings wijfs zuster, op die ander zide, also van joncfrouwe Kathelinen goede voirs. dat hair bestaerf van heren Jan Mulaerd horen vader, des si gheheellike ende al an beyden siden an ons ghebleven sien. Waer of wi ons wel beraden hebben bi den keersmannen die si an beyden siden dair toe ghenomen hadden, ende siens met hem ghemeenlike over een ghedraghen also dat ver Aliet onse zuster hebben zal die twiedeel van den molenwater lande ter Tekelighe ende joncfrouwe Kateline dat derdendeel van den zelven lande. Voirt zal die here wech binnen den dorpe te Wissenkerke legghende op die noirtside van der kerke breet wesen viertich voete, ende alle here weghe buten dorpe zullen breet wesen twintich voete; ende dair se smaelre sijn men zal twintich voete breet maken, ende dair si breder sien dair zullen si hore brede behouden.

¹⁰⁷⁰ 24 juni 1309.

¹⁰⁷¹ 5 april 1310.

¹⁰⁷² 24 juni 1310.

¹⁰⁷³ NA, AGH inv.nr. 304, fol. 90, no. 414, resp. inv.nr. 303, fol. 71v-72, no. 395, d.d. 21-3-1327.

Ende die playne beyde te Wissenkerke ende ter Nissen die zullen si half ende half deelen, die legghen buten hereweghe. Ende alle hofsteden die ghecavelt sien die zal jeghelijc besitten' alsoe als si ghecavelt sien; ende die noch te delen sien die zullen si cavelen ende deelen bi Symon Jans sone van Cloetinghe, Aloud Arnouds f., Pieter Colijns sone ende bi Dieric Reylofs sone. Ende hofsteden dair si ghebrec of hebben van anderen luden die zullen si sonder archlist ghemene winnen ende half ende half delen. Voirt so zal onse zuster voirs. joncfrouwe Katelinen voirscreven gheven van der husinghen, hovinghe ende boengherden die si ghecoft heeft in reden ghelde zeven pond groete, ende van der molen ende molen werve twee ende dertich scellinghe ende zes penninghe groete. Ende hier bi segghen wise onderlinghe ghesceyden ende vereffent van allen eyske die Kerving voirs. yskede jof eysken mochte veren Aliden onser zuster voirs. van allen heren Jan Mulaerds goede of dat dair of roeret, tote desen daghe toe van huden. Ende hier op hevet Kerving voir hem, voir joncfrouwe Marien sinen wive ende voir joncfrouwe Katherinen voirs. ende hoiren erfnamen veren Alyden' onser zuster voirscreven ende hoir arfname voir ons ende onse manne ewelike quite ghesconden ende van allen eyske verteghen die si van heren Jan Mulaerds wegghen eysken mochten; ende alle stucken voirscreven sonder archlist. Ende omme dat wi willen dat dit vaste ende ghestade bliven, zo hebben wi desen brief bezeghelt met onsen zeghele. Ende wi Alijt van Zandenburch ende van Buren ende ic Kerving van Reymerswale' van joncfrouwe Kathelinen' wegghen voirs., omme dat wi ons van desen zegghen voirscreven' ghenoeghen laten ende ghepayt houden, zo hebben wi desen brief mede bezeghelt met onsen zeghelen. Ende omme die mere zekerheyde so hebben wi ghebeden heren Florense' van Borsselen ende Clayse van Bersele sinen broeder dat si desen brief met ons bezeghelen willen. Ende wi Florens van Bersele, ridder, ende Clays van Bersele¹⁰⁷⁴ voirscreven, omme bede onser liever zuster der vrouwen van Zandenburch ende van Buren ende omme Kervings bede voirscreven, heb wi desen brief open bezeghelt met onsen zeghelen omme der mere zekerheyde wille. Ghegheven in Middelburch des zatersdaghes voir Midvaste int jaer ons Heren m.ccc. zes ende twintich.

V. Graaf Willem IV doet uitspraak in de strijd tussen twee partijen, d.d. 16-7-1342.¹⁰⁷⁴

Deze belangwekkende oorkonde, dat een goed inzicht geeft over de samenstelling van de twee strijdende partijen, is te vinden in het charterboek van Van Mieris.¹⁰⁷⁵ Onderstaande, vrijwel gelijkkluidende, transcriptie is overgenomen van de website van het Huygens instituut.

Willaem, grave van Heynegouwen, etc., maken cond allen luden. Want her Wolfairt van Bersele, here van der Vere, her Florens' van Bersele, her Clays van Bersele, her Wouter van Barchem, her Florens van Bersele die jonghe, her Heynric van Everinghe, her Olivier van Everinghe, her Willem' die Vriese die jonghe, her Costijn van Reynisse ende her Jan van Cruninghen heren Jans zone, ridderen, Doedijn van Rijsinghen, Wouter van der Maelstede, Aernoud van Scenghe, Jan van Scenghe, Gillijs van Brigdamme, Wisse uten Poele, Dirc Florens zoen, Willem van Kampen, Wolfairt Lodewics zone van der Maelstede, Jan van den Niewen werve van sHerAernouds kercke, Jan Willems zone van den Niewenwerve in Walcheren, Jan van den Niewen hove, Godevairt Jans zone, Hughe van Malland, Heynric van der Creke, Jan Jans zone van der Creke, Jan Clais zone van der Creke, Scobbeland van Zevenberghen, Gillijs Jans zone van Rieland ende Hughe Gillijs Hughen sons zone voir him, horen maghen, vrienden ende helpers op dien zide, ende Pieter Gheronx zone, Pieter die Roede, her Boudijn van Bairsdorp, ridder, Clais van Bairsdorp, Dankairt Boudijns zoen, Costijn Wissen f., Pieter Jans zone uut Stavenisse, Pieter Jans zone van Poppen dike, Jan Goedevairts

¹⁰⁷⁴ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 14-15, d.d. 16-7-1342.

¹⁰⁷⁵ Van Mieris II, blz. 659-660, d.d. 16-7-1342 (1342, des Dinxendaghes na Sinte Mergrieten dach).

zone, Oelaert Goedevoids zone, Gheronc Goedevoids zone, Clais Goedevoids zone, jonghe Heynric Buffel, Hughe Dirx zone ende Hughe Gillijs Hughe mans zoens zone voir hem, horen maghen, vrienden ende helpers up dander zide, van allen doetslaghe, leemten, smerten ende scade die die partijen voirscreven mallic anderen ghedaen hebben ende van allen twee die gheweest heeft tusken den partijen voirscreven tote desen daghe toe, ane onse segghen ghebleven sien ende hem verbonden hebben onse segghen te houden up beyden ziden mit horen openen brieven, soe hebben wi ons wel beraden mit goeden voirsienicheden ende uten dair of onse segghen in sulker manieren als hier na bescreven staet.

In den eersten is onse segghen dat Symon Jans zone van Poppendijc ghelden sal Jan Pieters zone sine smerte die hi hem te Ieersike dede vierscatte, also also hi ghelegghen is, also verre als hise haelt also recht is, wand wi verstaen dat binnen vrede gheschied es.

Vort segghen wi ghestade alsulc zegghen also ons lieve here ende vader, dair God die ziele of hebben moete, gheseyt heeft tuschen Jan van Scenghe ende Pieter Gheronx zone; ende ist dat dair an yet ghebreect, dat men dat voldoe tuschen hier ende Kersavond naist coemende. Alle ander claghe van Jan van Scenghe sullen besceyden her Wolfairt van Bersele, her Niclays Kervinc ende Bollard^e Bollairds zone.

Voirt soe wat dese drie voirscreven segghen van Jan Tols smerte jof van sire doet, dat sal ghestade wesen ghelijc of wijt selve seyden.

Vort segghen wi dat Gheronc Pieters zone ende Clays Clays Heynrix zons zone ghelden sullen Clays Oelairts zoens smerte yen scatte, also verre als hise haelt also recht is, want wi niet en vinden dat binnen vrede was.

Vort segghen wi dat Pieter die Roede ten heylighen houden sal dat hi Jans zuster van den Niewen hove niet ghetroud en heeft ende dair mede quite, dar hi des niet doen dat hi hair dan doe, als hi sinen trouwen wive sculdich is te doene.

Vort segghen wi dat Pieter die Roede ghelden sal heren Jacob van Rieland sine smerte yen scat also enen edelen man, om dat hi priester is, want wi van den vrede niet en vinden.

Van den twien wiven die Clais vriende van Steland waren ende claghen dat him Gheronc Pieters zone misdaen souden hebben te Ieersic, dat segghen wi quite.

Vort van den heynxste dair Clays van Steland omme claghet, segghen wi quite, want Clays den henxste weder hadde.

Vort segghen wi dat men alle die smerte die tote Scerppennisse sciede op die tijt doe Pieter Gheronx zone ende sine kinder over quamen omme te wesen ter vierscaren ter Westkercken, dat men die ghelden sal an beyden ziden vierscatte den ghenen die die smerte hadden na dien dat elc ghelegghen is, also verre als si die smerte ane bringhen ende starcken also also recht is, want wi verstaen hebben dat binnen vrede was.

Vort van der scaden die Pieter die Roede ende sine helpers ghedaen souden hebben Jan Heynen zone an sinen scepe in den gront te houwen tot XXX s. groten toe, dat setten wi an heren Wolfairde, heren Clays Kervinc ende Bollard te sceyden; ende willen wi dat men houde.

Vort alle smerte die Clais van Steland ende sine vriend ghehadt souden hebben van Pieter Gheronx zone, sinen kinderen ende horen helpers buten vrede sint dat die keerslude an him hadde, dat setten wi an heren Wolfairde, heren Clays Kervinc ende an Bollard voirscreven, dat men him die smerte ane bringhen sal, ende dat sullen si besceyden.

Vort van den lande dat Pieter Gheronx zone ende Gheronc sijn zone onghebruyc ghemaect souden hebben Clayse van Steland, her Jacob van Rieland ende Gillijs Jans zoene, dat zetten wi te besceyden heren Wolfairde, heren Niclays Kervinc ende Bollard voirscreven.

Vort segghen wi van den zegghen dat her Raes van Cruninghen ende her Niclays Kervinc op him luden hadden te segghen op ene stoelscat van V^c lb. Tornoyse die wi ghehadt souden hebben, die segghen wi quite.

Vort is onse segghen dat Pieter Gheronx zone, sine kinder ende hore helpers ghelden sullen heren Raesen doet van Steland II^c lb. zwarter Tornoyse; ende si sullen ghelden Goeten doet

Hughe Meysters zoens also als hi gheleghen is yen scatte. Ende men sal ghelden alle smerte die dair op die tijt gheschiede op beyden ziden also als mense anebrenghet ende starct also recht is yen scat bi heren Wolfairde, heren Clays ende Bollard voirscreven.

Vort van den scade die heren Raesen vrienden ghehadt souden hebben die wile dat men voir tune lach, om dat buten vrede was, ende si hoir neringhe van moerdiken niet volghen en mochten, segghen wi quite.

Vort alle smerte die die van Berselen ende hore helpers namen voir Pieter Gheronx zoens huys bi der sonnenscine selmen ghelden yen scat, also verre als sise sterken also recht is, ende mitter selver custinghe houden dat bi der sonnen gheschiede; ende die smerte die hem bi nachte gheschiede diene sal men niet ghelden.

Vort alle smerte die dien van der Creke ende horen helpers te Reymerswale gheschiede van Domaes Jans zone van Braband ende sine hulpers, segghen wi te ghelden yen scat also verre als mense ane bringhet ende starct also recht es, het en ware dat Domaes Jans zone, die ane leyder was van dien stride, Pieter Gheronx zoens maech ware; ende dat sullen besceyden her Wolfair, her Clays Kervinc ende Bollard voirscreven ende ghelden doen also redeliken es.

Vort is onse segghen dat her Florens van Berselen die jonghe, Doedijn sijn broeder, Wisse uutten Poele, Wolfairt Jan Oelouts zons zone, Jan vanden Niewen hove, Goedevoirt sijn broeder, Jan Clays zoen van der Creke, Gillijs Jans zoen van Rieland ende Willem, Heyne ende Raese Poppen, stief kinder van Scenghe, mit horen helpers ghelden sullen Gheronc Pieters zoens doet, Heynric Kensen doet ende Willem Dirx zoens doet, want si ghevanghen waren ende binnen dier vanghenisse doet gheslaghen waren, vierscatten elc als hi gheleghen is.

Vort segghen wi dat her Raese van Steland, Jan van den Niewen hove, Goedevoirt sijn broeder, Hughe van Malland, Heynric van der Creke, Jan Clays zone ende jonghe Jan Jans zone van der Creke mit horen hulpers ghelden sullen Gheronc Jans zoens doet van Poppen dike ende Witten har Heynric zoens doet, elken yen scat also also hi gheleghen is.

Vort segghen wi van Boudijn Dirx zoens doet: want sine vriende segghen dat hi noch wonde noch quetsinghe en creech in den stride, dat sine broeder ende sine maghe mitter custinghe doen sullen dat hi tot den stride alsulke quetsinghe nam van sinen vianden dair hi doet of bleef, ende soe sullen ghelden her Raese van Steland, Jan van den Niewen hove ende horen hulperen voirscreven yen scatte also also hi gheleghen is; ende en doen si die custinghe niet, soe segghen wi dat quite.

Vort segghen wi van alre scade die Pieter Gheronx zone ende sine vriende claghen dat hem die van Berselen ende hore hulpers ghedaen souden hebben, dat her Wolfairt, her Clays Kervinc ende Bollard voirscreven proeven sullen wat die scade ghedraghen mach; ende wat si clair vinden dat sal her Florens van Bersele die jonghe, Doedijn sijn broeder mit horen hulpers ghelden Pieter Gheronx zone ende sinen vrienden na dien dat die scade gheschied es ende hem drien voirscreven weseliken denct. Ende dat si niet clair en vinden, dair sel her Florens van Bersele die jonghe mit sire custinghe voren staen dat hi noch sine hulpers him luden ghiene scade ghedaen en hebben; ende stect hi yet buten, dat sal hi ghelden also den drien voirscreven weseliken denct. Des ghelijc selmen doen joncvrou Machtilden, Jan Gheronx zoens wedewe, van hare scade.

Vort segghen wi dat men alle smerte gheschiede in den parlamente doe hair Raese doet bleef ghelden sal yen scat an beyden ziden, also verre als sise ane bringhen ende sterken also recht is bi den drien voirscreven.

Voirt alle smerte die gheschiede an beyden ziden in Sinte Martijns dike doe Jan van Scenghe dair was, die salmen ghelden yen scatte also groet als sise ane bringhen ende sterken also recht is bi den drien voirscreven.

Vort segghen wi dat pleyt van heren Jacob van Rieland ende van Pieter den Roeden quite ende of te laten an beyden ziden, ende allen coste dair of van beyden ziden quite.

Vort is onse segghen dat alle puncten die wi selve in desen segghen niet en verclairsen, dat her Wolfairt van Berselen, her Niclais Kervinc ende Bollard' Bollards' zone van onsen wegghen die puncte verclaerssen sullen; ende wat si dair toe segghen, dat segghen wi beyden partijen ghestade te houden ghelike of wijt selve gheseyt hadden, op alsulke pene als si jegghens ons verbonden sien. Ende en droegghen dese drie niet over een van enighen puncte, dat souden wi selve verclairrsen.

Vort sel men alle smerte an beyden ziden ane bringhen voir heren Wolfairde, her Niclays Kervinc ende voir Bollard' voirs., also groet als man ende meester kennen ende sise sterken mit horen maghen also desen drien voirscreven goed denct.

Vort segghen wi dat die ghene van beyden ziden dair wi onse zegghen voirscreven op gheseyt hebben, dat si uut Middelburch' niet en sceyden voir die tijt dat si zekerhede ghedaen hebben van allen doet slagghen, smerten ende scade die op hun coemen is of coemen mach mitten zegghen voirscreven; ende is yemand dair wi onse zegghen voirscreven op gheseyt hebben die in Middelburch niet en is, dat hi in Middelburch coeme tusken hier ende sonnendach naist coemende' ende niet van dane en sceyden eer hi verzekert hevet also voirscreven es. Ende alle doetslagghen sal men ghelden binnen den naesten jare tot elken XVII weken een dordendeel; ende alle smerte ende scade selmen ghelden ten middelsten daghe in Middelburch voir heren Wolfaird, heren Clays ende Bollard vors., ende ten middelsten daghe selmen manscip ende voerdaede doen in Middelburch voir desen drien voirscreven.

Vort segghen wi dat alle die ghene an beyden ziden die omme smert clagghen, ende dair smert op ghestarct wort also recht is, ghelden zullen also hulpers elc mit sire partijen; ende soe wien die hoeft hebbers' voirscreven ane spreken an beyden ziden dat hair helper wesen souden, ende die versaect dat hi ghien helper en is, soe sullen die hoeft hebbers die ane spreken hem custen mit hem vijften van sinen maghen tote hem die si kiesse sullen dat hi noch sine vriende bi sire wete in ghienen van al desen voirscreven parlamente gheweest heeft, ende doet hi die custinghe wese quite, ende sine vriende die dair gheweest hebben ghelden ghelike anderen hulperen, ende doet hi die custinghe niet ghelde also hulper. Ende dese custinghe ende alle ander custinghe voirscreven selmen doen voir den drien voirscreven in Middelburch op onser Vrouwen dach na den oeste' naist coemende, ende dair tenden op deser drie goedencken voirscreven; ende en mochten si op dien dach die custinghe niet doen, soe souden sise doen sonder vertrec also heren Wolfaird, her Clais ende Bollard' voirscreven goed denct.

Vort is onse segghen dat her Florens van Bersele die jonghe, Doedijn van Bersele sijn broeder, Wisse uutten Poele, Wolfairt Jan Oelouts zoens zoene, Jan van den Niewen hove, Goedevairt sijn broeder, Jan Clays zone van der Creke, Gillijs Jans zone van Rieland, Heynric, Willem, Raese Poppen, stiefkinder van Scenghe, Hughe van Malland, Heynric van der Creke mit horen hulpers, want si Pieter Gheronx zone ende sine vrienden grote smerte deden binnen enen vrede, ende want si Gheronc Jans zone van Poppendike ende Witte Jan Heynrix zons zone doet sloegghen, ende beclagghet sien van Boudijn Dirx zoens doet, dat men noch verclaerssen sal mitter custinghe, ende want si Gheronc Pieters zone, Heynric Kensen Jans zone ende Willem Dirx zone vingghen ende niet en verwaerden, ende want si Gheronghe, Heynric Kensen ende Willem Dirx zone voirscreven dair si ghevangghen ende ghebonden lagghen doet sloegghen, ende si dair na over voeren in Sinte Martijn' dijk mit bliden ende dair in den lande vernachten ende nachtzaten voir Pieters huys deden, ons gheven sullen mit horen hulpers voir hore broke ende misdaet ende voir hore overdaet VI^m lb. zwarter Tornoyses', te betalen al gheheel te Scinxen naist comende, ende dat nu te verzekeren voir scepen in Middelburch mit zekeren borghen eer si Middelburch ruymen.

Vort segghen wi Doedijn van Berselen, Wisse uutten Poele, Wolfaird Jan Oelouts zoens zone, Heynric, Willem ende Raese Poppen, stiefkinder van Scenghe, Jan van den Niewenhove, Goedevaird sijn broeder, Jan Clays zoen van der Creke, Gillijs Jans zone van Rieland uut onsen lande van Holland ende van Zeeland ende onse land te ruymen tusken dit ende onser Vrouwen

dach half oeste naist coemende, ende niet weder dair in tecomen het ende si bi onsen wille, op hoir lijf ende op hoir goed, over midts dat si die lude vinghen ende in der vanghenise doet sloeghen.

Voirt wan her Wouter van Barchem him dits parlaments niet onderwonden en heeft, soe segghen wi hem sine erfzoene van heren Raesen doet van Steland vrylic op te boeren, ende van deser verboernisse ende zoene ghenen commer te hebben vorder dan dat hi van den lande dat hem van heren Raesen verstorven is ghelde van dien ghemete ghelike den anderen voirscreven; ende of sine vriende in Noirtbeveland mit dien van Bersele in enighe ghaderinghe gheweest hebben, dat si mit him ghelden gheliken anderen horen hulperen.

Vort is onse segghen: want Pieter Gheronx zone ende sine kinder ende hore hulpers te Scerpenisse ghevochten hebben binnen vrede ende smert ghedaen hebben, ende si doet gheslegghen hebben heren Raesen van Steland ende Goeten Hughen Meysters zone, ende si Heynric van der Creke vinghen, ons gheven sullen mit horen hulpers XVI^c lb. zwarter Tornoyse, te betalen al gheheel te Pinxter naistcoemende, ende dat te verzekeren in Middelburch of te Zierixen voirscreven mit zekeren borghen eer si Middelburch ruymen.

Ende hier bi segghen wi ene alinghe zoene tusken beyden partijen voirscreven, beyden van dien die wi uutten lande zegghen ende dien diere binnen bliven. Ende soe wie die zoen brake, dat wair op sijn lijf ende op sijn goed; ende soe wie die zoene breken dede jof die misdadighe stercte, dat soude wesen op sijn lijf ende op sijn goet, ende dat soude staen tot ons selves proeven mit wien wi wilden, sonder enich ander recht dair of te doene. Ende alle dinghe voirscreven sonder archlijst.

Ende omme dat wi willen dat dese zoene vaste ende ghestad ghehouden worde ewelike, soe hebben wi desen brief bezeghelt mit onsen zeghele. Ghegheven in Middelburch des dinxendaghes na sinte Margrieten dach int jair twie ende viertich.

VI. Opdracht en belening met het huis Duinbeek c.a., gelegen onder Oostkapelle op Walcheren, d.d. 30-3-1350.¹⁰⁷⁶

Ik Wolfaerd van Borselen, heere vander Vere, ende ic Hadewich, sijn wijf, groete alle die ghene die desen brief zullen zien of horen lesen ende maken hem cont dat wi wael vorpenset,¹⁰⁷⁷ ende bi onsen vrien wille ende met ghezamender hant up hebben ghegheven in rechten eyghendoeme onsen lieven Heere den Hertoghe Willem van Beyerem, palatsgrave van den Rine, grave van Holland, van Zeeland, ende heere van Vriesland, die veste ende die woninghe te Dunebeke in Walcheren met alle der timmeringhe, maetsinghe ende al ander coste die daer nu aen ghedaen is of diemer naemaels aen doen sal, met der hofsteden, grachte, brugghe en al die erfnisse die wi daer buten hebben omtrent der husinghe vorscreven tote viere ghemete landen toe. In oirconden dese ghiften so hanghen wi Wolfaerd ende Hadewich vorghenomet aen desen jeghenwordighen brief onse zeghelen. Ende wi Willem, hertoghe van Beyerem, palatsgrave van den Rine, grave van Holland, van Zeeland ende heere van Vriesland hebben al die vorghenoemde goed ontfanghen in rechten eyghindoeme. Ende omme die lieve ende die goede gonste die wi hebben tote desen heere Wolfaerde, onzen neve, ende vrouwe Hadewich, zinen wive, vorghenoemt, so gheven wi Willem, hertoghe vorseit desen selven Wolfaerd vornoemt al dit vorghenoemde goed ende met den ambochte datter up leghet, dat heere Wolfaerd vornoemt cochte, ende hem vor ons verghift was tote viere ghemete ambochts in rechten erfleene. In alle deser manieren als hier na ghescreven staet dat is in den eersten te verstante waer dat zake dat heere Wolfaerde vornoemt ghebrake vor Hadewich, sinen wive vornoemt, dat si langher levede dan hi, so zal Hadewich vorscreven alle die vorghenoemde leen vrylike

¹⁰⁷⁶ ZA, Heerlijheidsarchief Duinbeek (toegang 61), inv.nr. 1, d.d. 30-3-1350.

¹⁰⁷⁷ De betekenis van 'wael vorpenset' is wel overdacht.

ende met rusten bezitten ende ghebruken sonder eenigher ande moynesse of onruste van yemande. Ende daer in gheloven wise wi ons ende vor onse nacomelinghen in te houden ende te doen houden rustelike ende met vreden also langhe als si levet. Ende so welken tijt dat heere Wolfaerde ende Hadewich vornoemt beyde van leve ter doot comen sijn, so sal heere Wolfaerde vornoemt oudste sone, hadde hi gheenene sone, sijn oudste dochter al dit vorgenoemde leen in rechten erfleene van ons houden, ende van onzen afcomene comende van der graeflicheden van Holland ende van Zeeland. In deser manieren dat die sone af die dochter die dit vornoemde leen na heere Wolfaerds ende Hadewich, sijns wijfs doot vorscreven, bezitten sal den anderen broederen ende den anderen zusteren gheven sal twee hondert pont groter tornoyse. Ende hier bi so sall dese sone of dese dochter, ende hare erfnamen vortaen in rechten erfleene van ons houden ende van onsen afcomene comende van der graefelicheden van Holland ende van Zeeland, al dit vornoemde goed sonder eenigher ander lossinghe emmermeere daer af te doene ende vrielike te bezittene, ende te ghebrukene in allen dier manieren dat heere Wolfaerde vornoemt nu besit ende houdende is sine husinghe te Zandenburgh, ende die Vere, ende altoos te volghende den huse van Zandenburgh. Ende dien zelven leenhouder die Zandenburgh ende die Vere tote allen tiden houdende sal sijn sonder emmermeer daer af te scheydene. Ende hier bi sal dese sone of die dochter daer die vornoemde leen up comt verbonden sijn van alle den leene dat hem van heere Wolfaerde vornoemt up comen sal sijn binnen den lande van Walcheren gheene hant daer an te slane, hem noch si, noch huer voghet warens onbejaert eer dat van desen leene die twee hondert pont groter tornoyse haren broederen ende zusteren al betaelt of voldaan sal sijn. Ende daer toe sullen wise ende onse nacomelinghe bedwinghen sonder eenich af laten dat dese betalinghe gheschie. Ende omme dat wi Willem, hertoghe vorscreven, ghelooft hebben ende gheloven tot ons ende vor onse nacomelinghe heere Wolfaerde ende Hadewich vornoemt ende haren nacomelinghen alle dese vorscreven zaken ende in allen dier manieren als vorscreven is vaste ende ghestade houden, zullen tote eeweliken daghen, so hebben wi desen brief open bezeghelt met onsen zeghele. Ghegheven in Middelburgh int iaer ons heeren doemen screef duzent drie hondert ende vijftich, des dincsendaghes in die pasche daghe.

VII. Wolfert van Borsele voogd over de kinderen van Albrecht, zijn broer, d.d. 6-3-1356.¹⁰⁷⁸

Allen den ghenen die desen brief sullen zien jof horen lezen: maken wi Wulfaerd van Borselen, riddre, voeght van heren Albrechts ons broeder kinderen, daer god die ziele of hebben moete, ende Jan van West-Subburgh, cont ende kenlic, dat wi ghebeden hebben ende bidden eenen eersamen ende wisen prelaet heren Janne vander Ghoes, abt van ons Vrouwen Cloestre in Middelburgh, ende sinen convent, dat zi gheven willen ende gonnen heren Janne vanden Eede, priestre, die kerke van West-Subburgh, die welke verscenen es ende open bi der doot heren Hughen Monx, puurmentelike omme gode ende omme onse beden wille. Ende wi Wulfaerd voerscreven voer heren Albrechts kinder voerseid ende Jan voerscreven voer ons ende onse nacomelinghe verliet ons dat dese ghifte niet en es van eenighen rechte maer allene omme onser beden wille, ende dat si met teghens ghaen en zal in eenegher manieren den rechte ende privilegien die de abt voerscreven ende ziin convent hebben in toecomende tiden jof hem luden daer inne eenighe onstade doen. In kennessen der warden hebben wi Wulfaerd ende Jan voerscreven desen brief beseghelt met onsen zeghelen huuthanghende. Dit was ghedaen int jaer ons heren als men screef in siin carnacioen dusentich driehondert vichtich ende zesse vp den zesten dach van maerte.

¹⁰⁷⁸ ZA, Abdij Middelburg (toegang 27), inv.nr. 525, d.d. 6-3-1356.

VIII. Ruil van land, d.d. 11-5-1358.¹⁰⁷⁹

Ic Floriis van Alkemade make cond ende kenliken allen luden dat ic enen wissel ghedaen hebbe eyghen om eyghen toten ewighen daghen jeghens ver Lisebet van Oestghieste, abdisse van Lewenhurste, bider ghenade goeds ende jeghen hoere ghemene convente, als van drien morghen lants, die gheleghen siin inden ambocht van Voerhoute, after Roelof Womeriens soens huys in den Broech, ende heeft belegghen vpdie westzide met Lewenhurst dat si te voeren daer an hadden legghen, ende dit voerghenoemde land heb ic ghegheven om drie morghen lants, die gheleghen siin in den selven ambocht voerscreven, after Boudewijn Didden soens huys in den Broech, ende sie siin belegghen an die westzide metter Banwaterynghe ende vp die oestzide met eyghen ende met erve heren Heynrick van Berssel, die die vrouwe Alkemade te wive heeft. Ende omme dat ic wil dat dit vaste ende ghestade blive sonder verbreken so hebbick desen brief open bezeghelt met mynen zeghel. Ghegheven int jaer ons heren dusent drie hondert achte ende vijftich vpte elften dach bynnen meye.

IX. Verklaring door Hadewich van der Eem, vrouwe van de Veere, Wolfert van Borsele, ridder, en Gerard van Borsele, d.d. 6-2-1363.¹⁰⁸⁰

Wij Hadewich van der Eme, vrouwe vander Veere, Wolphart van Borssele, ridder, ende Geerart van Borssele, maecken cont ende kennelijck allen luijden, dat wy daer over ende daer bij waren daer Wolphart van Borssele ende Hendrick, sijn broeder, cochten alsulcke ambochten ende thienden als der Vrouwe van Buren ende van Wissekercke liet in horen leiten lyve ende in Zuytbevelant, ende in Borssele gelegen is, tiegen onsen lieven Heere den Grave van Hollant, overwelcke coop Jonckvrouwe Alijt van Borssele, Jans wijff van Heenvliet, Wolphart ende Hendrick, haer broeders, geleent ende voor hun betaelt heeft sestine hondert ende achtiene schilden, die schilde gerekent voor vierentwintich Vlaemsche grooten. In oirconde ende in kennisse der waerheijt saecke voerscreven soo hebben wij Hadewijch, Wolphart ende Geerart voorschreven desen brief besegelt met onsen zegelen, gegegevn ter Veere inden jaere onsen Heere geboorte duijsent drie hondert twee en tsestich des maendachts naer onser Vrouwendach ter Lichtemisse.

X. Gerard van Borsele, dijkgraaf van het oosteinde van Walcheren, d.d. 22-11-1367¹⁰⁸¹

Ic Gheeraert van Borselen, dijcgrave int oestende van Walcheren, Reymaer Willems sone, Hughe Pieters zone, Sturm Gillis sone, Heinric Clais zone ende Jacop Wissen zone, gheswoernne in die zelve dijcgraefscappe maken cond ende kenlic allen luden dat die abdesse van Reynsburgh gheleit heeft eenen wech van haers zelves arve ligghende tusschen Symoen Aernouds sone ende die mole, streckende tot zwarter monken hove toe. Ende dat die abdesse vornoemt desen wech verscoet ghelike harer arven. Ende dat die abdesse vorseit desen vornoemden wech up mach doen delven ende tot harer arven trecken so wanaer zoe wille. In kennessen der waerheit so hebben wi dijcgrave ende gheswoernen vorseit desen brief beseghelt met onsen zeghelen. Ghedaen int jaer ons heeren m^o ccc^o zevene ende tsestich up sente clements avent.

¹⁰⁷⁹ NA, Archief Abdij Leeuwenhorst (toegang 3.18.17.02), inv.nr. 209, d.d. 11-5-1358.

¹⁰⁸⁰ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge, jhr. A.W. van Borssele (toegang 68), inv.nr. 20 (afschrift op papier), inv.nr. 58, fol. 1 (afschrift, met aftekening van de zegels van Hadewich van der Eme, Wulfaerd- en Gheraerd van Borsele); VROA 1916-II, blz. 126 e.v., regest no. 39, d.d. 6-2-1363. Toepassing Paasstijl.

¹⁰⁸¹ NA, Archief Abdij Rijnsburg (toegang 3.18.20), inv.nr. 781, d.d. 22-11-1367.

XI. Huwelijke voorwaarden Vrank van Borsele, d.d. 7-12-1369.¹⁰⁸²

Dit sijn dye huweliken vorwaerden dye ghespracken ende ghemaect sijn tusschen heren Vrancken van Borsele, here van Sinte Martijns dijc op dye een side, ende der Joncfrouwen van Zulen, gheheten Alienora Stevens zuster van Zulen, op dye ander side, op weylke huwelike vorwarde voerscreven Steven, here van Zulen, gheloeft heeft ende gheven sal mit sijnre zuster voerscreven heren Vrancken van Borsele voerscreven vijf dusent ende vijf honder pont alsulkes payments als op daer des theghenwardeghen briefs bynnen der stede van Nymeghen een coman den anderen mede betalen mach ende ghenge ende ghenerts, wilke voerscreven summe van ghelde wij Steven, here van Zulen, soelen betaelen heren Vrancken voerscreven van mydwinter nu naest toe comende over een jaer. Ende waert zake dat wij dye betalinghe vander summen voerscreven nyet en betaelden als voerscreven is zo eyst vorwarde ende loeft dat wij hem bewijsen soelen ende zekerheit doot bynnen den ghesticht van Vtrecht vijf hondert ende vijftich pont syaers alsulcks payments als inden Sticht ghenghe ende ghanz is, ende op dese voerscreven vijf hondert ende vijftich pont syaers sal Steven voerscreven heren Vrancken voerscreven also vast op breynghen mitten lantrecht daert guet gheleghen is, dat hi daer mede weet ende vast bewaere sij. Voert so eyst vorwarde dat her Vrancke voerscreven bliven sal in besitte van desen voerscreven reynten, theynt der tijt toe dat Steven voerscreven heren Vrancken voerscreven betaelt heeft, den yersten pennync mitten leysten van deser voerscreven summen, ende zo wanneer dat Heren Vrancken voerscreven mede ghegheven is bynnen jaers na den daghe vander betaelinghen belegghen sal in gueden zekeren reynten by oerre beyder vriende daert weel bewaert is. Voert sal her Vrancke voerscreven den Jonfrouwen voernoemt maecken in rechten lijftuchten ende duarien dusent pont syaers alsullick payments als voerscreven is van oerre medeghaven. Voert eyst vorwarde, waert zake dat her Vrancke voerscreven aflivich werden, voerdad Jonfrouwen voerscreven sonder wittafteghe gheboorte van oerre beyden live blivende so soude dye Jonfrouwe voerscreven vytscheiden mit oerre duarien ende medeghaven sonder enich schaut the betaelen. Ende waert dat sij wittafteghe gheboort verkregghen van oerre beider lijf comende ende hijr en bynnen her Vrancke voerscreven aflivich wurde so is voerwarde dat Alienore voerscreven eyst dat oer nyet en ghemaect bi haren kinderen the blieven so sal sij van horen kinderen scheiden mit oerre medeghaven ende lijftuchten sonder schaut the betaelen. Ende waert dat sij aflivich wurde sonder wittaflich gheboort van oerre beider lijf blievende so souden oer erfghenamen vuytscheiden mit oerre medeghaven sonder schout. Ende alle dese voerscreven vorwarden gheloven wij Vrancke van Borsele, here van Sente Martijns dijc, vander eenre ziden ende Steven, here van Zulen, knape, vanden ander ziden, ende zekeren in gueden trouwen vast ende stade the houden ende vol the doen. Ende om dye merre bestnisse wil so hebben wij ghebeden heren Willem, here van Bronckhorst, heren Claes van Borsele, heren Peter Wolfaerts soen, ende Gijsbrecht vanden Vlyet, dat sij dese voerscreven vorwarden als huwelcs lede van beyden ziden in orconde mit ons bezeghelen willen. Ende wij Willem, here van Bronckhorst, Claes van Borsele, ridderem, Peter Wolfaerts zoen, pryester ende Gijsbrecht vanden Vlyet, knape, voernoemt, want wij hijr over aen gheweest hebben, soe hebben wij om beden wille heren Vrancken ende Stevens voerscreven onse zeghele metten oerren aen desen brief ghehanghen. Ghegheven int jaer ons heren dusent driehondert neghen ende tsestich op onse Vrouwen avont concepisic.

XII. Overdracht van rechten op het veer tussen Scherpenisse en Duiveland, d.d. 1-3-1370.¹⁰⁸³

¹⁰⁸² NA, Archief Domeinraad-II (toegang 1.08.06), inv.nr. 1153, d.d. 7-12-1369.

¹⁰⁸³ NA, Archief Domeinraad-II (toegang 1.08.06), inv.nr. 467, d.d. 1-3-1370.

Wi Henrick van Borsellen, Raesse van Borsellen, ende Florens van Borsellen, ridderen, Jan van Bottelant Jans sone, Wolfaert van Scarpenisse, ende Adryaen vanden Niewenhove, mannen ons liefs heren tsgraven van Hollant, maken cont ende kenlijck allen luden dat wi omme beden wille van onsen heren ende gheduchten heren hertoghen Albrechts van Beyeren, palays graven op den Rijn, ruwaerts der graeffscap vorscreven, ghegheven hebben ende gheven vor ons ende vor onse nacomelinghe Matthijs Willems sone, ons liefs heren vorscreven doerwaerder, alsoe langhe als hy leven sal, ende niet langhere, onse aandeel van onser veren tusschen Scarpenisse ende Duvelant, te ghebrukene ende te hebben tote zijnre oerbaren, zijn leven alwt, behouden ons rechts ende onser nacomelinghen recht na Mathijs doot vorscreven. In kennessen der waerheyt zoe hebben wi ridderen ende mannen vornomt desen brief bezeghelt met onsen zeghellen. Ghegheven vp den eersten dach van maerte int jaer ons heren m.ccc. neghene ende tsestich.

XIII. Huwelijkscontract van Jan van Cuyck en Machteld van Borsele, d.d. 22-2-1387.¹⁰⁸⁴

Dit syn die huwelike voerwaerde die gheraemt ende gheoerdineert syn tusken heeren Janne van Kuycke, here van Hoghestraten, an die ene zide, ende Joncfrouwe Machtelt tsheeren Vrancken dochter van Borselen, wilen heere van Sinte Mertijnsdijc, an die ander zide, bi rade, consente ende goedduncken van maghen ende vrienden an beyden zide. Inden eersten soe is voerwaerde ende gheoerdineert voer huwelike ende in rechter huweliker voerwaerde, dat die here van Hoghestraten voerghenoemt gheloven sal, waer des zake, dat wittachtich huwelike volghenghe tusken hem ende Joncfrouwe Machtilde voerscreven bi consente der heyligher kerken, ende hi dan bider wille Ons Heeren Goods van live ter doet quame voer Joncfrouwe Machtilden voerscreven sonder wittachtich oer van hem beyden dan wesende of comende, dat die voerseide Joncfrouwe Machtilt dan hebben, behouden ende ghebruken sal, alsoe langhe als si leeft, dats te verstane thuyt van Rykevorselen met sinen begripe ende toebehoren, ende die heerlicheit vanden dorpe aldaer, het si in hoghen, in laghen, in natten ofte in droghen. Item soe sal si dan daertoe hebben die heerlicheide, manscip ende alle ander vrihede, die de heere van Hoechstraten voerscreven heeft te Brecht ende te Sundert, in alre manieren als die selve heerlicheiden aldaer ghelegghen sijn. Item soe sal die heere van Hoechstraten voernoemt der voerseider Joncfrouwe Machtilden wel duwarien alsoe van achte hondert gulden tsiaers, goet van goude ende zwaer van ghewichte, ende haer die verzekeren ende wel bewisen, te heffen alsoe langhe als si leeft, ende niet langher, dats te weten op die rechte renten vanden landen van Borsele, Brecht ende Sundert, alsoe verre als si hem toebehoeren, met alsulker voerwaerden onderproken vielt, alsoe dat Joncfrouwe Machtilt voernoemt niet wel verzekert en ware opte renten vandesen voersscreven dorpen alsoe vanden achte hondert gulden voerscreven, dat die heere van Hoechstraten voernoemt dan die ghebreke, die daer of waerden voert bewisen, verzekeren ende in handen Joncfrouwe Machtilden setten sal, alle die renten, die hi heeft binnen synre vryheit ende lande van Hoechstraten, om die ghebreke vanden voerseiden achte hondert gulden duwarien tsiaers daermede te voldoen sonder yements wedersegghen. Voert soe is voerwaerde, waer des sake, dat die heere van Hoechstraten, biden wille ons Heeren Goods van live ter doot quame voer Jonckfrouwe Machtilde voerseit ende wittachtich oer van hen beyden bleve of quame dat die voerscreven Jonckfrouwe Machtelt dan vande voerseiden achte hondert gulden duwarien niet meer hebben en sal den vijf hondert gulden tsiaers, die hi bewijst ende verzekert in alre manieren alsoe voer vande achte hondert gulden verclaert es, behoudenlic ende onvermindert altoes der heerlicheiden vanden dorpen voerscreven dat haer die oec bliieven zullen als voeseit is. Oec soe sal Joncfrouwe Machtilt voerseit dan wtsceden met horen juwelen,

¹⁰⁸⁴ GA, Archief Heren en graven van Culemborg (toegang 0370), inv.nr. 1364, d.d. 22-2-1387. Een niet volledige transcriptie van de akte is gepubliceerd in: Algemeen Familieblad jrg. 16 (1903), blz. 499-501.

horen hoofde, live ende cameran toebehoerende, sonder enighe scult te ghelden, ende behouden nochtans hore heerlicheit vanden dorpe ende duwarien voerscreven Ende ghevielt alsoe dat Joncfrouwe Machtild voernoemt biden wille ons Heeren Gods van live ter doot quame eer die heere van Hoehstraten voerscreven, soe souden ende sullen die voerseide cleynoden ende juwelen comen ende keren an haer naeste wittachtighe arfnamen, sonder enighe scult te betalen. Voert soe synt voerwaerde, waer des zake, dat die heere van Hoehstraten gheliefde alsulke goede te vercopen, als Joncfrouwe Machtilde aen comen syn van horen vader, die God ghenadich syn, ende ghelegghen syn in Zeelant, dat hi dan die goede die daer of comen weder belegghen sal an anderen goede, onder wat heere dat hem ghenoecht. Ende waer des sake dat Joncfrouwe Machtilde voernoemt van live ter doot quame sonder wittachtich oer van horen live blivende, soe sullen hoer arfnamen van hoers vaders wegghen hoer hant moghen slaen an deze voerseide goede, in wat lande ofte in wat goede dat si ghelegghen syn sonder wedersegghen van yemande ende sonder enich scult te betalen. Ende wi Henrick van Borselen, heere vander Vere ende van Sandenburch, Heynrick van Boutertshem, heere van Berghen opten Zoem, Hugheman van Stryene, heere van Zevenberghen, Claes van Borselen, ridders, Claes Kervync van Reymerzwale, ende Jan Gheraerds soen, provisoer ende deken yan Zwtbevelant, kennen dat dese voerseide huwelike voerwaerde bi wille ende consent van ons gheraemt ende gheordineert sijn. In alre manieren als voerscreven is. Ende houdende die voer goet vaste ende stade. Ende hebben oec in kennisse ende ghetughenissen der waerheit daer of alse naeste maghe ende vriende Joncfrouwe Machtilde, onser nichte voernoemt, elc van ons onse eyghene seghelen an desen brief doen hanghen. Dit was ghedaen int jaer Ons Heren naden vsage en costume tshoefs van Cameric drie hondert sesse ende tachtich op Sinte Petersdach ad Cathedram. (= 22 februari 1387).

XIV. Aanhoop heerlijkheid Cattendijke, d.d. 29-8-1387.¹⁰⁸⁵

Albrecht enz. doen cond luden dat voir ons quam Her Jan, Heere van Cruninghe, als een voecht Vrouwe Aliden van Berselen, vrouwe van Cruninghe, sinen wive, ende heeft ons opghedraghen, ende quyt ghesconden sulc ambocht, ende ambochts ghevolghe mit sinen toebehoren, als wyt Vrouwe Aliden voirscreven verliet hadden, ende alst ons aen quam van Jans doet van Cattendyc, ende ghelegghen is in Zuuatbevelant, welc ambocht, ende ambochts ghevolghe voirsz. wy voirt verliet hebben, ende verlyen mit desen brieve Jan van Heenvliet, vrouwe Aliden zoen voirscreven, in sulker manieren waert dat hi storve wittachtighe boerte, man hoeft, na him laten, dan soudet comen op Zweder van Heenvliet, Jans broeder voirscreven, ende dair voirtgaende na den rechte van onsen lande van Zeelant. In orcunde desen brieve beseghelt mit onsen seghele. Ghegheven in den Haghe op Sinte Jansdach decollatio in den jare ons Heren M.CCC. zeven ende tachtich.

XV. Alienora, vrouwe van Zuylen en Sint Maartensdijk, beleent Willem Hugensz., d.d. 13-1-1390.¹⁰⁸⁶

Wy Alyenora, vrouwe van Zulen ende van Zinte Martiinsdijc, doen cont ende kenlic allen luden, dat wi verliet ende verleent hebben, verlyen ende verlenen, mit dezen tieghenwordighen brieve Willam Hughen zoen anderhalf morghen lants, ghelegghen in zeven morghen lants int Bloc bi Jutfaes, aen Galencoep, tehouden Willem voerzeyt ende ziin nacomelinghen van ons ende van onsen nacomelinghen tot enen onversterflichen erflene ende teverheerghewaden tot des ghestichts recht van Vtrecht. Hij waren over ende ane daer dit gheschiede Willem van

¹⁰⁸⁵ Van Mieris III, blz. 471; NA, AGH inv.nr. 226, fol. 260v, d.d. 29-8-1387.

¹⁰⁸⁶ HUA, Archief Ridderlijke Duitsche Orde, inv.nr. 1058.0.1, d.d. 13-1-1390.

Boechout ende Hughe de Crane, onse manne ende anders veel ghoeder luden. In orconde des briefs bezeghelt mit onzen zeghelle. Ghegheven int jaer ons heren duzent drehondert ende tnegentich op Zinte Pontiaens avont.

XVI. Hendrik van Borsele lost een schuld af en krijgt zijn onderpand terug, d.d. 27-8-1392.¹⁰⁸⁷

Ic Henric van Bersel, here van der Veer, maken kond allen luden dat ic ontfaen hebbe van den deken ende capittel der kercken van Oudemunster Tutrecht alzulke cleynode als ic hem tot onderpande ghesat hadde vor dryehondert francken, die ic hem gheloeft hadde van die tyenden die wijlneer Vrouwe Yde, vrouwe van Heesbeen, van hem ende van hore kercken te houden plach, die sij mi verleent hebbe. Welke cleynode vorscreven die heren van Oudemunster vorscreven my overgelevert hebben in alre maten als ic hem die ghedaen hadde. In kennisse de waerheit soe hebbe ic Henric van Bersel vorscreven minen zeghel aen desen brief ghedaen. Ghegeven int jaer ons heren dryehondert twe ende tneghentich sdinxdagh nae sinte Bartholomeus dach.

XVII. Boedelscheiding tussen Adriaan- en Arnout van Cruiningen, d.d. 20-12-1396.¹⁰⁸⁸

Adriaen, heer van Cruiningen, ridder, en Arnout van Cruiningen, doen cont in kennelijck allen luijden dat wij ons verlien, dat wij verscheijden, vereffent ende vierdeelt sijn d'een van den anderen, van alle havelijcke goeden beijde van kleijne en grooten, van molen, huijsinge ende van harnasche dat ons aenstorff van onsen lieven vader wes ziele Godt genadich sij, van aller uijtschult ende inschult ende glooeven d'een den anderen geene manisse te doene van alsucke goede als voorscreven is, om dat wij Adriaen ende Aernout vooscreven alle seeker, vaste ende gestade houde wille, hebbe voir ons ende voor onse naercomelingen, soo hebben wij desen brieff besegelt mit onse zegelen ende om die meere seeckerheijt van alle voorscreven saecken soo hebben wij gebeden den heere vander Veere, onsen lieven oom, der vrouwe van Cruijningen, onser liever moeder, ende den heere heer Hugo van Heenvliet, dat sij desen brieff mit ons besegelen willen. Ende wij Hendrick van Borssele, heere vander Veere, ende van Zandenborch, ende Aleijt van Borssele, vrouwe van Cruijningen, ende Hugo, heere van Heenvliet, omdat wij hier over ende bij hebben geweest met andere goede wijse knapen, die wij daer bij namen, soo hebben wij om beden willen van Adriaen ende Arent voornoemt dese brieff mit hem bezegelt mit onsen zegele uijt hangende. Gegeven int jaer ons heeren duijsent drije hondert 't negentich en sesse op St. Thomas avont, Aposteli.

XVIII. Hendrik van Borsele wordt beleend met tienden te Stavenisse, d.d. 16-1-1401.¹⁰⁸⁹

Allen dengenen, die desen brieff zullen sien of horen lesen doe ic verstaen Henric van Borselen, ridder, here Ter Veere, van Zandenberch, en ten Vlissingen, dat ic vanden eersamen heren Deken ende Capittel der kercken van Oudemunster Tutrecht ontfangen hebbe een dardendeell vander (alin)ger tienden, gelegen in Kempsshofstede in de parochie van Stavenesse, in alre manieren ende inhouden als die brieff inhoudt doen sij mi daer opgegeven hebben sprekende van woerde te woerde. [Hierna volgt de tekst in Latijn van een eerdere belening]. Anno domini millesimo quandringentesimo primo decima sexta die januarij. In kennissen der waerheit so

¹⁰⁸⁷ HUA, Kapittel van Oudmunster (toegang 223), inv.nr. 840-3, d.d. 27-8-1392.

¹⁰⁸⁸ ZA, Archief Familie Van Borssele van der Hooge, jhr. A.W. van Borssele (toegang 68), inv.nr. 58, fol. 20 (afschrift, met aftekening van de zegels van Adriaan van Cruiningen, Arnout van Cruiningen, Hendrik van Borsele, Aleid, vrouwe van Cruiningen, en Hugo van Heenvliet); VROA 1916-II, blz. 126 e.v., regest no. 54, d.d. 20-12-1396.

¹⁰⁸⁹ HUA, Kapittel van Oudmunster (toegang 223), inv.nr. 917-8, d.d. 16-1-1401.

hebbe ic Henric van Borssele, ridder, voerscreven, minen zegell aen desen brieff gehangen. Gegeven int jaer onss heren ende opten dach voerscreven.

XIX. Dirk van Borsele, heer van Zuylen, beleent Maas van den Zande, d.d. 28-8-1403.¹⁰⁹⁰

Dieric van Borsele, heer van Zulen, doe kond allen luden dat voir mi ghecomen es ende voir minne manne die hier na bescreven staen Willem Hughe soen ende heeft mi opghedraghen ende overghegheven minen vryen wille mede te doene als nu die manne wijsden dat recht was anderhalf morghen lants, gheleghen in vier morghen lants int Bloc bi Jutfaes, aen Galencoep, die Willem vorscreven van minen ouders plach te houden. Welc lant ic verlyed ende verleend hebbe, verlye ende verleene, met desen teghenwoirdighen brief Maes vanden Zande tot enen onversterflichen erfleen van mi ende van minen nacomelingen te houden ende dit voirscreven lant sal men verheergewaden tot des ghestichts recht van Vtrecht. Hier waren over ende aen als manne Melis Aernds soene, Willem van Boeckhoud ende anders vele goeder lude. In kennesse der waerheit bezeghelt met minne zeghele int jaer ons heren dusent vierhondert ende drye des dinxdaghes na Sente Bartolomeeus dach Apostel.

¹⁰⁹⁰ HUA, Archief Ridderlijke Duitsche Orde, inv.nr. 1058.0.2, d.d. 27-8-1403.

II. Vermeldingen ambachtsporties in de rekeningen van de rentmeester van Zuid-Holland.

In de Zeeuwse rentmeesterrekeningen is de landoppervlakte ingekort tot 'm.'. Hiermee wordt bedoeld de gebruikelijke landmaat in Zeeland en het zuiden van Zuid-Holland namelijk een 'gemet' dat 300 vierkante roeden (ingekort tot 'r') omvat en gelijk is aan een halve gemet.

a. Het ambacht Zandijk (In Zandic)

1317 ¹⁰⁹¹	inning i.v.m. de heervaart te Heusden her Florens, Clais ende Wolfart, haer neve	1.700 m samen.
1318 ¹⁰⁹²	pacht van tienden Wolferd van Berselen Her Florens van Berselen Clais van Berselen	16½ m ½ quart 49½ m 131½ r 49½ m 131½ r
1331 ¹⁰⁹³	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland Haer Florens van Borselen Clays van Borselen Wulfard van Borselen	640 m 640 m 640 m
1331 ¹⁰⁹⁴	pacht van tienden Heer Florens van Berselen Clays van Berselen Wolfaerd va Borselen	49½ m 131½ r 49½ m 131½ r 16½ m
1332 ¹⁰⁹⁵	jaarbede Haer Florens van Borselen Clays van Borselen Wulfard van Borselen	640 m 640 m 640 m
1332 ¹⁰⁹⁶	'pennincleen' Hare Florens van Borselen Clays van Borselen Wolfaerd van Borselen	½ marc sjaers ½ marc sjaers ½ marc sjaers
1340 ¹⁰⁹⁷	jaarbede Haer Wolfaerd van Borselen Haer Florens van Borselen Haer Clays van Borselen	640 m 640 m 640 m
1340 ¹⁰⁹⁸	'pennincleen'	

¹⁰⁹¹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 28.

¹⁰⁹² Hamaker, Rekeningen IV, blz. 67.

¹⁰⁹³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 291-292.

¹⁰⁹⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 447.

¹⁰⁹⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 384.

¹⁰⁹⁶ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 501.

¹⁰⁹⁷ Hamaker, Rekeningen V, blz. 145.

¹⁰⁹⁸ Hamaker, Rekeningen V, blz. 223-224.

	Har Wolfaerd van Borselen	½ marc sjaers
	Har Florens van Borselen	½ marc sjaers
	Har Clais van Borselen	½ marc sjaers
1342 ¹⁰⁹⁹	Haer Wulfaerd van Berselen	640 m
	Haer Florens	640 m
	Haer Clays	640 m
1342 ¹¹⁰⁰	jaarbede	
	Haer Wulfaerd van Berselen	640 m
	Haer Florens	640 m
	Haer Clays	640 m
1342 ¹¹⁰¹	pacht van tienden	
	Haer Wulfaerd van Berselen	16½ m
	Haer Florens van Berselen	49½ m
	Haer Clays van Berselen	49½ m
1343 ¹¹⁰²	pacht van tienden	
	Haer Wulfard van Berselen	16½ m
	Haer Florens van Berselen	49½ m
	Haer Claes van Berselen	49½ m

b. het ambacht Welsinghe (In Welsinghe)

1331 ¹¹⁰³	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland	
	Haer Florens van Borselen	57½ m 9 r
	Clays van Borselen	57½ m 9 r
	Wulfaerd van Borselen	57½ m 9 r
	totaal 172½ m 27 r	
1332 ¹¹⁰⁴	jaarbede	
	Haer Florens van Borselen	57½ m 9 r
	Clays van Borselen	57½ m 9 r
	Wolfaerd van Borselen	57½ m 9 r
1340 ¹¹⁰⁵	jaarbede	
	Haer Wolfaerd van Borselen	57½ m 9 r
	Haer Florens van Borselen	57½ m 9 r
	Haer Claes van Borselen	57½ m 9 r
1342 ¹¹⁰⁶	Haer Wulfard van Berselen	57½ m 9 r

¹⁰⁹⁹ Smit, Rekeningen VII, blz. 218.

¹¹⁰⁰ Smit, Rekeningen VII, blz. 276.

¹¹⁰¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 309.

¹¹⁰² Smit, Rekeningen VII, blz. 326-327.

¹¹⁰³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 268.

¹¹⁰⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 364.

¹¹⁰⁵ Hamaker, Rekeningen V, blz. 122.

¹¹⁰⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 200.

	Haer Florens	57½ m 9 r	
	Haer Clays	57½ m 9 r	
1342 ¹¹⁰⁷	jaarbede		
	Haer Wulfard van Berselen	57½ m 9 r	
	Haer Florens	57½ m 9 r	
	Haer Clays	57½ m 9 r	
<i>c. Ambacht Alardskerke = Serooskerke op Walcheren (In Alaerdskerke)</i>			
1331 ¹¹⁰⁸	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland		
	Haer Florens van Borselen,		
	Clays van Borselen,		
	Wulfard van Borselen	25 m	
1332 ¹¹⁰⁹	jaarbede		
	Haer Florens,		
	Clays, ende		
	Wulfard van Borselen		25 m
1340 ¹¹¹⁰	jaarbede		
	Haer Wolfaerd van Borselen	8 m 100 r	
	Haer Florens van Borselen	8 m 100 r	
	Haer Clays van Borselen	8 m 100 r	
1342 ¹¹¹¹	Haer Wulfard van Berselen	8 m 100 r	
	Haer Florens	8 m 100 r	
	Haer Claeys	8 m 100 r	
	item, die Heynric Jansz. waren	58 m 200 r	
1342 ¹¹¹²	Haer Wulfard van Berselen	8 m 100 r	
	Haer Florens	8 m 100 r	
	Haer Claeys	8 m 100 r	

d. ambacht Schellacht (In Schellacht)

1331 ¹¹¹³	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland		
	Haer Florens van Borselen	84 m 200 r	
	Clays van Borselen	84 m 200 r	
	Wulfard van Borselen	84 m 200 r	
	totaal 254 m		

¹¹⁰⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 257.

¹¹⁰⁸ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 289.

¹¹⁰⁹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 382.

¹¹¹⁰ Hamaker, Rekeningen V, blz. 143.

¹¹¹¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 216.

¹¹¹² Smit, Rekeningen VII, blz. 274.

¹¹¹³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 292.

1332 ¹¹¹⁴	jaarbede Haer Florens van Borselen Clays Wulfard	84 m 200 r 84 m 200 r 84 m 200 r
1340 ¹¹¹⁵	jaarbede Haer Wolfaerd van Borselen Haer Florens van Borselen Haer Clais van Borselen	84 m 200 r 84 m 200 r 84 m 200 r
1342 ¹¹¹⁶	Haer Wulfaerd van Berselen Haer Florens Haer Clays	84 m 200 r 84 m 200 r 84 m 200 r
1342 ¹¹¹⁷	jaarbede Haer Wulfard van Berselen Haer Florens Haer Clays	84 m 200 r 84 m 200 r 84 m 200 r

e. ambacht Popkinsburg (In Popkineburgh)

1331 ¹¹¹⁸	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland Haer Florens van Borselen Clays van Borselen Wulfaert van Borselen totaal 355 m	118 m 100 r 118 m 100 r 118 m 100 r
1332 ¹¹¹⁹	jaarbede Haer Florens van Borselen Clays van Borselen Wulfard van Borselen	118 m 100 r 118 m 100 r 118 m 100 r
1340 ¹¹²⁰	jaarbede Haer Wolfaerd van Borselen Haer Florens van Borselen Haer Clays van Borselen	118 m 100 r 118 m 100 r 118 m 100 r
1342 ¹¹²¹	Haer Wulfaerd van Berselen Haer Florens van Berselen Haer Clays van Berselen	118 m 100 r 118 m 100 r 118 m 100 r
1342 ¹¹²²	jaarbede	

¹¹¹⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 385.

¹¹¹⁵ Hamaker, Rekeningen V, blz. 145.

¹¹¹⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 219.

¹¹¹⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 276.

¹¹¹⁸ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 293.

¹¹¹⁹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 385.

¹¹²⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 146.

¹¹²¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 219.

¹¹²² Smit, Rekeningen VII, blz. 276.

Haer Wulfaert van Berselen	118 m 100 r
Haer Florens	118 m 100 r
Haer Claes	118 m 100 r

f. ambacht Borselen (In Borselen, in Sente Katelinenkerke)

1317 ¹¹²³	inning i.v.m. de heervart te Heusden Philips van Borsele met sine broeders		
	in Westkerck	825 m	
	in Oestkerck ende in Walboutsdorp	300 m	1.125 m
1331 ¹¹²⁴	inning i.v.m. de zoen tussen Holland en Zeeland Philips, Florens, Doedin ende Rase, ser Rasen kinderen		
	in Westkerke	1150 m	
	in Oistkerke ende in Wolboutsdorp	940 m	2090 m
	Haer Florens van Borselen		210½ m
	Clays van Borselen		210½ m
	Wulfard van Borselen		210½ m
	totaal 631½ m		
1332 ¹¹²⁵	jaarbede		
	Haer Florens van Borselen		210½ m
	Clays van Borselen		210½ m
	Wulfard van Borselen		210½ m
	Philips, Florens, Doedin ende Rase, ser Rasen kinderen		
	in Westkerke	1150 m	
	in Oistkerke ende in Wolboutsdorp	940 m	2090 m
1340 ¹¹²⁶	jaarbede		
	Haer Wolfaerd van Borselen		210½ m
	Haer Florens van Borselen		210½ m
	Haer Clais van Borselen		210½ m
	Haer Florens van Borselen ser Rasen s.		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oostkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Doedin van Borselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oostkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Philips ende Clais, Rasen kinder van Borselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oostkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
1342 ¹¹²⁷	Haer Wulfard van Berselen		210½ m
	Haer Florens van Berselen		195½ m
	Haer Clays van Berselen		210½ m

¹¹²³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 32.

¹¹²⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 303-304.

¹¹²⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 395.

¹¹²⁶ Hamaker, Rekeningen V, blz. 156-157.

¹¹²⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 227-228.

	Jan van den Molenwatere		15 m
	Haer Florens van Berselen die jonghe		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Doedin van Berselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
1342 ¹¹²⁸	jaarbede		
	Haer Wulfard van Berselen		210½ m
	Haer Florens van Berselen		195½ m
	Haer Clays van Berselen		210½ m
	Jan van den Molenwatere		15 m
	Haer Florens van Berselen die jonghe		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Doedin van Berselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m
	Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen		
	in Westkerke	366 m 200 r	
	in Oistkerke ende in Wolboudsdorp	313 m 100 r	680 m

g. ambacht Borselen (in Oestkerke en Westkercke).

1318 ¹¹²⁹	pacht van tienden		
	Philip, Florens, Doedijn et Rase,		
	de dec. eorum in Oistkerke	38 sc.	
	Item de dec. in Westkerke	16 sc.	54 sc.
	Item assignant up heren Jan Mulaers		
	tiende		4 sc.
1331 ¹¹³⁰	tiendpacht		
	Philips, Florens, Doedijn ende Rase, ser Rasen kinderen		
	in Oestkerke		38 s.
	in Westkercke		16 s.
	arboven van 'domini Johannis Mulards'		38 s. 1 d.
1342 ¹¹³¹	tiendpacht		
	Haer Florens van Berselen die jonghe,		
	Doedin van Berselen,		
	Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen,		
	joncfrouwe Beatrice ende Clarissen,		

¹¹²⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 285-286.

¹¹²⁹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 84.

¹¹³⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 452.

¹¹³¹ Smit, Rekeningen VII, blz. 313.

	Philips kinder van Berselen,	8 s. 1 d.
1343 ¹¹³²	tiendpacht Haer Florens van Berselen die jonghe, Doedin van Berselen, Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen, joncfrouwe Beatrice ende Clarissen, Philips kinder van Berselen,	8 s. 1 d.
<i>h. het ambacht 'an den Polre' (Zuid-Beveland)</i>		
1318 ¹¹³³	tienpacht Her Florens van der Vere, van den ambocht an den polre, sol.	4 pond
<i>i. het ambacht Cortgene</i>		
1317 ¹¹³⁴	inning i.v.m. de heervvaart te Heusden Clais van Cortkene	16 pond 12 s.
1318 ¹¹³⁵	tiendpacht Clais Tonijs s.	15 m.
1331 ¹¹³⁶	tiendpacht Clais Tonijs s.	15 m.
1342 ¹¹³⁷	tiendpacht Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen	19 m
1343 ¹¹³⁸	tiendpacht Philips ende Clays, Rasen kinder van Berselen	19 m

¹¹³² Smit, Rekeningen VII, blz. 313.

¹¹³³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 33.

¹¹³⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 46.

¹¹³⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 72.

¹¹³⁶ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 459.

¹¹³⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 320.

¹¹³⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 339.

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

Necrologium der Sint Servaas-abdij te Utrecht, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, 27^e deel (1901). [Necrologium Sint Servaas]

A.A. Arkenbout, Bronnen tot de geschiedenis van het regulierenklooster van St. Elisabeth te Rugge bij Brielle, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 20 (1965). [Regulierenklooster Sint Elisabeth]

I.P. Back, P. Blom, P.A. Henderikx, H.J. Vader en J.W. Zondervan, *Cartularium van de heren van Veere uit het geslacht van Borsele, 1282-1481, 1555* (Hilversum 2007). [Cartularium Borsele]

L.Ph.C. van den Bergh, *Gedenkstukken tot opheldering der Nederlandsche geschiedenis* (Leiden, 1842). [Gedenkstukken I]

M.Z. van Boxhorn, *Chroniick van Zeelandt. Eertijds beschreven door d'Heer Johan Reygersbergen, nu verbeterd, ende vermeerderd. Het tweede deel.* (Middelburg, 1644). [Kroniek van Zeeland-II]

W.G. Brill, *Rijmkroniek van Melis Stoke* (Utrecht, 1983). [Rijmkroniek van Melis Stoke]

J.P. van den Broecke, *Middeleeuwse kastelen van Zeeland. Bijzonderheden over verdwenen burchten en ridderhofsteden* (Delft, 1978). [Kastelen]

H.M. Brokken, *Het ontstaan van de Hoekse en Kabeljauwse twisten* (Zutphen, 1982). [Hoekse en Kabeljauwse twisten]

Gisbertus Brom, *Bullarium Trajectense. Romanorum Pontificum Diplomata quotquot olim usque ad Urbanum Papam VI (an. 1378) in Veterem Episcopatum Trajectensem Destinata. Volumen primum* (Den Haag, 1891-96). [Bullarium Trajectense-1]

Gisbertus Brom, *Bullarium Trajectense. Romanorum Pontificum Diplomata quotquot olim usque ad Urbanum Papam VI (an. 1378) in Veterem Episcopatum Trajectensem Destinata. Volumen Secundum* (Den Haag, 1891-96). [Bullarium Trajectense-2]

H.P.H. Camps, *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312*. [OBNB]
Deel I-1 en I-2: De Meierij van 's-Hertogenbosch en de Heerlijkheid Gemert ('s-Gravenhage, 1979).
Deel II-1 en II-2: De heerlijkheden Breda en Bergen op Zoom ('s-Gravenhage, 2000).

J.A. Coldewey, *De Heren van Kuyc 1096-1400* (Tilburg, 1981). Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland, deel L. [Van Kuyc]

J.C.M. Cox, *Repertorium van de stadsrechten in Nederland* (Den Haag, 2005). [Stadsrechten-1]

Joost C.M. Cox, 'Hebbende privilege van stede'. De verlening van stadsrechtprivileges in Holland en Zeeland, 13^e-15^e eeuw (Alkmaar, 2011). [Stadsrechten-2]

Godfried Croenen, *Familie en Macht. De Familie Berthout en de Brabantse Adel* (Leuven, 2003). [Berthout]

- A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren van Cruijningen*, in: *Het jaarboek van het CBG deel XI* (1957). [Van Cruijningen]
- A.W.E. Dek, *Genealogie der graven van Holland* (Zaltbommel, 1969). [Graven van Holland]
- A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren van Borselen* (Zaltbommel, 1979). [Van Borsele]
- C. Dekker en J.G. Kruisheer, *Het Victorinnenklooster Jeruzalem te Biezelinghe, 1246-begin 17^e eeuw, met regestenlijst* (Odiijk/Maarssen, 1973). [Victorinnenklooster]
- C. Dekker, *Een schamele landstede. Geschiedenis van Goes tot aan de Satisfactie in 1577* (Goes, 2002). [Goes]
- S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassauschen Domeinraad. Eerste deel* ('s-Gravenhage, 1948). Regestenlijst. [Domeinraad I]
- S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassause Domeinraad. Tweede deel* ('s-Gravenhage, 1955). Regestenlijst. [Domeinraad II]
- J. Ermerins, *Eenige Zeeuwsche oudheden uit echte stukken. Behelzende de Heeren van Vere uit den Huize van Borssle* (Middelburg, 1786). [Heren van Veere]
- P. Ernsting en J.D. Winsemius, *Regesten van oorkonden en akten voorkomende in de registers van de heren van Putten en Strijen* ('s-Gravenhage, 1969). Provinciale Inspectie der Archieven in Zuid-Holland.¹¹³⁹ [Oorkonden Putten en Strijen]
- Abraham Ferwerda, *Nederlandsch geslacht-, stam- en wapenboek. Eerste deel: letter A-B, tweede deel: letter C-E* (Amsterdam, 1785). [Stam- en wapenboek]
- R. Fruin, *Het archief der O.L.V. Abdij te Middelburg* ('s-Gravenhage, 1902). [Abdij Middelburg]
- R. Fruin, *De leenregisters van bewesten Schelde, 1470-1535* (Middelburg, 1911). [Leenregisters]
- J.L. van der Gouw, *Rekeningen van de domeinen van Putten, 1379-1429. Deel II: rekeningen 1420-1429. Deel III: teksten en regesten 1229-1430* ('s-Gravenhage, 1980). RPG Grote Serie 171. [Putten-2]
- J.L. van der Gouw, *De Regulieren van Rugge* (Alphen aan den Rijn, 1986). [Regulieren van Rugge]
- A.M.J. de Haan, *Inventaris van het archief van de Heilige Geest en het Heilige Geesthofje te 's-Gravenhage, 1311-1917* ('s-Gravenhage, 1969). [Heilige Geest]
- W.A. van Ham, *Inventaris van de archieven van de Raad en Rekenkamer van de Markiezen van Bergen op Zoom* ('s-Hertogenbosch, 1980). Rijksarchief in Noord-Brabant, Gemeentearchief Bergen op Zoom. Inventarisreeks no. 25. [Raad en Rekenkamer]
- H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis. Deel I* (Utrecht, 1875). [Rekeningen I]
 Deel II (Utrecht, 1876). [Rekeningen II]
 Deel III (Utrecht, 1878). [Rekeningen III]
- H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche huis. Deel I* (Utrecht, 1879). [Rekeningen IV]

¹¹³⁹ Niet uitgegeven. Een exemplaar is op de bibliotheek van de vereniging aanwezig.

Deel II (Utrecht, 1880). [Rekeningen V]

K. Heeringa, De rekeningen en andere stukken in 1607 uit de Hollandsche rekenkamer naar de Zeeuwsche overgebracht. Het Henegouwsch-Beiersche tijdvak, 1319-1432 ('s-Gravenhage, 1913). [Rekeningen]

Jan van Helmont, *Gelre B.R. Ms. 15652-56*. (Leuven, 1992). Een zwart-wit reproductie van het wapenboek Gelre met inleiding en registers. [Wapenboek Gelre]

A.H. Hoeben, *Noord-Brabants wapenrepertorium • deel 1* (Helmond, 2001). [Wapenrepertorium]

C. Hoek, Acten betreffende Zuid-Holland in het cartularium van het klooster Nieuwlicht bij Utrecht, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 16 (1962). [Nieuwlicht]

C. Hoek, Repertorium op de Grafelijke lenen in Maasland, 1258-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 25 (1970). [Grafelijke lenen in Maasland]

C. Hoek, Repertorium op de grafelijke lenen te Bleiswijk, Hillegersberg, Kralingen, Overschie, Rotterdam, Schiebroek, Schoonderloo en Zevenhuizen, 1200-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 41 (1982). [Grafelijke lenen in Bleiswijk etc.]

C. Hoek, Acten betreffende Zuid-Holland in het cartularium van het klooster Nieuwlicht bij Utrecht, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 45 (1990). [Nieuwlicht-2]

Maria Hüffer, *Bronnen voor de geschiedenis der Abdij Rijnsburg*. Eerste deel ('s-Gravenhage, 1951). RGP nr. 31 en 32. [Abdij Rijnsburg-2]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]

Deel I: eind van de 7^e eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).

Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).

Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).

Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).

Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne, 1199-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne-1]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, 1230-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne-2]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Overflakkee en Westvoorne, 1220-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 33 (1978). [Leenkamer Voorne-3]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne op het eiland Voorne, 1230-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 33 (1978). [Leenkamer Voorne-4]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Putten, 1229-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Putten]

J.C. Kort, Raadsel rond drie Voornse vrouwen, in: *De Nederlansche Leeuw* jrg. 108 (1983). [Drie Voornse vrouwen]

J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in Nootdorp, 1313-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1984). [Grafelijke lenen in Nootdorp]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Teylingen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 40 (1985). [Leenkamer Teylingen]

J.C. Kort, Leenhoven van de Heren van Vianen, 1292-1666, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 40 (1985). [Leenkamer Vianen-4]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Rijnland-1]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Albrandswaard en Riederwaard, 1199-1648, in: *Ons Voorgeslacht*, jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Albrandswaard en Riederwaard]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Rijnland-1]

J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in het Land van Woerden en van de hofstede Woerden, 1281-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 46 (1991). [Grafelijke lenen in Woerden-1]

Madame La Comtesse de Lalaing, *Maldegem La Loyale, mémoires et archives* (Brussel, 1849). Heruitgave en vertaling door Marc Martens, in: *Jaarboek, deel 6* (2000). Uitgave van de Heemkundige Kring het ambacht Maldegem. [Maldegem]

Ant. Matthaeus, *Veteris Aevi Analecta seu Vetera Monumenta* deel 1, 2e editie (Den Haag, 1738). [Analecta-1]

Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]

P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* ('s-Gravenhage, 1882). [Regesta Hannonensia]

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)

H.K. Nagtegaal, *Heraldisch vademecum* (Den Haag, 2003). [Vademecum]

Henri Obreen, Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland. Het geslacht van Borselen, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 45 (1927). [Van Borsele]

Michel Pastoureau et Michel Popoff, *L'armorial Bellenville* (Lathuile – Haute-Savoie, 2004). Met een facsimile van het wapenboek. [Wapenboek Bellenville]

Willem Procurator, *Kroniek*. Editie en vertaling van het Chronicon van Willelmus Procurator door Marijke Gumbert-Hepp met medewerking van J.P. Gumbert (Hilversum, 2001). [Kroniek]

J.-Th. de Raadt, *Sceaux Armoriés des Pays-Bas et des Pays Avoisinants. Recueil historique et héraldique*. Deel I en II (Bruxelles, 1898), deel III (1900), deel IV (1901). [Sceaux Armoriés]

Th. van Riemsdijk, *De tresorie en kanselarij van de graven van Holland en Zeeland uit het Henegouwsche en Beijersche Huis* (Den Haag, 1908). [Trezorie en kanselarij]

J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890). [Wapens]

A.P. van Schilfgaarde, *Het archief der Heeren en Graven van Culemborg* ('s-Gravenhage, 1949). [Culemborg]

H.J. Smit, *Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche huis*.

Deel I (Utrecht, 1924). [Rekeningen VI]

Deel II – nalezing (Utrecht, 1929). [Rekeningen VII]

Deel III – inleiding (Utrecht, 1939). [Rekeningen VIII]

J.G. Smit e.a., *Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Holland voor 1544*. Deel I: 1276-1433 eerste stuk: inleiding, lijsten en indices ('s-Gravenhage, 1991). RGP Grote Serie 201. [Dagvaarten I]

J.G. Smit, Noordnederlandse leden van de broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van Halle, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 112 (1995). [Broederschap van O.L.V. van Halle]

J.H.W. Unger, *Regestenlijst voor Rotterdam en Schieland tot in 1425* (Rotterdam, 1907). Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, deel IV. [Regesten Rotterdam]

J.P. van Visvliet, *Inventaris van het Oud Archief der Provincie Zeeland, deel II* (Middelburg, 1878). [Archief Zeeland-2]

J.P. van Visvliet, *Inventaris van het Oud Archief der Provincie Zeeland, deel III* (Middelburg, 1898). [Archief Zeeland-3]

C. de Waard, *De archieven, berustende onder het bestuur der godshuizen te Middelburg. Inventaris van de oude archieven, 1343-1812* (Middelburg, 1907). [Godshuizen]

E. Warlop, *Wapenboek van Vlaanderen* (Handzame, 1972). [Wapenboek Vlaanderen]

J.W. Zondervan, De grafelijke bede in Zeeland van 1308, in: *Spelerieë. Verschenen ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Afdeling Zeeland van de Nederlandse Genealogische Vereniging* (Kapelle, 1992). [Grafelijke bede]

J.W. Zondervan, De vrouwen van Randerode en Zandenburg (Veere), in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 110 (1993). [Van Borsele]

Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Bewerking van ruim 3.500 oorkonden openbaar te raadplegen op de website van het Huygens ING (www.huygens.knaw.nl).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank (www.hogenda.nl).

Afkortingen

HUA	Het Utrechts Archief
KB	Koninklijke Bibliotheek
GA	Gelders Archief
NA	Nationaal Archief
ZA	Zeeuws Archief